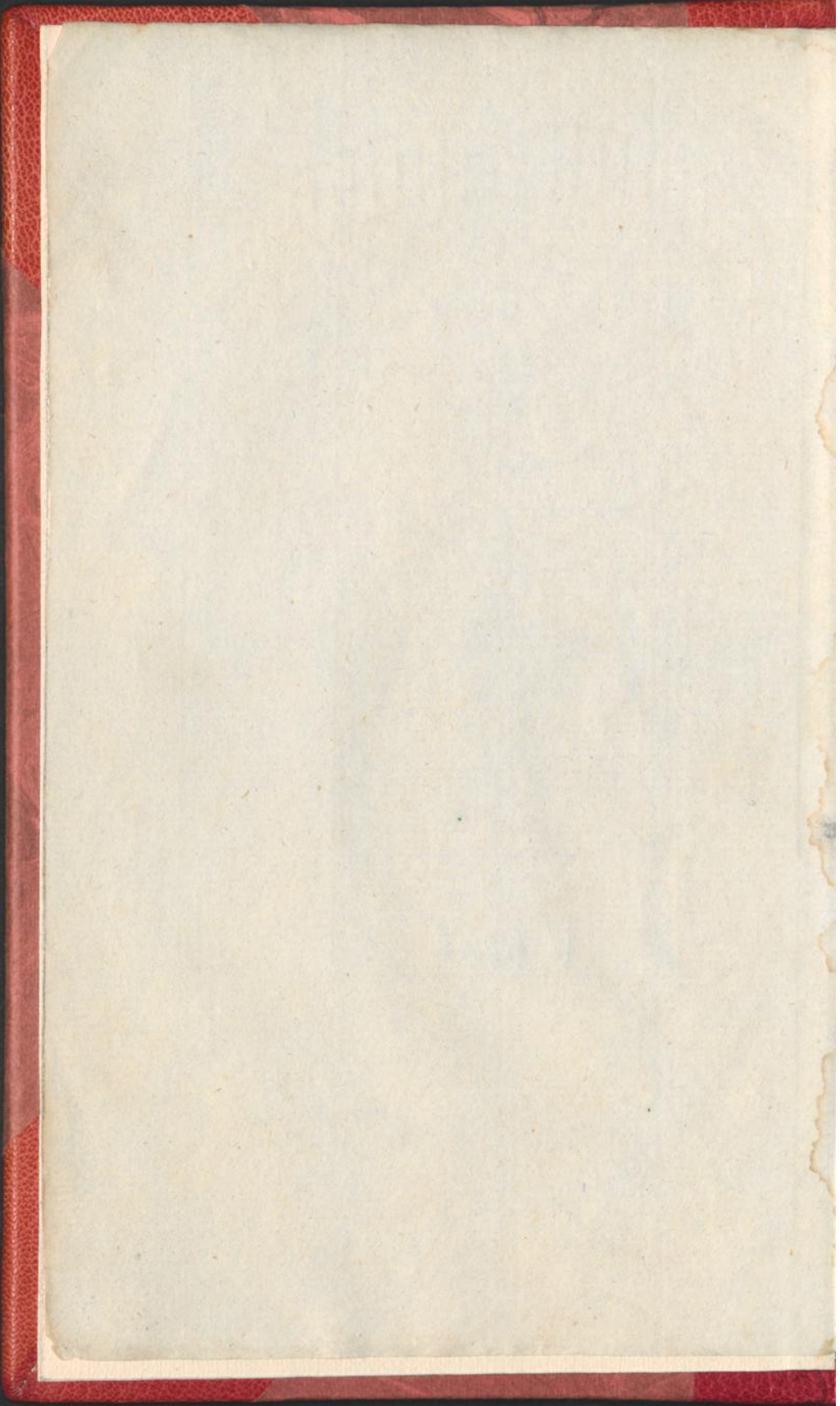

UNIVERSITÄTS- und
Landesbibliothek
Düsseldorf
V 1466

R 1 / 6 R

11

ARTSENY-GEWASSEN.

ZESDE DEEL.

ARTS AND CRAFTS

1888

AFBEELDINGEN
DER
ARTSENY-GEWASSEN
MET DERZELVER
NEDERDUITSCH EN LATYNSCHE
BESCHRYVINGEN.

No. Engels, fecit.
TE AMSTERDAM
Bij J. C. SEPP EN ZOON
MDCCC.

Rara
DU 1670

GEACHTE LEEZER!

Met dit Deel ziet gij de beschrijving en afbeelding der aan U beloofde zeshonderd Medicinaale Plantgewasfen voleindt. Ontvang onzen dank voor uwe zo menigvuldige bijdraagen, waardoor de uitgaaf van dit Werk niet alleen ondersteund, maar tevens zeer bevorderd werd. — Welke ook de nuttigheid van dit Werk zijn mag, zoo is 't ontgenspreeklijk waar, dat hetzelfde meenig Kruidmenger, wien de gelegenheid ter beoeffening der Kruidkunde ontbreekt, tot een groot gerief zal verstrekken, als hier door in staat gesteld wordende, om eene nadere kennis, aangaande de droogerijen uit het Plantenrijk te bekomen. Daarenboven zal het voor den enkelen Liefhebber aangenaam zijn, zijne kunde in het Plantenrijk te vermeerderen, dewijl hem door hetzelfde aanleiding tot de beoefening der Plantkunde gegeven word. Ik kan, wel is waar, niet ontkennen, dat dit Werk van eene uitgebreidere nuttigheid had kunnen zijn, wanneer het plan daadelijk bij den aanvang op eene andere wijze was ingerigt, dan tot mijn leedweezen was hetzelfde vóór geen verandering vatbaar. Het is ieder te wel bekend, hoe veel zwaarigheid het in zig heeft, genoodzaakt te zijn; zig aan het plan van een ander te moeten binden, en hoe onaangenaam het is, wanneer men bij overvloed van

*

stofte,

stoffe, door plaats gebrek niet verder kan uitweiden, en aldus in de ontwikkeling van denkbeelden beperkt word. Zulks had reeds veelmaalen plaats bij de beschrijving van de geneeskragten der Plantgewassen. Wel heb ik getracht, zo veel en zo kort mogelijk 'er bij te voegen, alles wat tot nu toe bekend is, dan ik had mij zelve beter voldaan, wanneer ik tot nader onderricht voor den eerstbeginners duidelijker verklaring had kunnen aanvoeren, waarin ik nu door plaatsgebrek verhinderd wierd. De LEEZER vergeeve dus een gebrek aan hetwelk ik geen deel heb.

Daar de Text van GMELIN daadelijk bij den aanvang gebezigd, van den wezenlijk LINEANSCHEN en die van HOULTUIN naar deezee vertaald, dikwijls afwijkt, zo heb ik bij de twee laatste deelen getracht, beiden zo met elkanderen te vereenigen, dat den Leezer daar door in staat gesteld wierd, beiden gelijktijdig te leeren kennen: tot bereiking van dit oogmerk, heb ik die van GMELIN bijgevoegde termen met *Cursif* doen drukken en tuschen twee haakjes plaatsen; hier door meen ik het te veel en te weinig van beide Schrijvers, zonder tuschen beiden te willen beslissen, te kunnen vereffenen, en beiden aan den Leezer voortedragen.

Bij dit laatste Deel heb ik het bij de Intekening beloofde algemeene zo Clasficale als Alphabetische Register laten volgen. Een enkele Nederduitsche Index hierbij te voegen, zoude mij bijzonder aangenaam zijn geweest, dan, daar wij voor als nog geen zekere Sijstematifche Geslachtsbenaaming der planten in de Nederduitsche taal hebben, en gestadig de naam der Soorten voor die van het Geslacht moet geplaatst worden, zo zoude zoodanigen arbeid niet alleen bijzonder moeilijk vallen, maar noch daarenboven van weinig nut voor den Liefhebber zijn.

zijn, vermits deeze zig bij voorkeur bij de Latijnsche benaaming bepaald.

Zo veel van de voleinding der Nederduitfche Uitgaaf van deeze Medicinaale Plantgewaffen, volgens het voorbeeld der te *Nuremberg* bij RASPÆ door den Heer ZORN uitgegevene Planten: hoeveel de Nederduitfche uitgaaf boven de Hoogduitfche gewonnen heeft, zal de vergelijking van beiden moeten befliften: gefield, dat 'er geen Kruidkundige verbeteringen gemaakt waren, zo heeft de Hoogduitfche uitgaaf dit voornaam gebrek, dat dezelve geen befchrijving, aangaande de Geneeskundige en Huishoudelijke nuttigheid en wat aangaat de Fabrieken en Trafieken bevat, iets, 't geen niemand kan doen aarfelen, aan deeze Nederduitfche bewerking den voorkeur te geeven; zijnde ons deeze voorkeur ook gebleeken door de graagte met welken zij door de Inteekenaaren ontvangen en vereerd werd. Even deeze goedkeuring met welken zij dit Werk verëerden, heeft den Uitgeevers aangefpoort, een Supplement van tweehonderd, gedeeltelijk nieuw ontdekte, gedeeltelijk in dit Werk overgeflagen Plantgewaffen, zo wel van een Geneezende als Huishoudelijke nuttigheid, te laaten volgen, en dat wel, dewijl zulks zeer gepast bij dit Werk konde gevoegd worden, in een zelfde formaat en volgens een zelfde inrichting, evenwel met zommige zeker niet onaangenaame veranderingen. Tot dit oogmerk heeft den Uitgever reeds een aanzienlijk getal Plaaften, volgens de befte oorfprongelijke geteekend, laaten vervaardigen, dewelken, zo ik oprecht zal fpreken, de voorgaande in allen opzichte overtreffen, en, waarvan ik niet twijfel, de goedkeuring der beminnaaren zullen wegdragen. Ook zal de befchrijving zo wel hetgeen het Kruidkundige aanbelangt, als het geen op het bijzonder gebruik

van ieder Plant op zich zelve betrekking heeft, duidelijker en breedvoeriger kunnen weezen, alzoo den Schrijver aan geen vertaaling of ander rigtſnoer verbonden is.

Mij overtuigd houdende, dat het vervolg niet alleen aan den Artſenijbereider, maar ook aan den Huishouden Fabrickkundigen welkom zij, zoo heb ik geoordeeld hun hiervan bij deezen te moeten verwittigen, mij vleijende, dat dezelve met die genegendheid zal worden ontvangen, welken zij bij de voorige Deelen hebben doen blijken, en door hunne bijdraagen de voortzetting van dit Werk zullen bevorderen en ondersteunen.

Amsterdam in Augustus
1801.

J. C. KRAUSS, *Med. Doct.*

LIJST DER
GEWASSEN, PLANTARUM,

WELKE IN DIT ZESDE
DEEL GEVONDEN
WORDEN.

QUÆ IN SEXTO HOC
VOLUMINE CONTI-
NENTUR.

<i>Cochlearia Armoracia.</i>	• Tab. 501.	<i>Pinus Sijtyestris.</i>	• • • Tab. 551
— <i>Coronopus.</i>		— <i>Abies.</i>	
<i>Aquilegia Vulgaris.</i>		— <i>Picea.</i>	
<i>Triticum Repens.</i>		<i>Lycopodium Selago.</i>	
<i>Lilium Martagon.</i>		<i>Taxus Baccata.</i>	
— <i>Candidum.</i>		<i>Cannabis Sativa, Mas.</i>	
<i>Crataegus Torminalis.</i>		— <i>Femina.</i>	
— <i>Aria.</i>		<i>Genista Tinctoria.</i>	
<i>Apium Graveolens.</i>		<i>Cassia Peragua.</i>	
<i>Cicuta Virosa.</i>		<i>Guilandina Moringa.</i>	
<i>Spigelia Anthelmia.</i>		<i>Pisum Sativum.</i>	
<i>Drosera Rotundifolia.</i>		<i>Vicia Faba</i>	
<i>Daucus Carota.</i>		<i>Guajacum Officinale.</i>	
<i>Tremella Noffoc.</i>		— <i>Sanctum.</i>	
<i>Croton Cascariilla.</i>		<i>Raphanus Sativus.</i>	
<i>Ficus Carica.</i>		<i>Fagus Sijlvatica.</i>	
<i>Scrophularia Aquatica.</i>		— <i>Castanea.</i>	
<i>Chrijanthemum Leucanthemum.</i>		<i>Betula Alba.</i>	
<i>Lavandula Stoechas.</i>		<i>Viscum Album.</i>	
<i>Sedum Telephium.</i>		<i>Aphodelus Ramosus.</i>	
<i>Astragalus Tragacantha.</i>		<i>Cichorium Endivia.</i>	
— <i>Exscapus.</i>		<i>Buntum Bulbocastanum.</i>	
<i>Paeonia Officinatis.</i>		<i>Piper Nigrum.</i>	
<i>Portulaca Oleracea.</i>		— <i>Longum.</i>	• • • 575
<i>Salix Alba</i>	• • • 525	<i>Phallus Esculentus.</i>	
<i>Citrus Aurantium.</i>		<i>Agaricus Chantarellus.</i>	
— <i>Medica.</i>		<i>Osmunda Regalis.</i>	
<i>Polypodium Felix mas.</i>		<i>Smilax Sarsaparilla.</i>	
<i>Aethusa Meum.</i>		<i>Spinacia Oleracea.</i>	
<i>Peziza Auricula.</i>		<i>Pastinaca Sativa.</i>	
<i>Pettyeria Alliacea.</i>		<i>Ledum Palustre.</i>	
<i>Kaempferia Rotunda.</i>		<i>Andromeda Polifolia.</i>	
<i>Sium Ninsi.</i>		<i>Cissus Ladanifera.</i>	
<i>Allium Porrum.</i>		<i>Fraxinus Ornus.</i>	
— <i>Scorodoprasmus.</i>		<i>Equisetum Arvense.</i>	
<i>Hordeum Vulgare.</i>		<i>Orijza Sativa.</i>	
<i>Rhus Coriaria.</i>		<i>Pistacia Lentiscus.</i>	
<i>Cassia Fistula.</i>		— <i>Vera.</i>	
<i>Anethum Graveolens.</i>		— <i>Therebintus.</i>	
<i>Bromelia Ananas.</i>		<i>Beta Vulgaris.</i>	
<i>Cheiranthus Cheiri.</i>		<i>Brasica Rapa.</i>	
<i>Juglans Regia.</i>		<i>Menispermum Cocculus.</i>	
<i>Quercus Robur.</i>		<i>Mimosa Senegal.</i>	
— <i>Ilex.</i>		— <i>Nilotica.</i>	
— <i>Suber.</i>		<i>Smijrnium Olusatrum.</i>	
<i>Avena Sativa.</i>		<i>Lepidium Iberis.</i>	
<i>Humulus Lupulus.</i>		<i>Spilanthus Pseudacmella.</i>	
<i>Spondias Mombim.</i>	• • • 550	<i>Bidens Tripartita.</i>	
		<i>Oenanthe Crocata.</i>	• • • 600

A

MEERRADIJS
LEPELKRUID.

De XVde CLASSE.

Zie LINNÆUS Nat. Hist.
door HOUTTUIJN, IIde
Deel IXde St., bl. 632.LEPELKRUID met de Wortelbladen Lan-
cetyormig gekarteld, de Stengbladen
ingesneeden.

- a. De vierbladige Kelk.
- b. De vierbladige Kruisvormige Bloem.
- c. Een afgezonderd Bloemblad met de Nagel.
- d. Zes Meeldraadjes, vier langer en twee korter.
- e. Het Vrugbeginsel, de korte Stijl en srompe Stempel.
- f. Een Wortelblad, 't geen somtijds een voet lang is.
- g. Haauwjes.

BLOEITIJD. Groeit in de Slooten van
Europa. 't Word op de Bouwlanden
van Gelderland, en ook in onze Tuinen
twee a drie Voeten hoog gebouwd en
bloeit in Junij.COCHLEARIA
ARMORACIA.

CLASSIS XIVta.

CONF. LINNÆI Sjst. Nat. Ed.
GMELINI, Tom. II di part.
IIde pag. 975.COCHLEARIA Foliis radicalibus lanceo-
latis crenatis, caulinis incis.

- a. Perianthium tetraphyllum.
- b. Corolla tetrapetala cruciformis.
- c. Petalum separatum cum ungue.
- d. Stamina sex, quorum quatuor longiora, duo breviora.
- e. Germen cordatum, Stijlus brevis, & Stigma obtusum.
- f. Folium radicale longitudine sæpius pedali.
- g. Siliculæ.

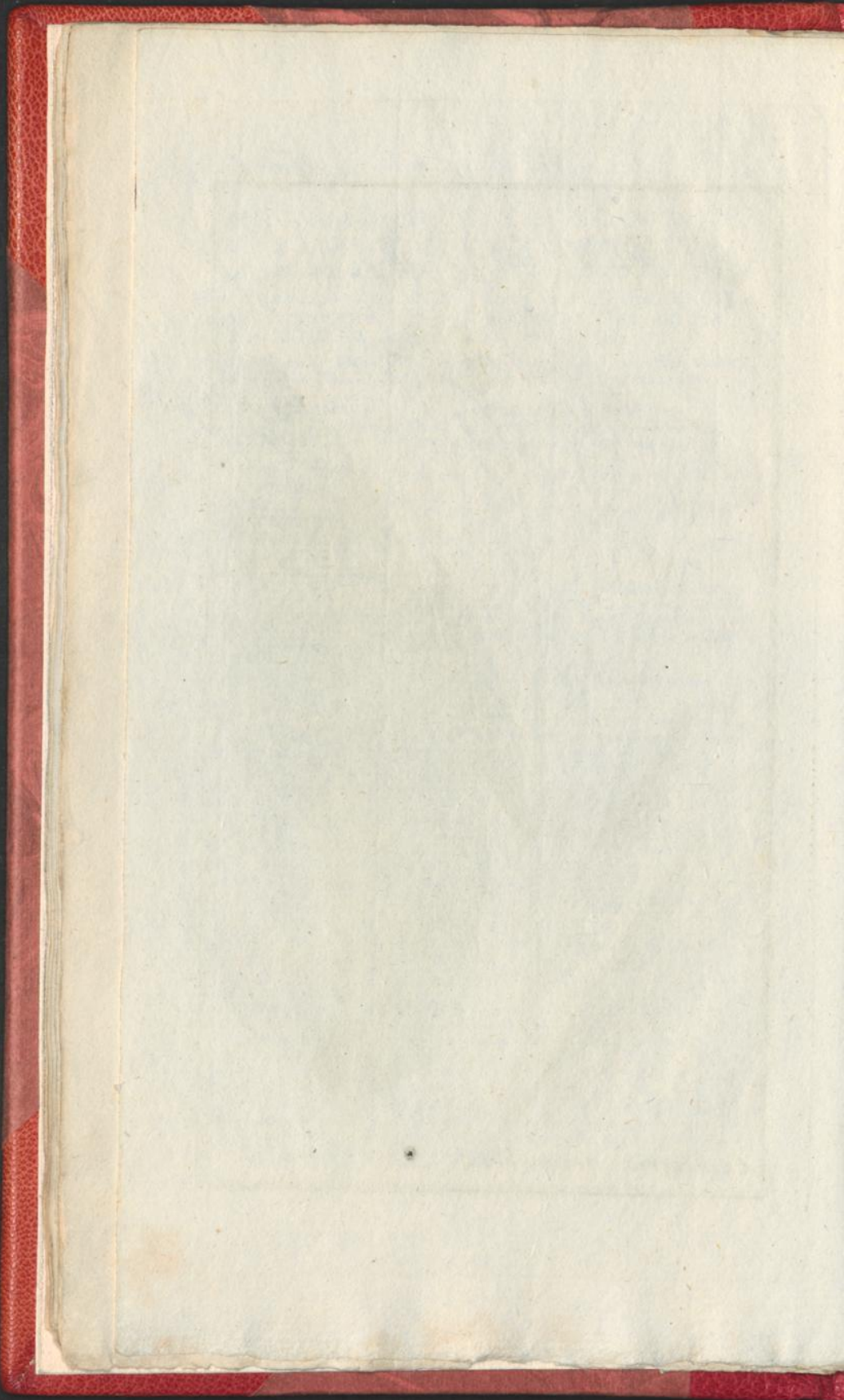
TEMP. FLOR. Habitat in Europæ
fossis, ad rivulos. In agris Gelriæ.
Colitur, quoque in hortis nostris alti-
tudine bi vel tripedali Junioque floret.

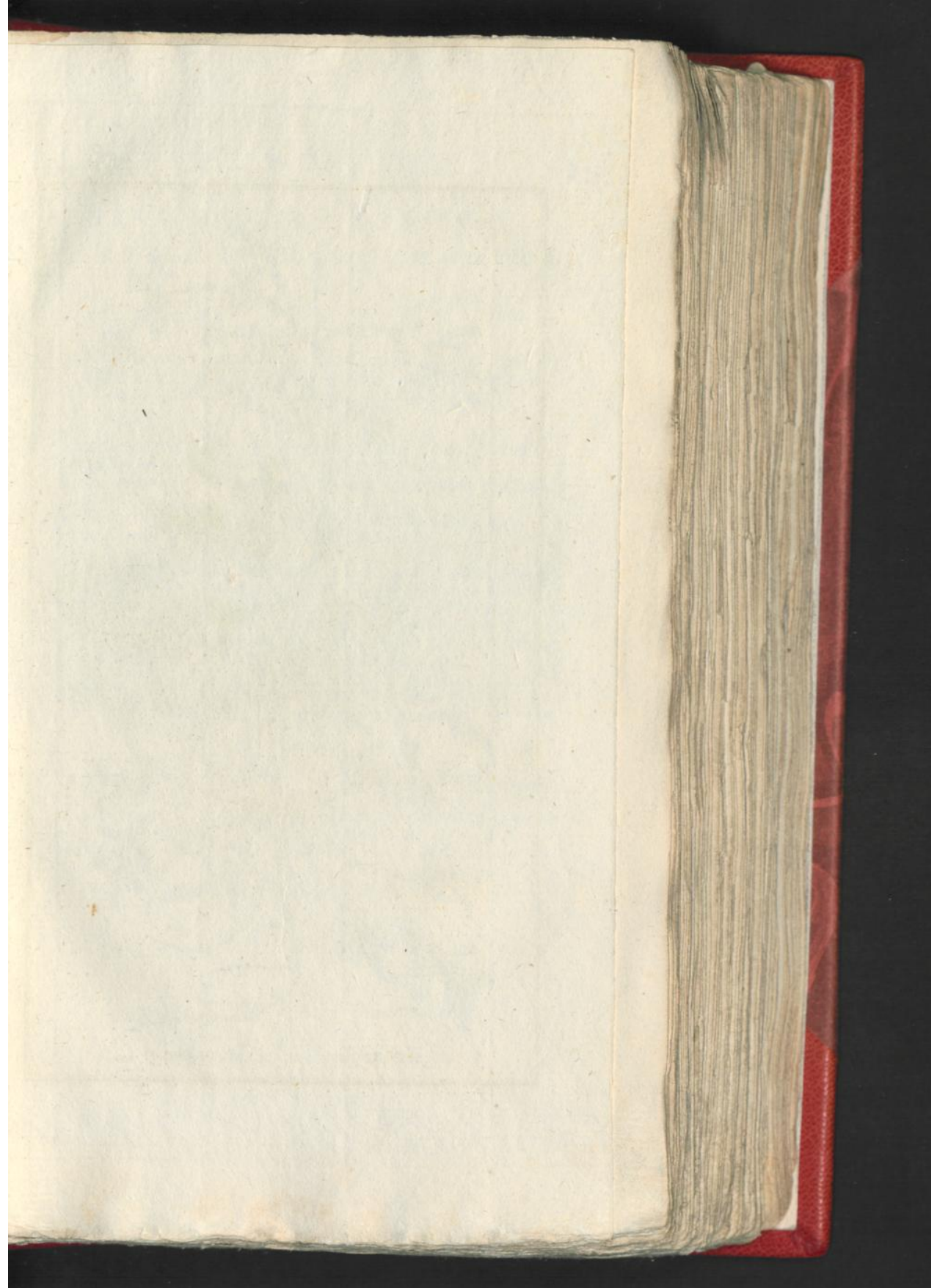
GEBRUIK. *Raphanus rusticanus*. *Armoracia radix*, Mierik, Peperwortel, is vrij algemeen bekend en in gebruik. De Wortel heeft een scherpe, heete, zoete en somtijds bitterachtige de mond en keel voor een poos brandende smaak, en een doordringende reukende de oogenbijtende en traanen verwekkende Reuk. Derzelver Geneeskracht is verdeelend, prikkelend, zuiverend, urindrijvend, roodmaakend, de Scheurbuik tegenwerkende en de schoonheid bevorderende. Men gebruikt zij bij de Scheurbuik, swakke Spijsverteering, Bleekziekte, Waterzucht, Steen, derdendaagse Koorts, Jigt, Hoofdpijn, Tandpyn en Schorrigheid. De voornaamste werkingskracht is de door de vlugge Deelen veroorzaakte prikkeling der vaste vezel, waardoor deeze tot tegenwerking en afleiding der zieke gesteldheid aangespoord word. Daar van dan zijne heerlijke werking bij de verminderde eetlust, zo zij versch, raauw met Azijn bij 't Vleesch of Visch genooten word, daar van zijne werking bij de Schorrigheid en Tandpijn, maar vooral, bij de Scheurbuik, zo de vaste vezel door verlies van haar zuurstof merklijk gekrenkt is. Ook zijn verscheiden geloofwaardige observaties, van dat uitmuntende vermogen bij de Jigt, zo 'er 's morgens een lepel vol der versch in stukjes gesneeden wortelen gebruikt word. Ook bij de Rheumatismus, werd de dagelijks versch bereide Siroop zeer gecroemd, en ik heb zelv van deeze bij de Schorrigheid veel goeds gezien. Niet minder is de wortel bij de Waterzucht van groot voordeel. Uiterlijk is zij van wegens haare schielijke en sterke werking, 't voornaamste brandende middel, 't geen al heel dikwerf boven de langzaam werkende Spaansche Vliegen, vooral bij Heroertens en Keelziekten de voorkeur verdient. Gekoekt of gedroogt is zij zonder werking, en wel nadeelig. De Jooden gebruiken hem zeer veel en 't schijnt dat hij de gezondheid dier Natie zeer voordelig zij. In de Apotheeken word niets als somtijds het Olie daarvan nagehouden, zijnde anders meer voor 't huishoudelijke of keukengebruik, nog is aantemerkten dat 'er zeer goede Jenever van te stoken is.

HERTS-

Cochlearia armoracia. L.

Cochlearia *Coronopus*. L.

HERTSHOORN
LEPELKRUID.

De XVde CLASSE.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
DOOF HOUTTUIJN, *IIde*
*Deel IXde St. bl. 631.*LEPELKRUID met *Vindseelige* Bladen, en neergedrukte Siengen.
a. De vierbladige Kruisvormige Bloem.
b. Een tweehokkig ruuw Haartwije.
c. Het Zaad.BLOETIJD. Groeit aan de *Wegen* van het *Zuidelijke Europa* aan *sonnige plaatsen*. In *Nederland* omstreeks *Franeker, Amsterdam, enz.* aan de *Wegen*, en bloeit bijna de *geheele Zomer*.COCHLEARIA
CORONOPUS.CLASSIS XI^{ta}.Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom IIde Part.*
*IIde pag. 975.*COCHLEARIA Foliis pinnatifidis,
Caulē depresso.
a. Corolla tetrapetala cruciformis
b. Silicula bilocularis scabra.
c. Semen.

TEMP. FLOR. Crescit ad margines viarum Europæ australis in apricis nudis. In Republica, Franekeræ, Amstelodami &c., regionibus ad vias, atque maximam ætatis partem floret.

GEBRUIK. *Coronopi Sijlvestris Herba. Kruipend Hartshoorn, Zwijnen Kers.* Dit soort Lepelkruid was eertijds, en somtijds nog in 't huishoudelijke in gebruik, en in het Westlijke gedeelte van Engeland, word het in Azijn gelegd, en als verfnapering, of bij het Vleesch gebruikt. Het is sterk urindrijvend, en word uit dien hoofde veel als huis remedie gebruikt. Verder is het een voor naam ingredient, vande in Engeland berugte steenbreekende Middelen. Voor 't overige heeft het geen medicinaale waardij.

GEMEENE
A K E L E I J E .

De XIIIde C L A S S E .

Zie LINNÆUS Nat. Hist.
door HOUTTUIJN, IIde
Deel IXste St., bl 171.

AKELEIJ met kromme Honingbakjes.

- a. De vijfbladige Bloem met vijf Honingbakjes.
b. Veelvuldige Meeldraadjes met het Honingbakje en een aanhangend Bloemblad.
c. Een afgezonderd Meeldraadje.
d. Vijf Vruchtbeginsels met Elsvormige Stijlen en eenvoudige Scempelen.
e. Een afgezonderd Vruchtbeginsel.
f. Het geopende Zaaddoosje.
g. Het Zaad.

BLOEITIJD. Groeit in de Hagen, maar is in alle Tuinen zeer gemeen. In ons gemeenebest, in het Graafschap Zutphen, onstreeks den Uilenpas, bij Utrecht. 't Wordt twee a drie voeten hoog en bloeit in Majj en Junij.

AQUILEGIA
VULGARIS.

C L A S S I S XIIIa.

Conf. LINNÆI Sjst. Nat. Ed.
GMELINI, Tom. III Part.
Ima pag. 850.

AQUILEGIA Nectarialis incurvis
(Caulis sub nudo sub unifloro viscoso piloso, Foliis subtrilobis)
a Corolla pentapetala cum quinque Nectaris.

b. Stamina numerosa cum Nectario & petalo adhærente.

c. Stamen separatum.

d. Germina quinque cum Stijlis subulatis & Stigmatibus simplicibus.

e. Germen separatum.

f. Capsula Seminalis aperta.

g. Semen.

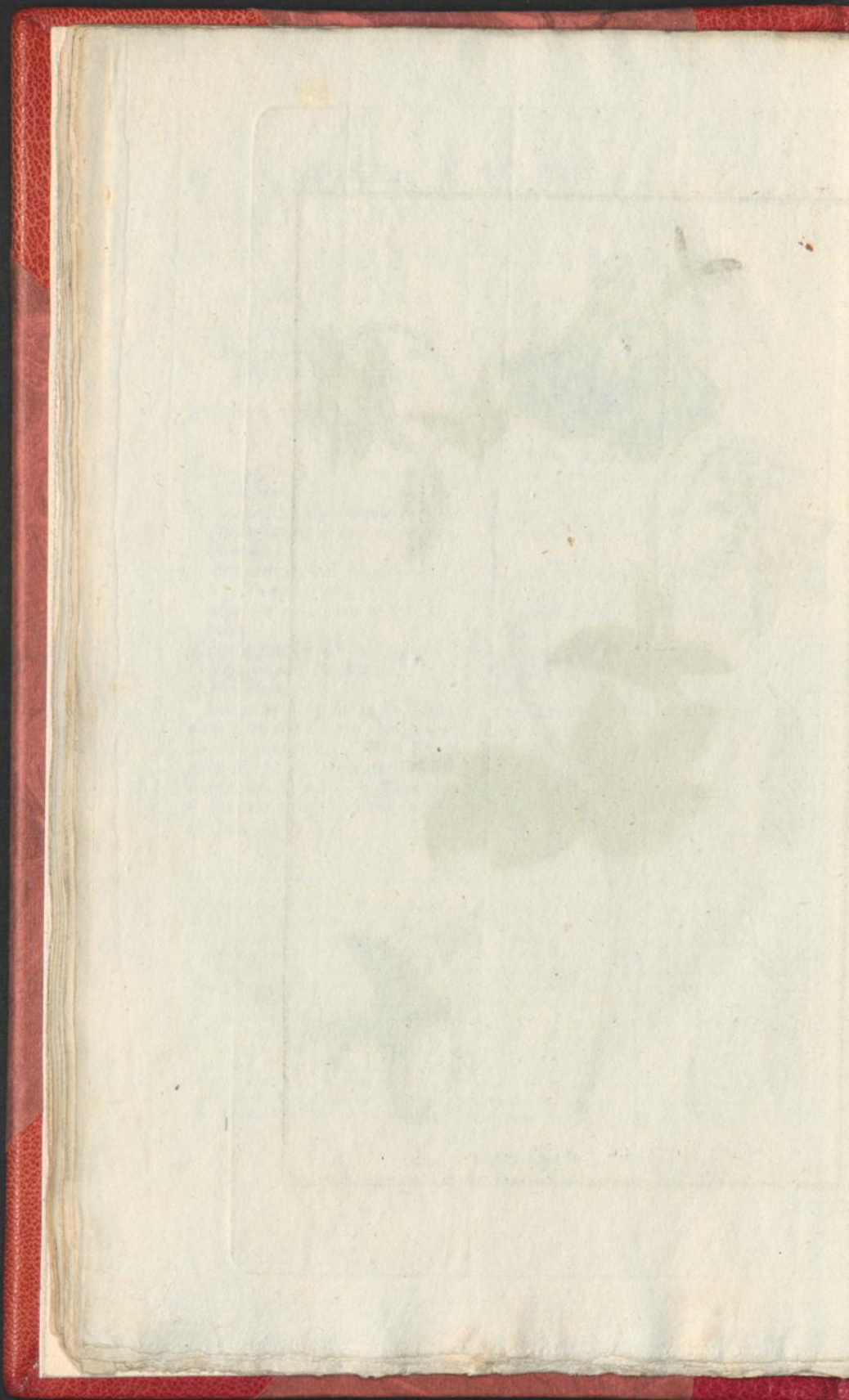
TEMP. FLOR. Sponte crescit in dumetis, plerumque vero in omnibus hortis vulgaris. In Republica batava in comitatu Zutphanensi apud Uilenpas, prope Ultrajectinum: altitudinem attingit bi vel tripedalem atque Majo & Junio floret.

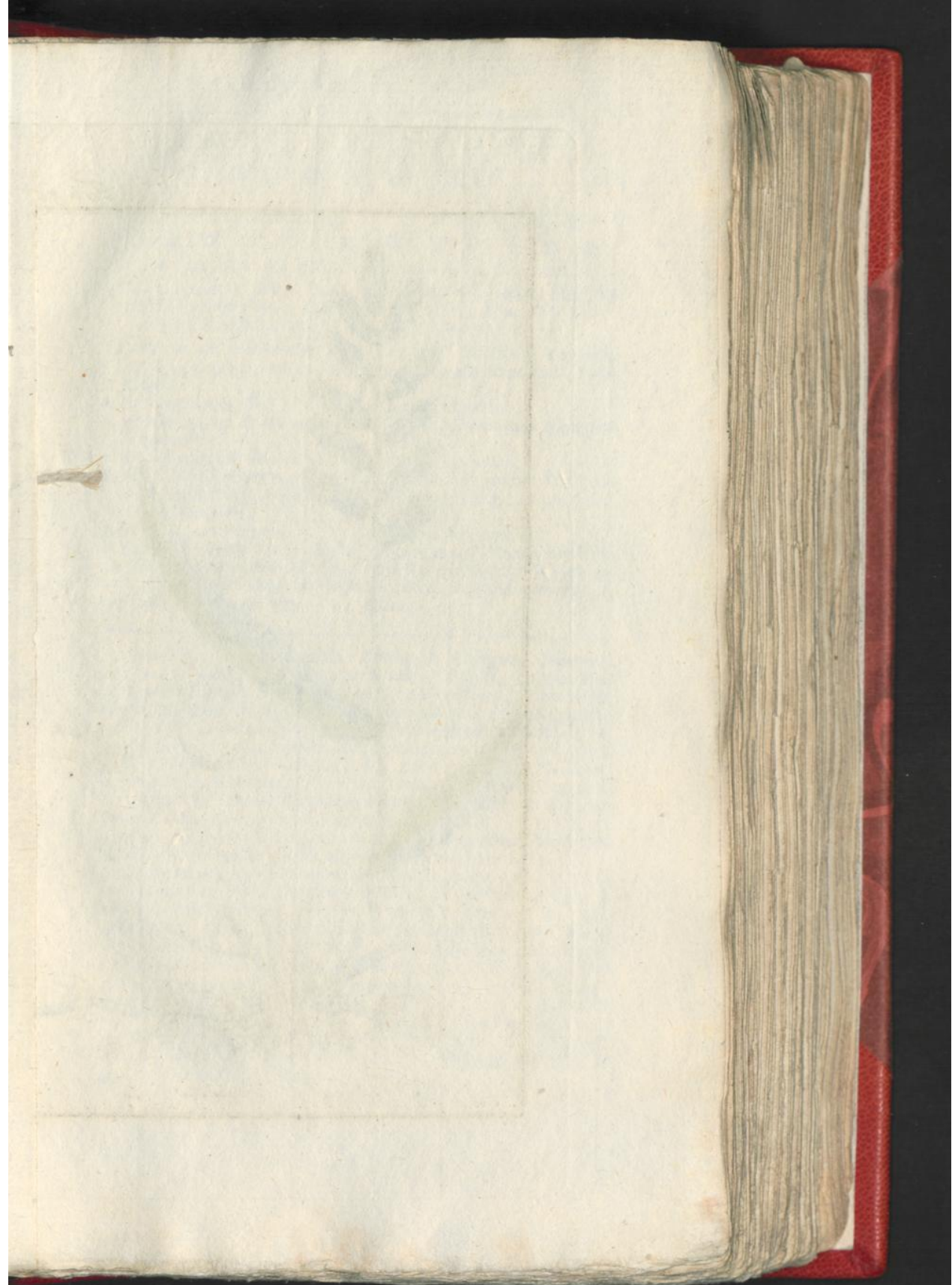
GEBRUIK. Herba, Semina, Flores, Aquilegia, Wilde aquileij of Akelij. Het Kruid heeft een grasachtige iets bittere onaangename walgelijke smaak en een iets scherpe onaangename reuk. Men schrijft het aanzettende en uitdrijvende krachten toe. Het word bij de Geelzichte, Schurft, en vooral het zaad tot uitdrijving en oplossing der stoffe, der Kinderpokjes en Mazelen geroemd, ook werd het zelve bij de Vlakkootten verondersteeld. De daar meede gemaakte observaties, zijn echter niet van dien aart, dat zij dit buiten allen twiifel stellen, ja men meent zelfs dat een al te sterke gift, door goedhartige Moeders toegediend, doodelijk geweest zij. De Bloemen geeven eene heel schoone blauwe aangename Stroop, die de Apotheekers al heel dikwijls voor Vioolen Stroop opgeeven, 't geen ten hoogsten te verfoeijen is, ten eersten, om dat de Bloemen verdacht, en van een vergiftigen aart zijn, ten tweeden, om dat deeze Stroop geezins de Pijn en Krampstillende en verzagende eigenschap heeft, gelijk de Vioolen stroop.

VOORT.

Aquilegia vulgaris L.

Friticum repens. L.

VOORTKRUIPEND
TARWGRAS.

DE IIIde CLASSE.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUJN, *IIde*
*Deels XIIde St. bl. 442.*TARWGRAS met vierbloemige Els-
vormige gepitste Keiken en platte
Bladen.

- a. Het tweekleppig Kaf.
b. De tweekleppige Bloem met drie
Meeldraadjes.
c. Een afgezonderd Meeldraadje.
d. Het Drijfiolswijze Vrugbeginsel
twee Haairvormige Stijlen en ge-
veerde Stempelen.

e. De kruipende Wortelen.

BLOETIJD. Groeit overvloedig in
de Velden en onbebouwde Weegen
van Europa. Het bloeit in Junij
omstreeks twee voeten hoog.TRITICUM
REPEENS.

CLASSIS IIIa.

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. IIde Part.*
*Imæ pag. 200.*TRITICUM Caljicibus quadriflo-
ris, subulatis acuminatis, Foliis
planis.

- a. Corolla bivalvis.
b. Corolla bivalvis cum tribus Sta-
miubus.
c. Stamen separatum.
d. Germen turbinatum, Stijli duo
capillares & Stigmata plumosa.

e. Radices repentes.

TEMP. FLOR. Abunde crescit in
agris Europæ incultis & viis. Ju-
nio floret altitudine circiter bi-
pedali.

GEBRUIK. *Radices Graminis.* Hondgras, Leedgras, Puingras, Kruipkoorn, Queek. Een uitmuntend Geneesmiddel, de wortelen hebben een slijmige zoetachtige smaak, zonder Reuk, maar droog zijnde, ruikenze als wijd. Zij zijn voedend en oplosfend, zuiverend, urindrijvend, de scherpe vogten verbeeterende, verkoelend, openende en zacht laxeerende. Men gebruikt ze bij de verstopping der Ingewanden en Buikklieren, der Leeвер, bij den Galsteen, de Geelziekte, Bleekziekte, bij Ontsteekingen, Gal en Rotkoortzen, in 't geheel bij scherpe lymphatique Vogten enz. Reeds GALENUS roemde haare oplosfende en zeepachtige krachten. De versch uitgeparste zap heeft veel zuiker en even dit bestanddeel houd men voor het werkzaamst. Een afkookfel als verdunnende drank, is van veel dienst, bij de voornoemde ziekten. Het Extr. is bij de voornaamte Artsen in algemeene aching, en doet zeeker bij ziekten van den Onderbuik, der Leeвер en Milt, zeer veel af. Men geeft het van $\text{ʒi} - \text{ʒiv}$. Tegelijk dient men opteletten, dat het aangaande der sterk oplosfende Kracht, de Maagaandoet, en wel zomtijds Geelziekte voortbrengt, en men dient het in dier voege, met een ander versterkend middel te vereenigen. Bij den Galsteen houd men het voor specifiek. Dikwijls doet deeze wortel meer dienst als de hooggeroemde duure *Rad. Saisaparil*. Behalven dat ze een zeer goed Voedsel voor de beesten zij, kan men 'er ook Brood, Zuiker, en sterken Drank van maaken. Zij is een voornaam ingredient der *Rad. T. oper. min.*

A 3

KRUL

K R U L
L E L I E.

D E V I d e C L A S S E.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, *IId*e
Deel XIIde St., bl. 241.LELIE met gekransde Bladen en
omgeboogen Bloemen, de Blaad-
jes omgekruld.

- a. De sesbladige Bloem.
b. Een Bloemblad met het gegroefd
Honingbakje.
c. Ses Meeldraadjes.
d. Een afgezonderd Meeldraadje.
e. Het Vrugtbeginfel dat langwerpig,
met ses Sleuven, rolronde Stijl
en driehoekige Stempel.
f. Het driehoekige Zaadhuisje.
g. Hetzelve dwars doorsneden.

BLOEITIJD. Groeit in Boschen,
zonnige Bergen, en in de Wouden
van Duitschland, twee a drie voet
hoog. Ook word zij in de Hoven
geplant, en bloeit in July.

L I L I U M
M A R T A G O N.

C L A S S I S V l t e.

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. IIdi Part.*
Ima pag. 545.LILIUM Foliis Verticillatis, Flori-
bus reflexis, Corollis revolutis.

- a. Corolla hexapetala.
b. Petalum cum Nectario canalicu-
lato.
c. Stamina sex.
d. Stamen separatum.
e. Germen oblongum cum fulcis
sex, Stijlus cilindraceus &
Stigma triangulare.
f. Capsula trilocularis.
g. Eadem dissecta cum Seminibus.

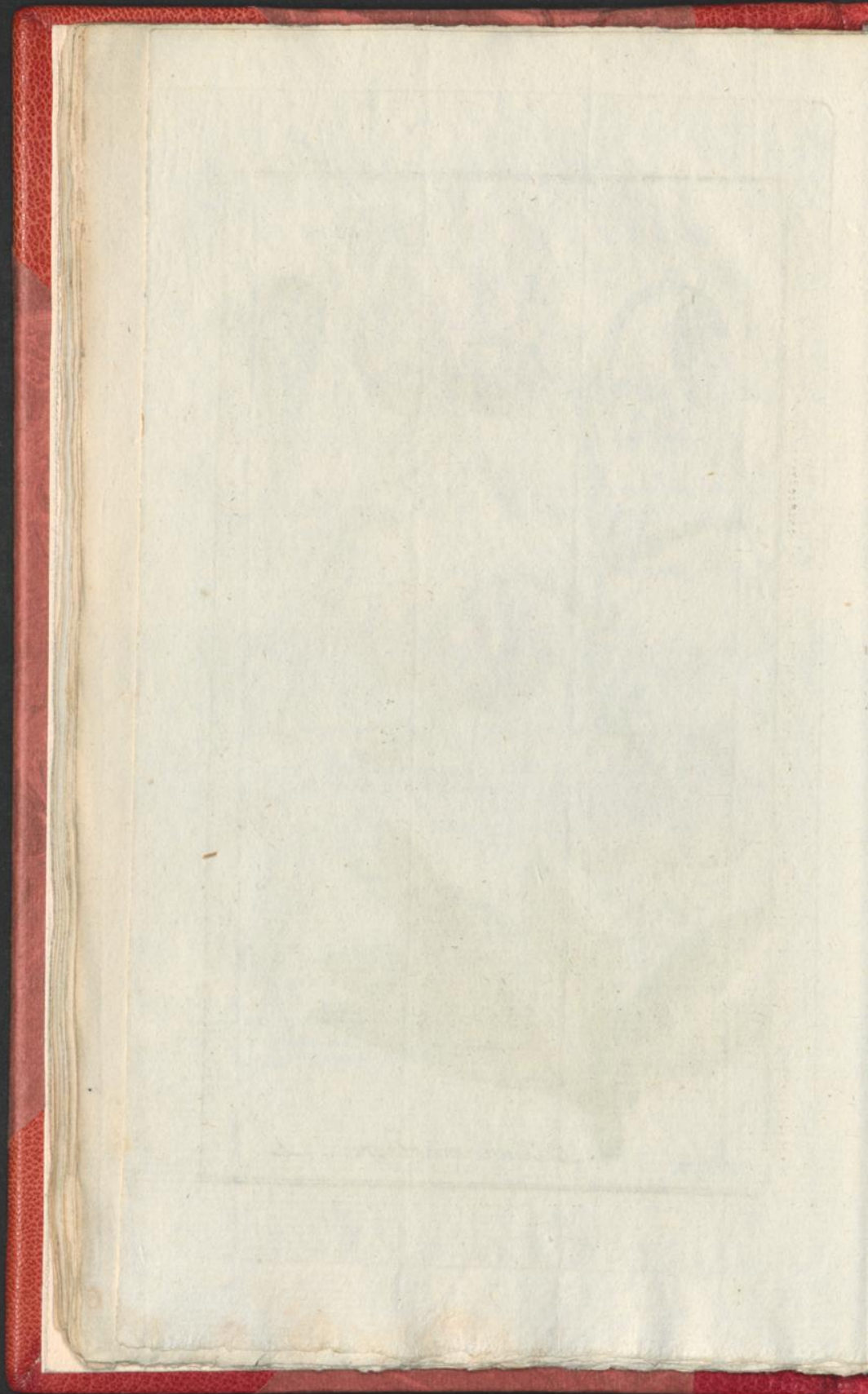
TEMP. FLOR. Sponte crescit in
montibus nemorosis apricis, atque
sijlvis Germaniæ, altitudine bi vel
tripedali. Quoque in hortis col-
latur Julioque floret.

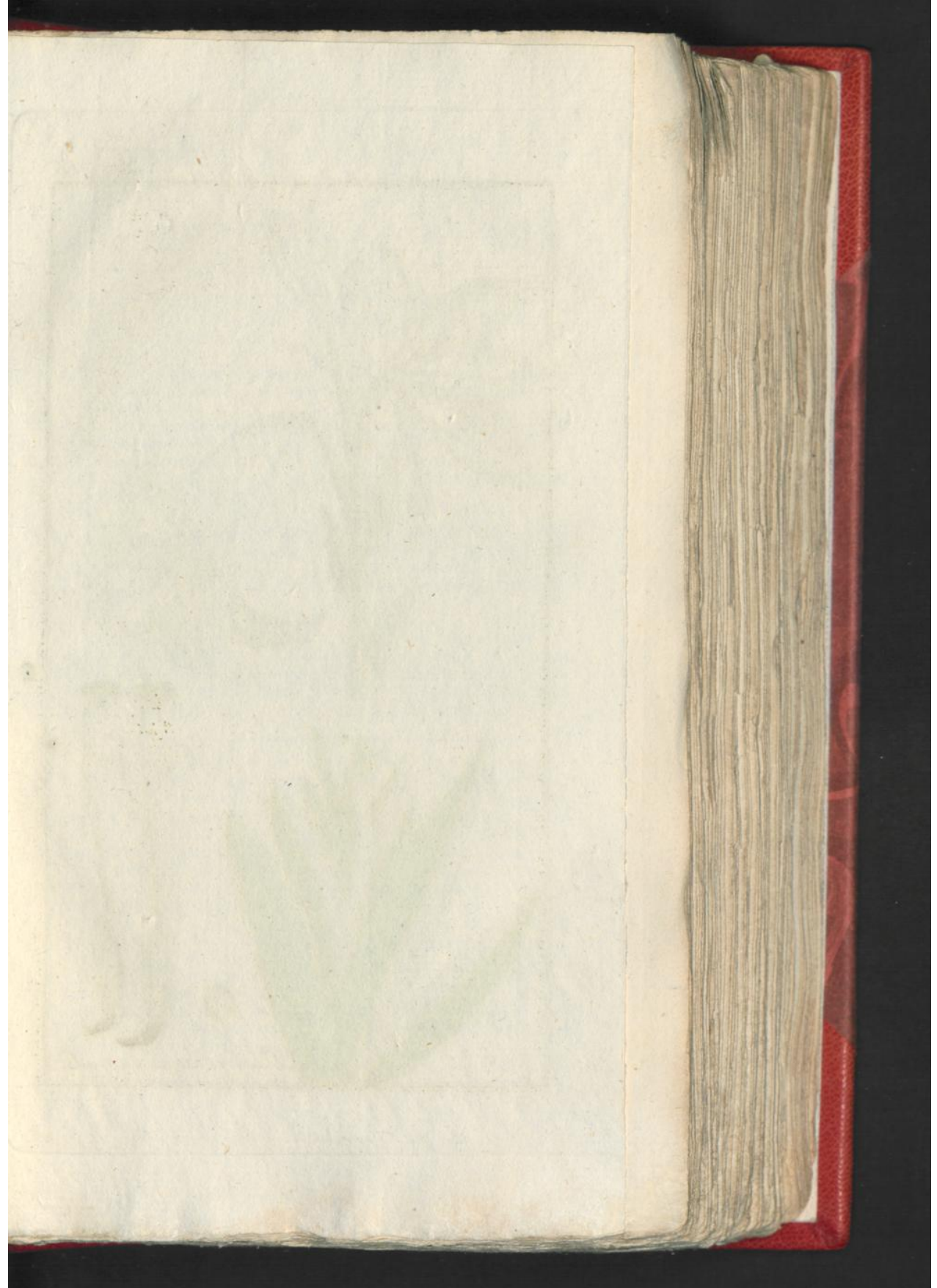
GEBRUIK. *Martagon*. Men meenden dat ze gelijk de andere soor-
ten van Lelien de vaste Veezel prikkelen, en taise Vogten oplos-
fen. Men gebruikten zij ook gelijk de wortels van de *Asphodelus*
luteus, om de urin te drijven, en de Maandfontden te bevorderen.
Men eet zij ook als Spijs. De gemeene man gebruikt zij nog om
ze de kinderen om den hals te hangen, in hoope het doorschieten
der Tandden, te verlichten. Heedendaagsch is zij buiten gebruik.

WITTE

Lilium martagon. L.

Lilium candidum L.

W I T T E

L E L I E.

De Vde C L A S S E.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, *IIde*
Deel XIIde St., bl. 228.

Lelie met verspreide Bladen en
klokvormige Bloemen, die van
binnen glad zijn.

a. De zesbladige klokswijze Bloem
van de bovenzijde.

b. Van de onderzijde.

c. Een Bloemblad met de gegroefde
Lijn of 't Honingsbakje.

d. Ses Meeldraadjes.

e. Het Vruchtbeginsel met de ses Steu-
ven, rolronde Stijl, en dikachtige
driekantige Stempel.

f. Het Vruchtbeginsel dwars door-
sneeden.

BLOEITIJD. Sijvien en Palestina
zijn het Vaderland van deese Plant.
Thans is zij twee a drie voeten
hoog, de cleernaad van alle Tuinen,
en bloeit in Julij.

L I L I U M

C A N D I D U M.

C L A S S I S V I t a.

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. IIdi Part.*
Ima pag. 544.

LILIIUM Foliis sparsis, Corollia
campanulatis glabris.

a. Corolla hexapetala campanu-
lata a superiore parte.

b. Ab inferiore parte.

c. Petalum cum Linea canaliculata
vel Nectario.

d. Stamina sex.

e. Germen cum sex Sulcis, Stijlo
cijlindraceo & Stigmata trian-
gulari crassifusculo.

f. Segmentum transversum Germinis.

TEMP. FLOR. Sijria atque Pa-
lestina patria hujus est Plantæ.
Jam vero omnibus hortis altitu-
dine bi vel tripedali ornamento
est atque Julio floret.

GEBRUIK. *Rad. Lilior. alb.* De wortelen of bollen hebben een bitterachtige zeer slijmige smaak, zonder reuk. De versche Bloemen hebben een zoetachtige slijmige smaak, en een buitengemeen sterken doordringenden bedwelmenden aangenaamen Reuk. De wortel is verzachtend, verweekend en rijpmaakend, de Bloemen pijnstillend, Maandstonden bevorderend, verzachtend. Men heeft de Bloemen bij de Epilepsie en Stuiptrekking geroemd, de wortelen uitwendig tot verzachting der verharde Gezwellen, en verzachting bij de branding. De Zap der wortelen is van sommigen in de waterzucht gepreezen. Uitwendig word de wortel nog nu en dan als pap met zoeten Melk gekookt, of gebraden gebruikt, maar inwendig niet meer gelijk ook de Bloemen. Het *Ol. Lilior. alb.* dat nog in sommige Winkels voorstaat, doet geen andere werking als zuivere Boomolie. Dat de Meeldraadjes de geboorte bevorderen, houd men voor een grapje. Onder *Cataplasmata* en *Clistereen* word het een en ander somtijds nog gebruikt, ook mengt men het onder 't *Empl. de ran. c. Merc.*

W I L D E

W I L D E
HAAG-APPELBOOM.

DE XIIde CLASSE.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, IIde
Deel IIde St., bl. 587.

HAAG-APPELBOOM met Hartvor-
mige zevenhoekige Bladen, wier
onderste Kwabben van elkanderen
wijken.

- a. De eenbladige vijfstandige Kelk.
b. De vijfbladige Bloem met twin-
tig Meeldraadjes.
c. Een afgezonderd Bloemblad.
d. Een Meeldraadje.
e. Het Vruchbeginsel met twee Stij-
len en gekopte Stempelen.
f. De Bezievrugt.
g. Dezelve geopend met twee lok-
jes, vier Zaaden bewattende.

BLOEITIJD. Deze Boom groeit
in 't wild, in Zwitserland, Frank-
rijk en in de Zuidelijke boschige
Gewesten van Europa. Hij word
vrij hoog en bloeit in Mey.

CRATÆGUS
TORMINALIS.

CLASSIS XIIma.

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, Tom. IIdi part.
Ima pag. 830.

CRATÆGUS Foliis cordatis septan-
gulis, infimis divaricatis.

- a. Perianthium monophyllum quin-
que dentatum.
b. Corolla pentapetala cum viginti
Staminibus.
c. Petalum separatum.
d. Stamen.
e. Germen cum Stijljs duobus &
Stigmatibus capitatis.
f. Fructus Bacca.
g. Eadem aperta loculis duobus,
continens quatuor Semina.

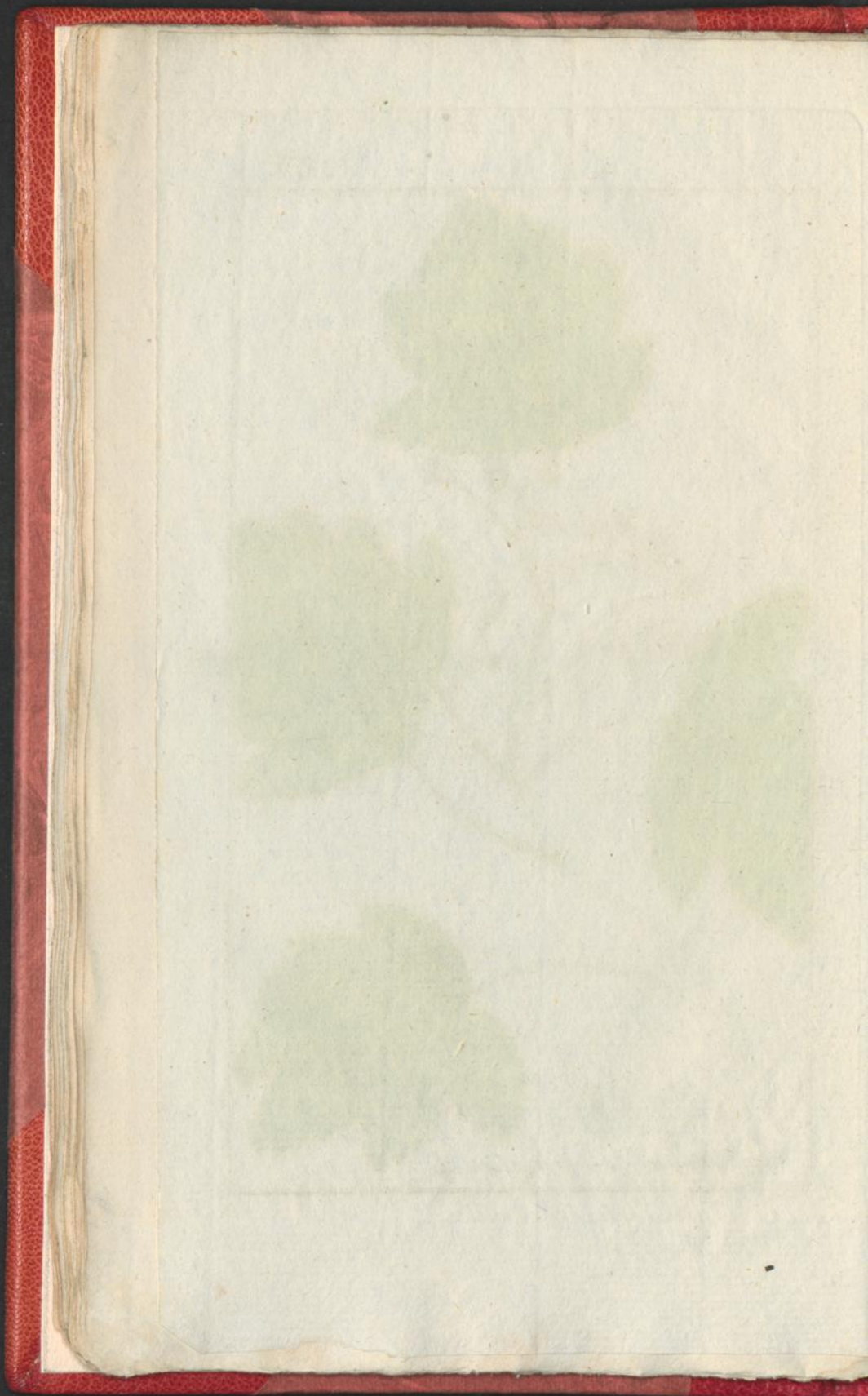
TEMP. FLOR. Sponte crescit hæc
arbor in Helvetia, Gallia, in re-
gionibus Australioribus nemoro-
sis Europæ altitudinem attingit
non exiguam atque Majo floret.

GEBRUIK. *Sorbus Tormalis*: Sorben, de samentrekkende Vrucht
van deeze Boom. Men heeft ze als Geneesmiddelen in sommige
gevallen van den Buikloop dienstig gevonden, en uit dien hoofde
den bijnaam *tormalis* gegeven. Als Spijs kunnen zij niet ligt die-
nen, vermits zij buitengemeen wrang en samentrekkend, en dan
alleen te gebruiken zijn, zo zij door 't leggen wat murv worden.
Voor 't overige zijn zij in geen gebruik.

ITA-

Crataegus terminalis. L.

Crataegus aria L.

ITALIAANSCH
HAAG-APPELBOOM.

De XIIde CLASSE.

Zie LINNÆUS. *Nat. Hist.*
door HOUTTUIN, IIde
Deel II St., bl. 584.HAAG-APPELBOOM met ovaale on-
gelijk getande, van onderen wool-
lige Bladen.a. De eenbladige vijfdeelige vergroo-
te Kelk met de stippeltes waarop
twintig Meeldraadjes zitten.b. De vijfbladige Bloem, met twin-
tig Meeldraadjes.

c. Een Bloemblaad van de bovenzijde.

d. Een dito van onderen.

e. Het Vruchtbeginfel, twee draads-
gewijze Stijlen en gekopte Stem-
pelen.

f. De rijpe Vrucht.

g. Dezelve geopend met twee Meel-
draadjes.

h. Het Zaad.

BLOEITIJD. Deze Boom groeit
op bergachtige Boschen, van 't zui-
delijke Duitschland, en bloeit in
Maj of Junij.CRATÆGUS
ARIA.

CLASSIS XIIma.

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. II di part.*
Iam pag. 829.CRATÆGUS Foliis ovatis incis-
serratis, subtus tomentosiss.a. Perianthium monophyllum quin-
que partitum, auctæ magnitudi-
nis, cum punctis quibus viginti
Stamina adhærent.b. Corolla pentapetala cum viginti
Staminibus.

c. Petalum a superiore.

d. Ab inferiore parte.

e. Germen, Stijli duo filiformes &
Stigmata capitata.

f. Fructus maturus.

g. Idem apertus cum duobus Sta-
minibus.

h. Semen.

TEMP. FLOR. Arbor in pleris-
que Germaniæ sylvis montosis au-
stralioribus crescit, & Majo vel
Junio floret.GEBRUIK. *Bac. Scorbi domestici.* De Bezien hebben een
laste meelachtige zappige smaak. Zij zijn zeer wrang en samen-
trekkend, en worden eerst door het leggen eetbaar. — Als Ge-
neesmiddel beschouwd, zegt men dat zij de hoest stillen, en de uit-
werping der sluimen bevorderen. Thans geheel buiten gebruik.

B

SEL.

S E L L E R I J

E P P E.

De *Vde* C L A S S E.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, *IIde*
Deel VIIIste St., bl. 228.

E P P E met *Wigvormige* Stengbladen

- a. De algemeene Zonnescherm.
- b. Een Bloempje.
- c. Dezelvde van de bovenzijde met vijf Meeldraadjes.
- d. Het *Vrugbeginsel* met twee terug gebogen *Stijlen* en *stompe* *Stempelen*.
- e. Het *vergroote* *Zaad*.

BLOEITIJD. *Het groeit in Europa en Nederlands vochtige aan Zee gelegen Weilanden. Het word in de Moestuinen twee a drie voet loog geplant en bloeit in Junij.*

A P I U M

G R A V E O L E N S.

C L A S S I S *Vta*.

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
G M E L I N I, *Tom. IIdi Part.*
Inæ pag. 493.

A P I U M *Folli caulinis cuneiformibus.*

- a. Umbella universalis.
- b. Corollula propria.
- c. Eadem a superiore parte cum quinque *Staminibus*.
- d. *Germen* cum *Stijlis* duobus *reflexis* & *Stigmatibus obtusis*.

e. *Semen* *magnitudine aucta*.

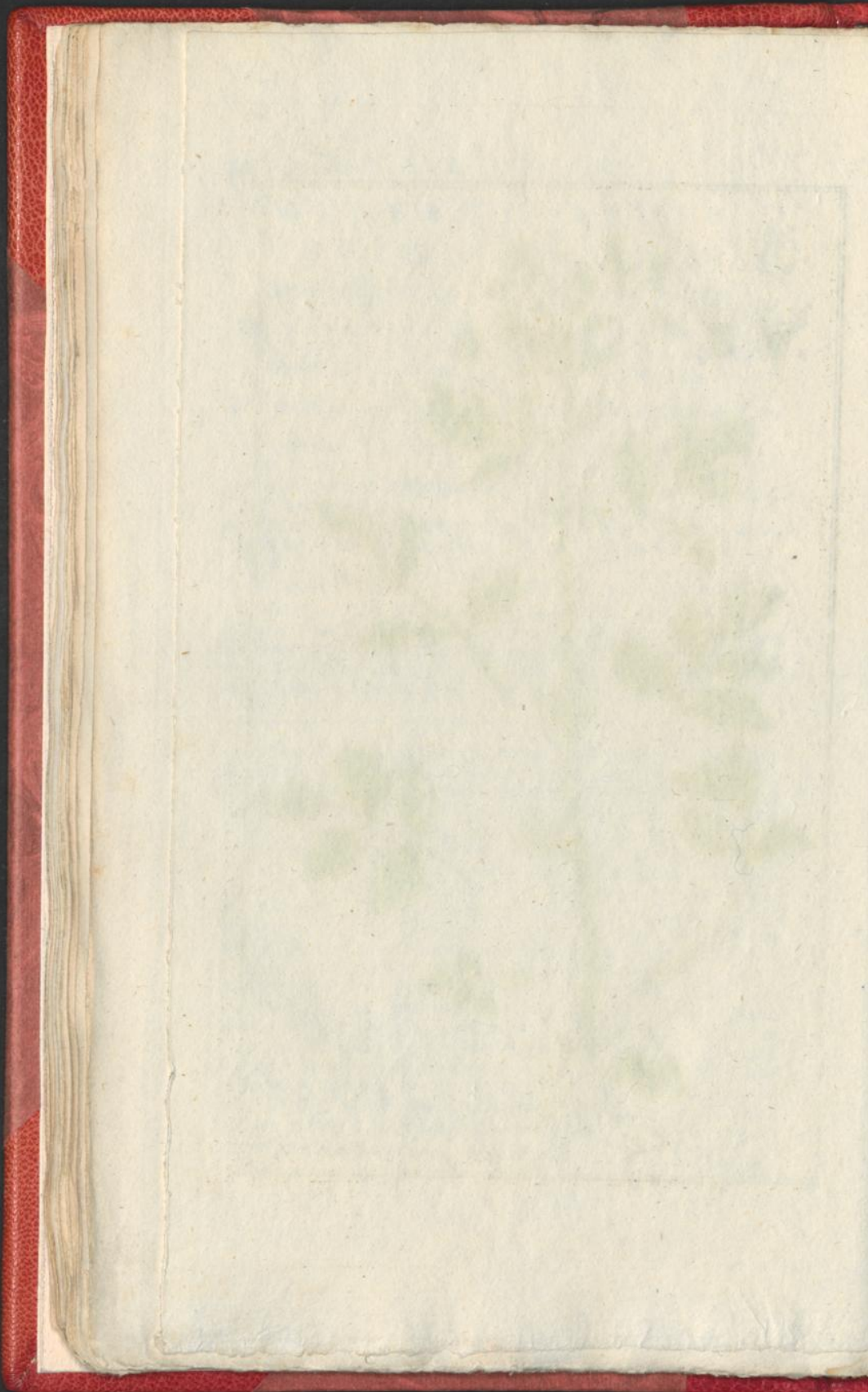
TEMP. FLOR. *Crescit in Europæ nec non Republicæ Batavæ pratis humidis maritimis. Colitur in hortis culinaribus altitudine bi vel tripedali Junioque floret.*

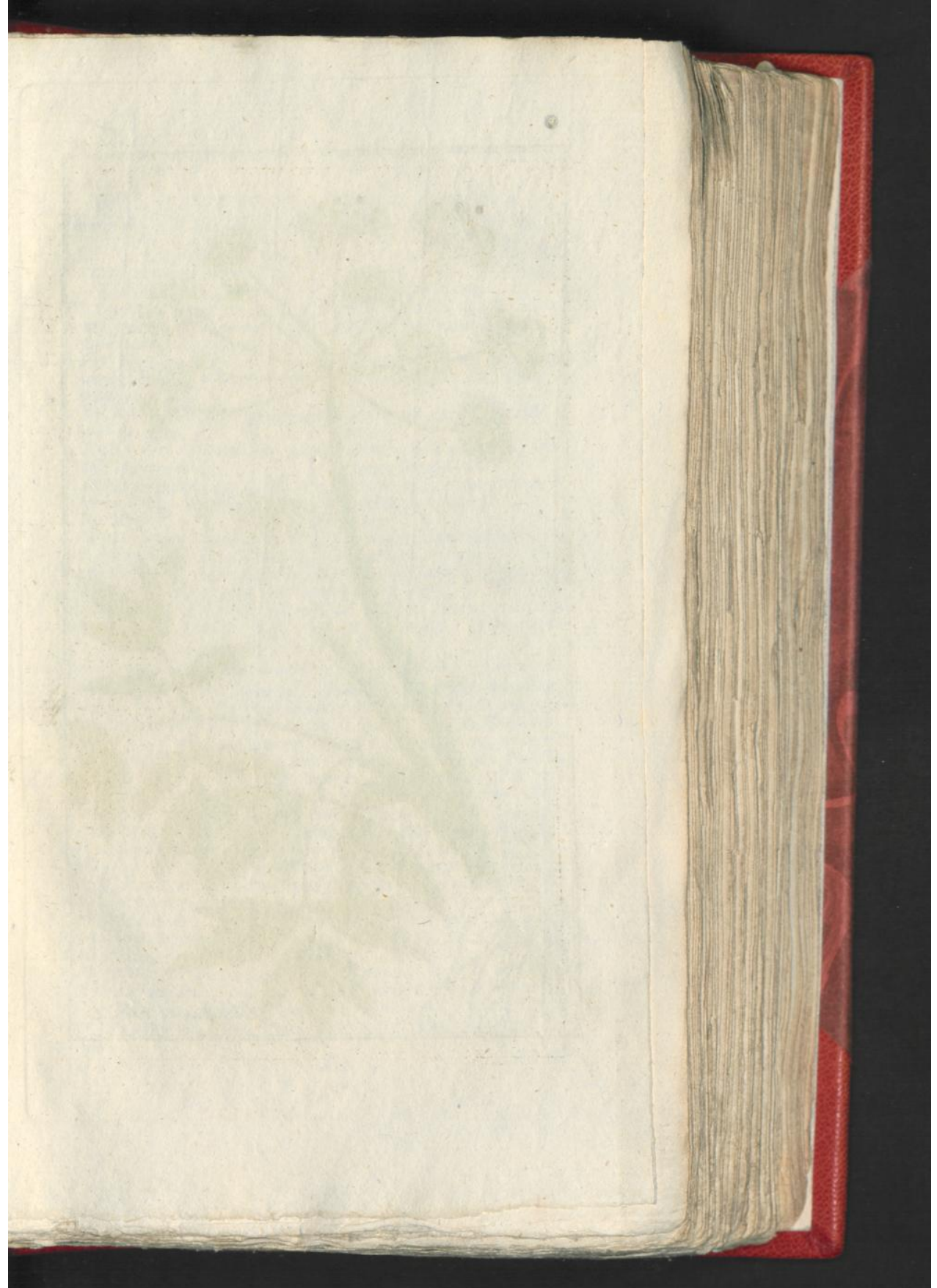
GEbruik. *Apii Radices & Semina. Juffrouw Merk, Eppe, Wilde Selderij.* Zo deeze Plant in onze Moestuinen gekweekt word, zo noemt men ze de van veelen beminde *Selderij*. Het Kruid heeft een Kruidige doordringende iets sandoenelijke Reuk, en de smaak is heet, kruidig zoetachtig. Dezelvde reuk en smaak heeft de *Wortel* en gedroogd, nog sterker. Het *Zaad* is sterk ruikend, bitter en heet. De Plant is aanzettend, urin en zweetdrijvende, bedwelmend. Men roemt zij bij *Koorts*en, *Verstopping* der *Ingewanden* en *Urinwegen*, ter *Spijsverteering*, *verwekking* der *Eetlust*, en als *Winddrijvend*, ook als *Steenoplosfend*. *Hippocrates* gebruiken zij bij *verstopte* *Ingewanden*, en als *Urindrijvend*. *St. IJVES*, als *Oogmiddel*, het *afkookfel* of 't versch uitgeperste zap, tegens *onreine Ulceraties*. Sommige beweeren, dat de Plant, de met *beroertens*, *Zwijmel*, *vallende Ziekte* en *Blindheid* behebte *oude Lied*en nadeelig zou zijn, anderen *wederpreken* dit. Het uitgeperste zap heeft bij een *beginnende Koorts*, *dodelijke* gevolgen gebragt. *Wortel* en *Kruid* worden in het *huishoudelijke* zeer veel gebruikt en bemind. In de *Apotheeken* word het *Zaad* onder de *Sem. IV Cal. m.* de *wortel* onder de *Rad. V. aper* en de *Sijr. V. aper* gemengd. Het *Zaad* is een *krachtdaadig* *Middel*, tegens bet *ongedierte*.

VER-

Apium graveolens. L.

Cicuta virescens L.

VERGIPTIGE
WATER - SCHEERLING.De Vdo *CLASSE*.Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, *IId*
*Deel VIIIste St., bl. 146.*WATER-SCHEERLING met de Kroo-
nen tegen de Bladen over, de
Bladsteelen stomp, gezoomd.a. Het bijzondere veelbladige Om-
windfel van de bijzondere Om-
windfelen.b. Een bijzondere vijfbladige Bloem
van ter zijde.c. Dezelve van de bovenzijde met
vijf Meeldraadjes.d. Het Vruchtbeginsel met twee Stij-
len en gekopte Stempelen.

e. Het Zaad.

f. De Wortel dwars doorsneden.

BLOEITIJD. *Groeft in de Slooten,*
in moerasfige plaatsen en stilstaande
Wateren van Europa, gelijk ook in
dit Gemeenebest drie a vier voeten
*hoog en bloeit in Junij en Julij.*C I C U T A
V I R O S A.*CLASSIS Vta.*Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. IIdi Part.**Ima pag. 485.*CICUTA Umbellis oppositi foliis,
Petiolis marginatis obtusis.a. Involucrum partiale polijphijl-
lum Umbellarum partialium.b. Corolla pentapetala partialis a
latere.c. Badem a superiore parte, cum
quinque Staminibus.d. Germen cum Stijlis duobus &
Stigmatibus capitatis.

e. Semen.

f. Segmentum transversale radicis.

TEMP. FLOR. *Crescit ad fossas*
& in locis paludosis, aquis stag-
nantibus Europæ, sic & Reipu-
blicæ Batavæ altitudine trium
quatuorve pedum, Junio atque
Julio floret.

GEBRUIK. *Cicuta Aquatica. Dolle-Kervel, Water-Scheerling.*
Kruid en Wortelen zijn bijna zonder reuk, en komen dit aangaan-
de de *Selderij* iets nabij. De smaak is scherp, de Peterfilie even-
aartende. De wortel is van een hoogst vergiftigen aart, en heeft
onkundigen, die zij voor *Pastinak* Wortelen gebruikten, dikwijls
het leeven geroofd, zelfs voor beesten is zij doodelijk. Zij ver-
wekt *Bedwelming*, *Duizeling*, *Slaap* en doodelijke *Sluimer*, *Zin-*
neloosheid, *Verzwakking*, *Razernij*, *Stuiptrekkingen*, vallende
Ziekte, braaken dat zomtjids bloedig is, de hick, pijnen, brand-
den, opswelling, ontsteeking, aanvreeten der *Maag* met gaaten,
hoofdpijn, een soort van vlakken op de *Huid*, droogte in de *Mond*,
stikking die somtijds de dood naar zig sleept. Men gebruikt ze bij
klier en kanker gezwellen, verstoping der *milt*, en uitwendig bij
de *melaatschheid*. Inwendig word zij niet meer gebruikt, want
sommige verzeekeren, dat zij zonder werking zij, en althans ge-
droogd, haaren vergiftigen aart verliest, anderen begeeren dat zij
deeze zwaare toevallen geenzints veroorzaaken, 't welk ik echter
niet toegeeven kan. Uitwendig word de wortel als pap gekookt,
tegens *Jigtpijnen*, de *Rheumatismus* en de *Heuppijn*, als zeer ver-
maard opgegeeven. Ook word zij onder het *Empl. de Cicuta* ge-
mengd.

B 2

BRA-

BRASILIAANSCH
SPIGELIA.

De Vde CLASSE.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, *Ilde*
Deel VIIde St., bl. 515.SPIGELIA met een Kruidigen Steng,
de bovenste Blaadjes viervoudig.
a. De eenbladige vijfdeelige Kelk.b. De eenbladige trechterwijze
Bloem, met vijfdeeligen Rand.
c. Dezelve geopend met vijf Meel-
draadjes.d. Een afgezonderd Meeldraadje.
e. Het tweespleetige Vruchtbeginfel,
elsoormige Stijl en eenvoudige
Stempel.

f. Het dubbelde Zaadhuisje.

g. Hetzelve geopend.

h. Het Zaad.

BLOEITIJD. Groeit in Brasiliën,
maar 't word ook op de Americaan-
sche Eilanden, op Jamaica en St.
Domingo enz. geplant. Zo 't in onze
Drijfluitzen gekweekt word, be-
seikt het anderhalv voeten hoogte en
bloeit in Augustus.SPIGELIA
ANTHELMINTICA.

CLASSIS Via.

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat.* Ed.
GMELINI, *Tom. IIde part.*
Ima pag. 333.SPIGELIA Caule herbaceo, Foliis
summis quaternis.a. Perianthium monophyllum
quinque partitum.b. Corolla monopetala infundibu-
liformis, Limbo quinquesido.c. Eadem aperta cum quinque Sta-
minibus.

d. Stamen separatum.

e. Germen bifidum, Stijlus subula-
tus & Stigma simplex.

f. Capsula didijma.

g. Eadem aperta.

h. Semen.

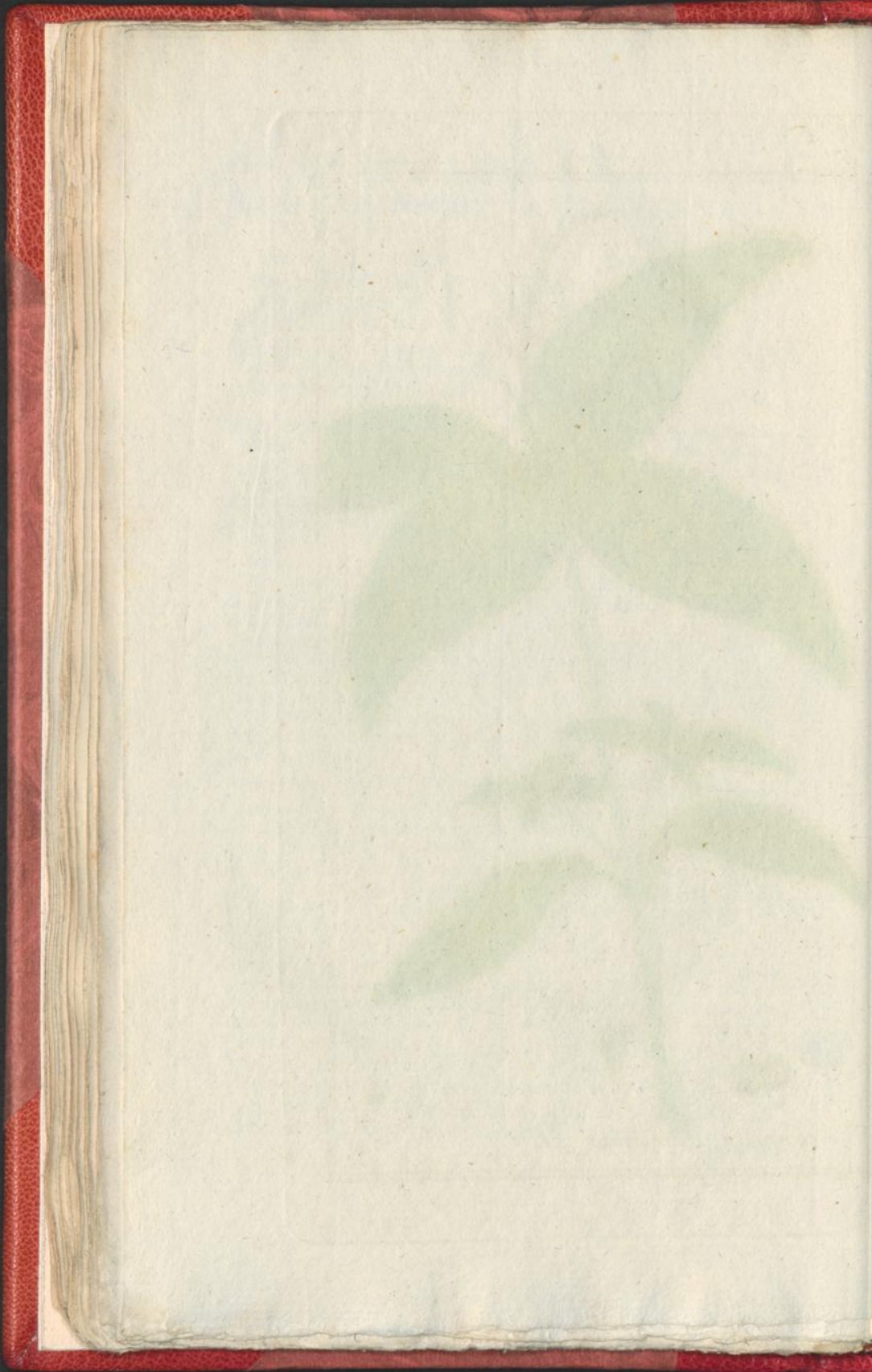
TEMP. FLOR. Crescit in Brasilia
& Colitur quoque in Insulis Ame-
ricanis Jamaica, Domingno &c.
In nostris Calidariis culta altitudi-
nem sesquipedalem attingit at-
que Augusto floret.

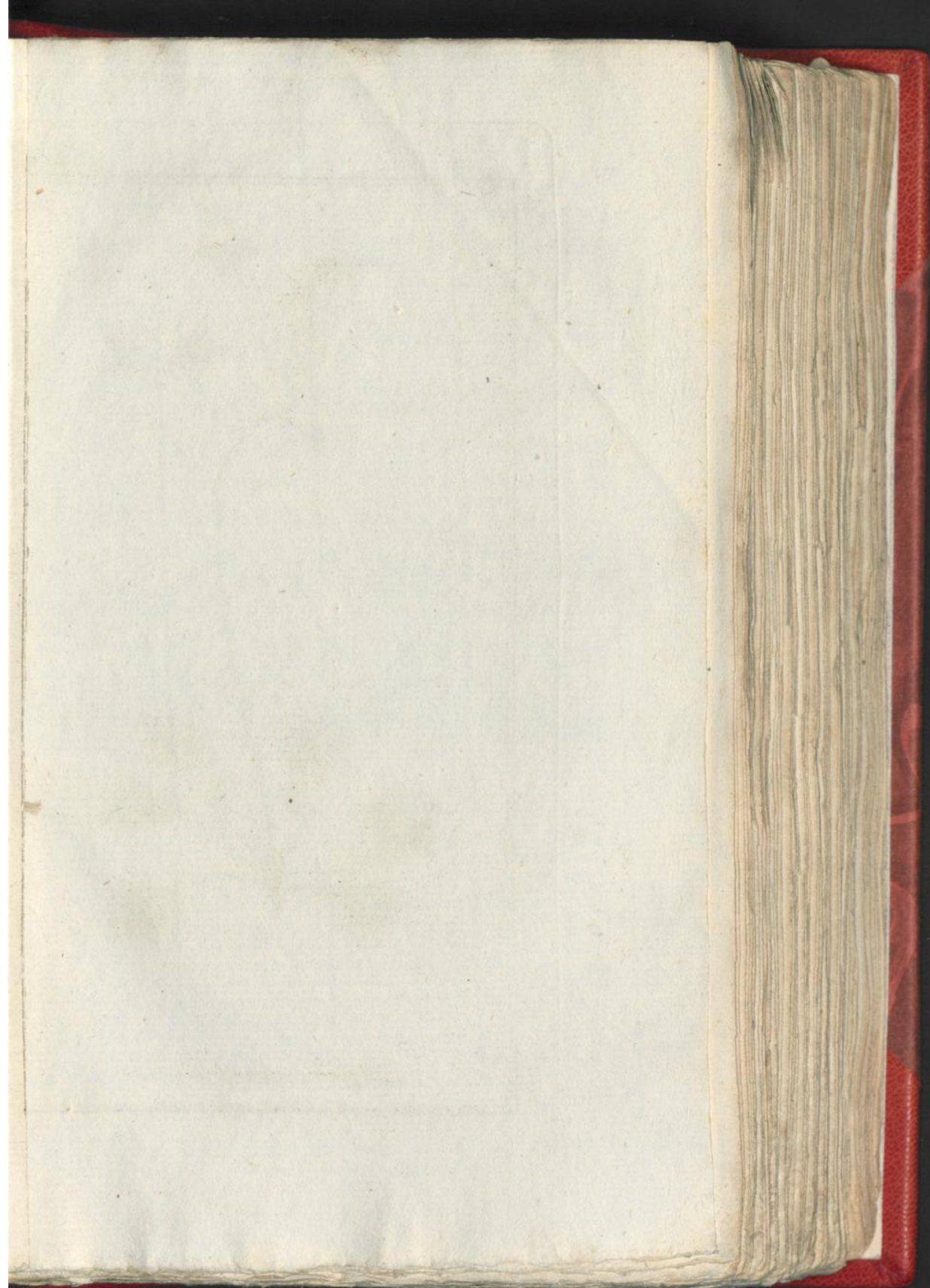
GEBRUIK. *Herba & Radix Spigeliae*. Het Kruid en de Wortel-
len zijn lelijk en stinkend van reuk en smaak. Beiden zijn bedwel-
mend, slaapmaakend, uitdrijvende, wormdoodend en purgeerend.
In een sterke gift veroorzaaken zij stuipen, en verwijdering der *pu-*
pilla. Men gebruikt zij bij wormen, stuipen, koortsigheid en vui-
le ingewanden, en als purgeermiddel. BERGIIUS meent dat de *Spig-*
elia Marilandica beter en werkzaam zij. Het middel was bij de
Americaanen lang bekend, en zij hielden het voor een geheim.
Sommigen meenen echter dat het onwerkzaam zij. Bij kinderen
word de wortel zeer geroemd, en men geeft hun 12 gr. maar zo
het purgeeren verwekt, word het voor werkzaam gehouden, an-
dersins is men genoodzaakt, *Merc. dulc.* of *Rhabarber* bij te voegen.
Volwasfene gebruiken, ʒʒ. — ʒi — zij zomtijds purgeert ʒʒ reeds.
Van het Kruid tot afkookfel, gebruikt men *mpl.* 2 met 2 ʒʒ. water tot
1 ʒʒ gekookt en de gift voor een volwasfen is ʒij — ʒiv. Kin-
deren de helft. 't Is beter met eene sterke gift te beginnen. *Ol.*
Rutæ. Absjnth. Sabin. zijn het tegengift bij te sterke werking.

ROND.

Spigelia anthelmia L.

Drosera rotundifolia. L.

RONDBLADIG

DROSERA

ZONNEDAAUW. ROTUNDIFOLIA.

De *Vide* CLASSE.CLASSIS *Vta.*

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, *IIde*
Deel VIII/ste St., bl. 288.

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat.* Ed.
GMELINI, *Tom. IIdi* Part.
Imæ. pag. 511.

ZONNEDAAUW met de Bloemsteel-
jes uit den Wortel, en Schijfronde
Bladen.

DROSERA Scapis radicatis, Foljis
orbiculatis.

a. De eenbladige vijffpleetige Kelk

a. Perianthium monophyllum quin-
quefidm.

b. De vijfbladige Bloem met vijf
Meeldraadjes.

b. Corolla pentapetala, cum Sta-
minibus quinque.

c. Een Bloemblad met een Meel-
draadje.

c. Petalum cum Stamine.

d. Het rondachtige Vrughtbeginfel
met vijf eenvoudige Stijlen en
Sempelen.

d. Germen subrotundum cum Stij-
lis quinque simplicibus & Stig-
matibus.

e. Hetzelve van de bovenzijde.

e. Idem a superiori parte.

BLOEITIJD. Groeit overvloedig
in Europa's, Asia's en America's
moerasige Plaatsen en Turflanden.
Op Nederlands vogtige Hei en
Turfvelden, in de Provinciën van
Gelderland, Friesland, Holland en
Utrecht. De Plant word niet hoo-
ger dan zij op de Plant daar gesteld
is, en bloeit in Julij.

TEMP. FLOR. Abunde crescit in
Europæ, Asiæ atque Americæ
paludosis atque locis turfosis. Ad-
ericeta humida turfosa Belgicæ, in
Galicia, Frisia, Hollandia, Ultra-
jectinaque provincia &c. Altitu-
dinem acquirit talem, qualem Fi-
gura refert atque Julio floret.

GEBRUIK. *Herba Rorellæ, Roris Solis, Zonnendaauw.* De Bla-
den en Steelen van de Plant zijn scherp, zuur en bitterachtig, iets
samentrekkende en melkachtig, bezeeren de Huid en zijn droog
oplosfend. De Plant word voor een vergift gehouden, en wel dat
ze voor de schaapen doodelijk zij. Men heeft ze als middel bij de
longteering, benaauwde borst, de catarhaale hoest, en tot opwak-
kering der Levenskrachten geroemd. Verscheiden oude Schrijvers
hebben veel wonder van dit Middel opgegeeven, maar hunne ver-
regaande verheffingen laaten eenig mistrouwen op haare observaties
vallen. Eenige nieuwe artsen hebben opgemerkt, dat het de hoest
veroorzaakt, (zo als dit ook bij de schaapen het geval is) en dat het
bij de *Influenza* zeer goede werking geuit hebbe. Het word als
oplosfend middel onder het *Exit. Pest. Wed.* gemengd. Uitwen-
dig gebruikt men het tegens de wratten en exteroogen.

B 3

PEEN

P E E N

W O R T E L K R U I D .

De Vde CLASSE.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, *IIdē*
Deel VIIIde St., bl. 45.

W O R T E L K R U I D met *stekelige Zaa-*
den, de Bladsteelen van onderen
geribd hebbende.

- a. *De algemeene Zonnescperm.*
- b. *Het algemeene Omwindel.*
- c. *Een afgezonderde Bloem met vijf Meeldraadjes.*
- d. *Het Vrughtbeginsel, twee terug gebogene Stijlen en stompe Stempelen.*
- e. *Het steekelige Zaad.*
- f. *Een Wortelblad.*

BLOEITIJD. *Groeit zeer veel op drooge Velden en Weilanden van Europa. In verscheiden Streeken van Nederland, in Gelderland, de Duinen van Holland, in Friesland enz. Die geene welke in onze Haven geplant word, zo zij van deeze verscheiden is, is vrij beter, word drie a vier voeten hoog en bloeit in Augustus.*

D A U C U S

C A R O T A .

CLASSIS Vta.

CONF. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. IIdi Part.*
IIdē pag. 474.

D A U C U S *Seminibus (ad angulos quatuor distantes) hispidis, Petiolis subtris cervosis.*

- a. *Umbella universalis.*
- b. *Involucrum universale.*
- c. *Corolla separata cum quinque Staminibus.*
- d. *Germen, Stijli duo reflexi, & Stigmata obtusa.*
- e. *Semen hispidum.*
- f. *Folium radicale.*

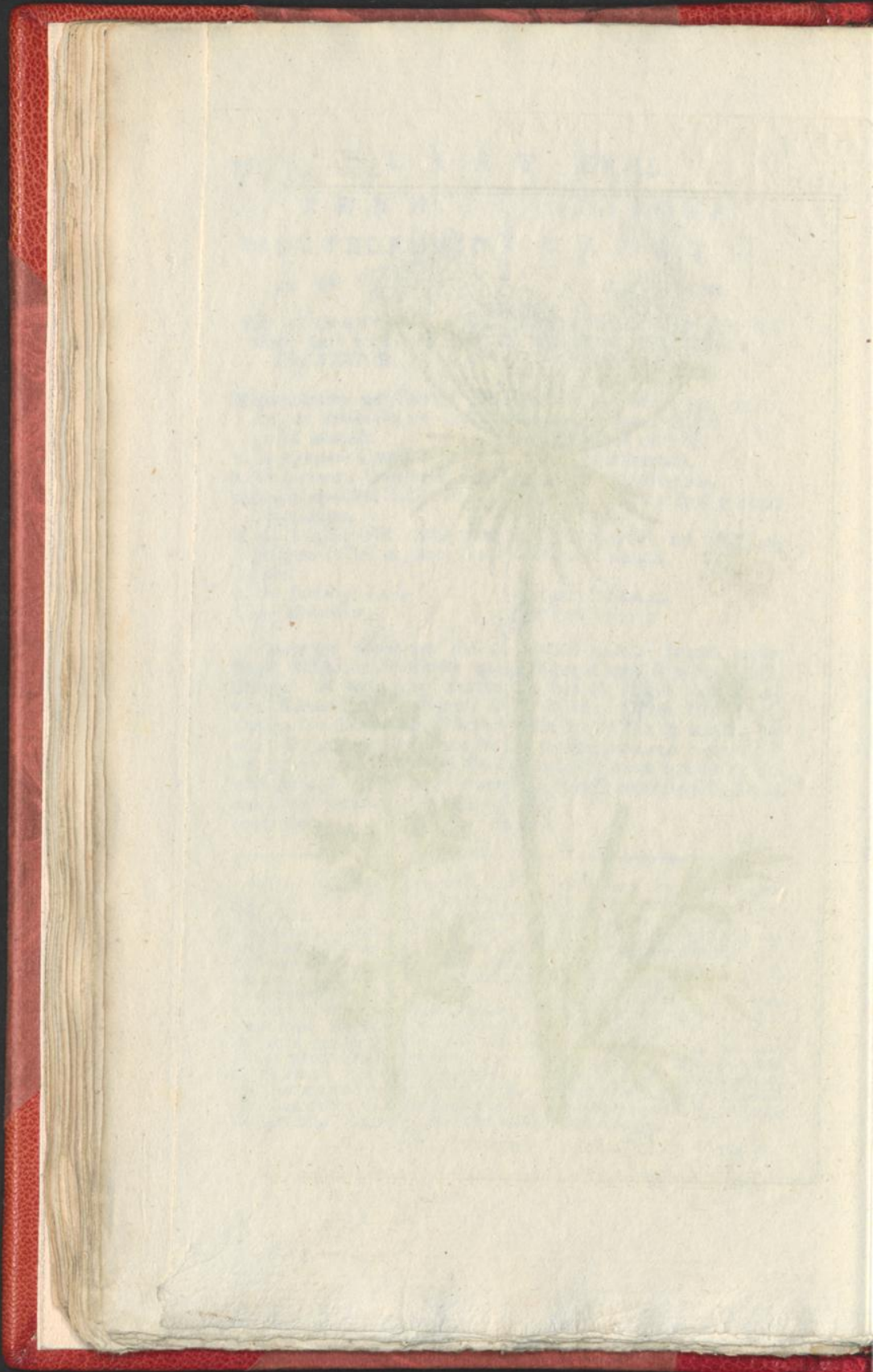
TEMP. FLOR. *Sponte crescit in Europæ agris & pratis aridis. In diversis Belgia regionibus, in Gellia, Duinis Hollandiæ, Frisia &c. Culta in hortis, vel sit varietas, melioris notæ est & altitudinem trium quatuorve pedum attingit atque Augusto floret.*

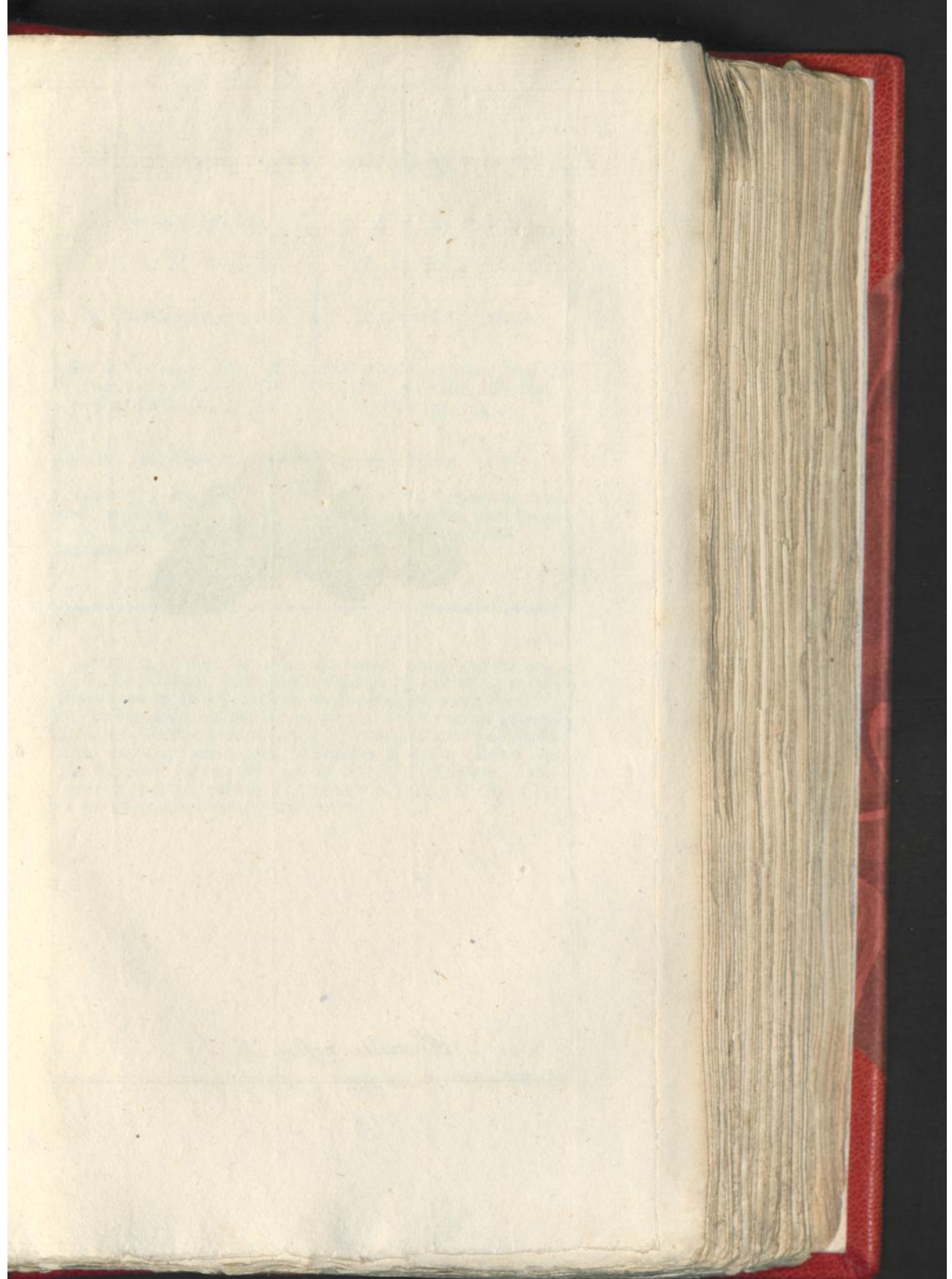
GEBRUIK. *Daucus Silyvestris, Satiyus. Wilde Peen, Vogelnest, Kroontjes Kruid, Geele Wortelen.* De wild groeiende Plant komt in geen aanmerking, maar wel die zo in onze Moeshoven geplant word. De wortel heeft een kruidige welriekende sappige smaak, die droog zijnde sterker is, en een aangename kruidige doordringende reuk. Het Zaad heeft een kruidige heete bittere smaak. De Wortel is verdunnend, vogtmaakend, zeepachtig, openend, pijnstillend, urin, maandstonden en wormdrijvend. Het Kruid urindrijvend, het Zaad pijnstillend, windenbreekend en steenoplossend. Men gebruikt de Wortel als voedend middel en als aangename ligt te verteerende spijs. Het zap is wormendoodend, en bij de Long en Klierziektens, de spruw en scheurbuik van zeer veel belang. De sroop van de zap, die al van zelve zuikerachtig zoet is, geeft veel voordeel bij de longziektens en de hoest. De rasuw gegeeten Wortel is bij uitstek wormdrijvend. Ook roemt men het zap bij den steen, maar nog meer het Zaad. Uitwendig word de tot pap gekookte Wortel tot zuivering en geneezing van vuile Kenkerachtige Ulceraties met buitengemeene lof geprezen.

W E I -

Daucus carota. Lp.

Fremella nostoc. L.

WEIDIG
LILMOOS.

TREMELLA
NOSTOC.

De XXIV^{te} CLASSE.

CLASSIS XIX^{ma}.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUYN, IIde
Deel XIVde St., bl. 567.

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, Tom. IIde Part.
IIde pag. 1447.

LILMOOS dat geplooid is ongegolfd. TREMELLA Plicata undulata.

BLOEITIJD. Een half doorschijnend gelijkachtig Lichaam, 't geen na de Regen op de Weilanden gevonden word.

TEMP. FLOR. Corpus semi transparentis gelatinosum, quod in pratis post pluvios invenitur.

GEBRUIK. *Nostoc Paracelsi*. GEOFFROIJ merkt daarvan aan, dat het de Boeren in Duitschland gebruiken om de Hairen te doen groeijen, en dat het bij Fistuleuse Kankerachtige kwaalen van dienst zij, dat een zeker Zwitter het poeijer tot eenige greinen gebruikt hebbe tot pijnstillinge en uitwendig bij zweeren: terwijl de Alchemisten den algemeenen geest in hetzelfde te vinden trachten enz. Hier uit blijkt, dat het meer ten dienste van Kwakzalvers, Landloopers en zwakke bijgeloovige menschen geschikt zij, dan dat het tot een wezentlijk Geneesmiddel strekke.

KAS.

KASCARELLA

C R O T O N .

De XXII^{te} C L A S S E .

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
DOOR HOUTTUIJN, *IIde*
Deel, VIde St. bl. 242.

CROTON met spits Lancetvormige,
effenrandige, gesteelde. Bladen,
die van onderen wollig zijn, de
Steng Boomachtig.

a. Een Tak met Bloemen.

b. Een Stukjen van den Bast.

ELOEITIJD. Hoort in het Noor-
delijke America, in Virginia, Flo-
rida, Jamaica en op de Bahamische
Eilanden enz. thuis. Het is een
Heester soort, en word agt a tien
voeten hoog.

C R O T O N

CASCARELLA.

C L A S S I S XV^{ta}.

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. IIdi Part.*
IIdæ pag. 1029.

CROTON Foliis lanceolatis acutis
integerrimis petiolatis, subtus
tomentosis, Caule (arboreo)
erecto.

a. Ramus cum Floribus.

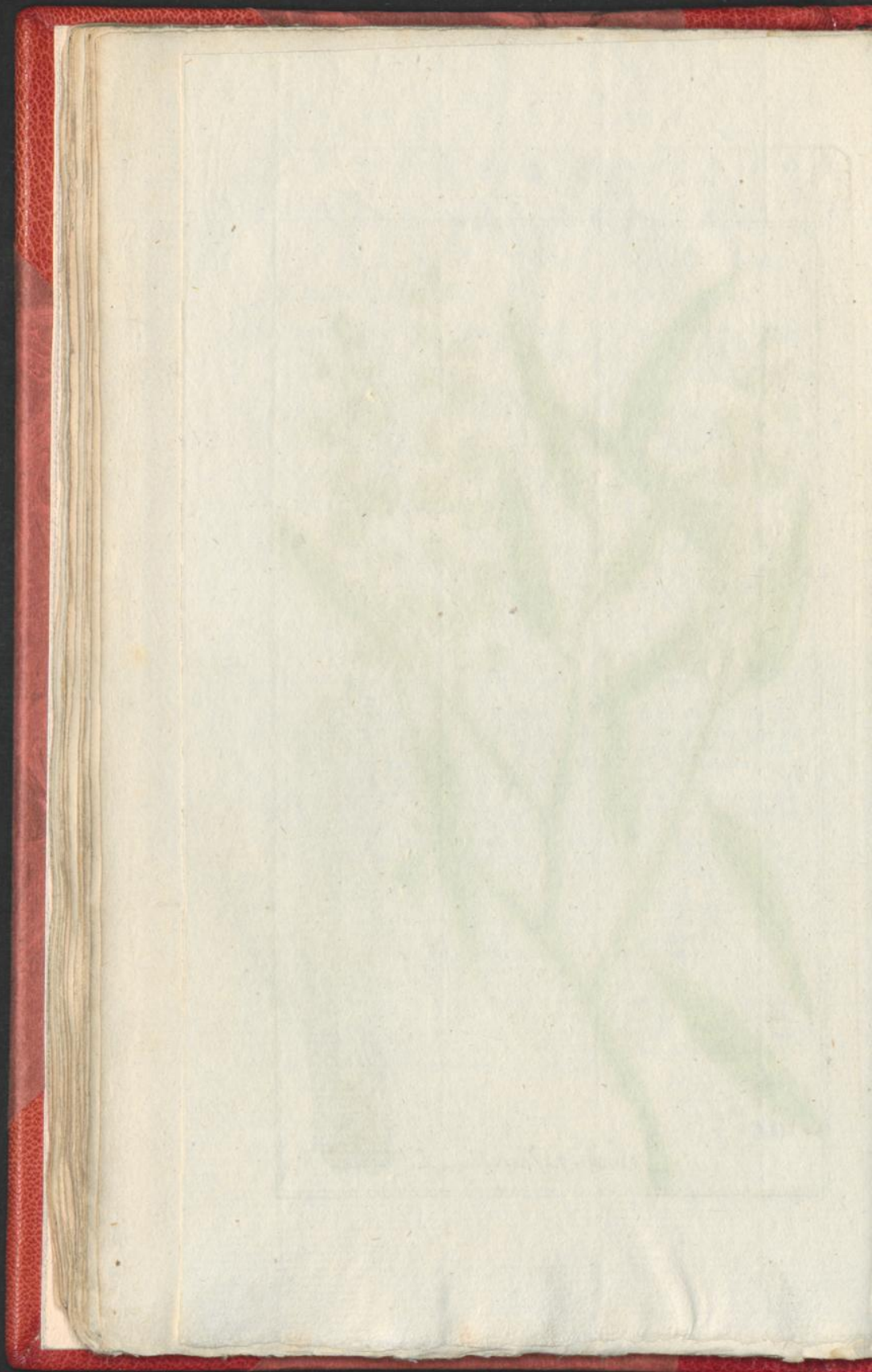
b. Corticis Fragmentum.

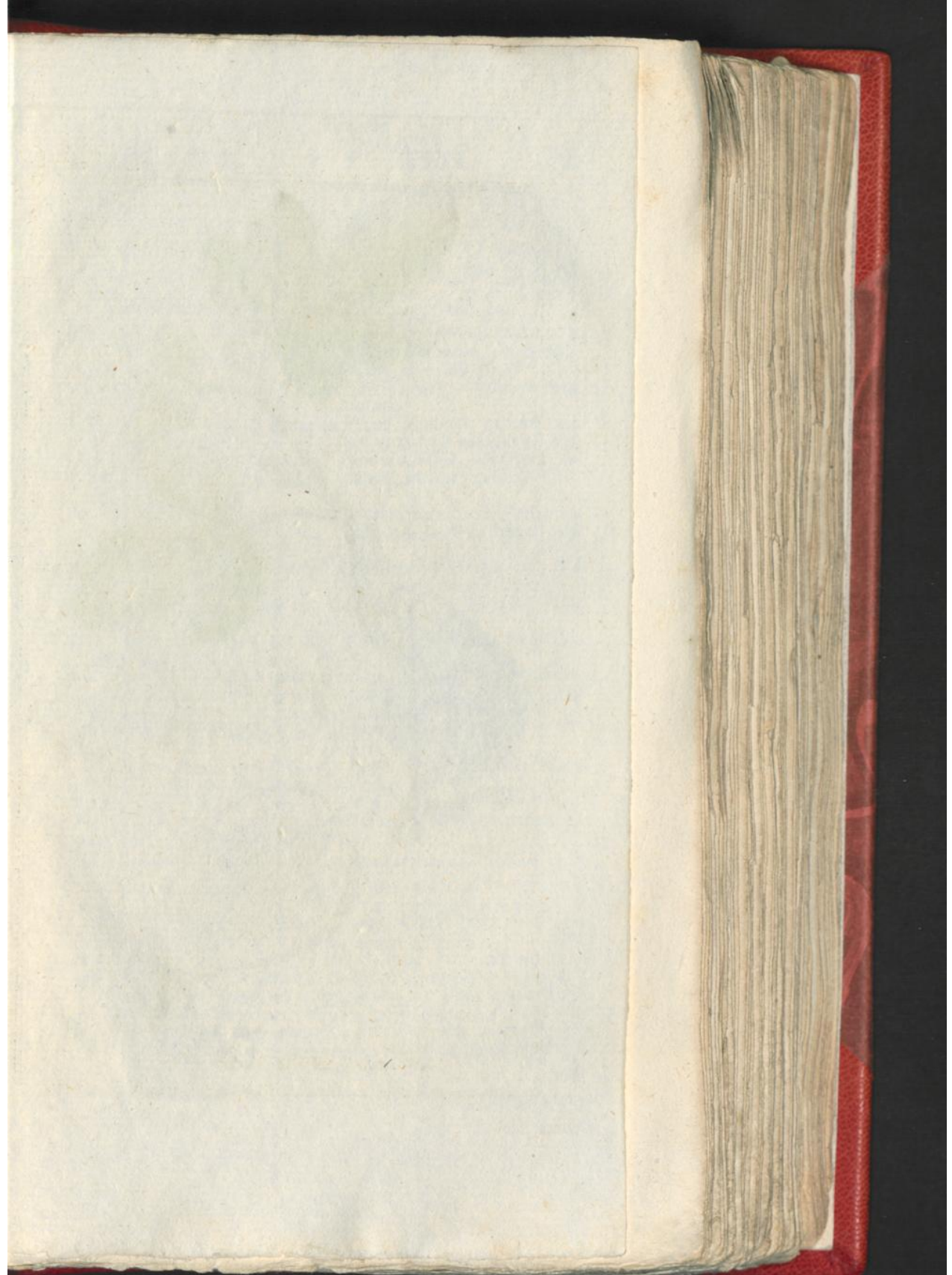
TEMP. FLOR. Habitat in Ame-
rica Boreali, Virginia, Florida,
Jamaica, Insulis Bahamiensibus
&c. frutescit & altitudinem octo
decemve pedum accrescit.

GEBRUIK. *Cascarille Cortex.* De Bast van deeze Boom die bij ons on-
der de voornoemde benoeming bekend is, bestaat uit samengerolde vinger-
dikke Stokken, die van binnen grijs bruin, en van buiten grijs wit zijn. Hij
is bitter scherp en kruidig van smaak, en heeft een vrij aangename krui-
dige reuk. Zo hij aangebrand word, riekt hij sterk naar Muscus. — Hij
is versterkend, krampstillend, iets oplosfend, maag en borst versterkend.
Hij word bij heete, en anderendaagche koortsen, de doorloop, verzwak-
king der ingewanden, na de Persloop, Bloedspuwing van krampachtige oor-
zaak, Ambeien, de Hijpochonderie en Vrijsierziekte geroemd. Verschei-
den daarmede gemaakte Proefneemingen zijn tegenprekend, zo dat men 'er
niet gantsch op aan kan, vermits hun de naauwkeurigheid mankeert. Dik-
wijls word deze bast met de koortsbast verwisfeld en wel ten onrechte ge-
prefereerd. Wel is waar, dat bij die tuschenpoozende koortsen, waar de
ingewanden de koortsbast niet verdraagen, deeze bast uitmuntend zij, en
zo doende die koortsen geneest, die de koortsbast niet geneest. Verder
bij hysierique gestellen, kramptrekkingen, vooral bij Vrouwen van phleg-
matiquen aart, of die aan eene swakke maag en bezwaartlike spijsverteering
lijden, is hij uitmuntend. Daarom dient hij ook zo overheerlijk ter ver-
sterking der ingewanden na den doorloop. Bij de kiespijn der zenuwe ziek-
ken en andere zenuwe kwaalen. STAHL en andere hebben hem bij de ont-
steeking en de Pleuris geroemd, echter zo is hun raad niet te volgen, om
dat hij zo zeer prikkeld of heet is. Het *extr.* is een zeer goed en in
sommigen opzichte beter geneesmiddel als de bast.

Gouan Cascarilla. L.

Ficus carica. L.

EUROPISCHE
VIJGEBOOM.

De XXIIIste CLASSE.

Zie LINNÆUS Nat. Hist.
door HOUTTUIJN, IIde
Deel IIde St., bl. 650.VIJGEBOOM met Handpalmswijs
verdeelde Bladen.

- a. De algemeene vleesachtige Stoel.
- b. Veelvuldige Bloemen, het geringste getal mannelijke zit van buiten aan den Rand der Kelk, wordende de meerdere vrouwelijke van onderen gevonden.
- c. De Mannelijke Bloem met den driedeeligen Kelk en drie Meeldraadjes.
- d. Een Kelk Lappjen met Meeldraadjes en dubbele Meelknopjes.
- e. Het Janengedraaid Beginzel der Stamper.
- f. De Vrouwelijke Bloem met den vijfdeeligen Kelk.
- g. Het ovaale Vruchtbeginzel met ingebogen Stijl en twee ongelijke Stempelen.
- h. Het Zaad in het Vruchtbeginzel.
- i. De rijpe Vrucht.

BLOEITIJD Groeit op de Geberg-
tens van Afië, de Eilanden der
Middelandsche Zee, in Sicilien,
Italien, Spanjen, ook word hij in
onze Tuinen gekweekt.

F I C U S
C A R I C A.

CLASSIS IIIa.

Conf. LINNÆI Sjst. Nat. Ed.
GMELINI, Tom. II di Part.
Ima, pag. 96.Ficus Foliis palmatis (Folii trilobis
subtus scabris, Receptaculis
turbinatis umbilicatis.)

- a. Receptaculum commune carnosum.
- b. Flores numerosi, quorum pauciores masculi exterius ad Marginem Calicis, plures feminei inferius reperiuntur.
- c. Flos masculus cum Perianthio tripartito & tribus Staminibus.
- d. Lacinium Perianthii cum Stamine & Anthera didijma.
- e. Rudimentum intortum Pistilli.
- f. Flos femineus cum Perianthio quinque partito.
- g. Germen ovatum cum Stijlo inflexo & duobus Stigmatibus inæqualibus.
- h. Semen in Germine.
- i. Fructus maturus.

TEMP. FLOR. Crescit in montosis Afiæ, Insularum Archipelagi, Siciliae, Italiae, Hispaniae regionibus quoque in hortis nostris colitur.

GEBRUIK. Carica Vijgen. De versche Vrucht van deeze Boom is zoet, slijmig, melkachtig en heeft een Komkommer smaak. Gedroogd is zij vettig, honingzoet, en aangenaam. Zij is voedend, verweekend verzachtend, rijpmaakend en een goed Middel tegens de ziekten der Leever Borst en Urinweegen. Men gebruikt ze tegens de Hoest en Borstziekten, Colijk en Verstopping. Uitwendig als weekmaakend tegens de Lisen, pestbuil; aldervoordeeligst is zij tegens de Tandweeren. Men mengt zij onder Borst- en Gorgeldranken, en ook Clistereen. Te veel gebruikt, verzwakken zij de Maag en Longen, en worden dus doende heel dikwijls nadeelig.

C

WA.

WATERSPEEN
SCROFELKRUID.

SCROPHULARIA
AQUATICA.

De XIVde CLASSE.

CLASSIS XIIIa.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, *IId*e
Deel IXde St., bl. 515.

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. IIdi. Part.*
*IId*e pag. 937.

SCROFELKRUID met Hartvormige
stompe gesteelde afloopende Bladen,
de Steng vliezig gehoekt en
Bloemtrosfen aan 't end der Takken.

SCROPHULARIA Foliis cordatis
(obtusis) petiolatis (decurrentibus)
caule membranis angulato, Racemis
terminalibus.

a. De eenbladige vijfdeelige Kelk.

a. Perianthium monophyllum quinquepartitum.

b. De eenbladige ongelijke Bloem.

b. Corolla monopetala inæqualis.

c. Dezelve geopend met twee lange
en twee korte Meeldraadjes.

c. Eadem aperta cum duobus Staminibus longioribus & duobus brevioribus.

d. Een afgezonderd Meeldraadje.

d. Stamen separatum.

e. Het tweelhoekige Zaaddoosje.

e. Capsula bilocularis.

BLOETIJD. Groeit aan de Wateren
en Slooten van geheel Nederland ter
hoogte van vier Voeten en bloeit in
Augustus.

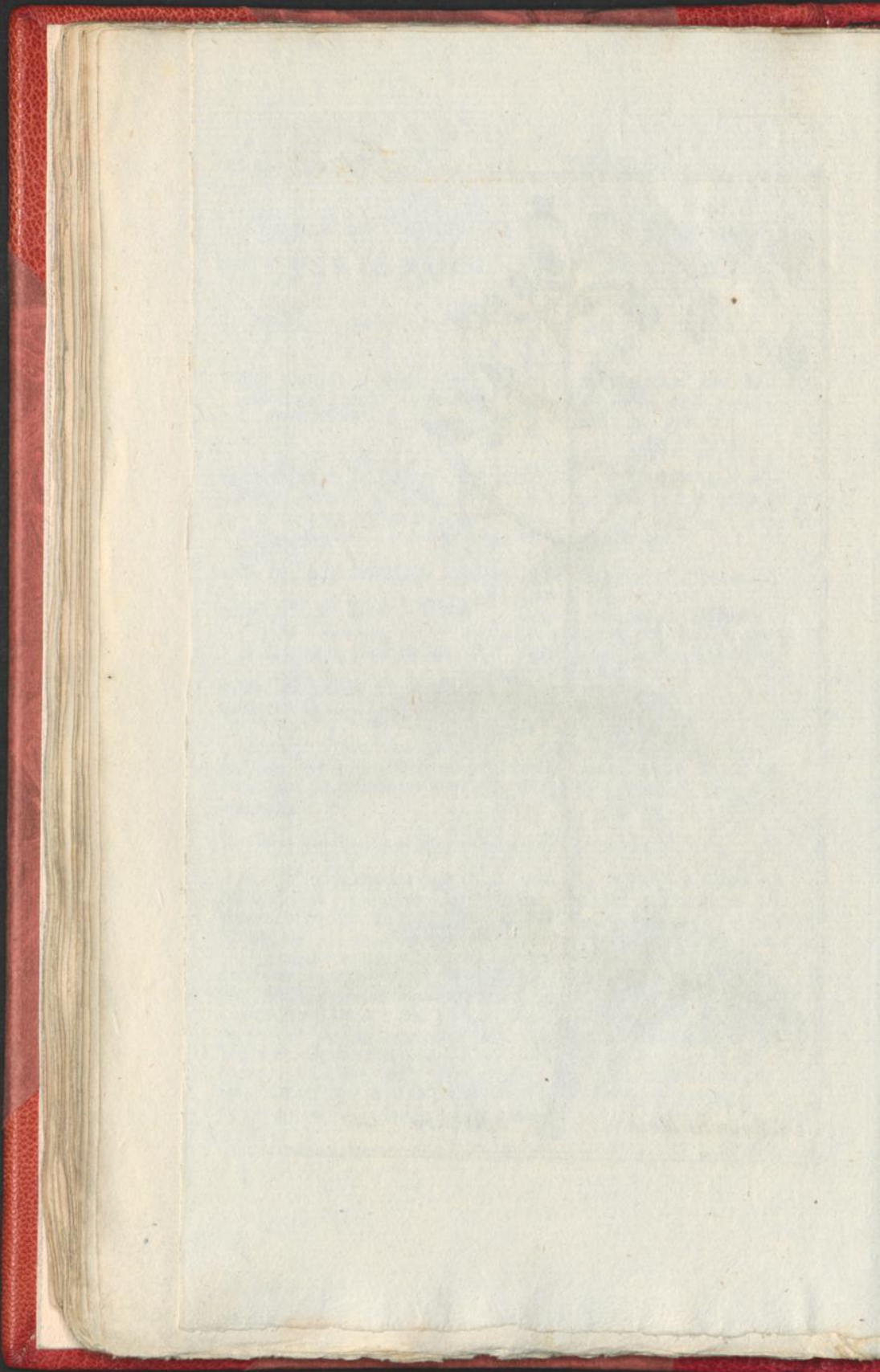
TEMP. FLOR. Crescit ad aquas
& fossas totius Belgicæ altitudine
quadripedali, atque Augusto
flore.

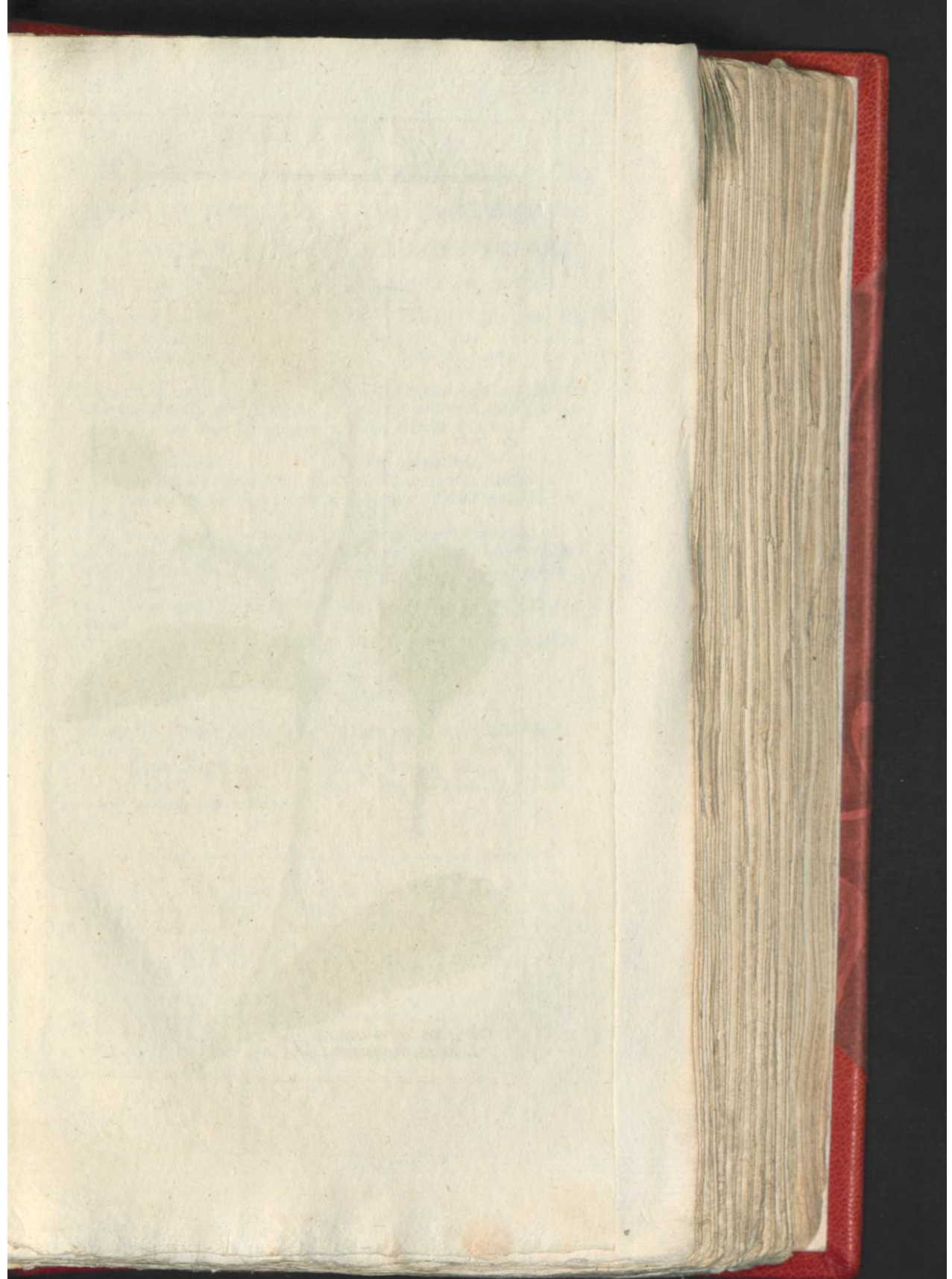
GEBRUIK. *Betonica aquatilis.* *Antonies Kruid, Beekseluim, Water Betonie.* De Bladen hebben een stinkende Reuk, stinkende bittere en scherpe Smaak. Men geeft ze als zweetdrijvend en pijnstillend op, en roemd ze bij de buikpijnen. Men heeft het ook uitwendig als een voornaam Wondmiddel en tegens Ulceraties aangeprezen, en geeft haar veel lof tegens Klieren en Ambeijen. Het laatste komt uit een fabelachtig begrip, en betreft zich op de uitwendige gedaante der Plant. Wat verder het Wondheeland vermoogen aangaat, zo weet ieder wel onderrecht Heelmeester zeer wel, dat de natuur diergelijke uitwendige middelen tot Wondheeling niet nodig heeft. Men zegd verder, dat de Bladen de onaangename smaak en krimpene werking der Senebladen verbeterere en dit verdiende zekerlijk eenige attentie.

OM-

Scrophularia aquatica. L.

Chrysanthemum leucanthemum. L.

OMVATTENDE CHRIJSANTHEMUM
CHRIJSANTH. LEUCANTHEMUM.

De XIXde C L A S S E.

C L A S S I S XVII^lya.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, IIde
Deel Xde St., bl. 741.

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, Tom. II^{di} Part.
IIde pag. 1247.

CHRIJSANTH met omvattende lang-
werpige Bladen, die om laag diep
en grof, om hoog fijn getand
zijn.

CHRIJSANTHEMUM Foliis amplexi-
caulibus oblongis, superne fer-
ratis, inferne dentatis.

- a. De algemeene Kelk.
- b. De samengestelde Straalbloem.
- c. Een tweeflagtig Bloempje uit de
Schijf.
- d. Vijf samengehegte Meeldraadjes.
- e. Het ovaale Vruchtbeginfel, draad-
wijze Stijl en twee weeromge-
rolde Stempelen.
- f. Een Vrouwelijke Bloem uit de
Straal.
- g. Het Vruchtbeginfel, Stijl en twee
weeromgerolde Stempelen.
- h. Het Zaad.
- i. Een Wortelblad.

- a. Calix communis.
- b. Corolla composita radiata.
- c. Corollula hermaphrodita ex
Disco.
- d. Stamina quinque coalita.
- e. Germen ovatum, Stijlus filifor-
mis & Stigmata duo revoluta.
- f. Corollula fœminea ex Radio.
- g. Germen, Stijlus & Stigmata duo
revoluta.
- h. Semen.
- i. Folium radicale.

BLOEITIJD. Groeit overal in de
Weilanden, aan de Weegen, oude
Muuren of vervallen Gebouwen door
geheel Nederland. 't Word somtijds
anderhalf voeten hoog en bloeit in
Julij.

TEMP. FLOR. Abunde crescit in
pratis, ad Vias, ruderata &c. per
omnem Belgiam altitudine inter-
dum fesquipedali Julioque floret.

GEBRUIK. *Bellis pratensis*. Grootte Maagdheven, Ganze Bloe-
men. De Bladen hebben geen Reuk, maar een grasachtige scherpe
peperachtige Smaak. Men meenden dat het Wondheeland, Urin-
drijvend en tot uitdrijving der inwendige etterstoffen van dienst
zij. Men gebruikten het bij de Etterborst, Aamborstigheid, uit-
wendig bij 't kwaad Zeer, Kropgeswellen, Ulceraties der Tong,
en bovendien word nog verteld, dat het 't gebrooken Bekkeneel
vereenige, geneeze en bevestigte. Wie slaat 'er nu geloov aan dit
Wondermiddel? 't Is niet alleen thans niet in gebruik, maar men
twijfelt ook zeer, of 't ooit in gebruik geweest is.

STECHAS
LAVENDEL.

DE XIVde CLASSE.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, *IId*e
Deel Vde St., bl. 283.

LAVENDEL met smal Lancetvormige
Bladen en gekroonde Aairen.

- a. De eenbladige Kelk met het
Blikje.
b. De eenbladige gaapende Bloem
geopend, met twee lange en twee
korte Meeldraadjes.
c. Een afgesonderd Meeldraadje.
d. Het vierdeelige Vruchtbeginsel,
draadswijze Stijl en stompe hai-
rige Stempel.

BLOEITIJD. Groeit in Frankrijk,
Italien en Spanjen. Het word in
onze Tuinen twee voeten hoog ge-
kweekt en bloeit in Julij.

LAVENDULA
STOECHAS.

CLASSIS XIIIa.

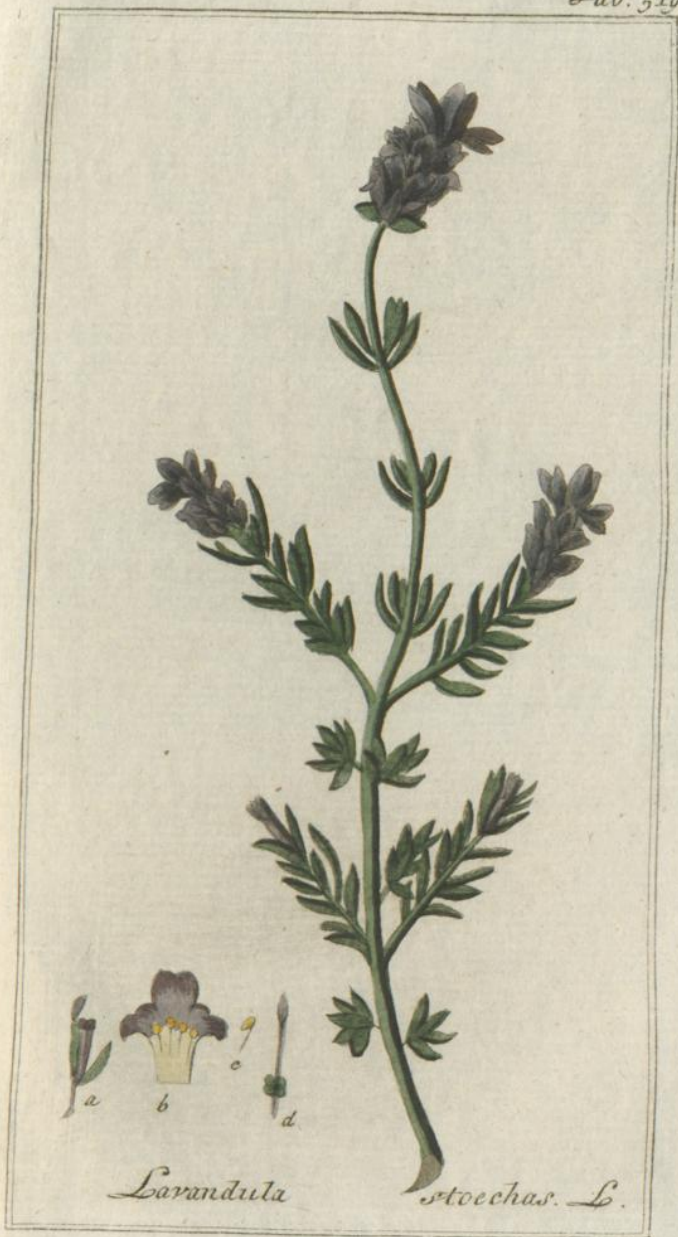
CONF. LINNÆI *Stjst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. IIdi Part.*
IIda pag. 900.

LAVENDULA Foliis (*sasfilibus*) lan-
ceolato linearibus integerrimis
(*marginē revolutis*) spicis como-
sis (*spica coalitata comosa*)

- a. Perianthium monophyllum cum
Bractea.
b. Corolla monopetala ringens,
aperta, cum Staminiibus duo-
bus longioribus & duobus bre-
vioribus.
c. Stamen separatum.
d. Germen quadripartitum Stijlus
filiformis, & Stigma obtusum
pilosum.

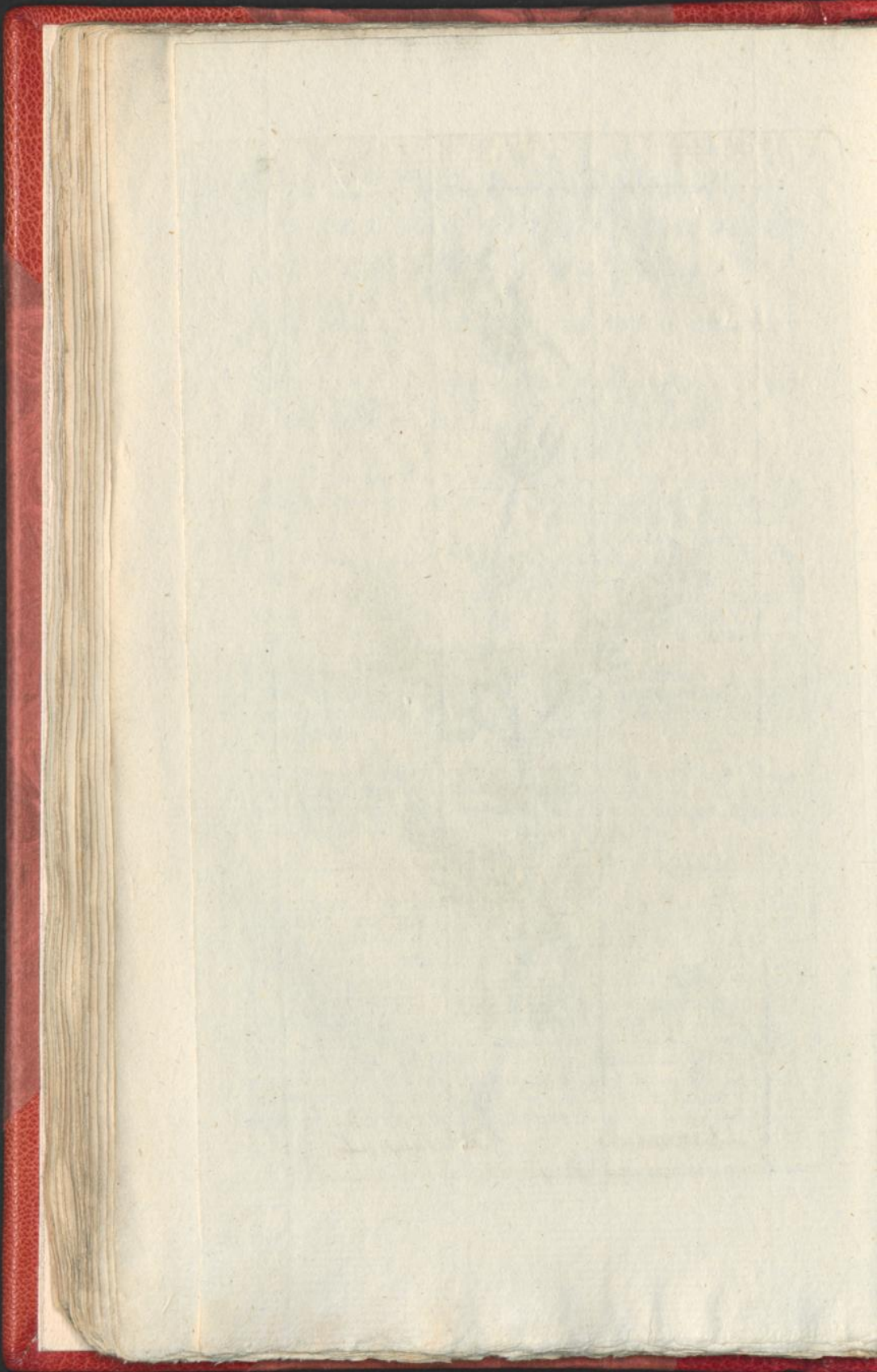
TEMP. FLOR. Crescit in Gallia,
Italia atque Hispania. Colitur in
hortis nostris altitudine bipedali
atque Julio floret.

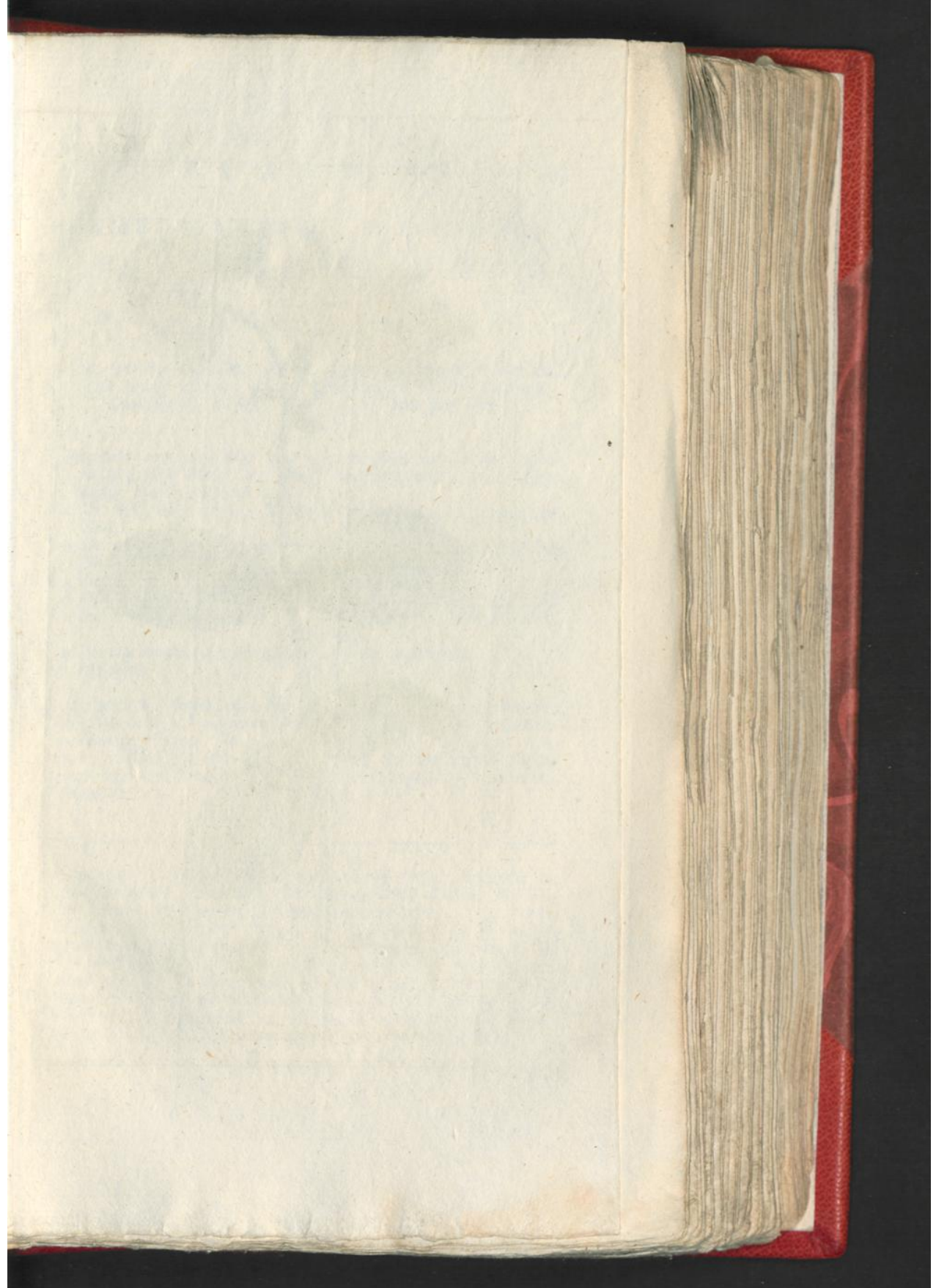
GEBRUIK. *Flores Stoechadis Arabicæ.* Het Kruid en de Bloemen
hebben eene zeer sterke doordringende aangename Reuk, en tus-
schen de vingers gewreeven, bemerkt men veel Campher reuk. De
Smaak is kruidig, bitter, heet en de Reuk evenaarende. Zij heb-
ben een zenuwversterkend, oplosfend, versterkend, de Maand-
stonden bevorderend vermogen. Men gebruikt ze uitwendig bij
Verlammingen, de Zwindel en de Hijpochondrie. Men heeft de
Plant meest uitwendig en wel onder de *Species aromaticæ* tot sloo-
vingen gebruikt. De *Spiritus Lavendulæ*, *Eau de Lavande* kan ook
van deeze Plant gestookt worden en is zelfs beter. Dat deeze bij
Zenuwtoevallen als reukmiddel, of als prikkelend bij vogtige ge-
swellen der Kinderen enz, veel dienst aanbrengen, is niet onbekend.

Larandula

stoechas. L.

Sedum telephium. L.

HEMELSLEUTEL
HUISLOOK.S E D U M
TELEPHIUM.

DE Xde CLASSE.

CLASSIS Xma.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, *IId*e
Deel Xde St., bl. 641.Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. IIdi part.*
*Imæ pag. 731.*HUISLOOK met platachtige zaags-
wijze getande Bladen, een Bla-
derige Tros en opstaande Steng.SEDUM Foliis planiusculis ferratis,
corimbo folioso, caule erecto.a. De vijfspleetige regt op staande
Kelk.a. Perianthium quinquefidum erec-
tum.b. De vijfbladige Bloem met tien
Meeldraadjes.b. Corolla pentapetala cum decem
Staminibus.

c. Een afgezonderd Bloemblad.

c. Petalum separatum.

d. Vijf Vruchtbeginselen met dunne
Sijlen en stompe Steempelen.d. Germina quinque, cum Stijllis
tenuioribus & Stigmatibus ob-
tusis.e. Het afgezonderde Vruchtbeginsel
f. Het Zaad.e. Germen separatum.
f. Semen.BLOEITIJD. Groeit aan Muu-
ren, Steenachtige Plaatsen en scha-
duwachtige Bergen. In Gelder-
land, Holland en Friesland ter
hoogte van twee voeten en bloeit in
Augustus.TEMP. FLOR. Creseit ad muros
inque locis lapidosis, in monti-
bus umbrosis. In multis locis
Gelriæ, Hollandiæ atque Frisiæ
altitudine bipedali, Augustoque
floreit.

GEBRUIK. *Faba crassa*, *Fabaria Radix* & *Herba*. Smeerwortel,
groot Breukkruid, Woudkruid, Donderbloem, Wolfs-Boonen. De Bla-
den hebben een slauwen slijmigen iets zuurachtigen Smaak. Men
houdze voor verkoelend, tegens de Scheurbuik werkend, en ge-
bruikt ze bij de Scheurbuik, blinde Ambeijen en Exteroogen. Bij
de branding en het panaricium heeft het nog eenige waardij, maar
word niet dan als huisremedie van den gemeenen man gebruikt.
Men heeft de Wortel tusschen de Schouderbladen tegens de Am-
beijen te dragen geroemd, en allerhande ceremonies en kwakzal-
verijen mede gepleegd, waarvan men thans niets meer hoord.

BOKSDOORN
ASTRAGALUS.

De XVIIde CLASSE.

Zie LINNÆUS Nat. Hist.
door HOUTTUIJN, IIde
Deel Vde St. bl. 544.

ASTRAGALUS met een Boomachtige
Steng en gedoornde Bladsteelen.

- a. De eenbladig gepijpte vijfandige Kelk.
- b. De Vlinderbloem.
- c. Derzelver Vlag.
- d. Een Vleugel.
- e. De Kiel.
- f. Tien Meeldraadjes, een enkeld, en negen samengelegd.
- g. Het langwerpige Vrughtbeginsel, opstaande Stijl en stompe Stempelen.

BLOETIJD. Deze Heester groeit in Zuidelijke Streeken, aan 't strand van Marjeille, op de Berg Aetna, in Sicilien, Zwitserland enz., bloeit in Junius.

ASTRAGALUS
TRAGACANTHA.

CLASSIS XVIIa.

Conf. LINNÆI Sijst. Nat. Ed.
GMELINI, Tom. II di Part.
IIde pag. 1135.

ASTRAGALUS Caudice arborecente petiolis spinifcentibus (frutescens, Spicis pedunculatis longitudine Foliorum, Petiolis spinifcentibus.)

- a. Perianthium monophyllum tubulatum quinque dentatum.
- b. Corolla papilionacea.
- c. Ejus Vexillum.
- d. Ala.
- e. Carina.
- f. Stamina decem, unum simplex novem coalita.
- g. Germen oblongum, Stijlus ascendens & Stigma obtusum.

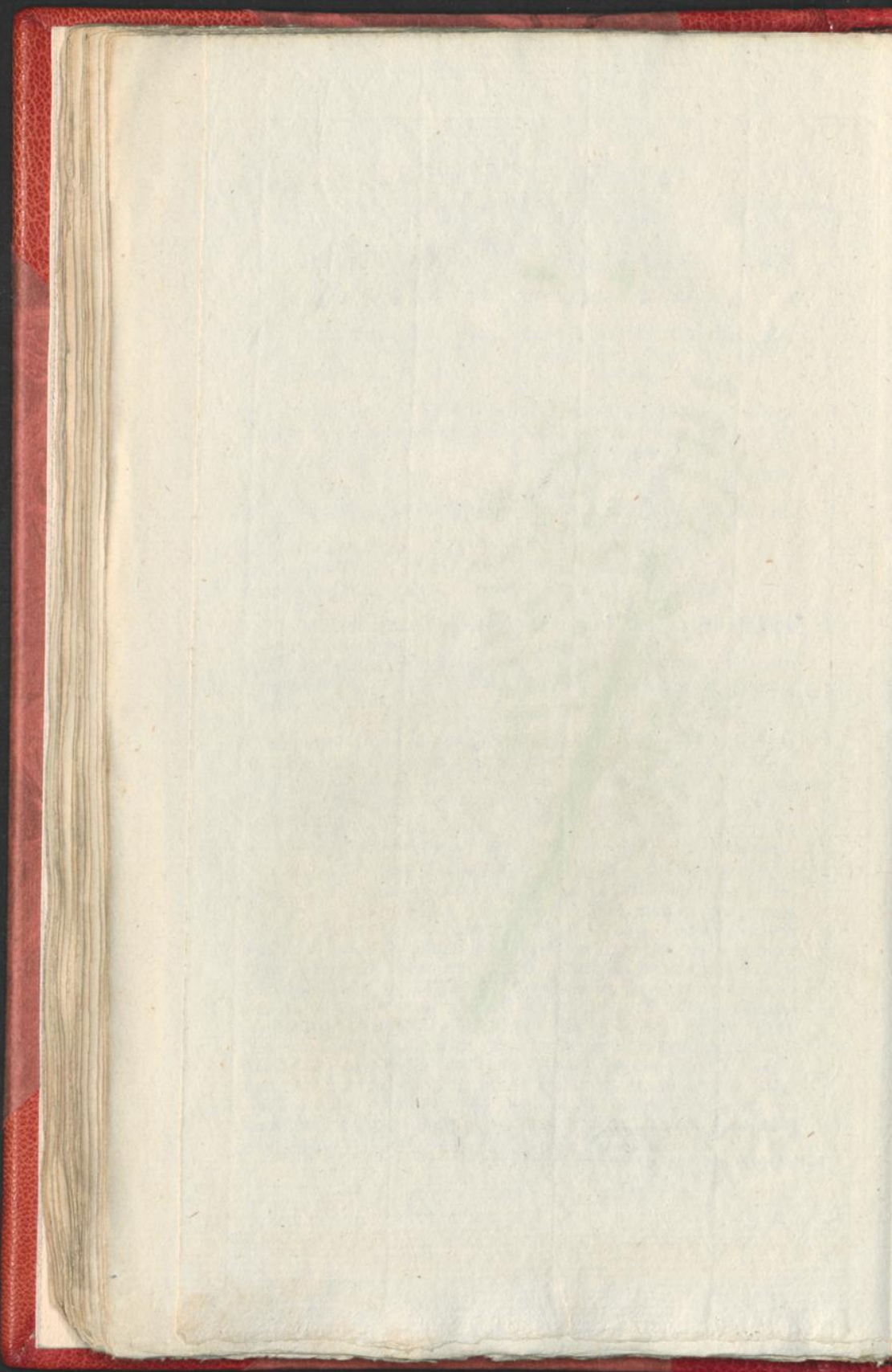
TEMP. FLOR. Sponte crescit hic Frutex in regionibus meridionalibus, ad littora marsiliensia, ad montem Aetna, in Sicilia, Helvetia &c. Junio floret.

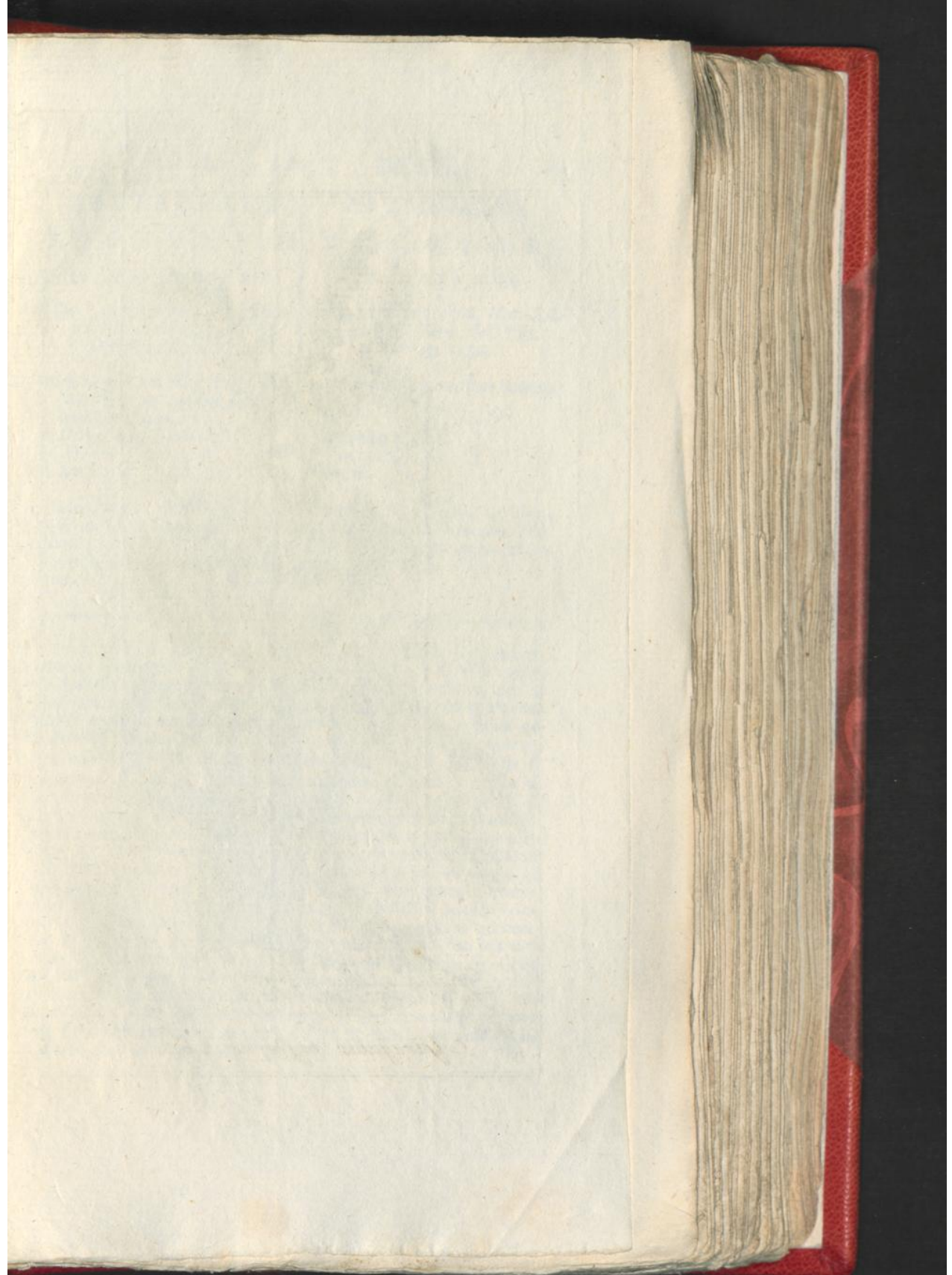
GEbruik. Gumi *Tragacantha*, is een Vogt dat in den Zomer uit deeze Boom druipt, door de Zon van zelven droogd, en in gedaante van witte heldere wormpjes uit Turkijen tot ons gebragt word. Het is vrij hard, bezwaarlijk optelosfen, vermits het van alle Gomsoorten de meeste consistentie heeft, en ook wel veel meer slijm opgeeft dan de andere soorten. Deszelvs voornaamste kracht is inwikkelende, verzachtende, verdikkende, smeerende, verstoppende, en 't word zeer dikwerf bij de Hoest, Heesheid, Nierenontsteeking, Druppelpis, Colijk van vergifte scherpe stoffen, Persloop en Doorloop gebruikt. Zo de Tragantslijm ook niet als Geneesmiddel aangewend word, zo was hij met dat al tot de pharmaceutische bezigheden niet ligt te misfen en verdiende ook in dat opzicht allen voorkeur. In verscheiden composities is dit de grondstof. en van deeze zijn vast de *Specim. diatrag.* (een zeer gemakkelijk *vesiculum* in de practijk) de voornaamste.

ON-

Astragalus tragacantha. L.

Astragalus caucasicus. L.

ONGESTEELD I ASTRAGALUS
KOOTKRUID. EXCOPUS.

De XVIIde CLASSE.

CLASSIS XVIIa.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, *IIde*
Deel Xde St., bl. 276.

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. IIde Part.*
IIde pag. 1136.

KOOTKRUID dat Steng nog Bloem-
steel heeft, met gewolde Haarwen
en ruige Bladen.

- a. De geflooten Peul.
b. Dezelve open.
c. Het Zaad.

ASTRAGALUS Leguminibus lanatis,
Foliis villosis.

- a. Legumen clausum,
b. Idem apertum.
c. Semen.

BLOEITIJD. Groeit in Honga-
rijen en Duitschland, op de Thu-
ringische en Oostenrijksche Bergen.
Bloeit in de Zomer en is voortdurend.

TEMP. FLOR. Crescit in Hun-
garia & Germania in montis Thu-
ringæ & Austria &c., atque æstate
flore. Perennat.

GEBRUIK. De Wortel van deeze nog niet zeer lang eerst naauw-
keurig onderzochte Plant wierd als een onfeilbaar middel tegens
verouderde en ongeneesbare Venuskwaalen opgegeeven en hier en
daar met verschillende uitwerking gebruikt. De Wortel heeft eene
bittere en samentrekkende Smaak zonder Reuk. Het gebruik ge-
schied op de navolgende wijs: *℞. Rad. Astr. exep. ꝯ. coque aq.*
com. ad col. ℥j; 'smorgens en 'savonds eene zulke gift. Op de
grenzen van Turkijen zegt men dat zij deeze geneeswijs tegens de
Venusziekte met veel voordeel gebruiken. Men heeft 'er in de
Gasthuizen van Weenen voordeelige proefneemingen mede gemaakt,
en lijdens geneezen die alle andere Geneesmiddelen geen baat aan-
bragten. Vooral werkt het buitengemeen zweetdrijvend. Elders
daar mede gemaakte proefneemingen deden niets af, en waren zo
zeer zonder voordeel, dat men het Middel voor geheel onwerk-
zaam declareerde. De voornaamste geloofwaardigste, zonder voor-
oordeel onderzoekende Weener Artsen verklaaren althans zo veel,
dat het stillende zij en de Nagtpijnen verzachte, en dat het om-
trent dezelve werking uitte, als het *Guajacum Mesereum* &c. (zou-
de het ook tegens de Kwikzilverziekte alleen werkzaam zijn?)
In kort de Geneeskraft dient eerst nader onderzocht en bepaald
te worden. Ook heeft men het tegens de Jigt en andere Ziektens
van het Wijvocht willen roemen, echter zo houd ook deeze gelij-
ken pas met de voornoemde werking.

G E.

GEMEENE P A E O N I A
P A E O N I E. OFFICINALIS.

De XIIIde C L A S S E.

C L A S S I S XIIIa.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUYN, *IIde*
Deel IXde St., bl. 147.

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. IIdi Part.*
Ima pag. 833.

PÆONIE met langwerpige deel Bladen.

PÆONIA Foliolis oblongis. (*Foliolis decompositis nudis: Foliolis lobatis lanceolatis, Capsulis recitiusculis tomentosis.*)

- a. De vijfbladige Kelk.
b. De vijfbladige Bloem met veel Meeldraadjes.
c. Een afgezonderd Meeldraadje.
d. Een van de twee wollige Vrucht beginselen met de gekleurde stompe Stempel.

- a. Perianthium pentaphyllum.
b. Corolla pentapetala cum Staminibus numerosis.
c. Stamen separatum.
d. Unum germinum duorum tomentorum cum Stigmate obtuso colorato.

BLOEITIJD. Groeit in Frankrijk, Italiën en Zwitserland. Ook word de Plant in onze Tuinen twee a drie vosten hoog geplant en bloeit in Junij.

TEMP. FLOR. Crescit in Gallia, Italia & Helvetia. Colitur in hortis nostris altitudine bi vel tripedali & Junio floret.

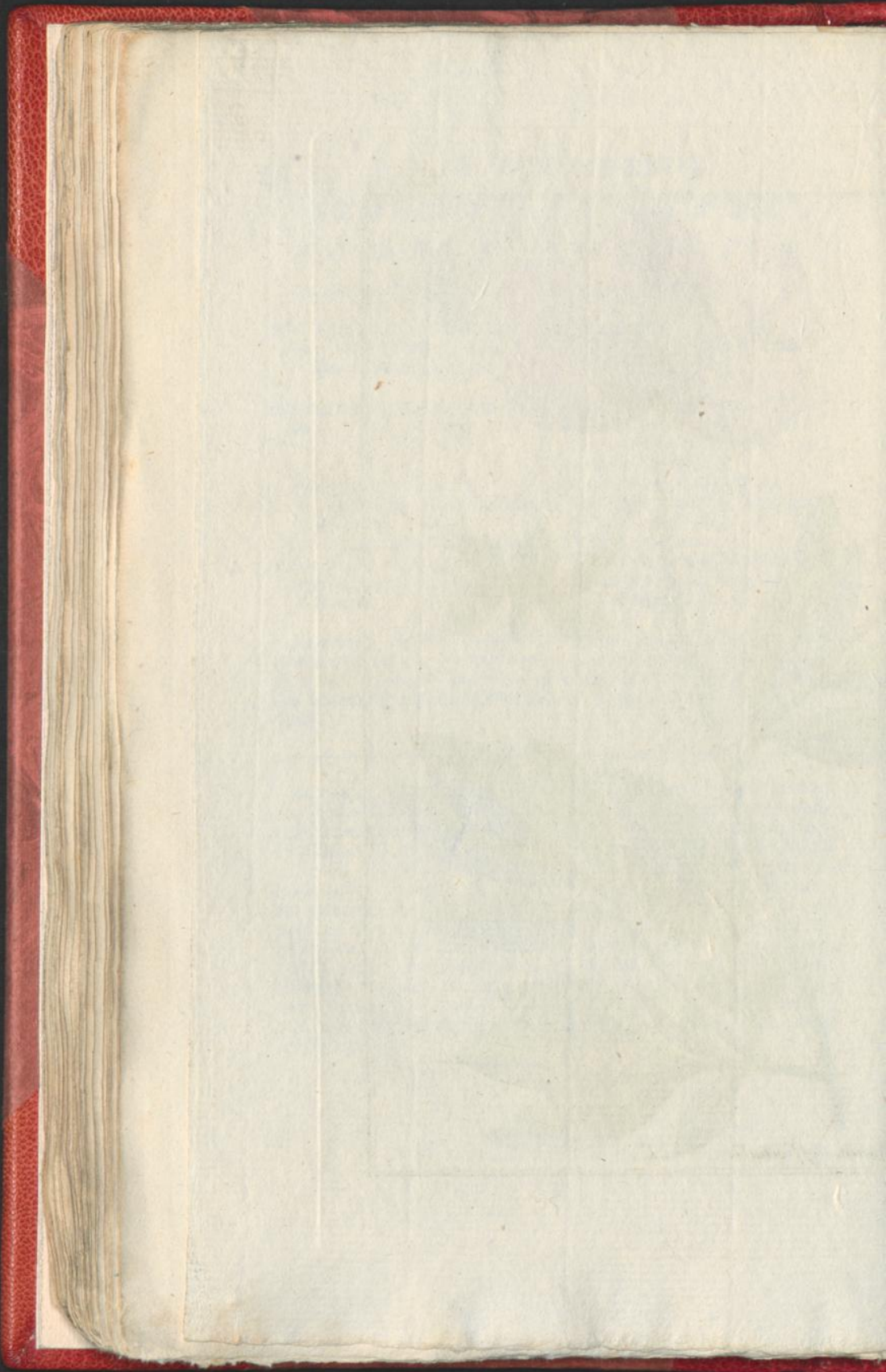
GEBRUIK. De Wortel en Bloemen van deeze *Pæonie* hebben een lelijke stinkende en iets bedwelmende Reuk, en scherpe bokkige bedwelmende Smaak. Men houd ze voor samentrekkend, bedwelmend, Krampijn stillend, Slaapmaakend en de Maandstonden drijvend. De Wortel werd tegens Stuipe, Hondskramp en de vallende ziekte geroemd. HIPPOCRATES gebruikten ze tegens Baarmoeder ziekten, en GALENUS liet ze tusschen de Schouders tegens de vallende ziekte draagen. Alle andere naderhand genomene proefneemingen hebben niets tot haar voordeel bijgebragt, en zo 't was, dat zij eenige werkzaamheid bezat, zo was deeze alleen aan haare stinkende Reuk die bij Zenuwziekten zo veel afdoet, toetschrijven. Verscheiden composities onder dewelke zij eene plaats neemt, zijn van dezelve waardij. Uit de Wortel kan men eene goede Stijffel maaken.

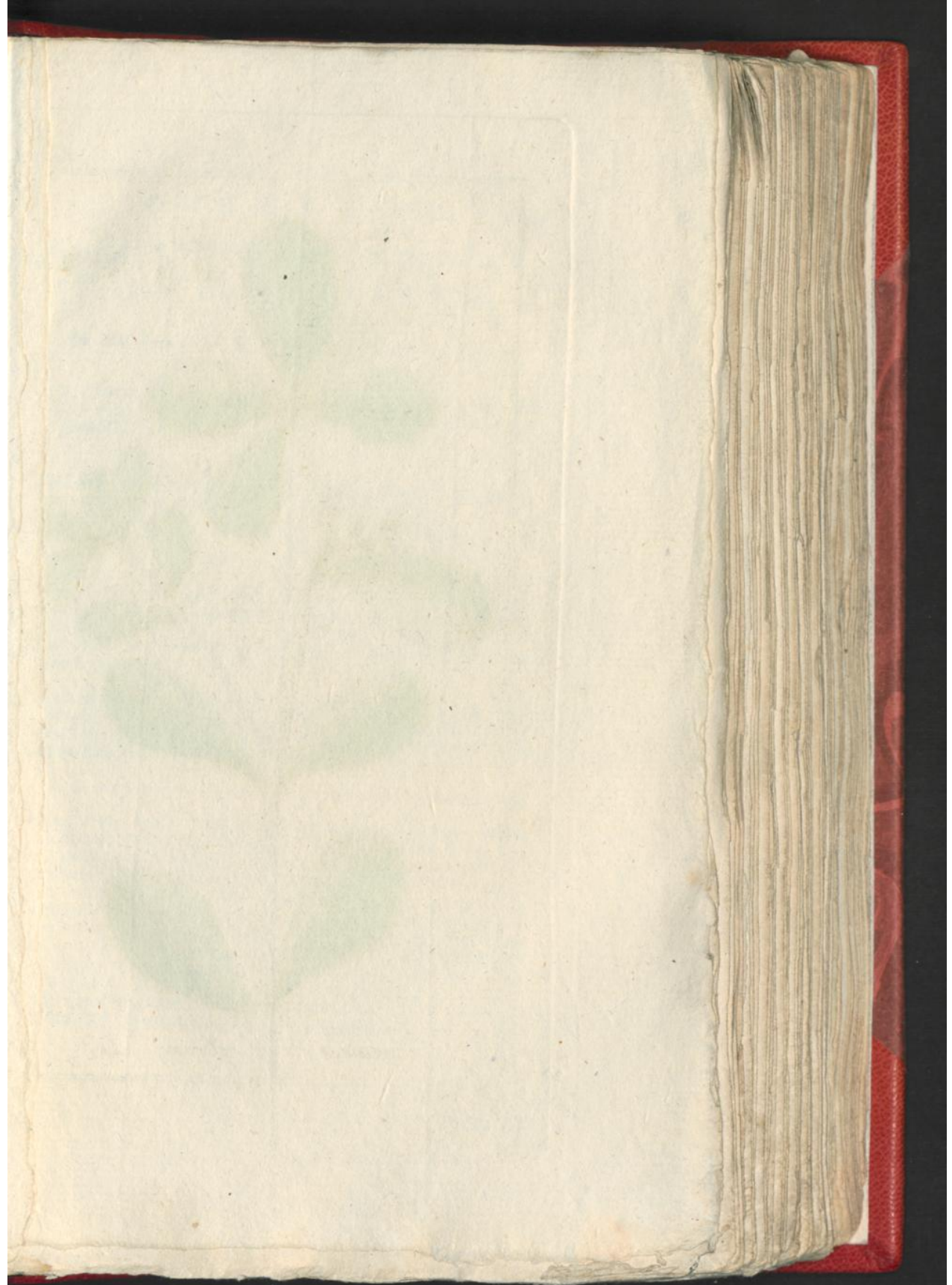
GLAD.

Tab. 523

Paeonia officinalis. L.

Portulaca oleracea . L.

GLADBLADIGE
PORCELEIN.PORTULACA
OLERACEA.

De IXde C L A S S E.

C L A S S I S X I a.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, *IIdē*
Deel VIIIste St., bl. 704.Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. IIdi Part.*
Imæ pag. 751.PORCELEIN met *Wigvormige* Bla-
den en *ongefleelde* Bloemen.

- a. De *tweespleetige* Kelk.
- b. De *vijfbladige* Bloem.
- c. Een *afgezonderd* Bloemblad.
- d. *Veele* Meeldraadjes.
- e. Het *rondachtige* Vruchtbeginfel,
korte Stijl en *vijf* langwerpige
Stempels.
- f. Het *dwaars* doorsneden Vruchtbe-
ginfel.

PORTULACA Follis *cuneiformibus*,
Floribus *sessilibus*.

- a. Perianthium *bifidum*.
- b. Corolla *pentapetala*.
- c. Petalum *separatum*.
- d. Stamina *multa*.
- e. Germen *subrotundum*, *Stijlus*
brevis, & *Stigmata* *quinque*
oblonga.
- f. Germen *transversim* *dissectum*.

BLOEITIJD. Groeit in *Oostindiën*
en *Europa*. In onze Tuinen word
het een halve voet hoog gekweekt en
bloeit in *Julij*.TEMP. FLOR. Crescit in *India*
atque *Europa*. Colitur in hortis
nostris *altitudine* *femipedali*. *Julio*
floreit.

GEBRUIK. *Herba Portulacæ*. Onze gewoone *Porcelain*. Heeft een zuur en waterachtige Smaak, en de geheele Plant is vol van deeze zeepachtige Vogtigheid, die zeer verdunnende, bevochtende, verkoelende, iets versterkende en de Scheurbuik tegenwerkende is. Hij is melkstremmende. Haar voornaamste gebruik is tegens de Walging, Scheurbuik, Druppelpis, den Steen en scherpigheid der Ingewanden. HIPPOCRATES telden de Plant onder de Maandstonden bevorderende Middelen, en GALENUS onder die der Scheurbuik geneezende. De Zaaden wierden ook eertijds de *Sem. refrig. maj* bijgeteld. Thans word dit Middel niet regtstreeks als Artsenijmiddel gebruikt, maar meer als spijs; die de zieken en weder geneezende buitengemeen voordeelig is, geëerbiedigd.

D

WITTE

W I T T E
W I L G .

De XXIIste C L A S S E .

Zie LINNÆUS Nat. Hist.
door HOUTTUYN, IIde
Deel IIIde St., bl. 470.Witg met Lancetvormige, gesplit-
ste Zaagswijs getande, weder-
zijds Fluweelachtige Bladen; de
onderste Tandjes geklierd.

De Mannelijke Bloem.

- a. Het algemeen Katje.
b. Twee eenbloemige Schubjes, met
twee Meeldraadjes en een Ho-
ningklier.

Vrouwelijke Bloem.

- c. Het algemeene Vrouwelijke Katje.
d. Het ovaale Vrugbeginsel met
tweespleetige Meeldraadjes uit
het Schubje.

BLOEITIJD.. Groeit door geheel
Nederland aan 't water en drooge
Plaatsen ter hoogte van een Boom,
en bloeit voorts in 't Voorjaar.

S A L I X
A L B A .

C L A S S I S I I d a .

Conf. LINNÆI Sjfst. Nat. Ed.
GMELINI, Tom. II di Part.
Imæ. pag. 74.SALIX Foliis lanceolatis acumina-
tis (*ferratis*) utrinque pubescen-
tibus, ferraturis infimis glandu-
losis.*Planta mascula.*

- a. Amentum commune.
b. Duæ squamæ unifloræ cum duo-
bus Staminibus & Glandula nec-
tarifera.

Planta feminea.

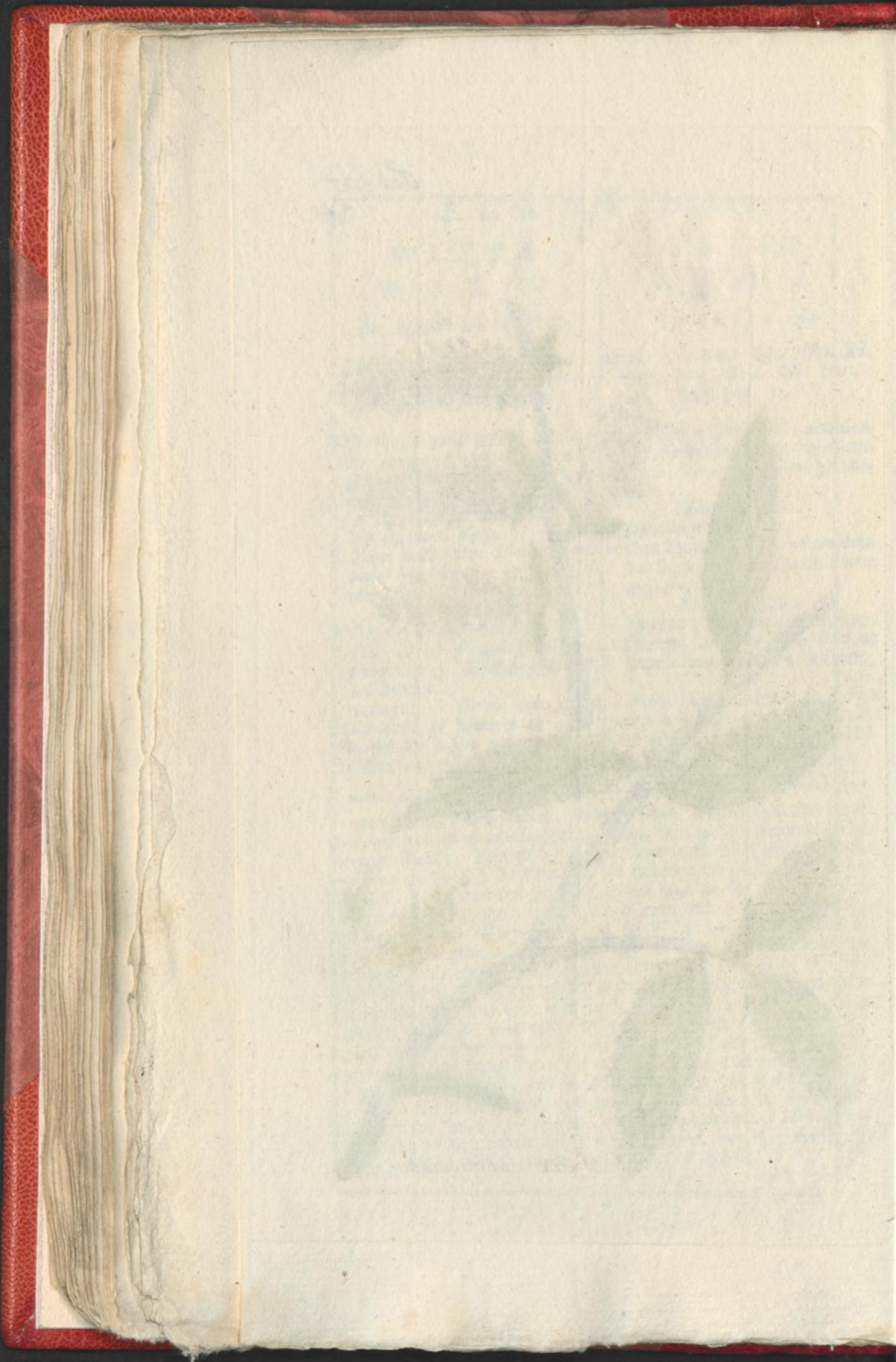
- c. Amentum commune femineum.
d. Germen ovatum cum duobus
Staminibus bifidis ex squama.

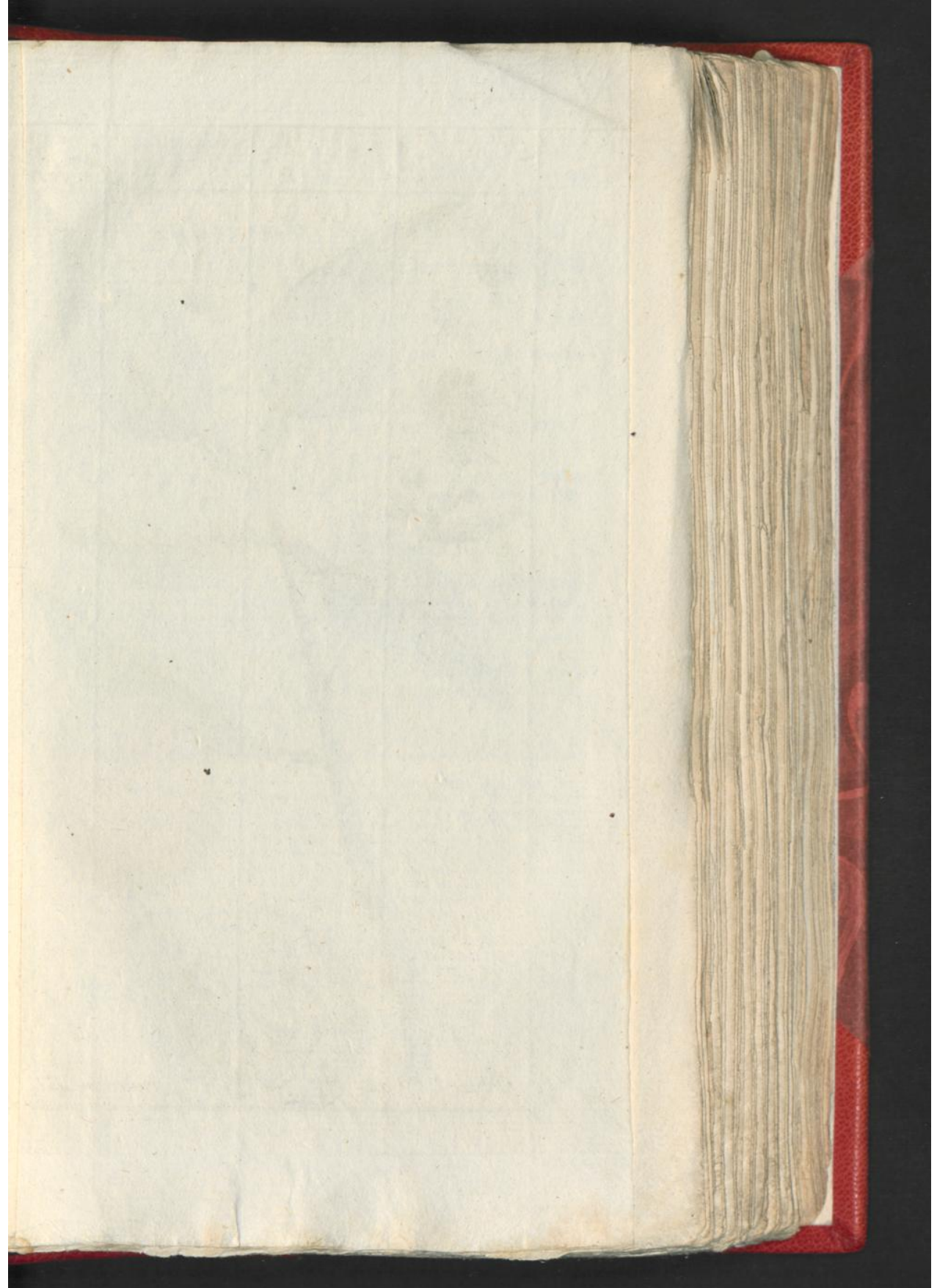
TEMP. FLOR. Abunde crecit ad
aquas & in locis ficcis ad altitudi-
nem arborecentem per totam Bel-
gium atque primo vere floret.

GEBRUIK. *Cort. Salicis.* Willige Boom. Bladen en Schillen heb-
ben gantsch geen onaangenaame Reuk, bittere, iets samentrekkende
wrange Smaak. Zij zijn bij uitstek samentrekkende, en de Schillen
worden vooral bij de Persloop en tusschenpoozende Koortsen ge-
bruikt. Men was van meening deeze bast tot de waardij van de
Koortsbast te kunnen verheffen, 't geen echter de ondervinding
niet gedoogde. Wel is waar dat de Wilgenbast meer samentrek-
kende stof hebbe, maar even dit is een groote hinderpaal,
waardoor hij niet tot die hoogte stijgen kan, vermits zijn al te
sterk samentrekkend vermogen juist die nadeelige gevolgen voort-
brengt, waar meede men eertijds de Koortsbast zocht te belasteren.
Althans blijft die bast een zeer goed Inlandsch Geneesmiddel, 't
geen zo het te recht gebruikt word, zeer veel voordeel aanbrengt,
maar ik vermeen ook, dat wij de behoorlijke oplettendheid tot dus
verre gemist hebben, om het Middel op zijn behoorlijke plaats te
zetten. Bij sommige tusschenpoozende Koortsen, het Koud Vuur,
Ulceraties, in- en uitwendig, tot Gorgeldranken, Insputtingen,
verwakking der Ingewanden, is het Middel van zeer veel dienst.
Men gebruikt het als poeljer, afkooksel of extract.

Salix alba L.

Citrus au- rantium. L.

**O R A N J E
CITROENBOOM.**

De XVIIIde C L A S S E.
Zie LINNÆUS Nat. Hist.
door HOUTTUIJN, IIde
Deel IIIde St., bl. 197.

CITROENBOOM met gevleugelde
Bladsteel en gespitsde Bladen.

- a. De eenbladige vijfstandige Kelk.
- b. De vijfstandige Bloem.
- c. Een Bloemblad
- d. Eenige samengevoegde Meeldraadjes.
- e. Een afgezonderd Meeldraadje.
- f. Het rondachtige Vruchtbeginsel, rolronde Stijlen klootswijze Stempel.
- g. De rijpe Vrucht.
- h. Dezelve geopend.
- i. Het Zaad.

BLOEITIJD. Groeit in *Asia* en d' *Orient*. In *Portugal*, *Spanje* en *Italien* word dezelve geplant. In onze *Tuinen* word hij tot cieraad ge-
kweekt, maar vernits ons winter *Climaat* te streng is, zo word hij in *Drijfhuizen* bewaard. Dezelve bloeid bij ons in verscheiden jaar-
getijden.

**C I T R U S
A U R A N T I U M.**

C L A S S I S XVIIIa.
Conf. LINNÆI *Sijst. Nat.* Ed.
GMELINI, *Tom. IIde part.*
IIde pag 1153.

CITRUS Petiolis alatis, foliis acuminatis.

- a. Perianthium monophyllum quinque-dentatum.
- b. Corolla pentapetala.
- c. Petalum.
- d. Staminum connatorum pars.
- e. Stamen separatum.
- f. Germen subrotundum, Stijlus cilindraceus, & Stigma globosum,
- g. Fructus maturus.
- h. Idem apertus.
- i. Semen.

TEMP. FLOR. Crescit in *Asia* & *Oriente*. Colitur in *Lusitania*, *Hispania* & *Italia*. Colitur quoque in hortis nostris ornamenti gratia, sed cum hijemen nostrum non perfert in calidariis tenetur. Diverfis temporibus nobis floret.

GEBRUIK. Fol. Aurantiorum. Cort. Aur. Flaved. Cort. Aur. Fior. *Naphee*. Zijn allen geneesmiddelen van denzelven Boom. De Vrucht en haare Schillen zijn aangenaam ruikend, bitter en kruidig van smaak, eveneens, echter met eenige verscheidenheid de Bladen. De Bloemen zijn buitengemeen aangenaam doordringend en bedwelmend van Reuk. De Bladen en Schillen der Vruchten zijn zeer maagversterkend, samentrekkend, krampstillend en wormdrijvend. De Bloemen verkwikkend en opwakkerend. Het zap der Vrucht is verkoelend, bederfweeënd en de scheurbuik tegenwerkend. De Schillen der Vruchten en derzelven wezentlijke Olie is als voornaam maagmiddel bekend, vooral bij swakken vezel en daaruit voortkomende zenuwe ziekte, stuy en kramptrekkingen, vrijsterziekte, hipo-chondrie, geelziekte, bloedstoring der baarmoeder uit swakheid, kolijk, dardendaagse koorts, windziekten enz. De Bladen houd men voor een voornaam middel tegens de vallende ziekte. Ik kan juist niet toestemmen dat zij een specifiek middel zijn, maar zij ondersteunen althans zo ver mijne, en de waarneemingen van andere rijken, de werking der andere middelen, en zijn dus niet te verachten. Er zijn verscheiden soorten van Oranje Appels ook zijn zeer veele Composities voor handen, die het bestek belet aantchaalen.

CITROEN.
B O O M.

De XVIIIde C L A S S E.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUÏN, *Ide*
Deel IIIde St., bl. 192.CITROEN-BOOM met ongeveulegel-
de Bladfeelen.

a. De eenbladige vijfstandige Kelk.

b. De vijfbladige Bloem.

c. Een Bloemblad.

d. Veele samegevoegde Meeldraad-
jes

e. Twee daarvan afgezonderd.

f. Het rondachtige Vrughtbeginsel,
rolronde Stijl en klootswijze
Stempel.

g. De rijpe Vrucht.

h. Het Zaad.

BLOEITIJD. Deze Boom komt zo
wel aangaande deszelv's Vaderland
als Plantsoen aan de voorgaande
gelijk.CITRUS
M E D I C A.

C L A S S I S XVIIte.

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. IIde Part.*
IIdæ pag. 1152.CITRUS Petiolis linearibus (*Foliis*
petiolatis.)a. Perianthium monophyllum quin-
que dentatum.

b. Corolla pentapetala.

c. Petalum.

d. Stamina numerosa connata.

e. Duo separata.

f. Germen subrotundum, Stijls
cijlindraceut, & Stigma glo-
bosum.

g. Fructus maturus.

h. Semen.

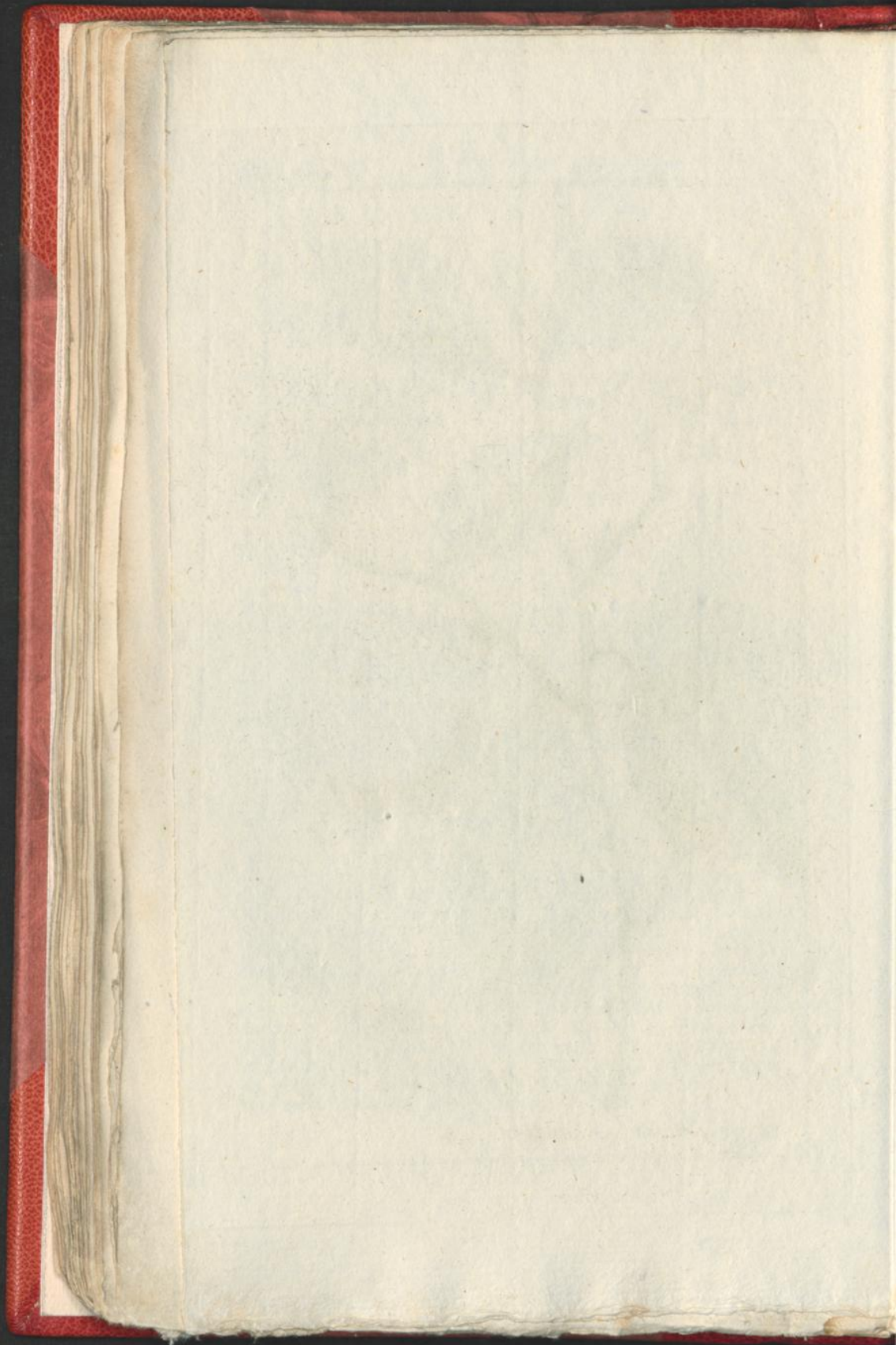
TEMP. FLOR. Hæc arbor tum
ratione patriæ, quam cultura præ-
cedenti convenit.

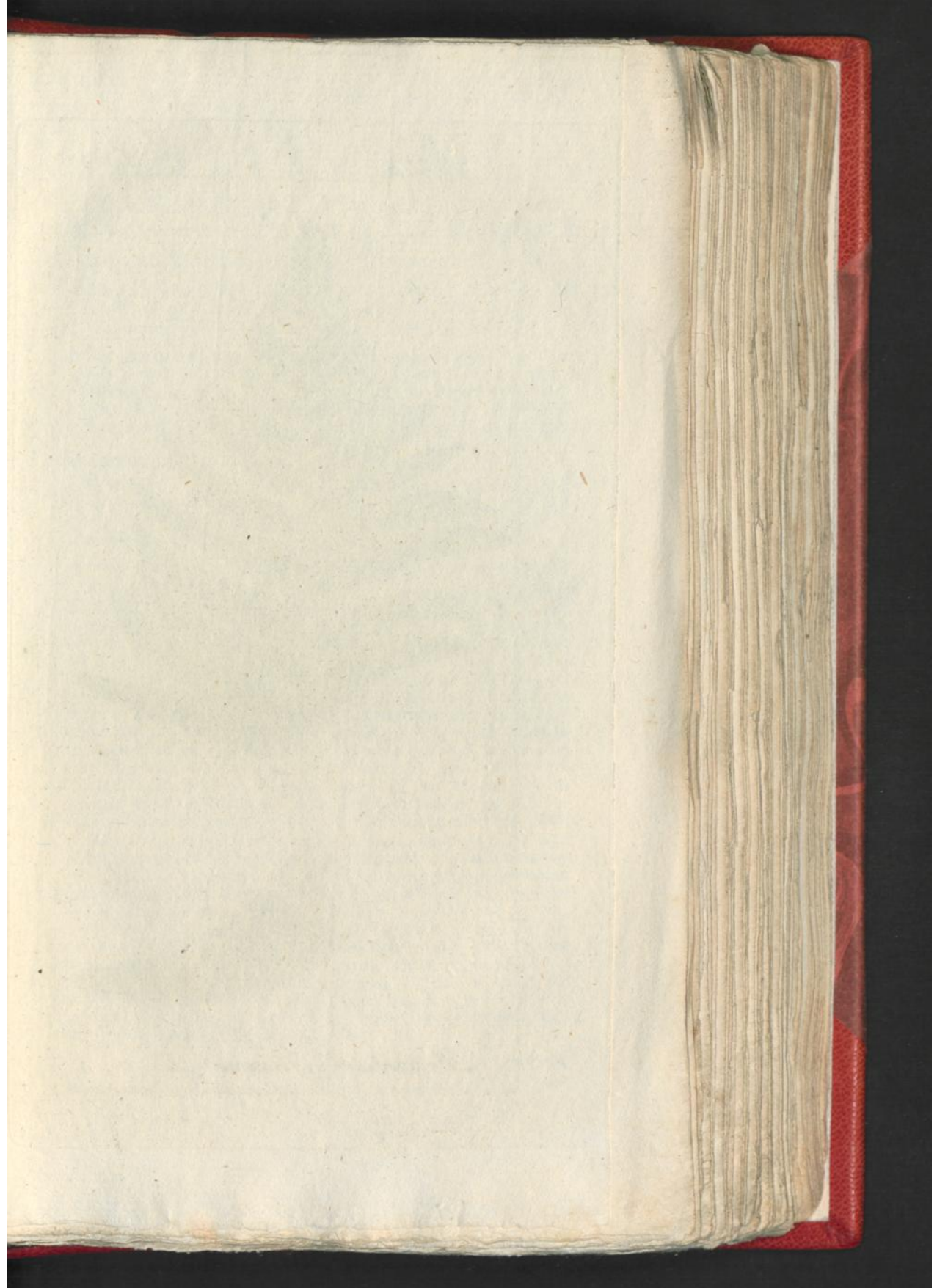
GEBRUIK. *Flaved. Cort. Citr. Semina, Pulpa, Succus* zijn de deelen der Vrucht, die 't meest in de Artsenij gebruik zijn. De geele fijne Opperhuid is zeer kruidig aangenaam van Reuk, heeft veel wezentlijk Olie, en eene iets heete bittere Smaak. Het Zaad is bitter, Zap en Merg aangeraam zuur. Het Citroengeel is sterkend, verhittend, aanzettend en maagsterkend. Merg en Zap verkoelend, urindrijvend, bederfweierend, dorststillend en uitmuntend bij scheurbuik. Het Zaad en de Bladen zijn wormdrijvend, de Bloemen verkwikkend, sterkend, stoppend. Merg en Zap, als het aangenaamste Plantzuur, worden met het grootste voordeel in Rot-, Ontsteekings- en Galkoortsen gebruikt, zo wel bederfweierend, als dorstbluschend. Men gebruikt het tegens braakingen en de scheurbuik zo uit als inwendig. Het *serum laëis citratum* behaagd de Hijpochondristen met vuile Ingewanden buitengemeen. Ook geeven de Citroenen de aangenaamste geur aan Spijzen en Artsenijmiddelen. De Olie is een der krachtigste middelen tegens de Winden en zwakke Ingewanden. Veele Composities die zeer veel gebruikt worden zijn te bekend.

MAN-

Citrus — medica . L.

Polypodium filixmas. L.

MANNETJES
BOOM - VAREN.

DE XXIV^{ste} CLASSE.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, *IIde*
Deel XIVde Str., bl. 185.

BOOM-VAREN met het Loof dub-
beld gevind; de Vinnen stomp en
gekaveld, de Stengel kaffig.

a. Rondachtige Gestigts stippeltjes
op de onderste zijde van het Blad.

b. De Wortel.

BLOEITIJD. Groeit overvloedig
in de Boschen en Heilanden van
geheel Nederland, somtijds twee
voeten hoog.

POLIPODIUM
FILIX M A S.

CLASSIS XIX^{ma}.

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. IIdi Part.*
IIdæ pag. 1312.

POLIPODIUM Frondibus bipin-
natis, pinnis (*pinnatis*) obtusis
crenulatis, Stipite paleaceo.

a. Puncta subrotunda Fructificatio-
nis in averfa Foliorum super-
ficie.

b. Radix.

TEMP. FLOR. Abunde crescit in
sylvis & ericetis ficcis totius Bel-
giæ altitudine sæpius bipedali.

GEbruik. *Rad. Filicis. Varen-manneke, Bosch-varen.* De Wor-
tel heeft eene bittere iets samentrekkende, voor sommige iets aan-
genaame, voor andere walgelijke Smaak, en zwak aardachtige min-
of meer walgelyke Reuk. Zij is samentrekkend, Maandstonden en
het Zog bevorderend; en boven al Wormdoodend. Men roemd ze
tegens Scheurbuik, Engelsche Ziekte, Melancholie, Podagra, te-
gens Wormen, voornamelijk de Lindworm. GALENUS roemden de
Wortel reeds als wormdoodend, maar vermeenden dat 'er nog Pur-
geermiddelen dienden bijgevoegd te worden, om deeze uittedrij-
ven: anderen na hem vonden dit onnodig. Ik heb verscheiden
gevallen gezien, waar de Wortel zonder eenig bijvoegzel als thee ge-
trokken of als poeijer gebruikt, in korten tijd een vrij groot aantal
wormen doode en uitdreev. Men geeft het poeijer van XX —
XXX gr. en als Afkookfel ʒj — ʒiv. De voornaamste roem heeft
de Wortel tegens de Lindworm verworven, waarvan zeker zeer
veele goede proefneemingen bekend zijn, maar 't is wel waar dat
de Wortel de Lindworm niet ligt zonder een daarop genomen
sterke purgatie uitdrijft, en bij sommige gevallen is het nog zeer
mislijk zijn oogmerk te bereiken. Echter zo heb ik ook gezien,
dat lijdens het poeijer een geruimen tijd aanhoudend gebruikt en
van hun kwaal langs deeze weg zonder Purgeermiddel allengskens
bevrijd wierden. Alles komt Jaar op aan, dat de Worm door het
middel flauw gemaakt en dan uitgedreeven, of dat hij door het
aanhoudend gebruik krachteloos en gedood worde. Het poeijer is
het hoofdbestanddeel der eertijds beroemde Lindworm geheimen
van *Herrenschwand* en de *Wed. Nouffer*.

T U I N
S C H E E R L I N G .

DE Vde CLASSE.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, *IId*e
Deel VIIde St., bl. 157.

TUIN SCHEERLING alle Bladen veel-
deelig en borstelig. (*)

- a. Een eigen Bloemetje met vijf Meel-
draaijes.
b. Het Vruchtbeginsel met twee om-
geboogen Stijlen en stompe Stem-
pelen.
c. Twee Zaden.
d. De vezelige Wortel.

BLOEITJID. In warme Clima-
ten, op de Gebergten van Italiën,
Frankrijk, Switserland en Duitsch-
land groeit de Plant omstreeks twee
voeten hoog en bloeit in Julij.

(*) HOUTTUIJN plaatst deze AETHUSA MEUM onder het geslacht van ATHA-
MANTA MEUM, en wel onder de Benaaming van ECHTE BEERWORTEL zie
II Deel VIII St. bl. 74. Het is wel waar, dat deeze Species in voorige tij-
den onder de Athamanthas geplaatst wierd, maar thans vind men dezelve
overal onder het geslacht AETHUSA geseld, in hoe verre dit gegrond zij kan
ik niet beflissen, vermits mij levendige voorbeelden zo wel als getrouwe afte-
keningen ontbreken.

GEBRUIK. *Mei Radix.* De Wortel is scherp Kruidig heet en
sagenaam van smaak. Zij is pijnstillende urin en sweetdrijvend
Maandstonden en zogverwekkend. Zij word bij de Bleekziekte,
Amborstigheid en anderdaagche Koorts geroemd, ook roemt men
haar een middel tegens de winden, en houd haar voor een oplos-
send middel der slijmige vochten in den maag en de borst. In En-
geland gebruikt men het Zaad en de Wortel tegens tuschenpoo-
zende Koortsen. Ook in Switserland word zij in dier voege gebruikt,
en in sommige strecken van Duitschland gebruikt men de met wijn
getrokken wortel, of kauwd dezelve beneffens het Zaad tegens de
Hysterie.

AETHUSA
M E U M .

CLASSIS Via.

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. IIdi Part.*
Imæ pag. 486.

AETHUSA Foliis omnibus multi-
partito fetaceis. (*Involucro uni-*
versali monophyllo, Fructibus ova-
to oblongis utrinque attenuatis.

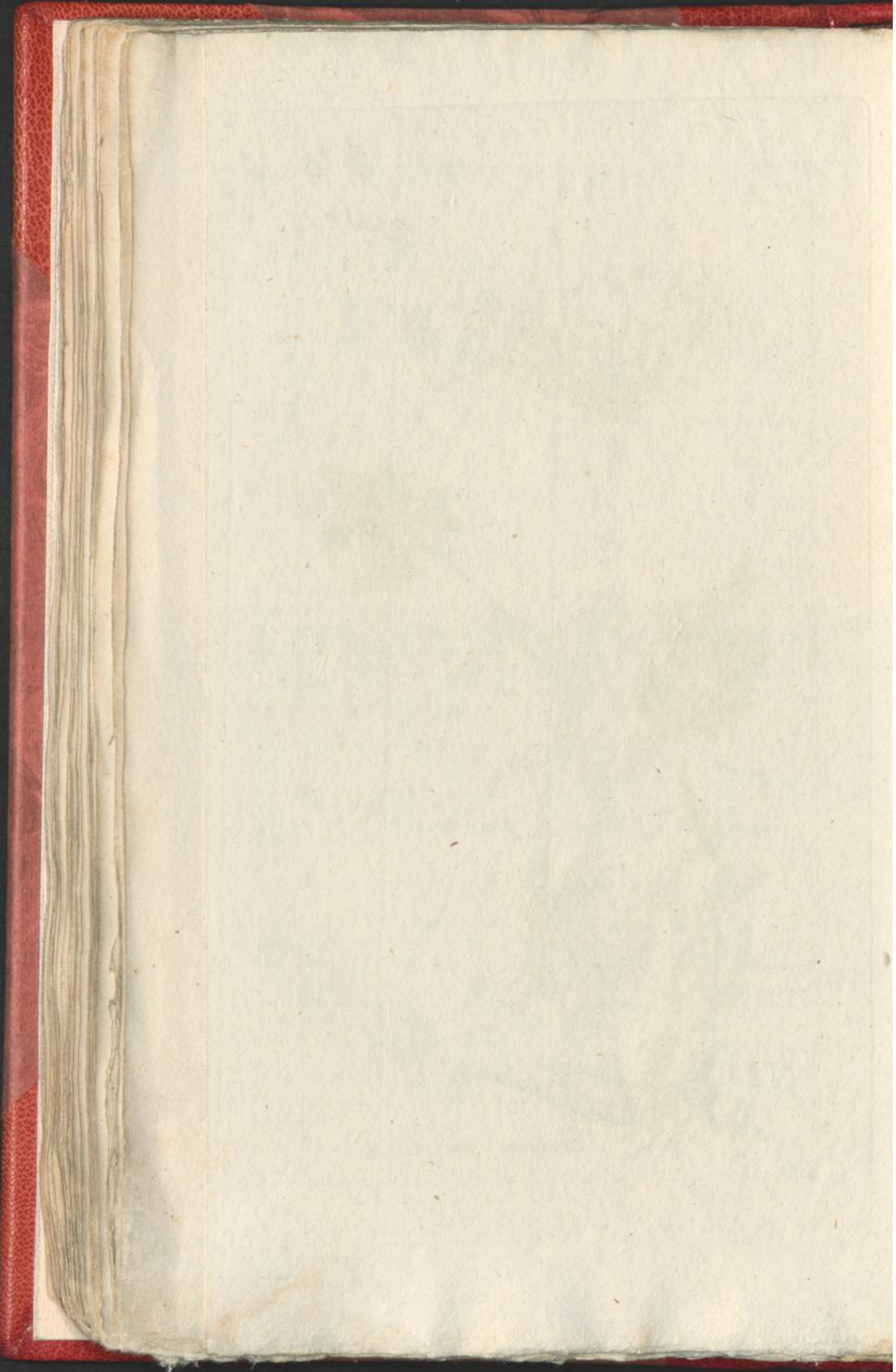
- a. Corollula propria cumquinque
Staminibus.
b. Germen cum Stijlis duobis re-
flexis & Stigmatibus obtusis.

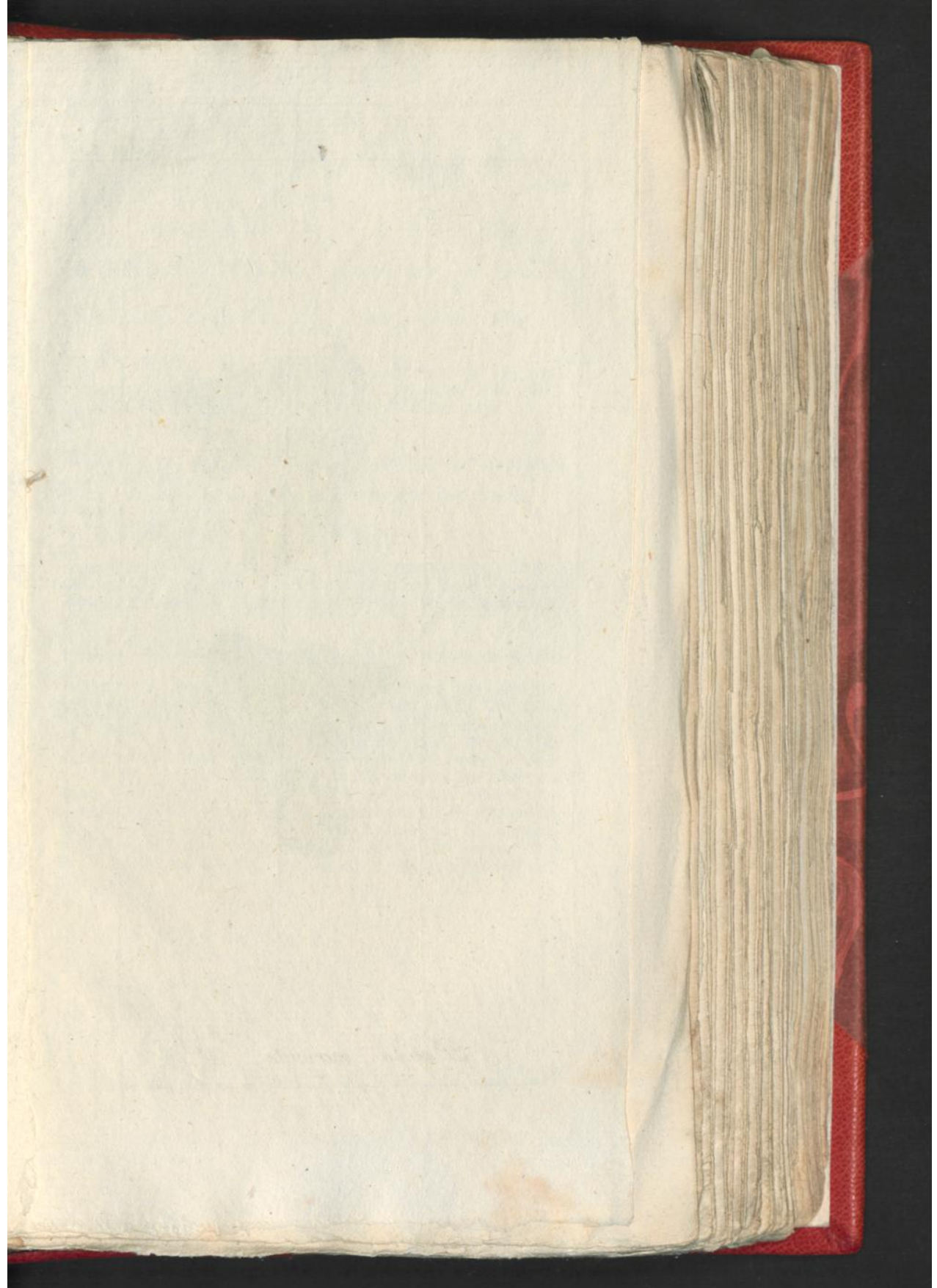
- c. Semina bina.
d. Radix fibrosa.

TEMP. FLOR. In regionibus ca-
lidioribus, in montosis Italiæ,
Galliæ, Helvetiæ, Germaniæ enz.
enz. altitudine pedali crescit,
Julioque floret.

aethusa mammosa L.

Peziza auricula L.

O O R
BEKER-ZWAM.

De XXIVde CLASSE.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, IIde
Deel XIVde St., bl. 658.BEKER-ZWAM die holrend rimpelig
is en Oorachtig.

- a. Het buitenste gedeelte van deeze
Zwam.
- b. Het binnenste gedeelte.

BLOETIJD. Groeit overvloedig
aan de stammen van oude verrotte
Boomen, vooral aan de Vlier-Boo-
men.P E Z I Z A
AURICULA.CLASSIS XIX^{na}.Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, Tom. II^{di}. Part.
IIde pag. 1459.

PEZIZA concava rugosa auriformis,

- a. Pars exterior hujus Fungi.
- b. Ejus Pars interior.

TEMP. FLOR. Abunde crescit ad
arborum putridarum Truncos,
præsertim vero fruticibus Sambuci.

GEBRUIK. *Fungus auriculæ Juda. Judas Ooren.* Een smaaklooze zwam, die een min of meer slijmige reuk heeft. Men houdt hem voor verkoelende, stillende, opdroogende en samentrekkende. Daar sommigen hem onder de vergiften tellen, zo word hy niet inwendig, maar wel uitwendig als gorgeldrank tegens de angina, spruw, ontsteeking der oogen in azijn of water getrokken gebruikt. Sommige roemen zonder bewys veel daarvan, ook was men eertyds uit hoofde van zijne uitwendige gedaante ligtgeloovig genoeg hem bij een meenige van Oorziktens te gebruiken. De bijgeloovige gemeene man, landloopers en kwakzalvers schatten hem hoog; terwijl de vernuftige arts hem thans niet als slegts naar den naam kent.

LOOKACHTIGE
PETIVERIA

De VIDE CLASSE.

Zie LINNÆUS Nat. Hist.
door HOUTTUIJN, IIde
Deel VIDE St., bl. 466.

PETIVERIA met zesmannige Bloemen.

a. De nog in de Bloemdop ingeslooten Bloem.

b. Dezelve ontvouwen beiden in haare natuurlijke groote.

c. Dezelve vergroot van binnen.

d. Dezelve van buiten en van ter zijde

e, e. De Kelk of Bloemdop.

f, f, f, f, f, f. Bloembladen of gekleurde Kelkbladen.

g, g, g. Ses Meeldraadjes met eenvoudige Meelknopjes.

h. Een afgezonderd Bloemblad met twee annex Meeldraadjes.

i. De Stamper.

k. De van de Bloem afgezonderde Vrucht gelijk na de ontvouwing der Bloem.

l. Een rijper Vrucht.

m, n. Rijpe beiden natuurlijk grooten.

o. Dezelve vergroot met omwindzels en haakvormige Hooren.

p. Het Zaad.

q. De Pit.

BLOEITJD. Hoort op de Amerikaanse Eilanden thuis, en is voornaamelijk op de Eilanden Jamaica en Barbados zeer gemeen. In Europa word dit gewas niet dan in de Kruidtuinen drie a vier voeten hoog gevonden.

PETIVERIA
ALLIACEA.

CLASSIS VIIA.

Conf. LINNÆI Sijst. Nat. Ed.
GMELINI, Tom. IIde Part.
Imæ. pag. 589.

PETIVERIA Floribus hexandris.

a. Flos Perianthio adhuc incluso.

b. Idem explicatus uterque magnitudine naturali.

c. Magnitudine aucta a Facie interiori.

d. Exteriori & laterali.

e, e. Calix seu Perianthium.

f, f, f, f, f, f. Petala, seu calicis Folia colorata.

g, g, g. Stamina sex cum Antheris simplicibus.

h. Petalum separatum cum duobus Staminibus adhaerentibus.

i. Pistillum.

k. Fructus & Corolla separatus in statu mox post Floris explicationem.

l. Fructus maturior.

m, n. Maturus uterque in magnitudine naturali.

o. Idem auctus, cum Involucris cornubus hamatis.

p. Semen.

q. Nucleus seminis.

TEMP. FLOR. In Insulis Americanis habitat, præcipue in Insula Jamaica & Barbados valde communis. In Europa nonnisi in hortibus botanicis culta altitudinis trium quatuorve pedum invenitur.

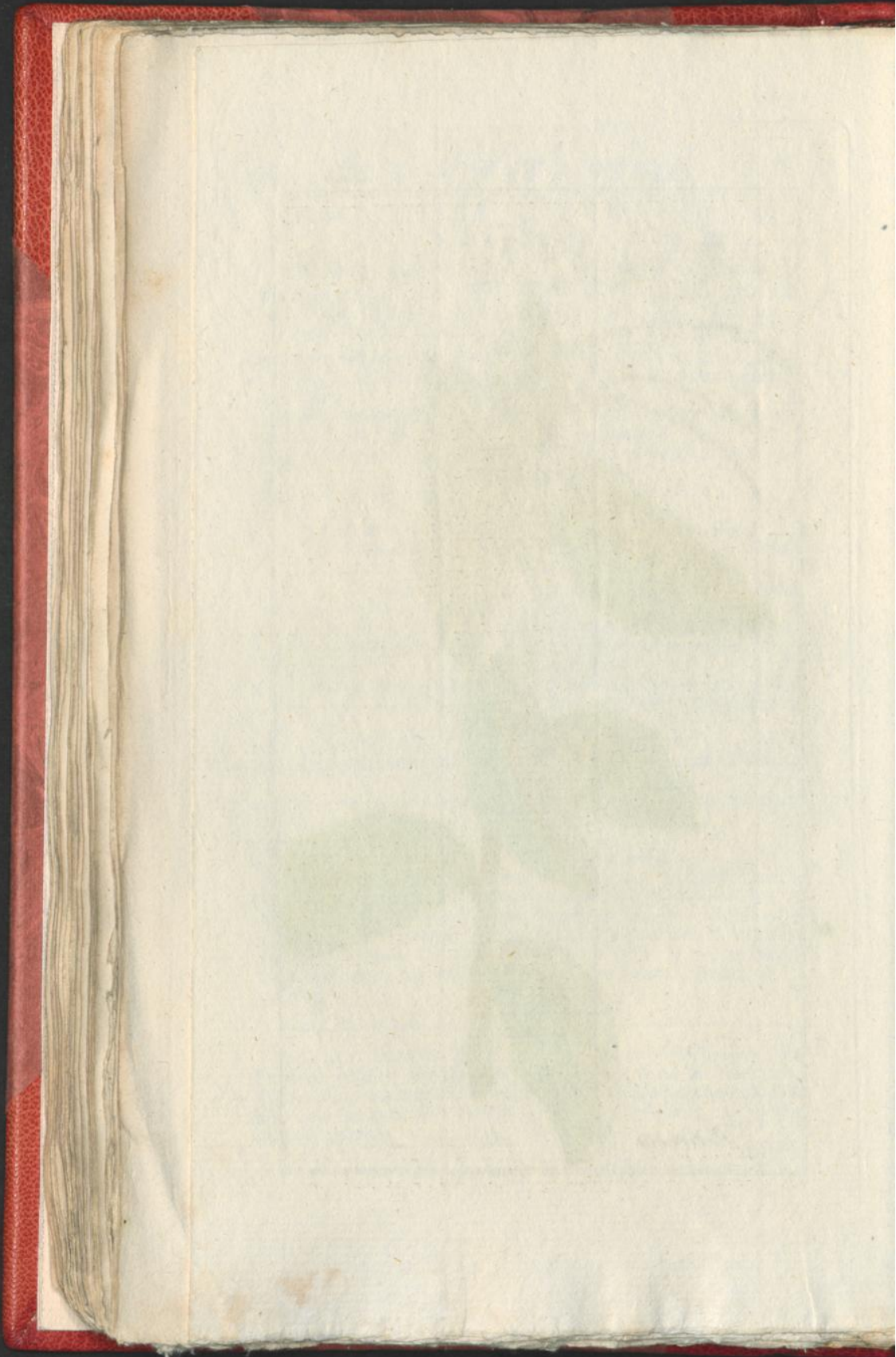
GEbruik. Scordoniae Herba. Alle Deelen der Plant hebben eene Knoflook reuk en melkige Urin smaak. Men houd ze voor urin en sweedrijvend en gebruikt ze bij tuschenpoozende en heete koortsen, maar het gebruik vereischt eenige omzichtigheid. Is bij ons niet in 't gebruik.

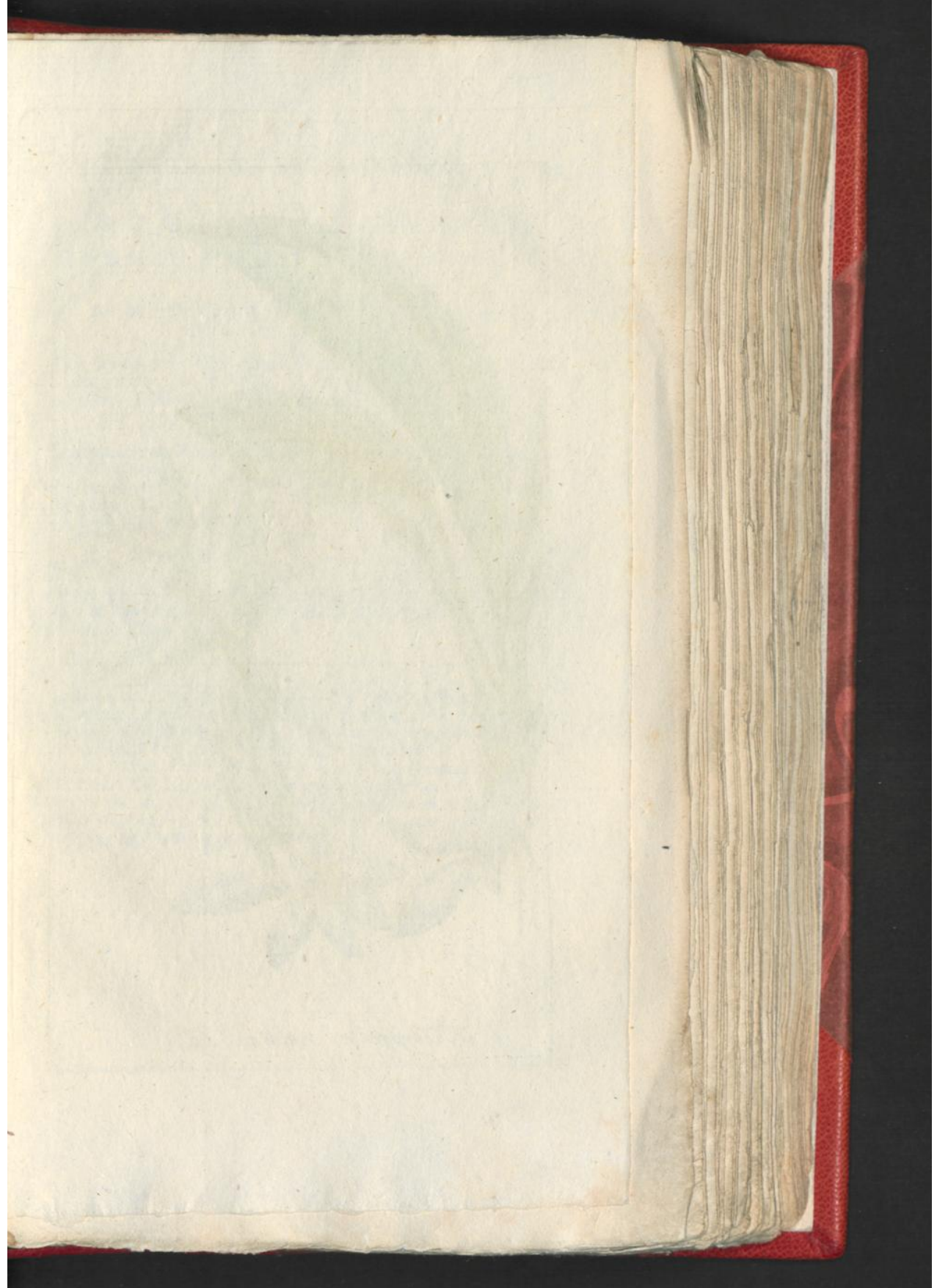
RON-

Petiveria

alliacea. L.

Kaempferia rotunda. L.

R O N D E
KAEMPFERIA.KAEMPFERIA
R O T U N D A.

De Iste CLASSE.

CLASSIS *Ima*.Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, *IIde*
*Deel, VIIde St. bl. 39.*Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. IIde Part.*
*Ima pag. 8.*KAEMPHERIA met Lancetvormige ge-
steelde Bladen.a, a. De naauwelijks merkbare bo-
venstaande Kelk.

b, b. Eenbladige Bloemlobben.

KAEMPHERIA Foliis lanceolatis pe-
tiolatis.a, a. Perianthium superum obso-
letum.

b, b. Corollæ monopetalæ lacinia.

BLOEITIJD. Hoort op de Oostin-
dische Eilanden thuis. Zij word
niet ligt in onse Drijfhuizen gevon-
den. In haar Vaderland bloeit de-
zelve in de Maand Maij.TEMP. FLOR. Habitat in Insulis
Indiæ Orientalis. Raro in Calida-
riis nostris invenitur. In Patria
Mense Majo floret.

GEBRUIK. *Rad. & Sem. Zedoar.* De wortel is scherp, bitter, kruidachtig en wel iets riekende. Zij is aanzettend, verhittend, zenuwe en maagsterkend, sweet, maandstonden en wormendrijvend. Men gebruikt ze tegens de Hijsterie, amborstigheid, walging en wormen. Deeze wortel word dikwijls met het *Amomum Zerumbeth* (zie Plaat CCCCXX) en deeze werden met geene verwisfeld. Beiden zijn wel in gedaante iets van malkanderen onderscheiden, maar niet in werking, en dus word de Leezer op het geene wat daar ter plaatze gezegd is terug gewezen.

N I N S I
W A T E R E P P E .

De Vde C L A S S E .

Zie LINNÆUS Nat. Hist.
door HOUTTUIJN, IIde
Deel VIIIste St., bl. 118.

WATER-EPPE met zaagtandige Vin-
bladen aan de Takken drievoudig.

1. Een jonge Plant zo wel met een
voudige rondachtige Bladen als
drievoudige en eenvoudige Wor-
tel.

2. Een meer oude Plant met Vin-
bladen.

3. Een volwassen Plant, Bloemen
en Zaad in een Zonnescherm ge-
gaard en een gebundelde Wortel

a. Een ontvouwen bloeiende Zonne-
scherm.

b. Het algemeene Omwindfel.

c, c, c, c. Een vergroote Bloem uit
de Zonnescherm met vijf Bloem
blaadjes.

d, d, d, d. Vijf Meelknopjes draa-
gende Meeldraadjes.

e. De eironde tweedeelige Vrucht.

f, f. Rijpe Zaaden.

g, h. Gedroogde Wortelen.

i. Een dwars doorsneden stuk der
Wortel.

BLOEITJD. China en Japan zijn
het Vaderland van deze Plant.

S I U M
N I N S I .

C L A S S I S Vta.

Conf. LINNÆI Sjst. Nat. Ed.
GMELINI, Tom. IIdi part.
Imæ pag. 483.

STUM Foliis serratis pinnatis, ra-
meis ternatis.

1. Planta junior, Foliis tam sim-
plicibus subrotundis, ram ter-
natis, & Radice simplici.

2. Planta adultior Foliis pinnatis.

3. Planta adulta, cum Floribus &
Seminibus in Umbellam collec-
tis & Radice fasciculata.

a. Umbella explicata florens.

b. Involucrum universale.

c, c, c, c. Flos & Umbella petalis
quinque magnitudine aucta.

d, d, d, d. Stamina quinque an-
therifera,

e. Fructus ovato rotundus bipar-
tibilis.

f, f. Semina matura.

g, h. Radices exsiccatae.

i. Fragmentum Radicis transversim
discisæ.

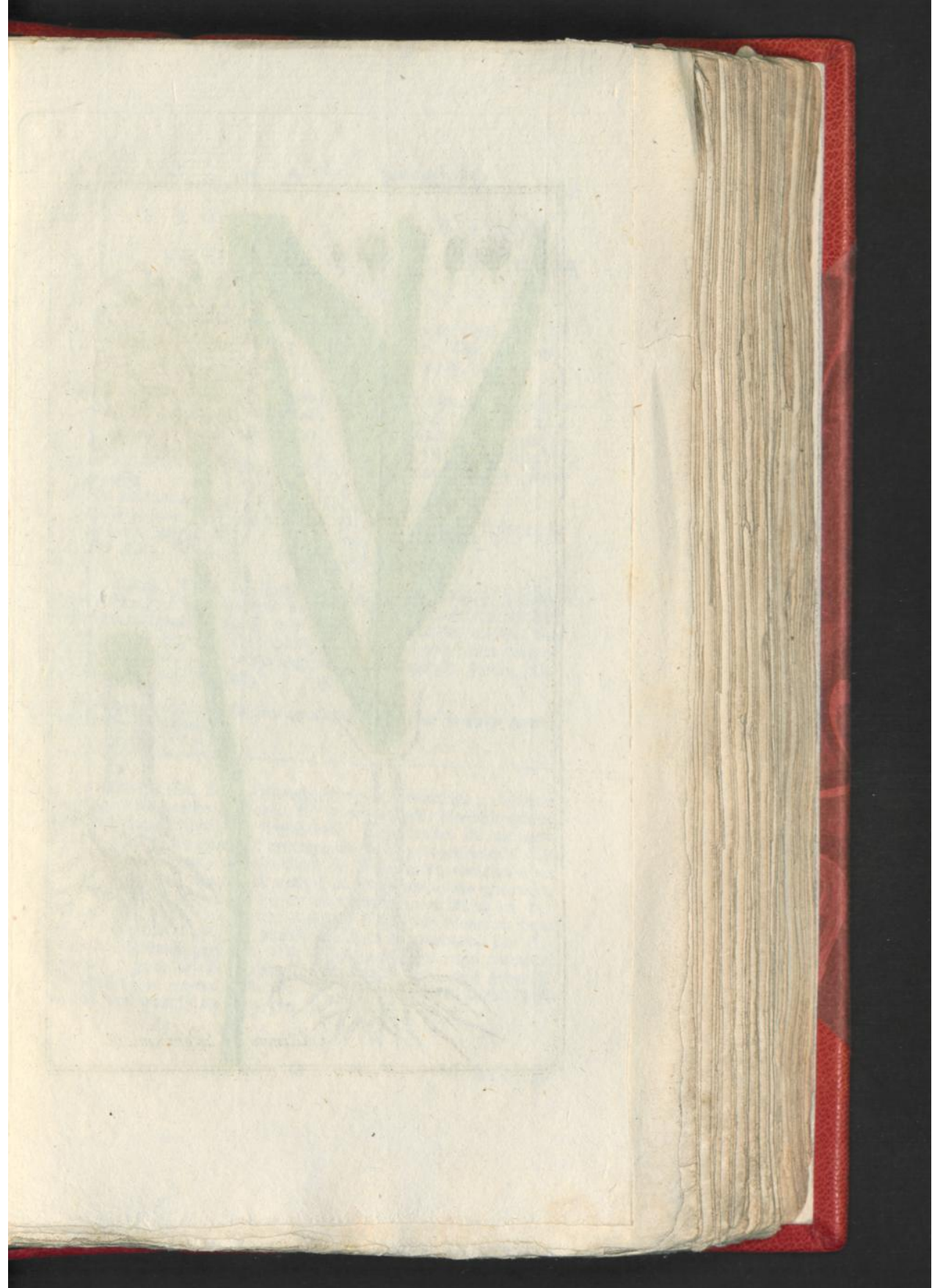
TEMP. FLOR. Patria China at-
que Japonia.

GEBRUIK. *Rad. Nins.* De Wortel is zoetachtig bitter aange-
naam en kruidig. Zij word voor opwakkerende, vetmaakende en
sterkende gehouden, en bij zwakheid van het Mans vermogen en
ouders zwakheid geroemd. De verhitte Verbeeldingskracht der
Chineesen heeft uit de uitwendige gedaante der Wortel een alver-
moogen afgeleid, ja in den beginne hebben zelfs Europische Art-
sen dit duure middel als een universaal remedie uitgebafuint, 't geen
thans na rijper onderzoek in nietigheid verdweenen is, zo dat men
thans de Wortel meer als rareiteit dan tot geneesmiddel bewaart.

PREIJ

Allium Porrum. L.

PREIJ
LOOK.

De VIde CLASSE.

Zie LINNÆUS Nat. Hist.
door HOUTTUIJN, IIde
Deel XIIste St., bl. 186.

LOOK met een platbladige Kroon
draagende Stengel; de Meeldraad-
jes driepuntig, de Wortel uit
Rokken bestaande.

- a. De zesbladige Bloem met de Meel
draadjes.
- b. Het drieleppige Zaadhuysje.
- c. Hetzelve dwars doorsneden, ziet
men drie hokjes.
- d. Het Zaad.

BLOEITIJD. Groeit in Zwitser
land. In onze Moestuinen word het
meer tot huishoudelijk dan tot Art-
senij gebruik geplant. De Bloem
steng word drie a vier voeten hoog
en bloeit in Junij en Julij.

(*) GMELINIO ALLIUM PORRUM caret, quia PORRUM pro sijnonijmo AMPELO
PRASSI haberi videtur.

ALLIUM
PORRUM.

CLASSIS VIte.

Conf. LINNÆI Sjst. Nat. Ed.
GMELINI, Tom. IIde part.
Imæ pag. 141.

ALLIUM Caule planifolio umbelli-
fero (*Umbella globosa*) Stami-
nibus tricuspидatis (*Petalis ca-
rina scabris*) Radice tunicata (*).

- a. Corolla hexapetala cum Stami-
nibus.
- b. Capsula trivalvis.
- c. Eadem transversim secta ut lo-
culi tres appareant.
- d. Semen.

TEMP. FLOR. Crescit in Helve-
tia. In hortis nostris usu culinari
magis quam medico colitur. Sca-
pus ad altitudinem trium quatuor-
ve pedum emergit, Junio, Julio-
que floret.

GEBRUIK. De Bol heeft een scherpe, zoetachtige, riekende
smaak, en sterk riekende Reuk. Hij is verbitende, Maandtonden,
Urin- en Zweetdrijvende, aanzettende, verdeelende, de uitwaas-
fening aandoende, Fontanel prikkelende en blaaren trekkende. Zij
word bij den Steen, taaije vochten der Ingewanden van harde en
taaije spijs voortkomende en vooral in 't huishoudelyke gebruikt.
HIPPOCRATES roemden het bij de taaije vochten des Buiks en der
Baarmoeder, ook bij de vallende ziekte. GALENUS roemden hem
bij de waterzucht. Verder word hij bij de Scheurbuik, het Po-
dagra en Wormen geroemd. Hij is ook een goed rood maakend
middel, 't geen bij de Tandpijn voordeel brengt, ook gebruikt
men hem tegen wratten. Deszelvs vermogen tegen den Steen heeft
niet zo veel waardij als die tegen het Podagra.

F

NOORD-

NOORDSCHE
L O O K.

De VIIde CLASSE.

Zie LINNÆUS Nat. Hist.
door HOUTTUIJN, IIde
Deel XIIIde St., bl. 197.LOOK met een platbladige Boldraa-
gende Stengel, de Bladen gekar-
teld, met tweesnijdige Scheeden
en drie puntige Meeldraadjes.

- a. De geleete bloeiende Plant, klei-
ner dan in de Natuur voorgesteld.
b. Een gedeelte van den Bloemsteng
natuurlijk groot.
c. Het Hoofde met Bloemetjes en
Balletjes.
d. Een gewort Meeldraadje met het
Meelknopje in de midden.
e. De Bloem zonder Bloembladen.

BLOEITIJD. Groeit in zandige bos-
sige Wijlanden, van Denemarken,
Hongarijen en Duitschland. 'T word
in onze Hoven geplant, en bloeit in
Julij en Augustus.

A L L I U M
SCORODOPRASSUM.

CLASSIS VIIa.

Conf. LINNÆI Sjst. Nat. Ed.
GMELINI, Tom IIde Part.
Ima pag. 542.

ALLIUM Caule planitolio bulbife-
ro, Foliis crenulatis: Vaginis
ancipitibus, Stamimbus tricuf-
pidatis: (Stamimbus tricuspida-
tis, Foliis crenulatis: Vaginis
ancipitibus.)

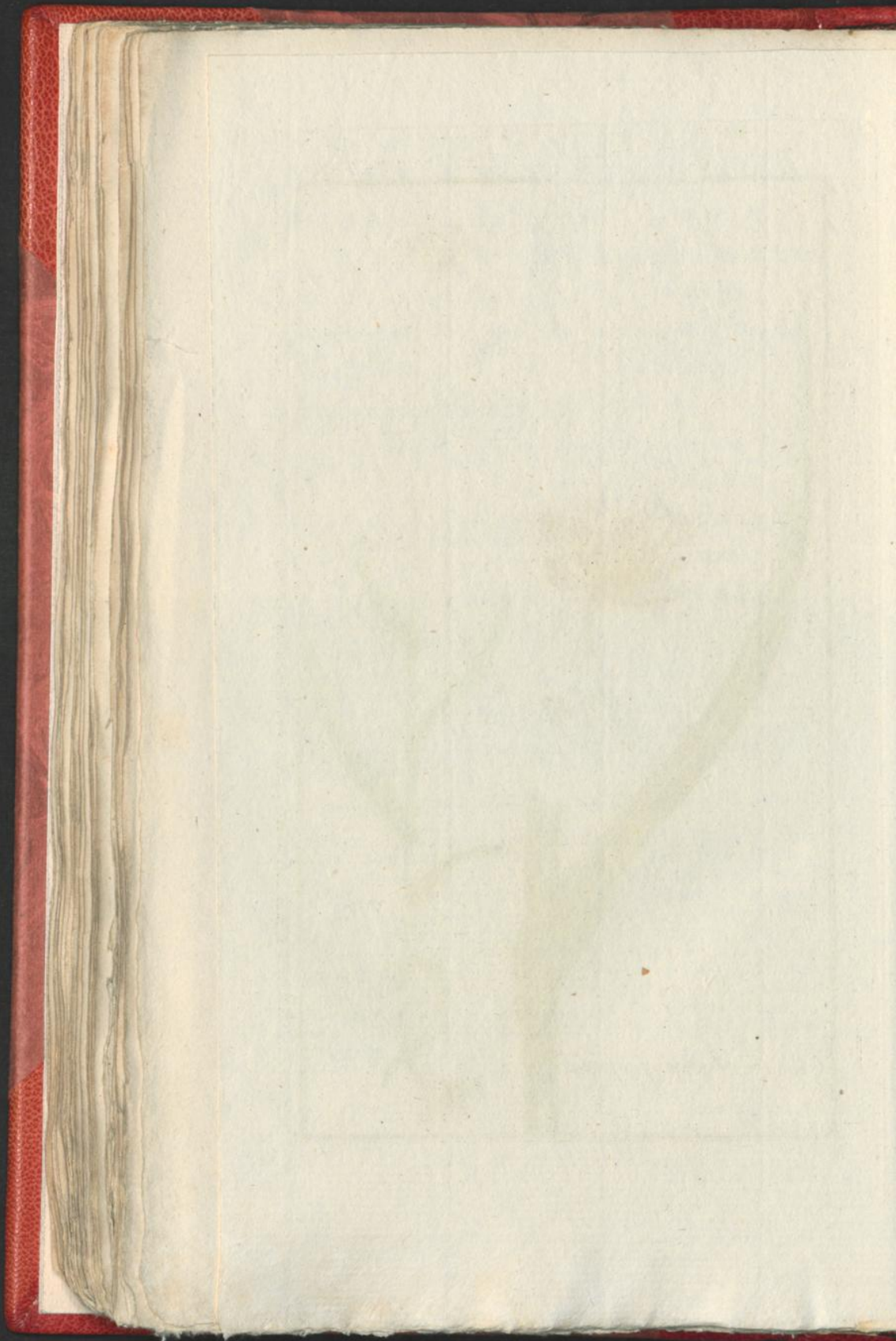
- a. Stirps integra florens, Magnitu-
dine imminuta,
b. Scapi Pars Magnitudine natu-
rali.
c. Capitulum cum Floribus & Bul-
bulis.
d. Stamen bifurcatum, Anthera
intermedia.
e. Flos Petalis orbatus.

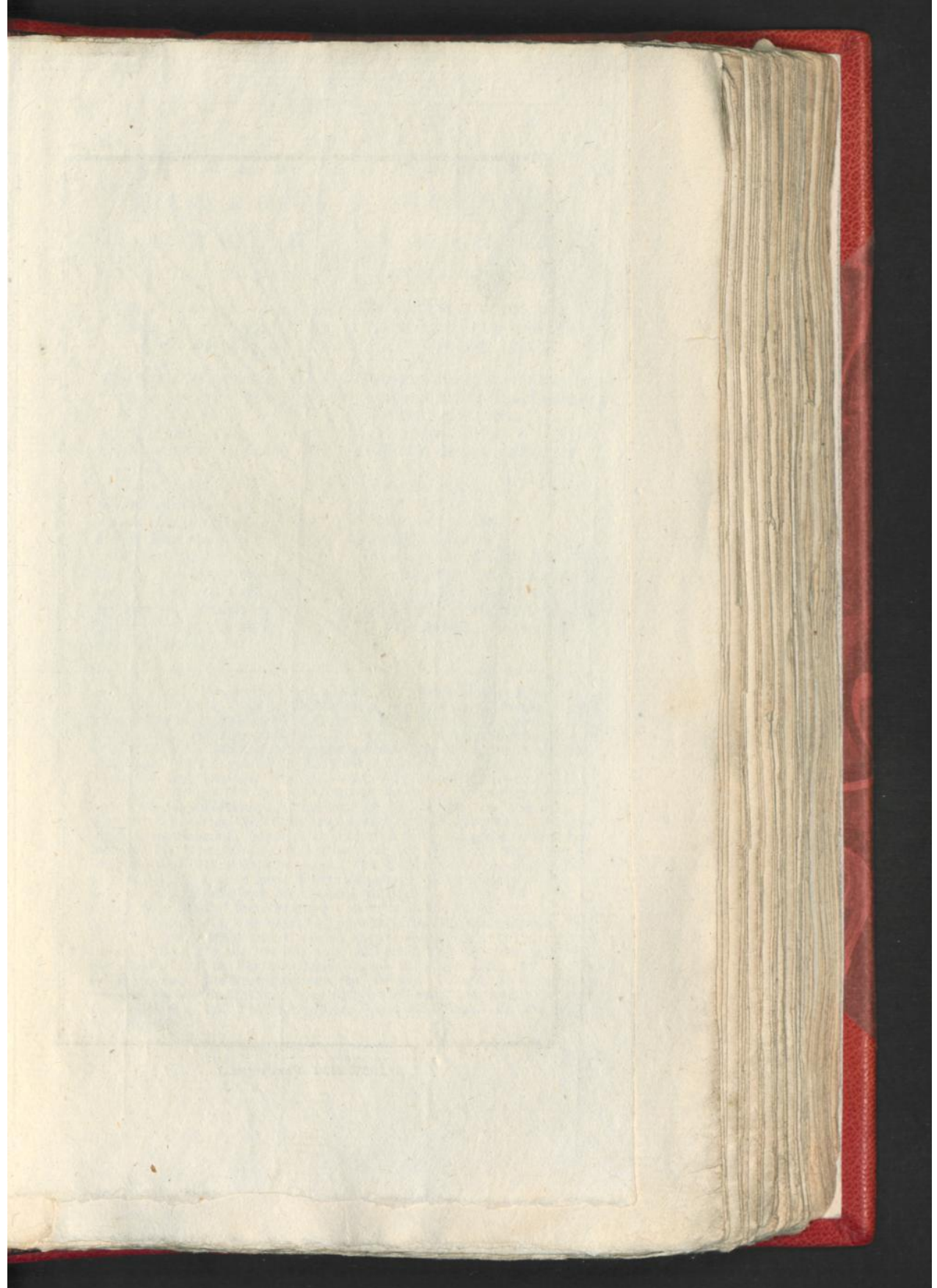
TEMP. FLOR. Sponte crescit in
pratis sylvaticis, in arenosis
Dania, Hungaria, Germania.
Colitur in hortis nostris & floret
Julio & Augusto.

GEBRUIK. Scorodoprasi Radix & Bulbuli. De Bollen hebben een sterke de Knoflook bijkoomende Reuk. Eene zeer scherpe, bittere, de tongsteekende Ajuin smaak. Zij zijn prikkelende, maagsterkende, roodmaakende, urin en sweedrijvende. Zij worden meer in 't huishoudelijke gebruikt, echter zo is deeze prikkelende Kruidenarij tot de spijsverteering van veel dienst. Dat deeze als alle soorten van Look zeer sweedrijvende zijn, bewijst de reuk der uitwaseming die men bij alle Volken waarneemt die veel Lookspijs eeten: zelfs zo hij bij voorbeeld uitwendig op de voet-zoolen gelegd is, deelt hij zijne reuk aan de uitwaseming meede, en bewijst dus zijne doordringende kracht tot op de vasa exhalantia en secretoria.

Allium Scorodoprasum L.

Hordeum vulgare. L.

G E M E E N E

H O R D E U M

G E R S T.

V U L G A R E.

De IIIde C L A S S E.

C L A S S I S IIIa.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, IIde
Deel XIIIde St., bl. 401.

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. IIdi Part.*
Imæ pag. 198.

GERST met alle Bloempjes tweeflag-
tig en gehaard; twee Rijen reg-
ter op stamde.

a, a. Kelkkafjes.

b. De buitenste Bloenklep eindigt
in

c. Een Kafnaald.

d. Drie Meeldraadjes.

e. Het Zaad zonder Kafnaald.

f. Het Zaad met de Kafnaald.

BLOEITIJD. Groeit in Portugal,
Spanjen, Italië en Palæstina vrij-
willig. Op onze Zaaialanden word
zij jaarlijks gezaaid en bloeit in
Junij of Julij, na dat zij vroeger
of later gezaaid is.

HORDEUM Flosculis omnibus her-
maphroditis aristatis, Ordinibus
duobus erectioribus.

a, a. Glumæ calijcinæ.

b. Corollæ Valvula exterior in

c. Aristam desinens.

d. Stamina tria

e. Semen absque Arista.

f. Semen aristatum.

TEMP. FLOR. Crescit in Lusita-
nia, Hispania, Italia, Palæstina.
Colitur in agris, dum feritur quo-
tannis; floret Mense Junio vel Julio
ratione temporis quo feritur.

GEbruik. *Hordeum Mundum. Garst.* Dit Zaad is meelig slijmig, zon-
der smaak. Het is voedend, verkoelend, verdelend en verduunnend. Het
meeste gebruik bepaald zich tot den leevregel der gezonde en zieken. Ge-
kookt is het een zeer goed voedsel, en vermits haar voedende stof niet
overborig is, zo worden de verteeringskrachten daar door niet bijzonder
aangedaan, en het gebruik en misbruik der gord bij Teeringzieken steunt
alleen op deeze gronden. Het afkookfel of zogenoemde Garstenwaer met
Azijn gemengd, is vast een zeer nuttige drank bij de meeste ziekten,
vooral bij de Ontsteekings, Catarrhaale en Rotkoortsen, en 't is alleen te
beklagen dat hem de lijdens niet lang zonder tegenzin gebruiken. Uitwen-
dig is zij verzachtend, oplosfend en Ulceraties zuiverend, gelijk de gordpap
bewijst. Na Hippocrates en Galenus, die het gordwater zeer veel ge-
bruikten werd het *Pisana* genoemd. Het Garstenbrood is nog voedsaam
nog lekker. Zo veel te meer is het daarvan gebrouwen bier voedsaam en
wel het voedsaamste van alle Garstbereidingen, om dat zich door de
gisting de zuikerkof meer voordoet: even dit is van de geestige drank te
zeggen. Dun bier is van wegens de grooter verdeeling der voedende stof,
die zij zo doende beter met de vogten menet, voor veel en voedamer dan
zwaarder bier. Het Bier en Garst zijn bij uittrek verkoelend en oplosfend.
Het *Mout* is een der beste middelen tegens de Scheurbaik, en de daar
meede genomen proefneemingen zijn van dien aart, dat zij wel de attentie
van onze Marine verdienen. In de Apotheeken heeft men de *Sij. de Nord.*
Sach. Nord. &c. Ook word het gepelde Zaad onder Borst- en Gorgeldran-
ken gemengd.

EUROPISCHE
S U M A C K.De *Vie* C L A S S E.Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, *IId*
*Deel IVde St., bl. 403.*SUMACK met gevinde stompachtige
getande ovaale, van onderen wol-
lige Bladen.

- a. De vijfbladige Bloem.
b. De vijfbladige Kelk.
c. Het eivonde vlakke Zaad.
d. Hetzelve zonder Schillen (de Pit)
e, e. Uit deszelve huisje genomen.

BLOEITIJD. Deze niet zeer hoo-
ge Boom groeit in Portugal, Span-
jen, Italien, Sijrien en Palestina.
Hij verdraagt ons Winterseizoen ligt
en bloeit in Maij.

R H U S
C O R I A R I A.C L A S S I S *Via.*Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. IIdi Part.*
*Incæ, pag. 494.*RHUS Foliis pinnatis obtusifuscula
ferratis ovalibus, subtus vil-
lofis.

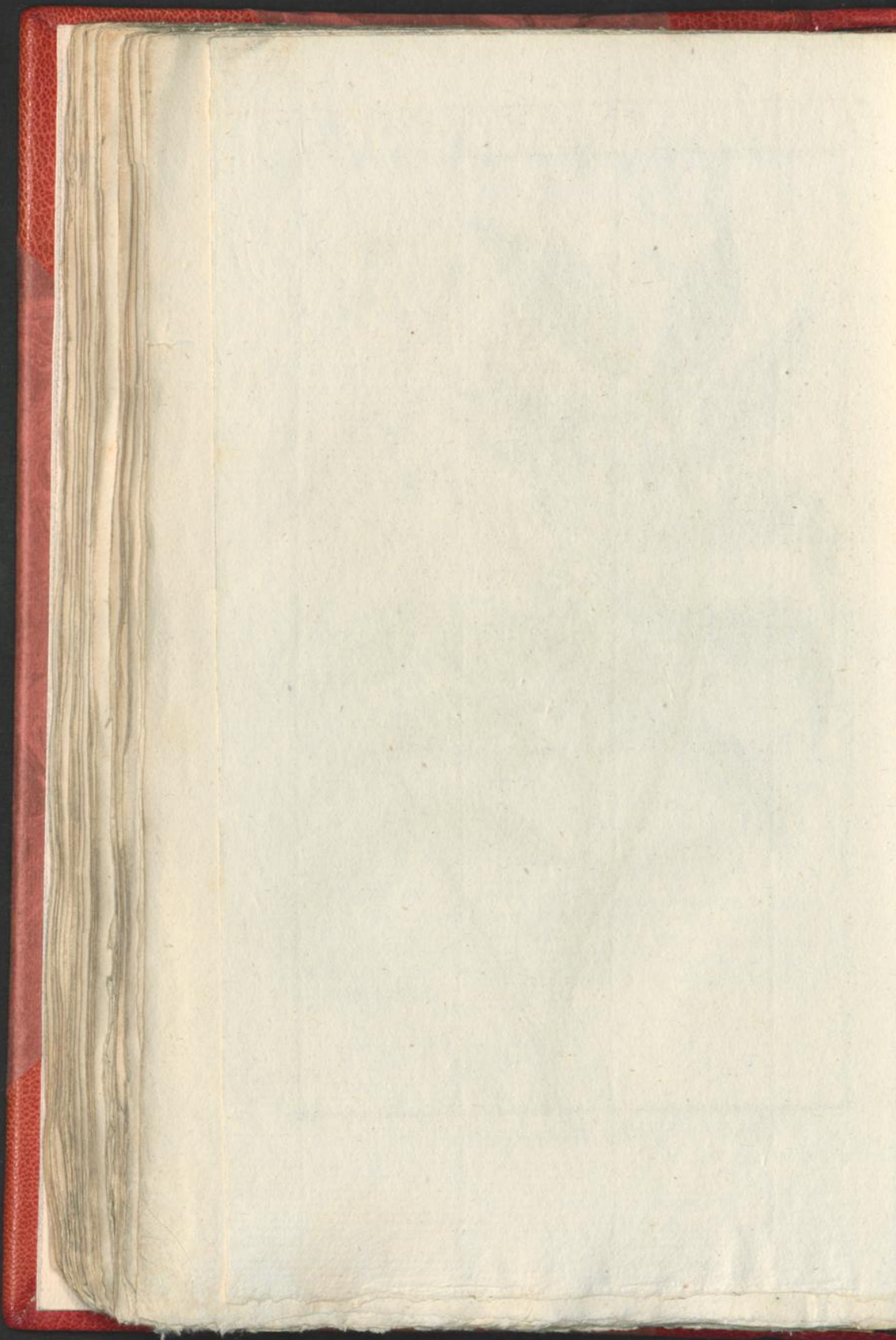
- a. Corolla pentapetala.
b. Calix pentaphyllus.
c. Semen ovatum villosum.
d. Idem decorticaum (Nucleus.)
e, e. Capsula exemtus.

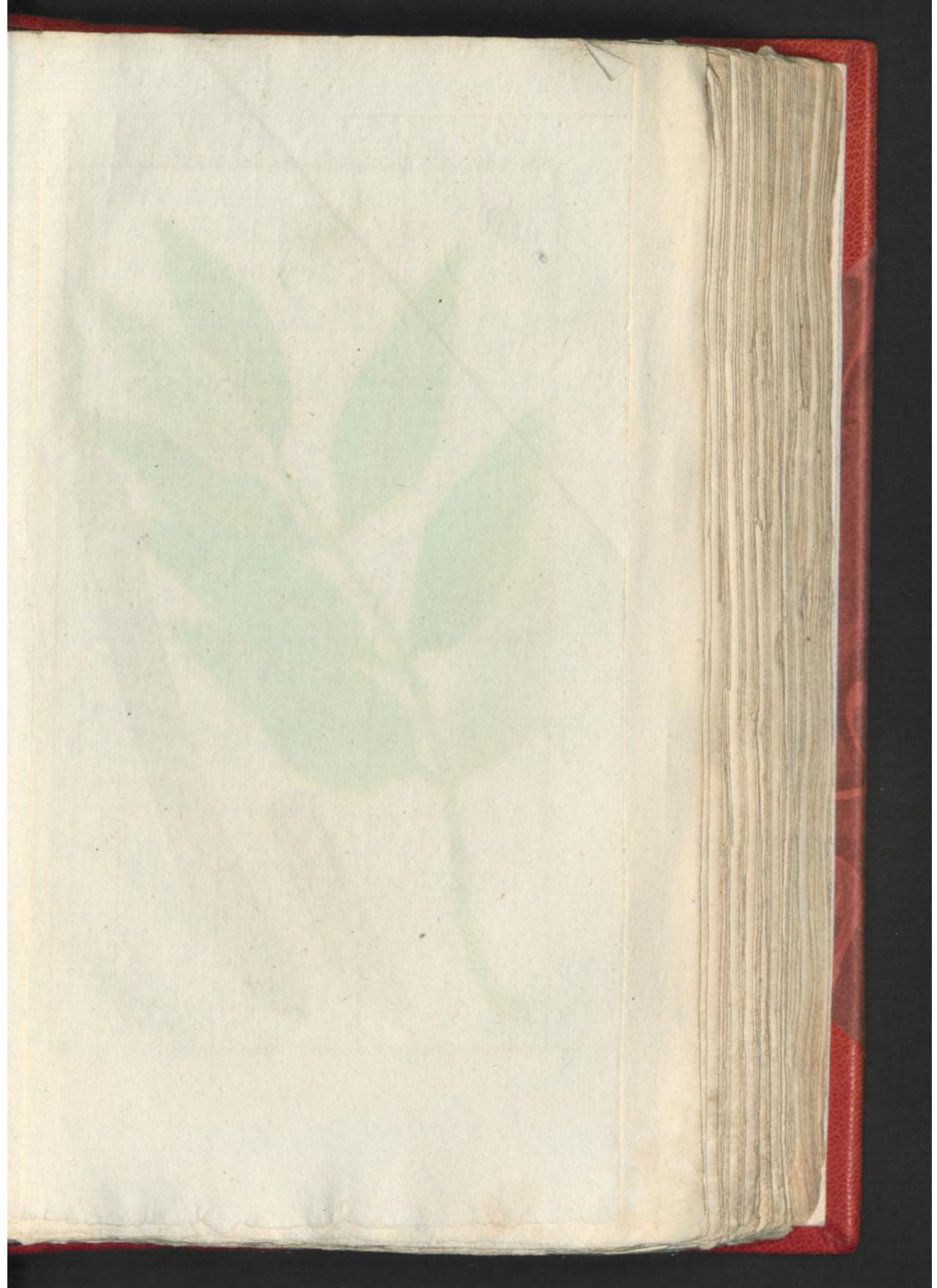
TEMP. FLOR. Habitat in Lusitania,
Hispania, Italia, Sijria, Pa-
læstina. Arbor vix per alta. Per-
facile frigorem hijemalem nos-
trum perfert & Majo floret.

GEbruik. *Sumach Flor. & Sem.* De Bladen zijn famentrekken-
de en van een vergiften aart. De Bezien zuurachtig en famentrek-
kend. Bladen en Bloemen zijn famentrekkend en maagsterkend.
Men gebruikt ze bij de Doorloop, Persloop, Koortsen, Scheur-
buik, opgeborsten handen en voeten. Tot het Lederlooijen, en
aan hetzelve een zwarten kleur te geven, zijn de Bladen bij uit-
stek goed en verdienen dus de attentie van de Oeconomisten. Daar
men veele andere diergelijke famentrekkende middelen heeft, zo
is dit middel buiten gebruik geraakt, en wel met recht, om dat
het door zijne verwandschap met het *Rhus Toxicodendron* van een
vergiften aart is, en dus het gebruik en werkingsvermogen althans
hoogst onzeker word.

Rhus Coriaria. L.

Cassia fistula. L.

P I J P K A S S I E

C A S S I A.

De Xde C L A S S E.

Zie LINNEUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, 11de
Deel Vde St. bl. 19.

CASSIA met vijffpaarige spits Eijronde gladde Blaadjes, de Steeltes ongekleerd.

a. De vijfbladige Bloem met de Meeldraadjes, en de aan de Punt ingekromde voorsteekende Stempel.

b, c. Ovaale, wat zamengedrukte geelachtig glanzende Meeldraadjes.

d. De rolronde, lange, zwarte, harde en bijna houtachtige Peul, dewelke

e. Na de langte doorsneeden, geelachtige Schotjes, en tuschen deeze weder Hokjes toont, in dewelke een week zwart Merg en de afgebeelde Zaadjes onthouden.

BLOEITIJD. In beide Indien, Aegijpten, Arabien en Mexico groeit deeze boomachtige Heester ter hoogte van een Nooteboom en bloeit in Majj en Junij.

C A S S I A

F I S T U L A.

C L A S S I S Xma.

Conf. LINNEI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. 11di Part.*
Imæ pag. 669.

CASSIA Foliis quinquejugis ovatis acuminatis glabris, petiolatis eglandulatis.

a. Corolla pentapetala cum Staminibus & Stijlo longo prominente, apice incurvato.

b, c. Stamina ovata, compressa, splendens lutea.

d. Legumen cilindraceum longum fuscum durum & fere lignosum, quod

e. Per longitudinem dissectum dissepimenta transversa flavescens, & inter hæc loculamenta ostendit, in quibus mollis nigra pulpa atque semina ostenduntur jam depicta.

TEMP. FLOR. Habitat in utraque India, Arabia, Mexico. Arborefcit ad altitudinem Juglandis reginæ & floret Majo & Junio.

GEBRUIK, *Pulpa Cassia.* Het Merg dat uit de Peul van deeze Plant genomen word, heeft een zoete rinse, min of meer watgelijke smaak. Het is verkoelend, oplofend, urindrijvend en zagt laxeerend. Men gebruikt het bij verstopping, hitte der Ingewanden en tot purgeeren. Ook roemt men het bij de Ontfteeking der Nieren, den Steen en benaauwde Waterloofing. Sommigen willen dat het de Urin een bruine of groene kleur geeve, achter zo geschied dit niet doorgaands. Het in onze Apotheecken bereide *Pulpa Cassia* is zeker een der schoonste laxermiddelen die de Geneeskunde heeft en reeds van de oude Arabieren gebruikt werd. Buitengenteen veel nut heeft het bij zwakke gestellen, wier Ingewanden geen sterke prikkeling verdraagen, als bij Kraanvrouwen, Zwangeren, Kinderen, Koorsen, bij Ingewanden waar zouten te veel prikkelen, als Gal-, Rot- en Ontfteekingskoorsen met vuile Ingewanden enz. Ook verkoeld het sterk en maagtig de Koortsaanvallen niet weinig, zo het met water opgelost allengskens gedronken word. Ook is het een Artsenij die niet onmaakelij is. Men geeft 'er $\bar{3}$ j — $\bar{3}$ β na vereisch van zaaken, ook wel meer.

F 3

STERK.

STERKRUIKENDE
D I L L.

De Vde CLASSE.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, IIde
Deel VIIIste St., bl. 213.

DILL met samengedrukte Vruchten.

- a. De vijfbladige Bloem met vijf Meeldraadjes.
- b. Dezelve van ter zijden.
- c. Dezelve vergroot.
- d. Dezelve met het Vruchtbeginfel en twee Stijlen.
- e. Een eenig Zaaifjen.
- f. Hetzelve samengedrukt.
- g. Twee aan mekanderen hangende Zaadjes.

BLOEITIJD. Groeit in Portugal en Spanjen onder de Zaaivrugten, omfrees Constantinopolen en Afracan. 't Word jaarlijks in onze Tuinen door het Zaad gevokt, (of 't plant zig van zelven voort) 't word drie of vier voeten hoog en bloeit in Junij en Julij.

ANETHUM
GRAVEOLENS.

CLASSIS Vta.

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat.* Ed.
GMELINI, Tom. IIIdi Part.
Imæ pag. 491.ANETHUM Fructibus compressis
(Foliis bipinnatis. Foliolis setaceis, Fructibus compressis alatis, hinc convexiusculis.)

- a. Corolla pentapetala cum quinque Staminiibus.
- b. Eadem a Facie laterali.
- c. Eadem aucta.
- d. Eadem cum Germine & Stijlis duobus.
- e. Semen unicum.
- f. Semen idem compressum.
- g. Semina duo adhuc coherentia.

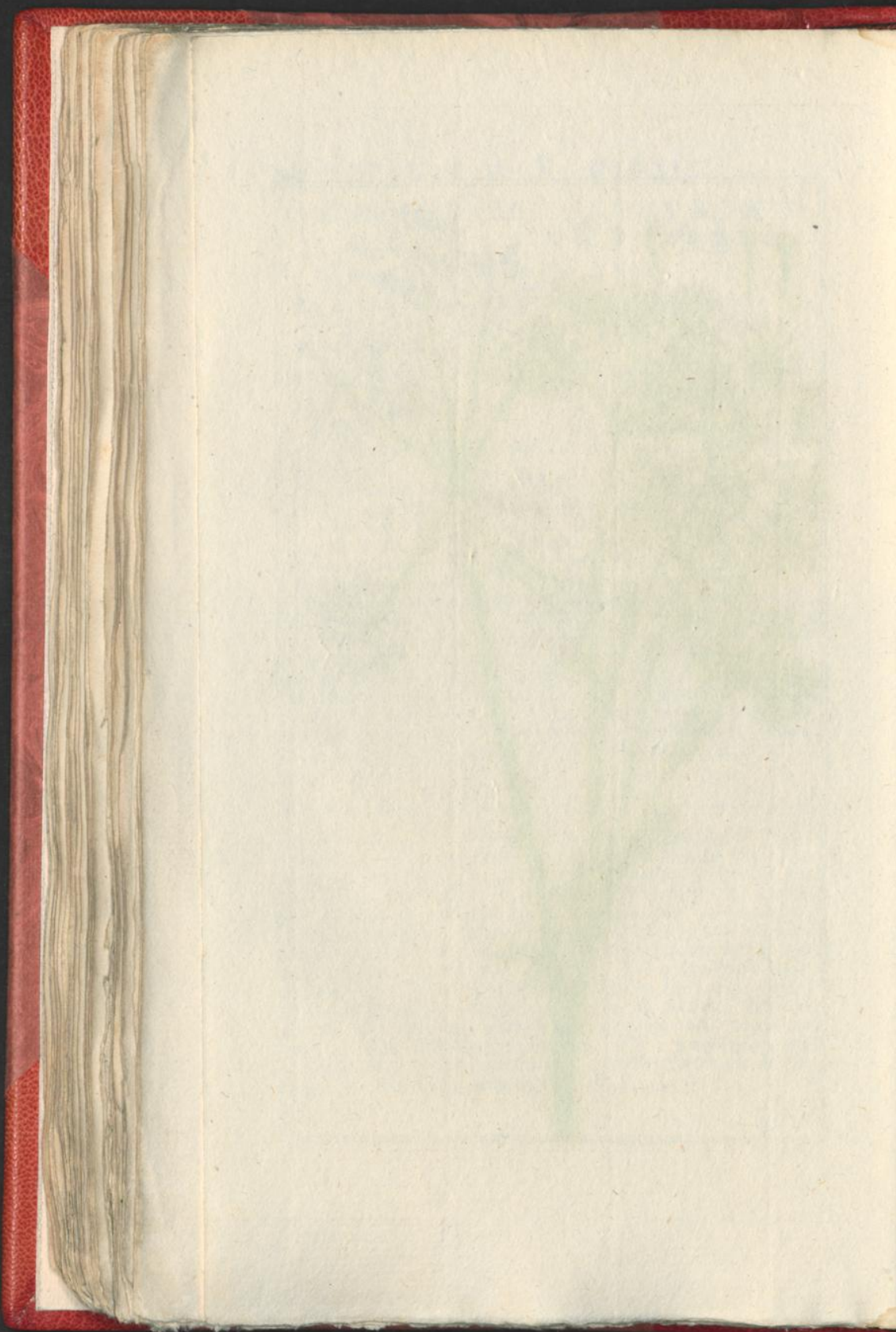
TEMP. FLOR. Habitat inter Hispaniæ & Lusitaniæ segetes, ad Bizantium & versus Afracan. Facile in hortis quotannis e Seminiibus ut Planta annua colitur & altitudinem trium quatuorve pedum attingit. Floret Junio & Julio.

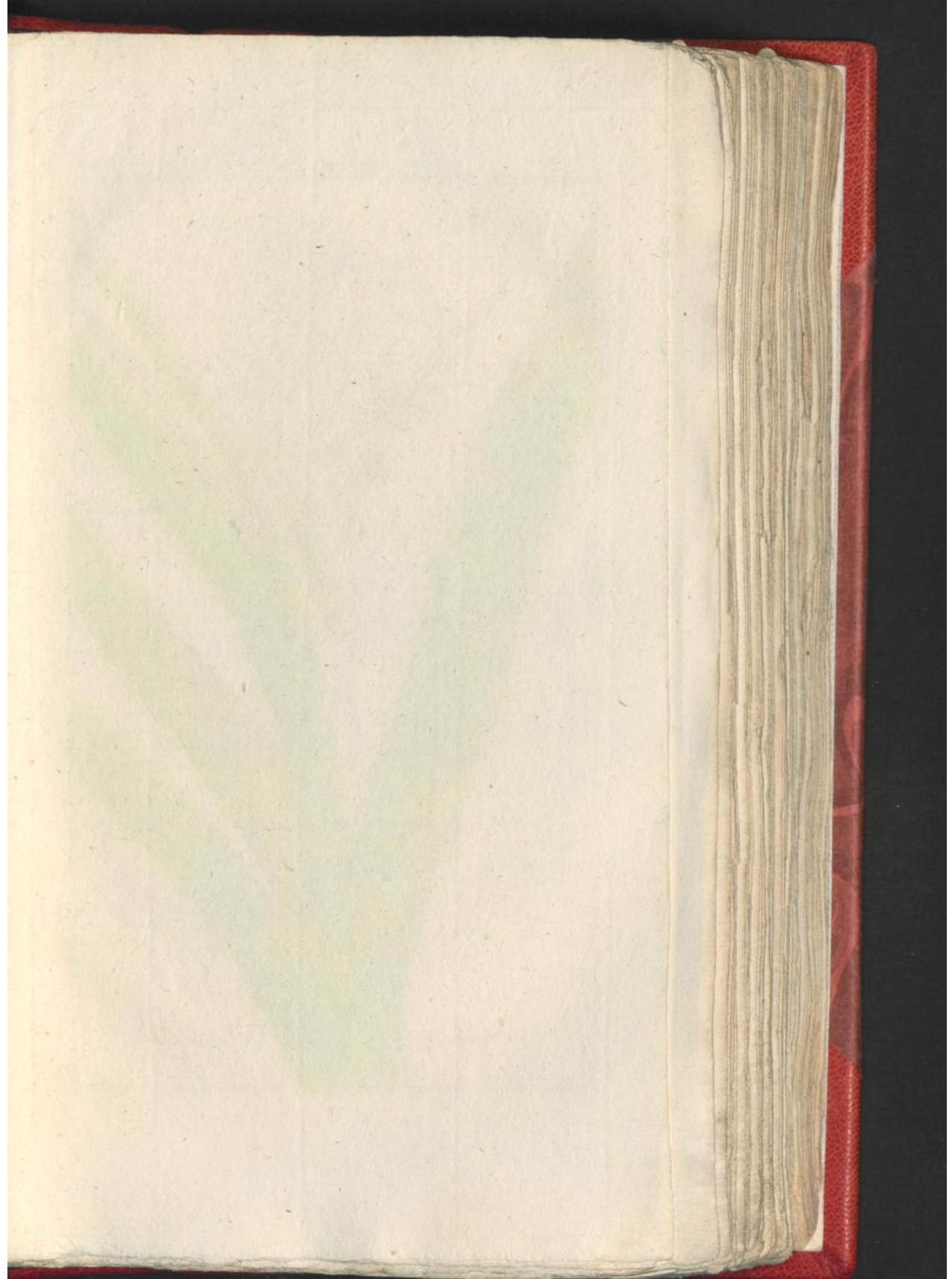
GEBRUIK. *Anethi Flores & Semina.* De Bloemen en het Kruid hebben een vrij aangename sterke Reuk en een kruidige heete niet onaangename smaak. Die der Bloemen is sterker, zij hebben een slaapbrengend, pijnstillend en zeer sterk zog bevorderend vermogen. De Zaaften worden bij de slaaploosheid, colijk, braakingen, hik en hoest geroemd. HIPPOCRATES gebruikten het Zaad als pijnstillende en tegens borstziekten. FORESTUS verzekerd dat het uitwendig bij den Hik van veel dienst zij. Het gedistilleerd water zegt men zal de zwakke oogen van veel dienst zijn: maar inwendig te veel gebruikt, verzwakt het dezelve als ook het Mansvermogen. Het Olie met zuiker is zeer windbreekende, vooral zo deeze uit verzwakte Maag voortkomen. Voor 't overige zo zijn de Zaaften een zeer goede kruidenarij, gevende vooral aan de Augurkjes eene zeer aangename smaak.

BRO.

Anethum graveolens L.

Bromelia

Ananas L.

BROMELIA

ANANAS BOOM.

De VIde CLASSE.

Zie LINNEUS. *Nat. Hist.*
door HOUTTUIN, IIde
Deel Iste St., bl. 299.

ANANAS met ooghairige gedoornde
Bladen die gespitst zijn, en een
gekroonde Stijl.

Deze Plant toont eene nog bloe-
mendraagende Steng.

BLOEITIJD. *Het Zuidelijke Ame-
rica, Brasiliën, Surinamen en Nieuw
Spanjen is het Vaderland van deeze
Plant. Zij word in onze Broeikas-
sen gekweekt, en groeit te weel-
diger hoe meerder de warmte gun-
stig is.*

BROMELIA

ANANAS.

CLASSIS VIde.

Conf. LINNEI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. IIde Part.*
Imæ pag. 529.

BROMELIA Foliis cillato spinosis
mucronatis, spica comosa.

Sistit hæc Tabula caudicem Flo-
ribus adhuc onustum.

TEMP. FLOR. Habitat America
meridionali, Brasiliæ, Surinamæ
& Hispannia nova. Colitur in
Calidariis nostris, atque eo fa-
ventior crescit quo magis cali-
darii temperatura fayet.

GEBRUIK. Het voornaamste gebruik van de vrugt Ananas is tot Desert lekkernij, schoon men voorgeeft dat zij de Maandstonden bevorderen, en ten opzichte van haare zeepachtige vogtigheid de zappen verdunne, de spijsverteering bevorderen en de urin drijve. In stukken gesneden en in de mond gehouden is zij zeer verkoe- lend en dorst blusschend bij heete Koortsen. Te veel gebruikt ver- wekt zij Buiksontlasting en verzwakking der Ingewanden. Zo als gezegd is, gebruikt de rijkdom de vrugt van wegens haar scherpe aangenaam lekkere smaak als lekkernij, en zo 't ook was, dat de Geneeskunde eenig voordeel daarvan trekken zoude, zo kon zij wegens de duurte bij ons niet algemeen aangewend worden.

BRO-

BROMELIE
A N A N A S .

De *Vide* CLASSE.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, *IIde*
Deel Iste St., bl. 299.

ANANAS, zie de voorgaande Be-
schrijving.
Deeze Figuur toont een Steng met
rijpe Vruchten.

BLOEITIJD. Gelijk in de voor-
gaande Beschrijving.

BROMELIA
A N A N A S .

CLASSIS *Vla.*

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. IIde Part.*
Ima pag. 529.

BROMELIA vide descriptionem an-
tecedentem.
Caudicem jam Fructibus maturis
prægnatum Tabula refert.

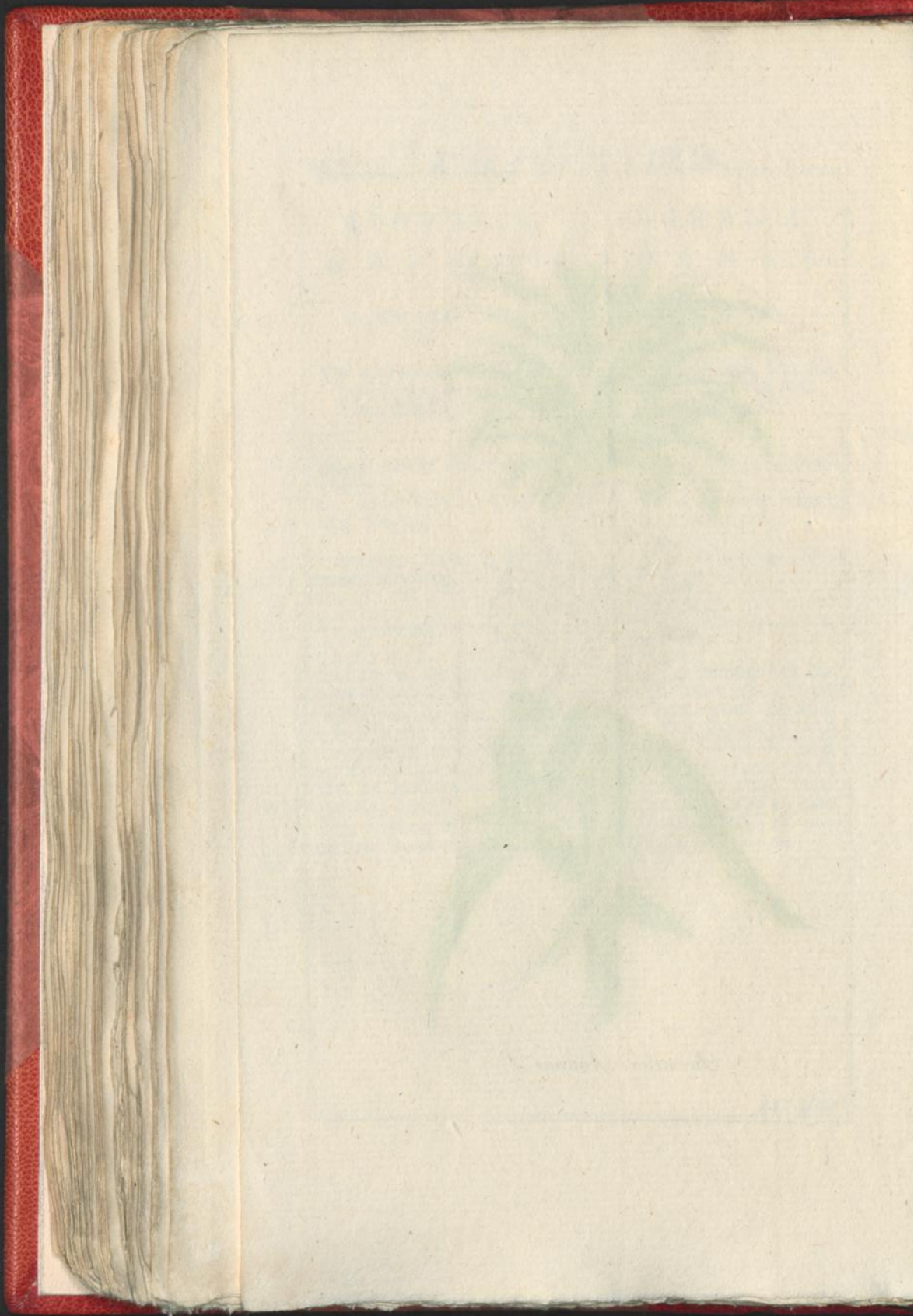
TEMP. FLOR. Ut in descriptioni
antecedenti.

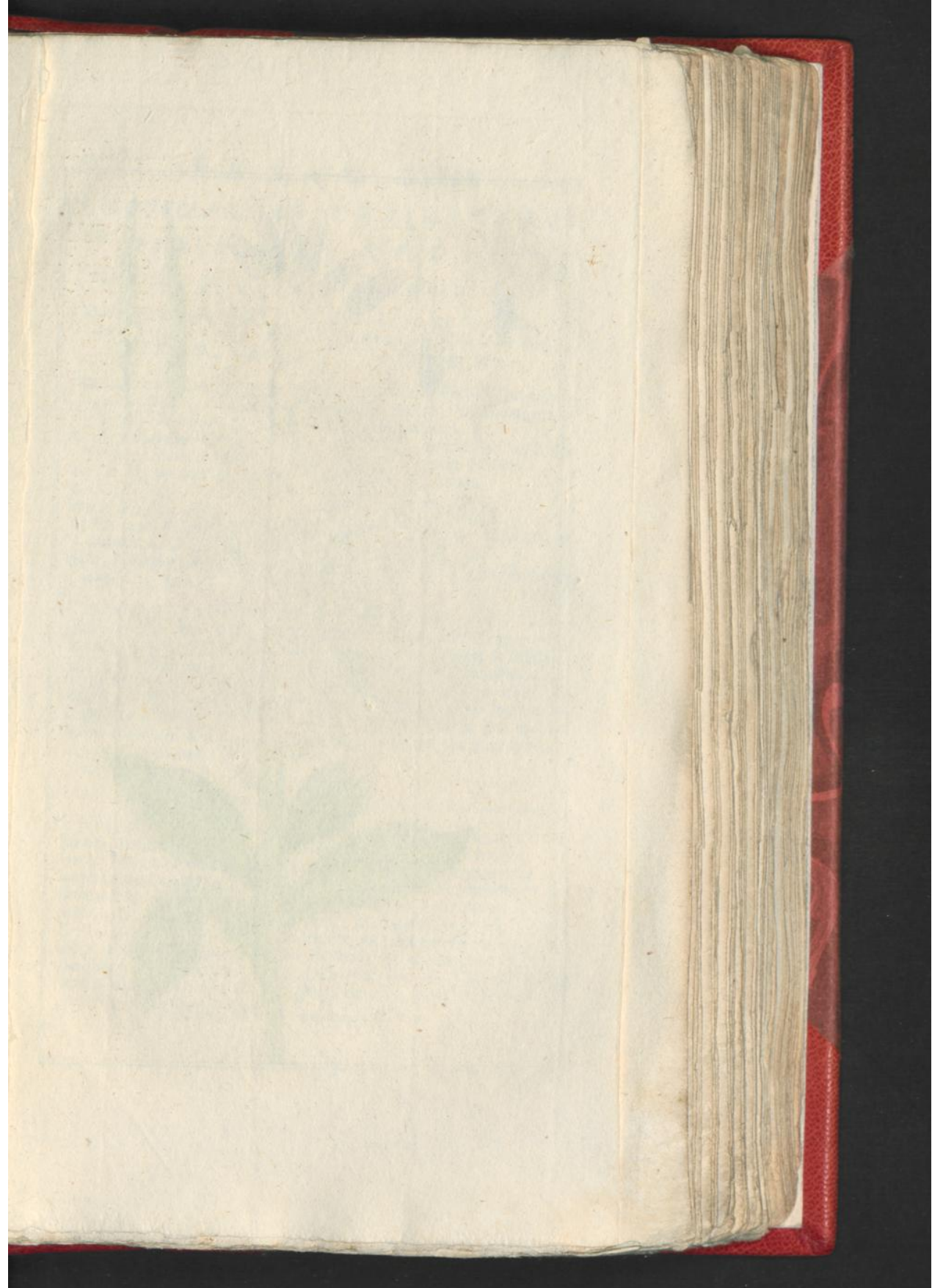
GEBRUIK. De Indiaanen gebruiken de jonge Scheuten en Bla-
den als spijs en lekkere groente. De rauwe zap houd men, te veel
gebruikt voor nadeelig, en de Indiaanen helpen hunne Kinderen
die hun tot last zijn, daarmede van kant. Ook zegt men dat zij
de geboorte daarmede afzetten. Men maakt 'er een soort van drank
van, die met water gemengd zeer lekker is. Men meent dat de
Vrugt de krachten opwakkere en de walging vermindere. Ook
roemt men haar in de Geel- en Waterzucht. Onrijp is zij zeer
scherp, zelfs zo, dat zo zij niet eerst met Spaansche Wijn geweekt
word, de Mond en het Tandvleesch aandoet en blaaren trekt.

MUUR*

Bromelia Ananas L.

Cheiranthus

Cheiri L.

MUURBLOEMEN CHEIRANTHUS

VIOLIER.

C H E I R I.

DE XVde CLASSE.

CLASSIS XIVa.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUJN, IIde
Deel IXde St., bl. 691.

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. II di Part.*
IIde pag. 985.

VIOLIER met Lancetvormige spitse
gladde Bladen, hoekige Takken
en eene Heesterachtige Steng.

a. De vierbladige regelmatig kruis-
vormige Bloem, benevens de Kelk.

b. Een afgezonderd Bloemblad.

c. De vierblaadige Kelk.

d. De Stijl met de Stempel.

e. Het eene gedeelte der Haarw,
toonende de situatie der Zaden.

g, h, i. Halfronde uitgegulpte Zaa-
den.

CHEIRANTHUS Foliis lanceolato
acutis glabris, Ramis angulatis
Caule fruticoso.

a. Corolla tetrapetala regularis
cruciformis cum Calyce.

b. Petalum separatum.

c. Calix tetraphyllus.

d. Stijlus cum Stigmate.

e. Siliquæ altera pars, ut Seminum
fitus appareat.

g, h, i. Semina subrotunda emar-
ginata.

BLOEITIJD. Deze Plant duurt
soms tijds maar een Jaar, somtijds
voortduurend, ook wel heesterach-
tig. Zij groeit op de Muuren en
Daken van Engeland, Switserland,
Spanjen, Duitschland en Neder-
land. Men kweekt ze zo wel om
haare Kleur als Reuk. Zij begint
al in de Maand van Maart te bloei-
jen.

TEMP. FLOR. Annuæ sæpius
Planta, sæpius perennans & non
raro suffrutex. Habitat in Angliæ,
Helvetiæ, Galliæ, Hispaniæ, Ger-
maniæ nec non Belgiæ muris &
tectis. Colitur Coloris atque odo-
ris Florum gratia & jam martio
Flores incipiunt pro germinari.

GEBRUIK. *Flor. Cheiri Leucocium luteum*, zeer aangenaame
Reuk, bittere scherpeachtige Kers smaak zijn de Eigenschappen van
deze Bloemen. Versch zijn ze bedwelmend, slaapbrengend, ze-
nuwsterkend en verzachtend, de Maanftonden bevorderende en de
Scheurbuik geneezende. Dat ze de geboorte bevorderen of tot
misbaaring van dienst zij, is onwaar. Men gebruikt ze bij Pijnen,
Beroertens, Scheurbuik, tegens verstopping der Lever en Ingewan-
den, ja zelver zegt men dat de Razernij uit verstopping der On-
derbuik voortspruitende, daar door geneezen zij. Bij de ouden
waren deze Bloemen in een groot aanzien, maar zijn thans zo
goed als in vergeetelheid.

EUROPISCHE
OCKERNOOTEN-BOOM.

De XXIste CLASSE.

Zie LINNÆUS Nat. Hist.
door HOUTTUIJN, IIde
Deel IIIde St., bl. 319.OCKERNOOTEN-BOOM die de Vin-
bladen glad, eenigermate Zaags-
wijs getand, en bijna even groot
heeft.

- a. Mannelijke Bloemen in een lang-
werpig Kuje vergaard.
- b. Een enkeld Mannelijk Bloempje.
- c. Een uit elkander genomen Manne-
lijke Bloem zonder Meeldraadjes.
- d. Dezelve met het Bloemsteelje,
waaraan de Bloemblaadjes Lap-
pen gehecht.
- e. Een enkel Meelknopjen.
- f. Een enkeld Meelknopjen ontvou-
wen.
- g. De vierpleetige Vrouwelijke Kelk.
- h. De Steekrugt na de langte door-
sneeden.
- i. Dezelve ontbolsterd in een ge-
sleuvde steen of houtachtige schors
beslooten.
- k. De vierkwabbe Pit.

BLOEITIJD. Deze Boom is een
Noord-Americaansche afkomeling, en
hoort ook wel in Perse thuis. Hij
wordt bij ons geplant en bloeit in Maj
Junij.

JUGLANS
REGIA.

CLASSIS Xta.

Conf. LINNÆI Sjst. Nat. Ed.
GMELINI, Tom. IIdi Part.
Imæ. pag. 755.JUGLANS Foliolis ovalibus glabris
subferratis subæqualibus.

- a. Masculi Flores in Amentum ob-
longum congesti.
- b. Flosculus masculus solitarius.
- c. Corolla mascula explicata, Sta-
minibus jam orbata.
- d. Eadem cum Pedicello, cui La-
cinia Corollæ affixæ sunt.
- e. Anthera solitaria explanata.
- f. Eadem clausa, connivens.
- g. Perianthium quadrifidum scæ-
mineum.
- h. Drupa per totam longitudinem
dissecta & aperta.
- i. Eadem externo cortici viridi de-
nudata, sulcato tantum lapideæ
ligneove putamine testâ.
- k. Nucleus quadrilobus.

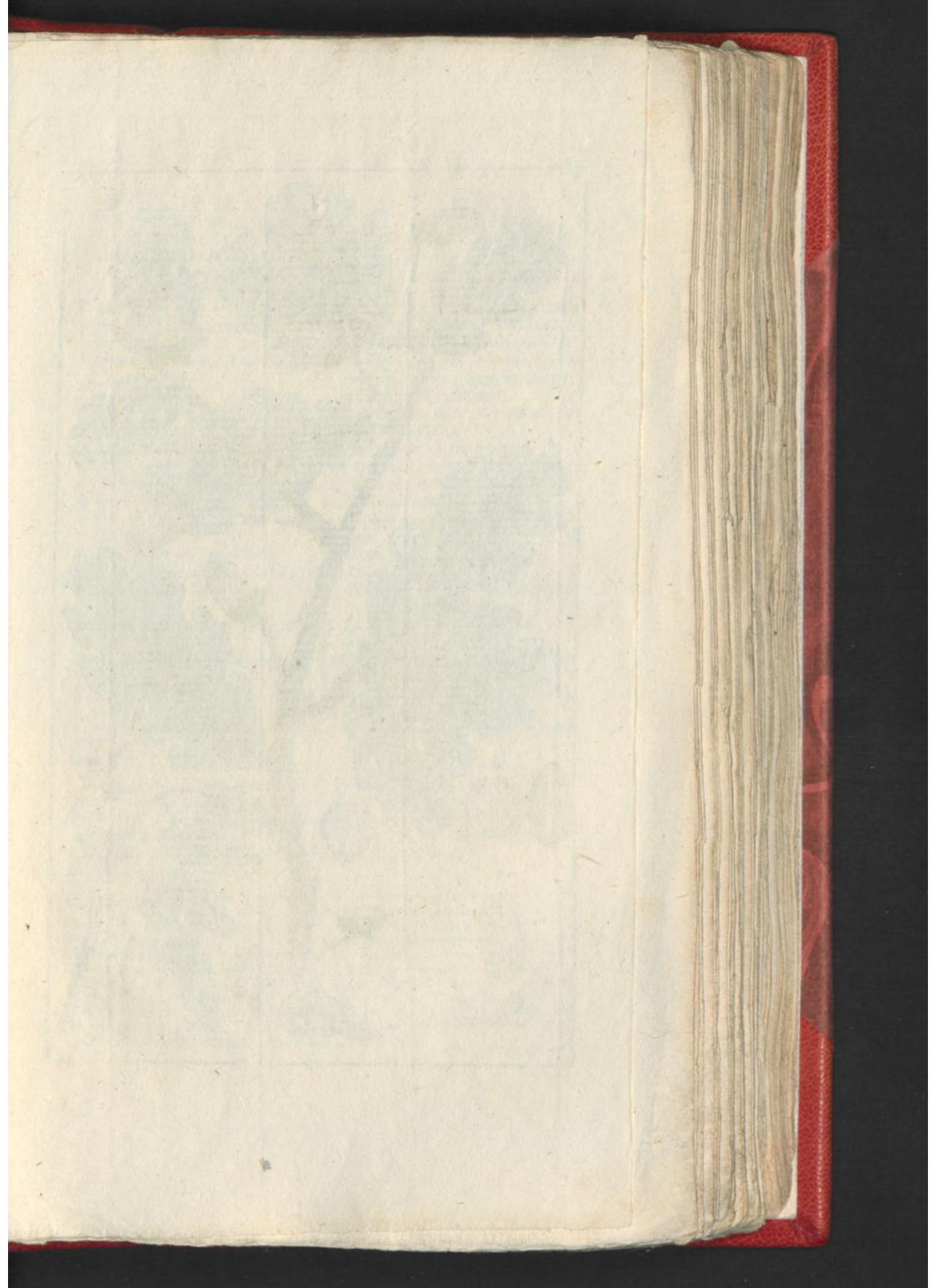
TEMP. FLOR. Arbor hæc Ame-
ricam septentrionalem & Persiam
patria agnoscit. Colitur apud nos
& Majo Junioque floret.

GEBRUIK. *Nux Juglandis. Cortex, Fructus, exterior.* De buitenste
groene bast der Nooten is sterk ruikend, samentrekkend, zuur, bitter en
twartverwend. De rijpe versche Pit is droog en zoet gelijk de Amandelen.
De buitenste bast zo als ook de reuk van de geheele Boom is bedwelmen-
de, aanzettende, de Maandstonden bevorderende, wormdrijvende, puig-
gerende en zuiverende. De Pit melkachtig, voedende, maar oud scherp en
sterk. Men gebruikt de afgekookte versche en drooge bast bij vogtige her-
petische Huidziekte, vlakke, ulceraties van sranpe vezel. Het samentrek-
kende grondbeginsel is deszelve werkende bestanddeel, en dus nuttig bij
wormen. Het *extr. in aqua cinam.* bij kinderen 30, volwassene 40 -- 60 drop-
pels is een zeer goed wormdoodend middel, 't geen HIPPOCRATES reeds
tegens de Lindworm gebruikten. Ook heeft men in den nieuweren tijd het
al kooksel dier bast bij venerique ulceraties gerotmd.

E U.

Juglans regia L.

EUROPISCHE
E I K E B O O M .

De XXIste CLASSE.

Zie LINNÆUS Nat. Hist.
door HOUTTUIJN, IIde
Deel IIIde St., bl. 305.EIKE BOOM met afvallende lang-
werpige Bladen, naar 't end ver-
breedende, met de insnijdingen
spits en de hoeken stomp.

- a. De Mannelijke Bloemen in een los
Ketje vergaderd.
b. Een Helmtraadje met het Meel-
knopje van de voorzijde vergroot.
c. Hetzelve in de midden doorsneden.
d. De Kelk.
e. Het versche Zaadhuisje met de
Eikel.
f. Een grooter en heele Eikel.
g. Dezelve in de midden doorsneden.
h. De Eikel van haar buitenste bast
onthoort
i. Dezelve na de langte doorsneden.
k. Twee versche Galnooten op een
bloeijend Takje.
l. Een kleiner eenvoudiger gladde
geopend.
m. Een grooter Galnoot op de boven-
ste top van een Bloemtakje.
n. Een dwars doorsneden Galnoot.

BLOEITIJD. Deze Boom groeit
door geheel Europa en Nederland en
wordt zeer veel geplant. Met een
majestueuse Grootheid en Sterkte
klimt hij tot eene aanmerkelijke
hoogte, en bloeit in Maj.

Q U E R C U S
R O B U R .

CLASSIS VIIva.

Conf. LINNÆI Sjst. Nat. Ed.
GMELINI, Tom. IIdi Part.
Imæ pag. 644.QUERCUS Foliis deciduis oblongis
superne latioribus acutioribus
angulis obtusis (Foliis petiolatis
oblongis, superne latioribus sinu-
bus acutioribus, angulis obtusis,
Fructibus subsessilibus.)

- a. Flores masculi in Amentum
laxum congesti.
b. Filamentum cum Anthera sua a
parte antica magnitudine auctum.
c. Idem per medium sectum.
d. Perianthium.
e. Capsula recens cui Glans infi-
det.
f. Glans major integra.
g. Eadem medio dissecta.
h. Glans cortice exteriori denudata.
i. Eadem per longitudinem dis-
secta
k. Gallæ biræ recentes, furculo flo-
rifero asidentes.
l. Galla minor simplex, lævis,
aperta.
m. Galla major, supremo insidens
furculi apice.
n. Galla transversim secta.
TEMP. FLOR. Per omnem Euro-
pam crescit & colitur sic & in Bel-
gia, hæc arbor, quæ proceritate
regia & robore valde insigni ad-
furgit Majo floret.

GEBRUIK. Cort. Quercini. Eiken Schors. Derzelve deelen hebben eene
drooge samentrekkende smaak en zijn zeer versterkend en samentrekkend,
en de Vruchten voedend. De Schors komt in werking tegens de tuschen-
poozende Koortsen en de Atrophie aan de Koortsbast even nabij, echter
dienen nadere te neemene observaties, het hoe en wanneer nog te bepaalen.
Uitwendig bij wonden, Koud Vuur, onder Gorgeldranken enz., doet zij
bijna dezelve werking als de Koortsbast, en onder Gorgeldranken bij de
Angina is hij van zeer veel waardij. De Vruchten zijn voedend, en men heeft
waarneemingen genoeg, dat het afkooksel van geroosterde Eikels bij uitge-
teerde Menschen en Kinderen wonderen heeft gedaan.

G 2

GROEN

G R O E N
E I K E B O O M .

De XXIste CLASSE.
Zie LINNÆUS Nat. Hist.
door HOUTTUIJN, IIde
Deel IIIde St., bl. 295.

EIKEBOOM met langwerpige ovaale
onverdeelde, zaagswijze getande
en gesteelde van onderen grijze
Bladen, hebbende de Schors zon-
der barsten.

- a. De Mannelijke Bloem in een
Katje.
b. Een Bloempje van het Katje met
drie Meelaraadjes en vierplee-
tigitige Kelk.
c, c, c, c. De thans puntige op de
rijpe Vrucht zittende Stempel.

- d. De grooter geworden Vrucht.
e. De rijpe Noot van de Kelk gelost.
f. De Pit uit de Noot genomen.
g, g, g, g. Scharlaaken of Kermes
Graantjes, in gedaante van kleine
korreltjes, enkeld en zamenge-
gaard op de Schors zittende, een
nest van insecten.

BLOETIJD. Groeit in 't Zuidelijke
Europa en de Zuidelijke streken van
Frankrijk, Italien en Spanjen. De
Boom groeit langzaam en word
meerendeels in de gedaante van een
Heester gevonden. De jonge strui-
ken worden door de koude bezeerd,
en uit dien hoofde verdraagt hij de
verandering van ons Climaat niet.
Hij is altoos groen.

Q U E R C U S
I L E X .

CLASSIS VIIya.
Conf. LINNÆI Sist. Nat. Ed.
GMELINI, Tom. III Part.
Iuz pag. 644.

QUERCUS Folii ovato oblongis
indivisis serratisque, subtus in-
canis, Cortice integro.

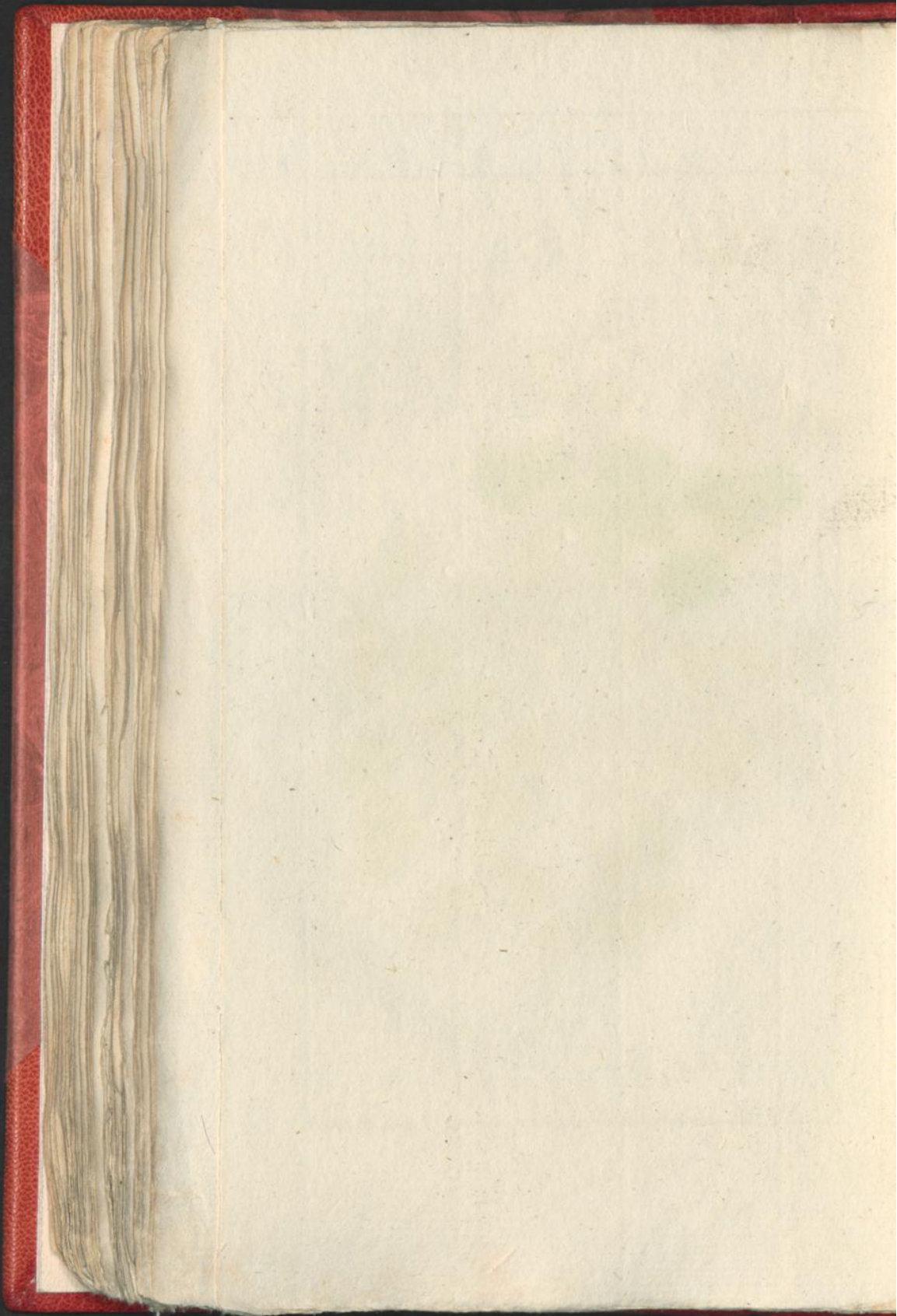
- a. Masculi Flores in Amentum
collecti.
b. Flos Amento solutus trifidus
calijce quadrifido obvallatus.

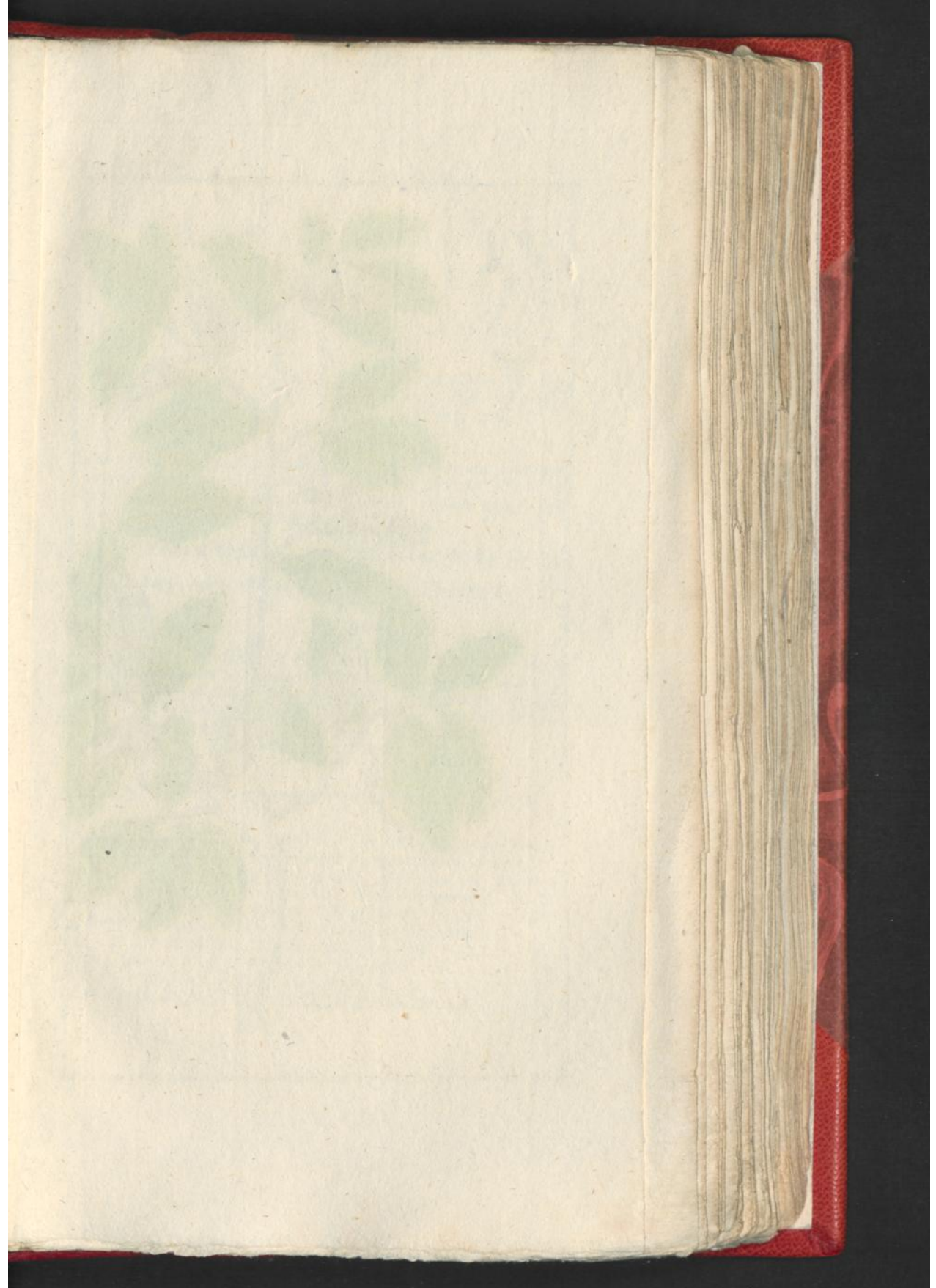
- c, c, c, c. Stigma Fructibus jam ma-
turiis insidens, nunc acuminat-
um.
d. Fructus jam increfcens.
e. Nux matura e Calijce soluta.
f. Nucleus e Nuce solutus.
g, g, g, g. Grana Kermes in Forma
globulorum minorum, solitarie
& agregata Cortici adhaerentia,
opus Insectorum.

TEMP. FLOR. Habitat in Europa
Australi, & in meridionalibus Gal-
liæ & Hispaniæ regionibus. Tarde
Grandescit, & hinc plerumque
sub humiliori Fruticis forma de-
prehenditur. Junior Frutex a Fri-
gore læditur, hinc tempestatum
injuriis apud nos relinqui nequit.
Semper viret.

GEBRUIK. Grana Kermes, deeze groeijen zo wel op deeze Boom als op
de Quercus Coccifera. Een Insect steekt in de Schors en Bladen, legt zijne
Eijeren daarin neder, en daarvan dan komen de zogenoemde Scharlaaken of
Kermes Graantjes. Ten opzichte van de Schors smaaken zij bitter en sa-
menttrekkend, en van wegens het in hun zijnde Insect iets scherp. Van
hun vlugge loogzout meent men dat zij urindrijvend, en wegens de Schors
sterkend zijn. Men gebruikt ze veel om stroopen of 't een of 't ander kleur
te geeven. Eertijds waren zij veel in aanzien, thans niet meer. Men heeft
verscheiden Composities en de voornaamste is de Confess. alkermes. Eenige
Arten hebben ze bij de vallende Ziekte, Duizeling en andere ziekten van
Zenuwefwakte geroemd. De Kermes Graantjes zijn eenzeer goede roode
verwitof.

K O R K

Quercus Puber L.

K O R K
E I K E B O O M.

D E XXIIste C L A S S E.

Zie LINNÆUS Nat. Hist.
door HOUTTUYN, IIde
Deel IIIde St., bl. 298.EIKEBOOM met langwerpig ovaale,
onverdeelde, zaagswijs getande
van onderen wollige Bladen, heb-
bende een spongieus barstige
Schors.

a, a. Rijpe Nooten of Eikelen.

b. Het Zaaddopje zonder Eikel.

c. De Noot.

d. De Pit.

BLOEITIJD. Deze heeft met de
voorgaande Boom een en 't zelve
Vaderland, maar verschild veel in
gedaante. Hij is altoos groen en
zijn Plantsoen vereiscit dezelve om
zichtigheid.Q U E R C U S
S U B E R.

C L A S S I S VIIIIya.

Conf. LINNÆI Sijst. Nat. Ed.
GMELINI, Tom. II di part.
Imæ pag. 644.QUERCUS Foliis ovato oblongis,
in divisis, ferratis, subtus to-
mentosis, Cortice rimoso fun-
goso.a, a. Nuces feu glandes jam ma-
turæ.

b. Cupula Glande orbata.

c. Nux.

d. Nucleus.

TEMP. FLOR. Eadem patriam
cum antecedente colit, quamvis
forma ab illa multum recedat.
Semper viret, & eadem circum-
spectione coli patitur.GEBRUIK. *Suberis Cort.* Korkbast. De drooge samentrekkende
smaak van deze Bast, en deszelvs samentrekkende leederberei-
dende kracht, komt in geen aanmerking, nog deeze dat men hem
bij de Persloop en de Roos roemde. Eenige beweerden, dat de
gebrande Schors met vet tot een zalv gemaakt, bij de Ambeijen
van dienst geweest is. Van meer waardij is hij uitwendig tot ge-
bruik van Breukbanden, spalken, tamboneering, indrukking, en
dus van zeer veel voordeel voor de Heelkonst, echter niet voor
de Geneeskunst, het zij dan, dat men deszelvs onfeilbaare Hoeda-
nigheid om de Artsenijfleschjes toe te stoppen in aanmerking neeme.

G E W O O N E
H A V E R.

De IIIde C L A S S E.

Zie LINNÆUS Nat. Hist.
door HOUTTUIJN, IIde
Deel XIIIde St., bl. 342.HAVER die gepluimd is met twee
zaadige Kelken en gladde Zaa-
den, het eene een Baardje heb-
bende.

- a. De Haver Bloem.
-
- b. Het Zaad.

BLOEITIJD. Volgens berichten van
ANSON zegd men dat deeze Plant
op 't Eiland Juan Fernandez, om-
streeks Chili haar Vaderland hebbe.
Zij word Jaarlyks tot huishoudelyk
gebruik gezaaid.A V E N A
S A T I V A.

C L A S S I S IIIa.

Conf. LINNÆI Sjyst. Nat. Ed.
GMELINI, Tom. III. Part.
Imæ pag. 192.AVENA Paniculata, Calijcibus dif-
permis lævibus, altero aristato.

- a. Flos Avenæ.
-
- b. Semen.

TEMP. FLOR. In Insula Juan
Fernandez versus Chili secundum
relationem ANSONI habitare di-
citur. Colitur nobis quotannis
usu oeconomico,

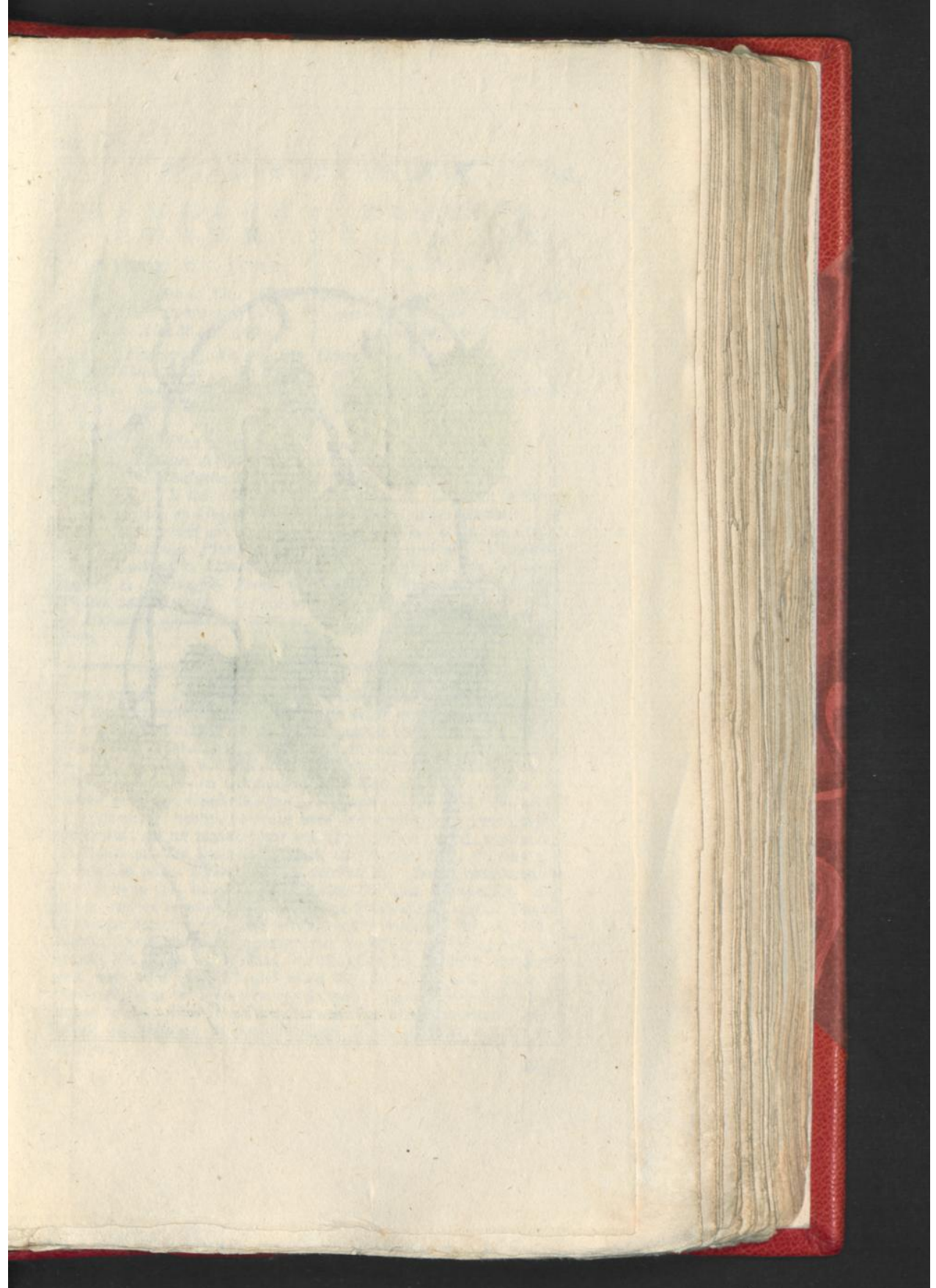
GEBRUIK. *Avena excorticata.* Haver die gepeld is. — De Haverkorrels zijn smaakloos, meelachtig, min of meer slijmig zoet. Zij zijn meer verkoelend dan de Garst, maar ook minder voedzaam. Het afkooksel is verdunnende, ontspannende en afstompende. Men gebruikt ze maar in eenig opzicht in de Geneeskunde en wel onder de zogenaamde Haverdrank van Löwer. Voor 't overige werd het afkooksel meer als verkoelend, verdunnend en aangenaam dorstbluschend middel bij Ziektens, en wel bij Bluschkooften, Ontsteeking en Rotkooften, Borstziektens, Bloedspuwing, de Jigt enz., gebruikt. HIPPOCRATES roemden hem bij de scherpijheid der Vogten als temperend, of bij taije Vogten als verdunnend. Het word schielijk zuur en dus bij de rotting boven andere vogten geprefereerd. Een drank van in gisting gebragt Havermeel is bij manquement van den Moutdrank tegens de Scheurbuik aantewenden. Uitwendig is de Pap van Haverbord zeer dienstig bij ontsteekingen, tot weekmaking van verhardingen, voornaamlijk bij van zog opgevolde Borsten, zo als dit genoeg bekend is. De Haver heeft zeker niet veel voedende deelen, en het brood daarvan is niet best, echter zo was de Pap van Havermeel een goed voedsel voor de oude Duitschers, gelijk PLINIUS getuigd. Voor de Beesten is het ook geen best vermaakend voedsel, maar 't geeft hun sterkte en kracht, zo als men dit aan de Paarden duidelyk merkt of ze veel Haver of Gras vreeten.

G E -

Tab. 357.

Avena sativa L.

Humulus Lupulus femina L.

G E M E E N E
H O P P E .De XXII^{te} C L A S S E .Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUÏN, *IIdē*
Deel XIde St., bl. 349.HOPPE, Tweehuisige Bloemen, zonder
Bloembladen, Eenbladige
schuins gaapende geheele Kelk
Een Zaadje in de schubbig gebla-
derde Kelk.

Vrouwelijke Plant.

a. Een schubje van de Kegel.

b. Een bijzonder afgebeeld Zaad.

BLOEITIJD. Is overvloedig in de
Kreupelboschen en Hagen van Eu-
ropa. In Nederland aan de Wegen
en schaduwachtige Plaatsen, om-
streeks Harderwijk, Utrecht, Gro-
ningen, in 't Haagse Bosch, de
Wouden van Friesland. 't Word in
de Hoptuinen geplant en bloeit in
July.H U M U L U S
L U P U L U S .

C L A S S I S V I a .

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. IIdē part.*
Imæ pag. 451.HUMULUS Flores dioici, Corolla
nulla Calix monophyllus obli-
que patens integer. Semen unum
intra Calicem foliatum.

Planta Feminea.

a Squama conii.

b. Semen seorsim depictum.

TEMP. FLOR. Luxuriat in Euro-
pæ sepibus atque dunetis. In
Belgia ad vias & in umbrosis,
circo Harderovicum, Ultrajecti-
nam, Groningam, in arboreto
Hagano & sijvis Frisæ. Colitur
in Lupuletis & Junio atque Julio
floret.

GEBRUIK. *Lupuli conii. Hop.* De Bloemen of Kegels hebben een iets versterkende en bedwelmende Reuk en dusdanige Smaak, die bovendien buitengemeen en aanhoudend bitter is. Zij zijn bedwelmend, dronken en slaapmaakend, de eerste weegen versterkende, taaje vochten en verstoppingen oplosfende, de vaste deelen prikkelende, urin- en wormdrijvende. Men gebruikt ze tegens de Nieren en andere Ontsteekingen, den Steen en Wormen. Als urindrijvend middel hebben ze zeker zeer veel verdienste, en men heeft opgemerkt, dat ter plaatse waar veel Hop gebruikt word, veel minder lijders aan den Steen zijn. Ook als Wormmiddel, vermits zij sterkend en bitter zijn hebben ze verdiensten. Haare voornaamste gebruik is in het huishoudelijke onder het bier gebrouwen. Zij geeven aan het bier de aangenaam bittere Kruidachtige reuk en smaak en maken hetzelve tot eene verdunnende voedsame drank. Het afkookfel van Mout alleen zoude van wegens zijne slijmigheit, en vermits het gaauw zuur word, de Maag en Ingewanden verzwakken, maar door dit bijvoegfel word dit niet alleen belet, maar 't word ook ligter in de vogten opgenomen, 't geen de urindrijvende kracht bewijst. Het bier word door de Hop dronkenmakend, maar andere bijvoegfelen en vervalchingen doen dit niet en zijn na-
deeliger.

G E .

GEWOONE
HOPPE.

De XXIIste C L A S S E .

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, *IIde*
Deel XIde St., bl. 349.

HOPPE, Tweeluiszige Bloemen zonde
der Bloembladen en een vijfbladige
Kelk.

Mannelijke Bloem.

- a. De geslooten Bloem.
b. Dezelve geopend, ziet men de vijf
Meeldraadjes.
c. De Kelk zonder Helmdraadjes.
d. Vijf Helmdraadjes met de Helm-
knopjes.
e. Een Helmdraadje met het lang-
werpige Helmknopje vergroot.

BLOEITIJD. De Bloeiwijs heeft
met de voorgaande dezelfde Hoeda-
nigheid.

HUMULUS
LUPULUS.

C L A S S I S Vra.

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. IIdi Part.*
Imæ pag. 451.

HUMULUS Flores dioici Corolla
nulla, Calijx pentaphyllus.

Planta Mascula.

- a. Flos clausus
b. Idem apertus, ut Calijx penta-
phyllus dignosci queat.
c. Calijx Filamentis orbatus.
d. Filamenta quinque cum An-
theris.
e. Filamentum cum Anthera oblon-
ga auctum.

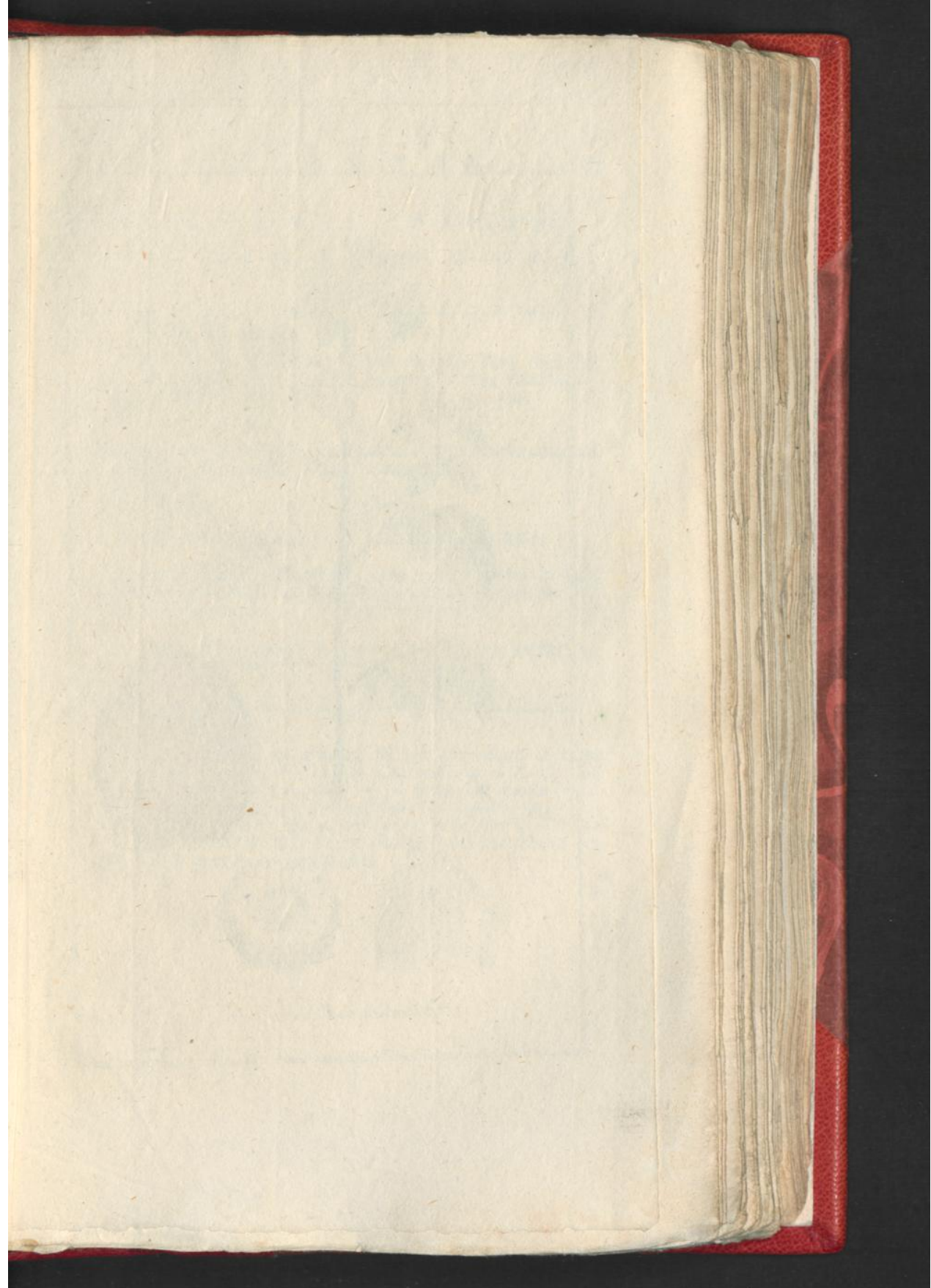
TEMP. FLOR. Inflorescentia eadem
cum præcedenti conditionem
agnoscit.

GEBRUIK. Het zijn zeker alleen de Vrouwelijke Bloemen die de in de voorgaande Plaat beschreevene werking uiten en in de Brouwerijen gebruikt worden, maar 'er zijn toch ook eenige deelen van de Mannelijke Plant die met de voorgaande gelijke werking hebben. Vooreerst zo zijn de Bladen en jonge ranken van beide Planten Maagsterkend en Urindrijvende. Verder zijn de in 't Voorjaar opkomende jonge spruiten niet alleen gestoofd, maar ook met Olie en Azijn gebruikt oplosfend, urindrijvend, verdunnend en ook wel versterkend, maar zelfs eene heel groote lekkernij. De Wortel is oplosfend en versterkend, en vooral bij Huidziektens, aanhoudende Zaaflow enz. Men gebruikt ze reeds op verscheiden Plaatsen in steede der *Sasaparille*, en zij verdient althans nader onderzoeking, zo wel als inlandsch als ook minder duure middelen. Men geeft het poeijer in pillen gr. XV. tweemaal 'sdaags, en drinkt het afkooksel der Wortel achter na.

VAR.

Humulus Lupulus mas L.

Spondias Mombin L.

V A R K E N S
P R U I M.

S P O N D I A S
M O M B I N.

De Xde CLASSE.

CLASSIS Xma.

Zie LINNÆUS. *Nat. Hist.*
door HOUTTUIN, *IIde*
Deel IIde St., bl. 483.

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat.* Ed.
GMELINI, *Tom. IIdi Part.*
Imæ pag. 729.

SPONDIAS met de Bladen op een
algemeene samengedrukte Blad-
steel (*).

a. De Steenvrugt.

b. De Pit.

c. Dezelve dwars doorsneden.

SPONDIAS Foliis Petiolo communi
compresfo.

a. Drupa.

b. Nucleus.

c. Idem transversim sectus.

BLOEITIJD. Hoort in de West-
Indiën, vooral in Guiana t'huis en
is een zeer hooge Boom.

TEMP. FLOR. Habitat in India
Occidentali præcipue Guiana. Ara-
bor est excelsa.

(*) HOUTTUIN is aangaande de bepaling van deeze Boom twijfelachtig,
en men zoude na hem deeze Boom SPONDIAS LUTEA noemen.

GEBRUIK. Men is van meening dat van deeze Boom de zoge-
noemde *Mjrobalani citri* afkomstig zijn, echter zo is dit niet be-
flist: vermits wij geen zekerheid van de Vrugt van deezen Boom
hebben, zo kan men ook ten opzichte van deszelfs medicinaal
gebruik niets bepaalen. Dit zal geen groot verlies baaren, vermits
wij reeds Plaat CCCCXXVIII gezien hebben, dat alle foorten der
Mjrobal, in geen groot aanzien zijn.

W I L D E
P I J N B O O M.

De XXIIste CLASSE.
Zie LINNÆUS Nat. Hist.
door HOUTTUIJN, IIde
Deel IIIde St., bl. 368.

P I J N B O O M met tweevoudige Bladen, de
Wortelblaadjes enkel en glad.

- a. Een Tak met veelvuldige kegelvormige
Vrouwelijke Katjes.
- b. Tweejarige Kegels.
- c, c, c. Vrouwelijke Katjes op de pun-
ten der Spruiten.
- d. Een Takje met Mannelijke Katjes die
het Stuwmoel strooijen.
- e. Een enkeld mannelijk Katje natuur-
lijk groot.
- f. Hetzelve dwars doorsneden, ziet men
de situatie der Helmdraadjes.
- g. Een Helmdraadje.
- h, i. Hetzelve vergroot.
- k. Een tweejarig oude Kegel.
- l. Een Kegelschubje, met twee gevleu-
gelde Zaden.
- m. Hetzelve zonder 't gevleugelde Zaad.
- n. De Vleugel met het Zaad.
- o. De Vleugel zonder Zaad.
- p. Het Zaad.
- q. Een Schubje van een onrijpe Kegel,
van de voorzijde.
- r. Een Schubje van een onrijpe Kegel,
van de agterzijde, 't geen reeds
vruchtbaar is.

BLOEITIJD Een in de Bosschen zeer
veelvuldige boom. Ook groeit hij in de
Bosschen van ons Gemeenebest, en bloeit
in Maj, Junij en Julij.

P I N U S
S I L V E S T R I S.

CLASSIS XVIa.
Conf. LINNÆI Sjst. Nat. Ed.
GMELINI, Tom. IIde part.
IIde pag. 1071.

P I N U S Foliis Geminis, primordiali-
bus foliariis glabris (Foliis Gemi-
nis rigidis. Strobilis ovato conicis sub
geminis foliorum longitudine squamis
oblongis obtusis.)

- a. Racemus, conis & amentis femi-
neis luxurians.
- b, b. Coni duo preteriti anni.
- c, c, c. Amenti feminei in summitati-
bus furculorum confpi ui.
- d. Ramulus amentis masculis obtus
pollen emittentibus.
- e. Amentum masculinum folitarium
magnitudine naturali.
- f. Idem transversim sectum situs Fil-
amentorum apparet.
- g. Filamentum.
- h, i. Idem acutum.
- k. Conus biennis.
- l. Squama coni cum duobus seminibus
alis instructis.
- m. Eadem absque seminibus alatis.
- n. Ala cum semine.
- o. Ala absque semine.
- p. Semen.
- q. Squama coni imaturi a parte an-
tica.
- r. Squama coni a parte postica semina
jam continens.

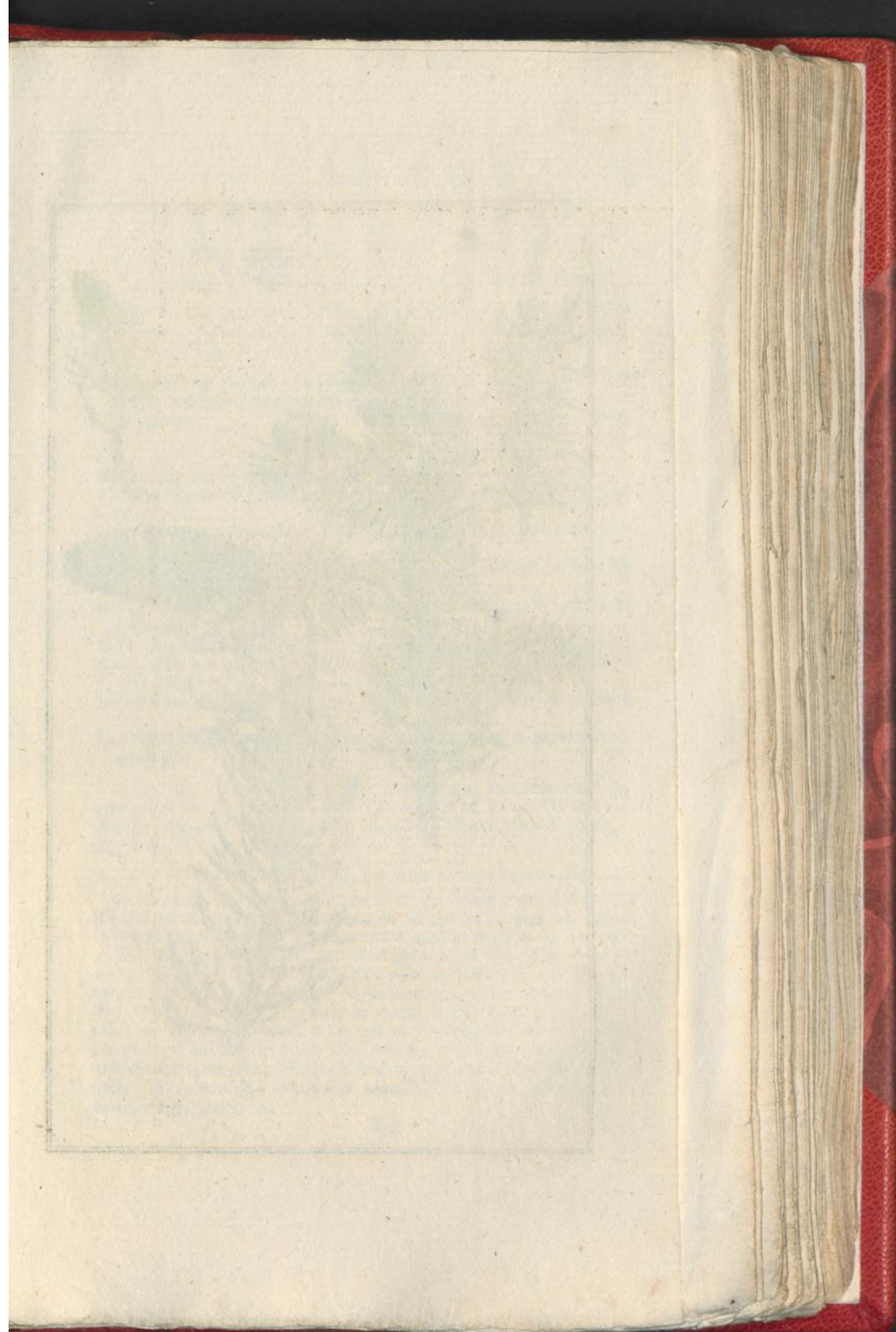
TEMP. FLOR. Arbor in Sijlvīs fre-
quentissimus sic & in Reipublice sijl-
vis crescit. Majo, Junio & Julio
floreit.

GEBRUIK. *Pinus*, *Turiones Pin.* Sparreboom. Van deeze Boom
heeft men alderhande preparatiën tot medicinaal gebruik. *Tur. Pin.*
zijn urindrijvend, prikkelend, zuiverend, bij de scheurbuik, Huid-
ziektens, kwaad zeer, vliegende Jigt. *Therebinth. Com.* verhittend,
verdeelend, prikkelend, urindrijvend. *Ol. Thereb* verhittend, ver-
deelend met *ath-vitr.* het beroemde steenbreekend middel. *Coloph.*
uitwendig onderzalven en Pleister verdeelend. *Pix Alba* Pleisters.
Specific. Mechanicum tegens het leedenwater of beursgezwel. *Pix*
nigra liquida. *Theer*, uitwendig tegens Kankerachtige geswellen
inwendige ulceratiën der longen. *Aq. Pice* verhittend, prikkelend,
bevoerdert de uitbotting der Pokjes, verder bij huid en lijmphat-
tische ziekten, wormen enz.

DENNE

Pinus sylvestris L.

Pinus Abies L.

D E N N E
P I J N B O O M.

De XXIste C L A S S E.

Zie LINNÆUS Nat. Hist.
door HOUTTUJN, IIde
Deel IIIde St., bl. 407.PIJNBOOM met enkelde Elsvormige
gespitste Bladen, van tweederlei
Brekking.

- a. Een Tak met Mannelijke Katjes.
b. Een Mannelijk Katje dat nog om-
wonden is.
c. Een Mannelijk stuifmeel strooi-
jend Katje.
d. Een doorgesneeden Katje met de
Helmdraadjes.
e. Een Vrouwelijk Katje zonder
Omwindfel.
f. Een jonge opschietende Kegel.
g. Een Tak met Vrouwelijke bloei-
jende Katjes.
h. Een bijna rijpe Kegel.
i, k. Kegelschubjes van de voor- en
achterzijde.

BLOEITIJD. Deeze Boom groeit
veelvuldig in Europa's en Asia's
vochtige Wouden. Bloeit in Maij
en Junij.P I N U S
A B I E S.

C L A S S I S XVIa.

Conf. LINNÆI Sijst. Nat. Ed.
GMELINI, Tom. IIai part.
IIde pag. 1073.PINUS Foliis solitariis subulatis
mucronatis levibus, bifariam
versis. (Foliis planis emargina-
tis, strobilis oblongis erectis,
squamis obtusissimis appressis)

- a. Ramus Amentis masculinis.
b. Amentum masculinum adhuc in-
volucratum.
c, c. Amenta masculina nunc pol-
len emisura.
d. Amentum dissectum ut situs Fi-
lamentorum pateat.
e. Amentum fœmineum involucre
orbato.
f. Conus junior nunc emergens.
g. Ramulus Amentis fœmineis flo-
rens.
h. Conus Ramulo aceroso insidens
præmaturus.
i, k. Squamæ coni a parte antica
& postica.

TEMP. FLOR. Frequens arbor in
Europaë atque Asiaë sylvaticis re-
gionibus, Floret Majo & Junio.

GEBRUIK. De jonge spruiten van deeze Sparreboom zijn gelijk
als alle de anderen van Urindryvende, Scheurbuik, Jigt en Rhu-
matismus tegenwerkende kracht, maar deezen worden in dat op-
zicht minder geacht, maar met Bier gekookt of met Wijn getrok-
ken, zijn ze in dat opzicht gantsch niet onwerkzaam. — Bij het
kwaade zeer en Huidziektens, doen deeze gelijk alle Sparren goe-
den dienst. — Het Harst dat van deeze Boom komt, is harder,
tajer en vastkleevender, als dat van de voorgaande, en is uit dien
hoofde ook tot vastkleevende Pleisters van meer nut en word ook
veelvuldiger gebruikt. Het Colophonium Bargund: dewelke ook te-
gens de longteering voor eenige jaaren is aangeraaden word van
deeze Boom genomen.

H 2

HARST

H A R S T
P I J N B O O M.

De XXIIste C L A S S E.
Zie LINNÆUS Nat. Hist.
door HOUTTUIJN, IIde
Deel IIde St., bl. 402.

PIJNBOOM met enkele Bladen, die
aan de Tippen uitgesneeden zijn.

- a. Een Tak met mannelijke stuismeel
strooijende Katjes.
b. Een Tak met vrouwelijke Katjes
c. Een enkel Katje uit een Bundeltje
van mannelijke Katjes.
d. Hetzelve dwars doorsneeden met
de zigbave Helmdraadjes.
e. Een natuurlijk groot Helmdraadje.
f, g. Hetzelve verscheiden en vergroot.
h. Een rijpe Kegel.
i. Een Kegelschubje met gevleugelde
Zaaden.
i. Hetzelve van de agterzijde.
k, l. Kleinder Schubjes van de voor-
en agterzijde.
m. Het gevleugelde Zaad.
n. De Vleugel zonder Zaad.
o. Het Zaad zonder Vleugel.

BLOEITIJD. In Noordelijk gele-
gen Boschen en op de Alpen is dee-
ze Boom overvloedig, ook in Beije-
ren, Sweeden en Schotland t'huis.
Bloeit in Majj.

P I N U S
P I C E A,

C L A S S I S XVIa,
Conf. LINNÆI Sjst. Nat. Ed.
GMELINI, Tom. IIde Part.
IIde pag. 1073.

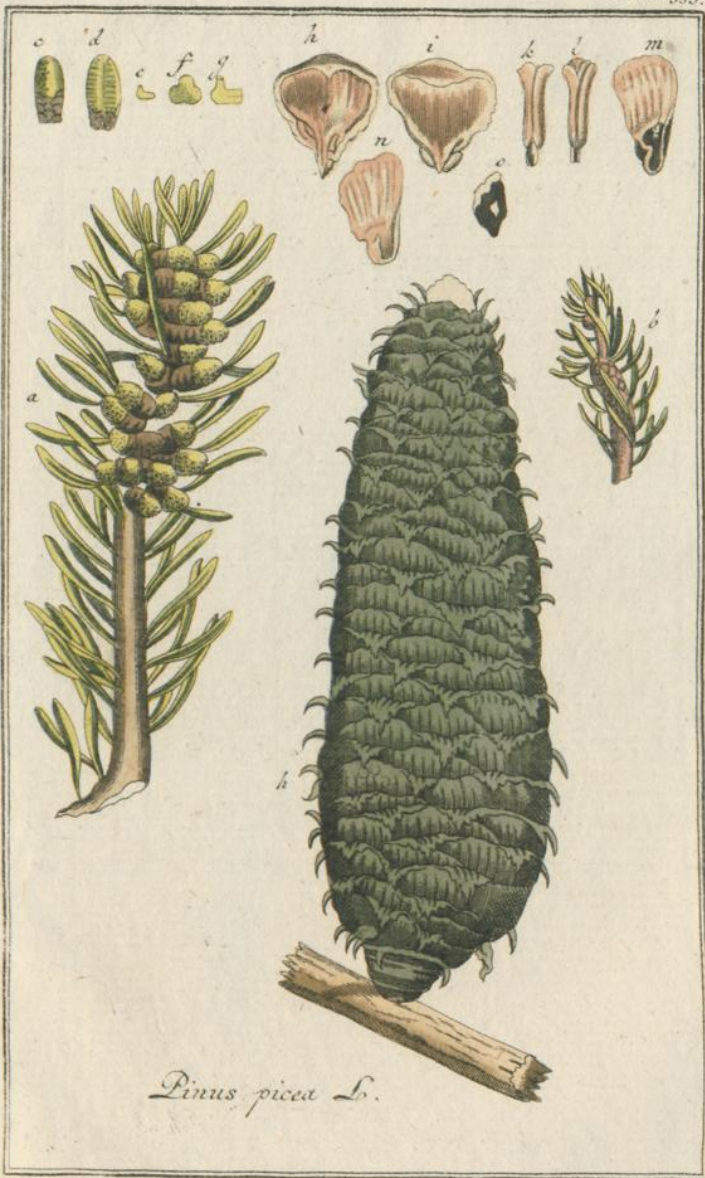
PINUS Foliis foliariis emarginatis.
(Foliis subtetragonis acutiusculis
distichis, Ramis infra nudis,
strobilis sub cylindricis, squamis
ovalibus planis margine undulatis
laceris.)

- a. Ramus Amentis masculis jam
Pollen emittentibus.
b. Ramulus Amentis femineis.
c. Amentum solitarium ex Fasci-
culo masculorum Amentorum
solutum.
d. Idem transversum sectum ut situs
Filamentorum appareat.
e. Filamentum magnitudine natu-
rali.
f, g. Idem Facie diversa auctum.
h. Conus maturus.
i. Squama Coni femineibus alatis.
i. Eadem a Parte postica.
k, l. Squamæ exiliiores a parte an-
tica & postica.
m. Semen cum Ala.
n. Ala absque Semine.
o. Semen absque Ala.

TEMP. FLOR. In sylvaticis bo-
realibus & in Alpinis frequens.
Quoque in Bavaria, Suecia atque
Scotia habitat atque Majo floret.

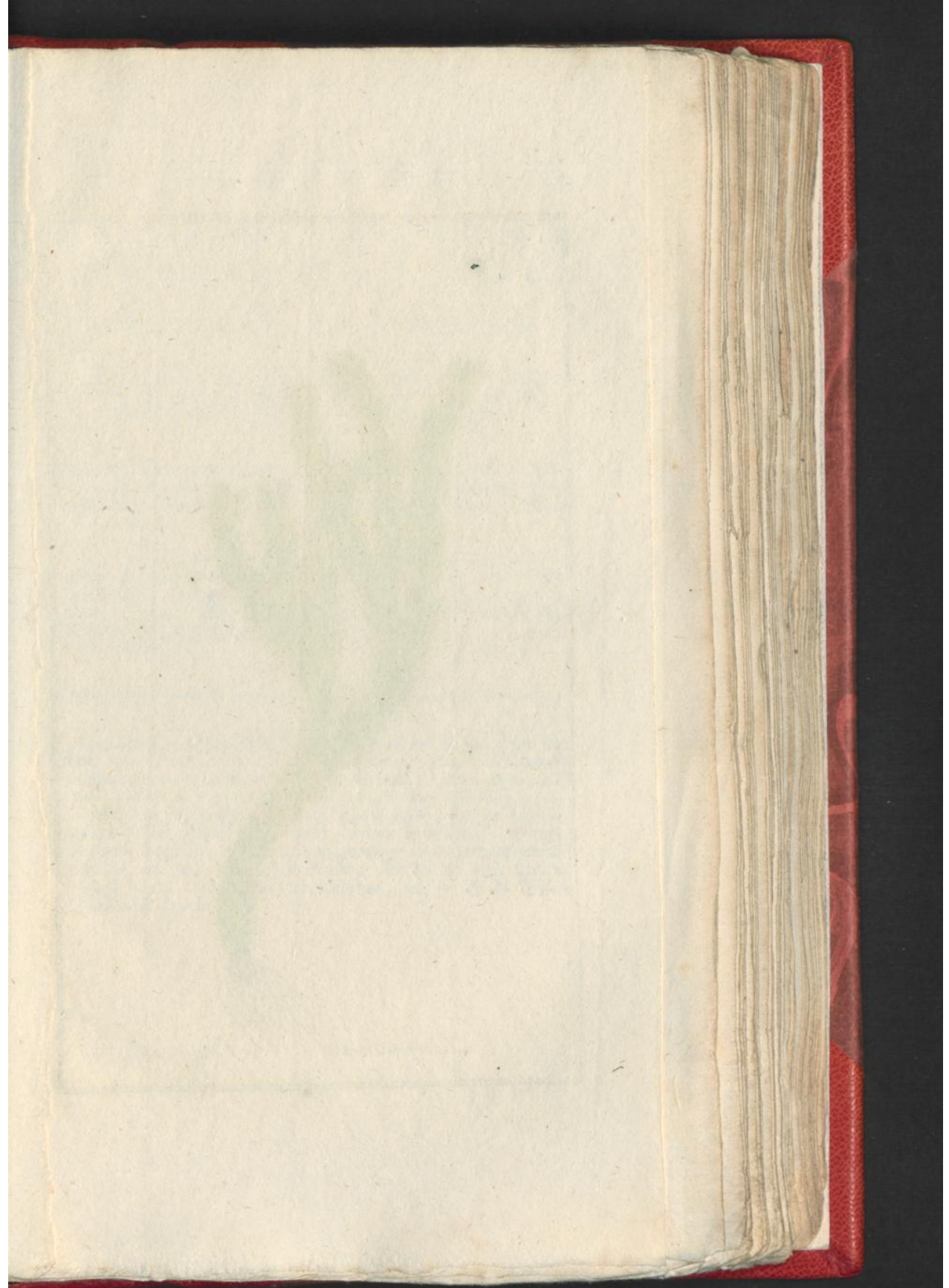
GEBRUIK. *Pinus canadensis* geeft de zogenoemde *Therbinthina Argento-
ratensis*. *Pinea Nucis*, zijnde de Kegels of *Coni* en hebben een zuurachtige
Amandelen smaak, die versch nog wel gegeten worden. Zij zijn voedend,
inwikkeld, verflappend, vogtmaakend en urindrijvend. De daarvan ge-
maakte zeer heldere *Therbinthijn* is urindrijvend, en werd als wondzalf be-
nevens andere bijvoegingen gelijk het *Ungt. digestiv.* gebruikt. Verder zo
heeft men eertijds de ulceraties der Longen, gelijk de uitwendige ulceraties
met balsamen behandelende, veel ophel daarvan gemaakt, en ze bij de
Longteering gebruikt. Deze *Therbinthijn* is gelijk alle urindrijvend en
deeld deeze een vioolen reuk mede. In de ziekten der Nieren, urinwee-
gen en de nadruiper, zijn de *Therbinthijn* soorten nog veel met voordeel
aantewenden.

KLIM-

Pinus picea L.

Lycopodium Selago L.

KLIMKRUID LIJCOPODIUM
WOLFSKLAUW. SELAGO.

DE XXIV^{de} CLASSE.CLASSIS XIX^{na}.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, *IIdē*
Deel XIV de Sr., bl. 372.

Conf. LINNÆI *Syst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. II di Part.*
IIdē pag. 1289.

WOLFSKLAUW met verspreide agt-
voudige Bladen en gegaffelde op-
staande getopte Steng en versprei-
de Bloemen.

LIJCOPODIUM Foliis sparsis octo-
fariis, Caule dichotomo erecto
fastigiato, Floribus (Capsulis)
sparsis.

BLOEITIJD. Groeit in 't Noor-
delijke Europa, in de Jeneverbes-
sen Boschen en kleijaclutge berg-
achtige Wouden. Men vind ze in
de Wouden van Friesland en ze bloeit
in de Winter.

TEMP. FLOR. Habitat in Euro-
pæ borealis juniperetis & sylvis
acerosis sub alpinis. In Fritsæ sylv-
vis quoque invenitur. Hyeme
floreit.

GEBRUIK. *Musci erecti Herba.* Het Kruid smaakt juist niet bitter nog scherp, en is echter onaangenaam. Het is een heevig purgeerend en braakingverwekkend Middel, 'tgeen zo als men meent, zelfs de Vrugt afzet en de ongediertens vernielt, echter zo moet men dat laatste met omzichtigheid doen, vermits men bemerkt, dat het afkooksel het hoofd aandoet en duifeling verwekt. Ook word het in de Waterzucht aangeraaden. De Boeren gebruiken het als huis- en purgeermiddel, dikwijls tot haar nadeel, 't word in de winkels niet nagehouden, en is bij de Artsen gantsch niet in gebruik.

KLIMKRUID
WOLFSKLAUW.

L I J C O P O D I U M
S E L A G O.

De XXIVste C L A S S E.

C L A S S I S XIXna.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, *IIdē*
Deel XIVde St., bl. 372.

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. IIdi. Part.*
IIdē pag. 1289.

WOLFSKLAUW met verspreide agt-
voudige Bladen en gegaffelde op-
staande getopte. Steng en versprei-
de Bloemen.

L I J C O P O D I U M Foliis sparsis octi-
tariis, Caule dichotomo erecto
fastigiato, Floribus sparsis.

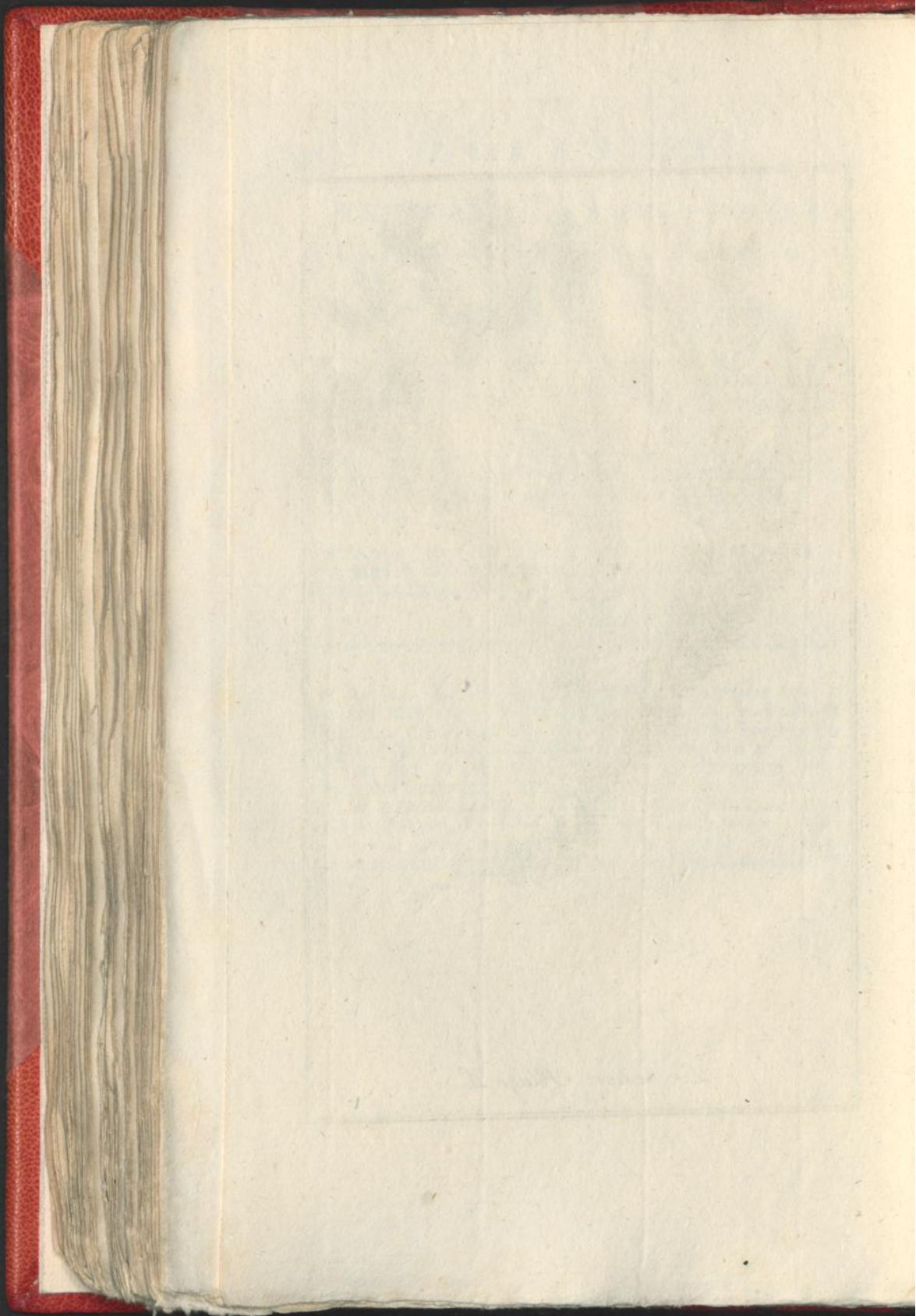
BLOEITIJD. Groeit in de Jene-
verboschen en kleij- en bergachtige
Wouden van Europa.

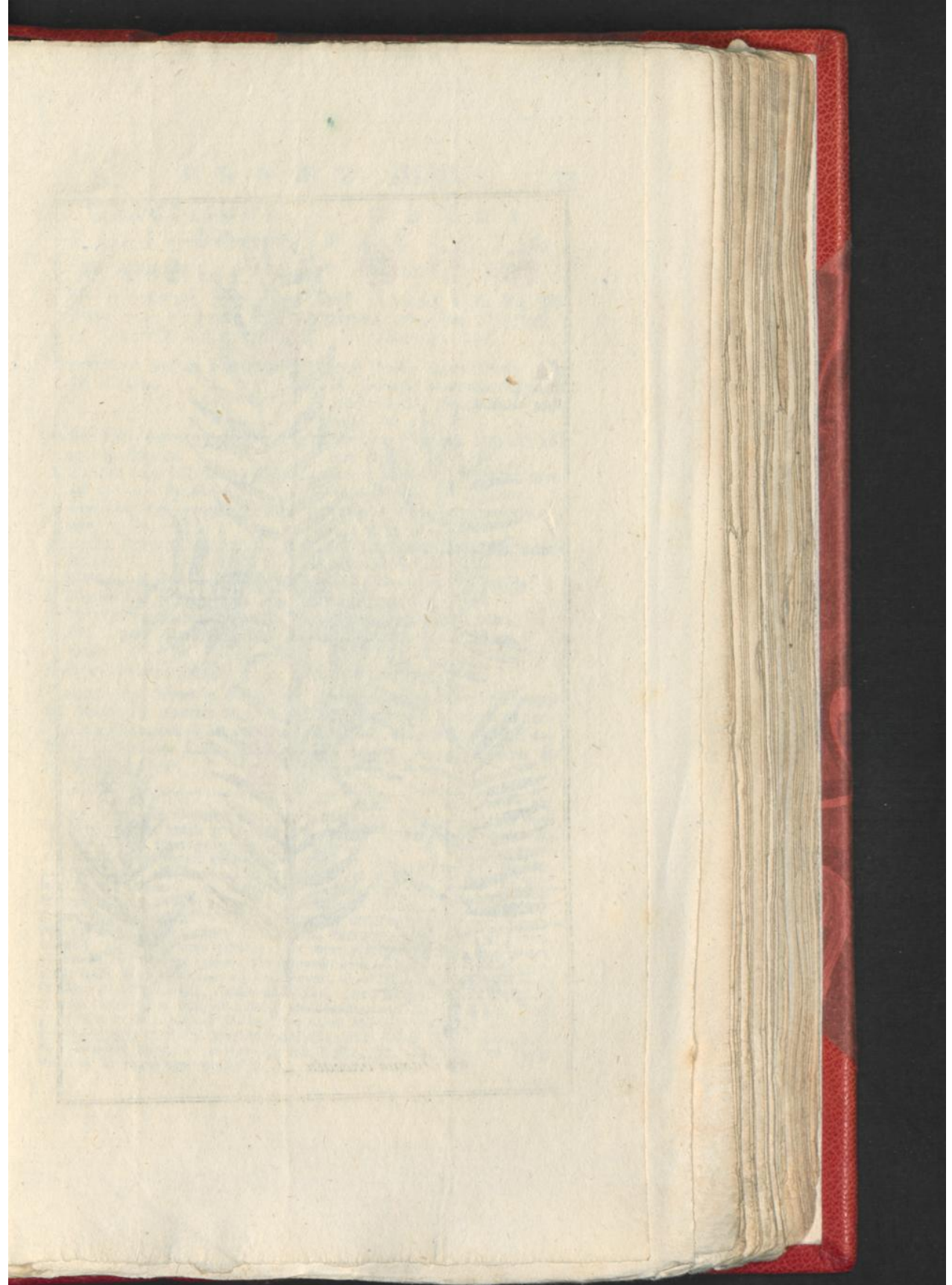
TEMP. FLOR. Habitat in Euro-
pæ Juniperetis, & sijlvis accrosis
sub Alpinis.

GEBRUIK. Zo men eenig artsenij gebruik aangeeven zal, zo kan men althans geen ander aangeeven, als die der voornoemde. In het geheel zo is niet in te zien uit wat reden de hoogduitfche uitgeever deeze Plant onder dezelve benoeming hier bij voegd, die haar toch in geenē deele toekomd. De beroemfte Schrijvers gelijk DILLENIUS, OEDER enz. geeven niet op, waarom men ze anders zoude benoemen kunnen, alleen REICHARD, maar nog beeter RATH, *Flor. Germ.* pt. III. vol. I. geeft 'er een bijfoort of varieteit aan die eenigzints op deeze Plant past en wel *Truncus decumbente, ramis adscendenibus & quasi in cæspitem densiusculum dispositis.*

Lycopodium Selago L.

EUROPISCHE
TAXIS-BOOM.

De XXIste CLASSE.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUJN, *IIde*
*Deel IIIde St. bl. 562.*TAXISBOOM met de Blaadjes digt
bij elkander.

- a. Een Takje met nog geslooten man-
nelijke Bloemen.
b. Dezelve geopend, stomp zijnde en
het stuifmeel strooijende.
c. Een Takje met vrouwelijke Blo-
men.
d, d. Een Tak met vier groote rijpe
Bezien.
e. Een rijpe Bezie van de voorzijde.
f. Dezelve van de agterzijde.
g. Dezelve dwars doorsneeden.
h. Het Zaad afzonderlijk van de
Bezie.
i. Hetzelve doorsneeden.

BLOEITIJD. Hoort in Europa en
het Noordelijke America thuis. In
onze plaaisje thuijen is het een voor-
spoedige en schoone Boom, en bloeit
in Maart en April.

T A X U S
B A C C A T A.

CLASSIS XVIa.

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. IIdi Part.*
*IIda pag. 1071.*TAXUS Foliis approximatis. (*Fo-
liis solitariis linearibus cuspidatis
approximatis, Receptaculis mas-
culis, sub globosis*)

- a. Ramulus Floribus masculis ad-
huc clausis, &
b. Jam apertis & Pollen emitten-
tibus obtusis.
c. Ramulus Floribus fœmineis.
d, d. Ramus Baccis quatuor matu-
ris insignis.
e. Bacca matura aperte antica.
f. Eadem aperte postica.
g. Eadem transversim secta.
h. Semen e Bacca solutum.
i. Idem dissectum.

TEMP. FLOR. Habitat in Europa
America boreali. Colitur in hor-
tis nostris ut procera atque ve-
nusta arbor. Floret Martio &
Aprilo.

GEBRUIK. De Ouden hebben deeze Boom en al deszelves deelen voor
vergift gehouden, gelijk het ook voor de beesten en voor al de paarden is,
anderen hebben dit tegengesprooken. Althans schijnt nu zo veel bewe-
zen te zijn, dat vooral de bast een langzaam en vreeslijk werkend ver-
gift is, 't geen zich eerst eenige weeken na het gebruik door uitslag, ont-
binding der Veezel, en doodelijke *gangrena* openbaard. 'T verwekt
scherpigheid der vochten, verdikt de Lijmpha, prikkeld de Veezel en be-
zwaard haare werking. Verder verwekt het druppelpis, tsje zoute speek-
fel, stinkende Sweet, pijnen der Leeden, Podagra, Roos enz., en daarna
volgd in 't gemeen eene verslapt niet meer prikkelbaare staat der Veezel
vooral der opflorpande vaaten. Men gebruikt hem bij bedorven Vochten en de
reeds losse Veezel, verharding der Leever, Geelzichte, Kliergezwellen van
straffen Veezel, Cathar, *Catharrus Vesicae*, Jigt, Rheumatismus, vallende
Ziekte, opgestopte Maandstonden, tuschenpoozende Koortsen enz. Men
geeft van het *extr. aquos & spirituos* 1-4 gr. en klimt zo verder op, maar met
omzichtigheid, want het lang aanhoudend gebruik brengt de bovengenoem-
de Toevallen even zo zeker als een sterke gift. De Franche Arten
maken 'er thans veel werks af.

TAM.

TAMME

HENNIP.

De XXIII^{te} CLASSE.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOÜTTUÏJN, IIde
Deel XIde St., bl. 346.

HENNIP met gewingerde Bladen.
Mannelijke Plant.

Tweehuizige Bloemen zonder
Bloembladen en vijfdeeligen Kelk.

BLOEITIJD. Hoort in Persien,
Japan en Oostindien t'huis. Hij
word jaarlijks bij ons gekweekt, en
word na de hoedatigheid van het
bouwland verscheiden voeten hoog en
bloeit in de Zomer.

CANNABIS

SATIVA. (Mas.)

CLASSIS Via.

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. IIde Part.*
Ime pag 457.

CANNABIS Foliis digitatis.
Planta Masculina.

Flores dioici, Corolla nulla, Ca-
lijx quinquepartitus.

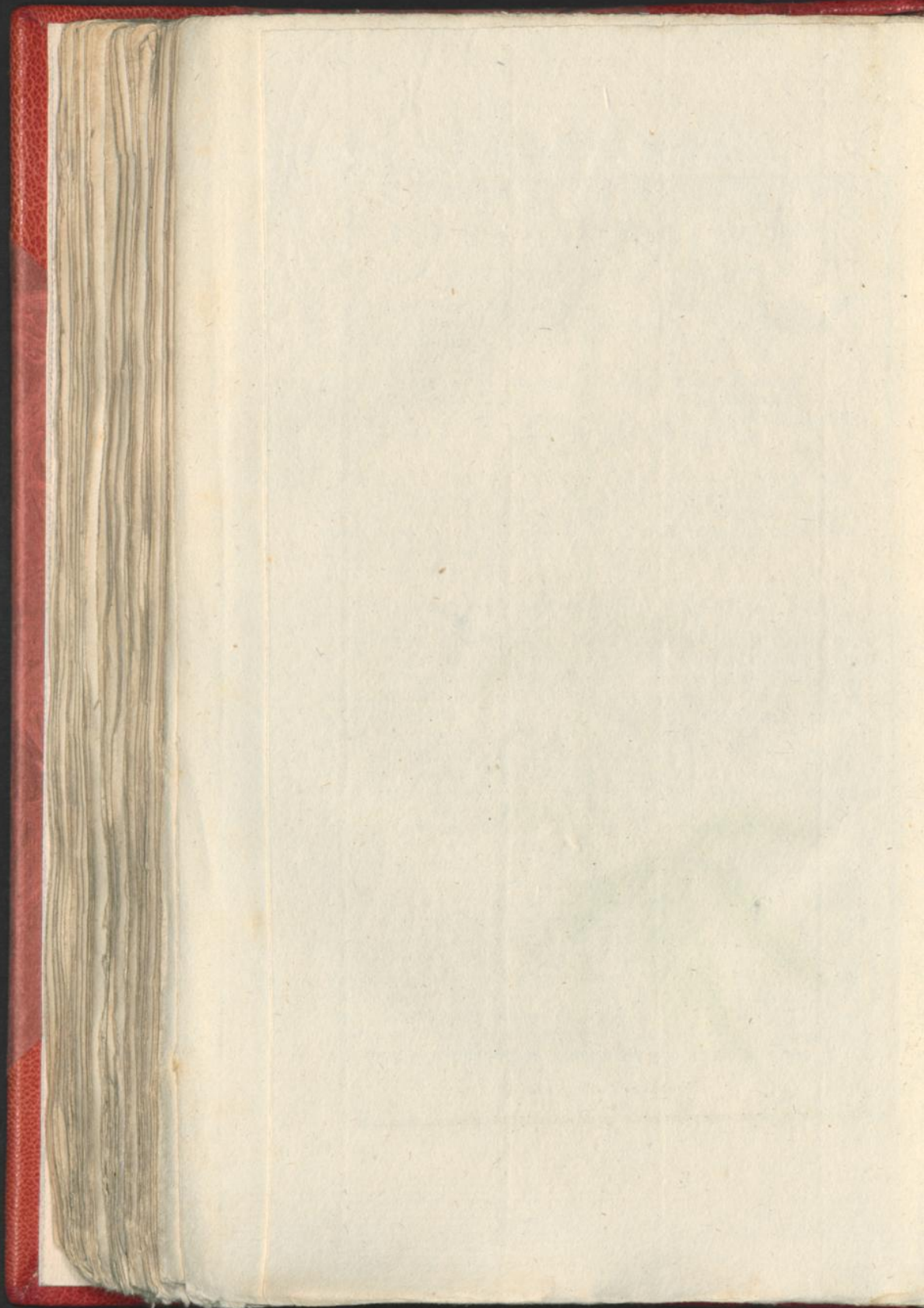
TEMP. FLOR. Habitat in Persia,
Japonia & India Orientali. Collit-
ur apud nos quotannis, & ratio-
ne Telluris altitudine plurimum pe-
dum. Aestate floret.

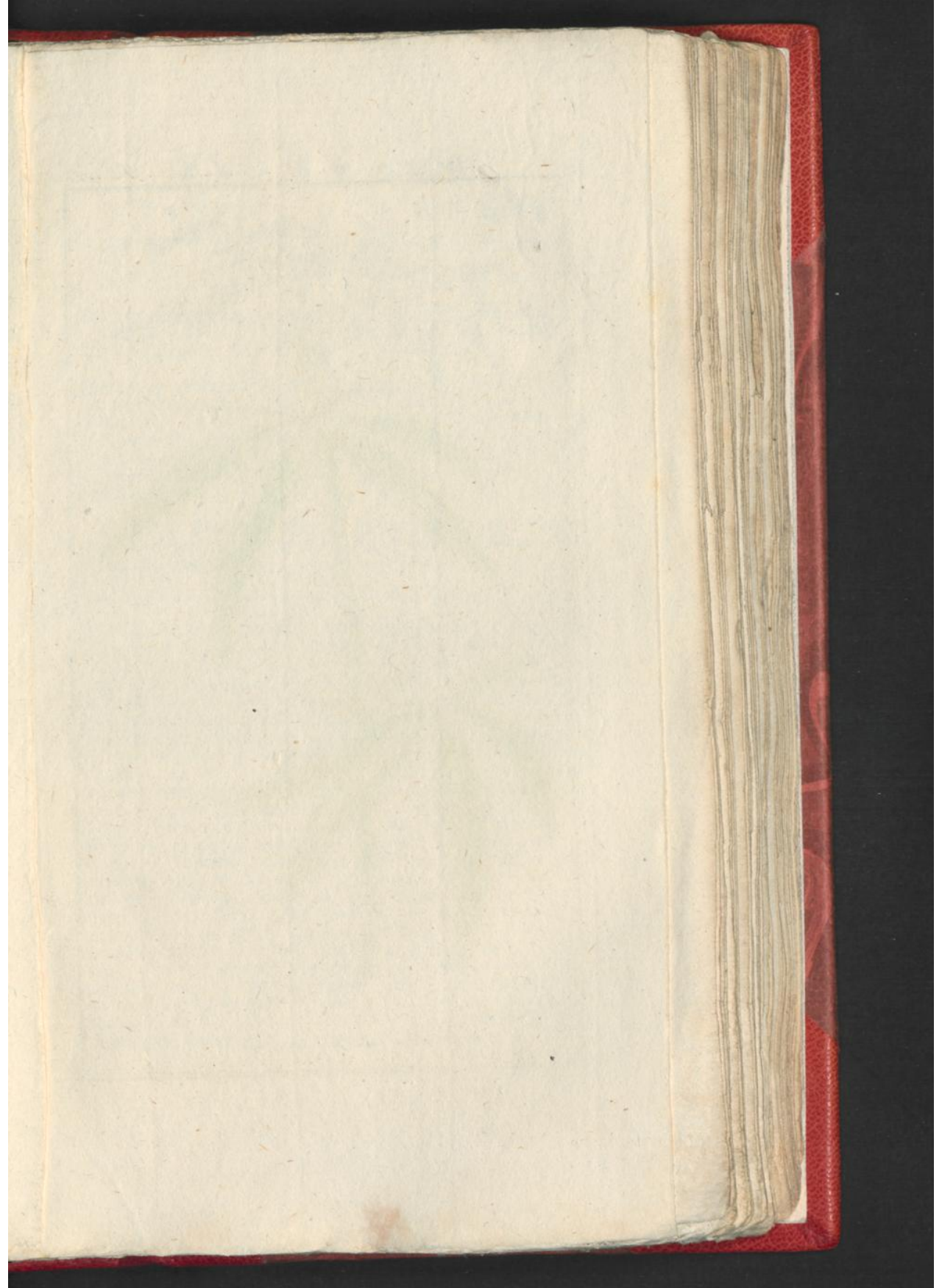
GEBRUIK. *Folia Cannabis.* De Mannelijke Plant is sterker van Reuk en gaauwer rijp en geel. De Bladen van beide Planten zijn zeer bedwelmend, zo dat die geene die een geruimen tijd denzelven bewerken bedwelmt en ook aan het gezicht leiden. Dit is naar het klimaat meer of minder. In sommige streken van Persien, meer dan in anderen, bij ons te Land weinig of niet, maar met dit al zo blijft de groote meenigte altoos bedenkelijk, bedwelmend, het hoofd aandoenend, duizeligheid, dronkenschap en gezichtsverduistering maakende. Ja de Persiaanen, Caffers en meer Oostersche Volken die dezelve veel gebruiken, om zich vrolijk te maaken; geilheid te verwekken, of ook om zig te verkwikken, gevoelen dezelve werking en gevolgen als van het overmatig gebruik van het Opium. Het Zap der versche Bladen, of deeze gedroogt, als thee getrokken, in poeijer of koekjes enz. op d'een of ander wijs toeberaid, is bij deeze Volken in zoodaanigen gebruik. Tot dus verre is het middel nog in geen medicinaal gebruik gekomen, en 't was wel de moeite waardig het te beproeven, vermits niet zonder reeden te gisfen is, dat het wel werksamer deelen bezitten en wel zulken die het opium nabij komen. De Mannelijke Plant heeft dit boven de Vrouwelijke vooruit, dat derzelve Stuijsmeel als een bijzonder goedsmakend en vrolijkmaakend middel zij. De nuttigheid der Veezelen en Stengen der Hennip, tot het gebruik der Scheepvaard, fabriquen en 't huishoudelijke kent een ieder.

TAM-

Cannabis sativa mas. L.

Cannabis sativa femina L.

TAMME
HENNIP.

DE XXIII^{te} CLASSE.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, *IIda*
Deel XIde St., bl. 346.

HENNIP met gevingerde Bladen.
De Vrouwelijke Plant.
Tweeluiszige Bloemen zonder
Bloembladen, en eenbladige ge-
heele zijdelings gaapende Kelk.
Tweekleppige in de Kelk inge-
flooten Nootjes.

BLOEITIJD. Vaderland, Plant-
soen en Bloeiwijs zijn bij de voor-
gaande Plaat aangemerkt.

CANNABIS
SATIVA. (Fœmina.)

CLASSIS VIa.

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
OMELINI, *Tom. IIdi Part.*
Ina pag. 457.

CANNABIS Foliis digitatis.
Planta Fœminea.
Flores dioici, Corolla nulla. Ca-
lijx monophyllus, integer, la-
tere hians. Nuculum bivalve
intra calijcem clausum.

TEMP. FLOR. Patriæ, Culturæ
& Inflorescentiæ Notiones in Ta-
bula antecedenti.

GEBRUIK. *Sem. Cannabis.* De Vrouwelijke Plant als Zaaddra-
gende heeft niet alleen in dat opzicht de voorkeur boven de voor-
gaande, maar ook om dat ze grooter en swaarder is. Het Zaad
schoon geen sterke doordringende Reuk hebbende, is met dat al ook
bedwelmend. De smaak is laf, omtrent als die der vergifte Plan-
ten. Sommigen houden het voor voedsaam, anderen beweeren
het tegendeel. Wat men bij ons te Land ook zeggen moge, dat
zij het mans vermogen vermeerderen, en de onvrugbaarheid be-
vorderen, zo dient men te weeten, dat het gedikte en vooral de
vogelen geen nadeel daarvan trekken, endat men in sommige stree-
ken van Poolen, Rusland enz. het Zaad bij wijze van Pap of ge-
braad, en veelvoudig zonder nadeel, (het verzwakt zekerlijk de
Maag min of meer,) gebruikt. De Zaaden een Olieachtige slij-
mige stof bezittende, die te gelijkertijd krampstillende en zag-
urindrijvend is, worden als een krachtzaam Middel, bij de ziek-
tens der urinweegen, het zy als Thee getrokken, of als Emulsie
gebruikt. In dit opzicht verdienen zij nog de voorkeur boven
de Amandelen of anderen Zaaden, en vooral bij de *Gonorrhœa*,
Veneræ & *Athritica*. Onse Boeren gebruiken het als huis remedie,
tegens de Geelzichte, en het kan zo deeze van een Kramp-
achtige oorzaak is vast veel afdoen. Het versche groene Olie
is ook slijmig en pijnstillend, maar 't word niet ligt inwendig ge-
bruikt, maar wel uitwendig, zo als ook het getooten Zaad te
sloovingen, verzachtende en pijnstillende Pappen.

A K K E R

G E N I S T A

B R E M.

T I N C T O R I A.

De XVIIIde C L A S S E.

C L A S S I S XVIIa.

Zie LINNÆUS Nat. Hist.
door HOUTTUIJN, IIde
Deel, Vde St. bl. 459.

Conf. LINNÆI Sijst. Nat. Ed.
GMELINI, Tom. IIIdi Part.
IIde pag. 1099.

BREM met Lancetvormig gladde
Bladen, en gestreepte, ronde,
regtopstaande Takken.

GENISTA Foliis lanceolatis glabris,
Ramis striatis teretibus erectis.

a. Een bovenste bloemdraagend Takje
van den Steng.

a. Sumitas Caulis florigeri.

b. De geopende Vlinderbloem.

b. Flos papilionaceus apertus.

c. De Kelk zonder Bloembladen, met
de Stempel en Stijl.

c. Calix Petalis orbatus, cum
germine Stijlove.

d. De onrijpe Haauw.

d. Siliqua nondum matura.

e. De geopende Haauw en situatie
der Zaaden.

e. Siliqua aperta ut Situs Seminum
pateat.

f. Een Takje met rijpe Haauwen en
Zaaden.

f. Ramulus cum Siliquis, Semina
matura continentibus.

g, h. De geopende rijpe Haauw.

g, h. Siliqua matura aperta.

BLOEITIJD. Groeit door geheel
Europa aan den Rand der Velden,
op hoog gelegen Weijlanden en Bos-
schen enz., in Duitschland, Enge-
land enz., in de Bataafsche Repu-
bliek, in Friesland, Gelderland,
Groningen, Holland, de Duinen
enz. De Steng word drie a vier
voeten hoog en bloeit de geheele
Zoner.

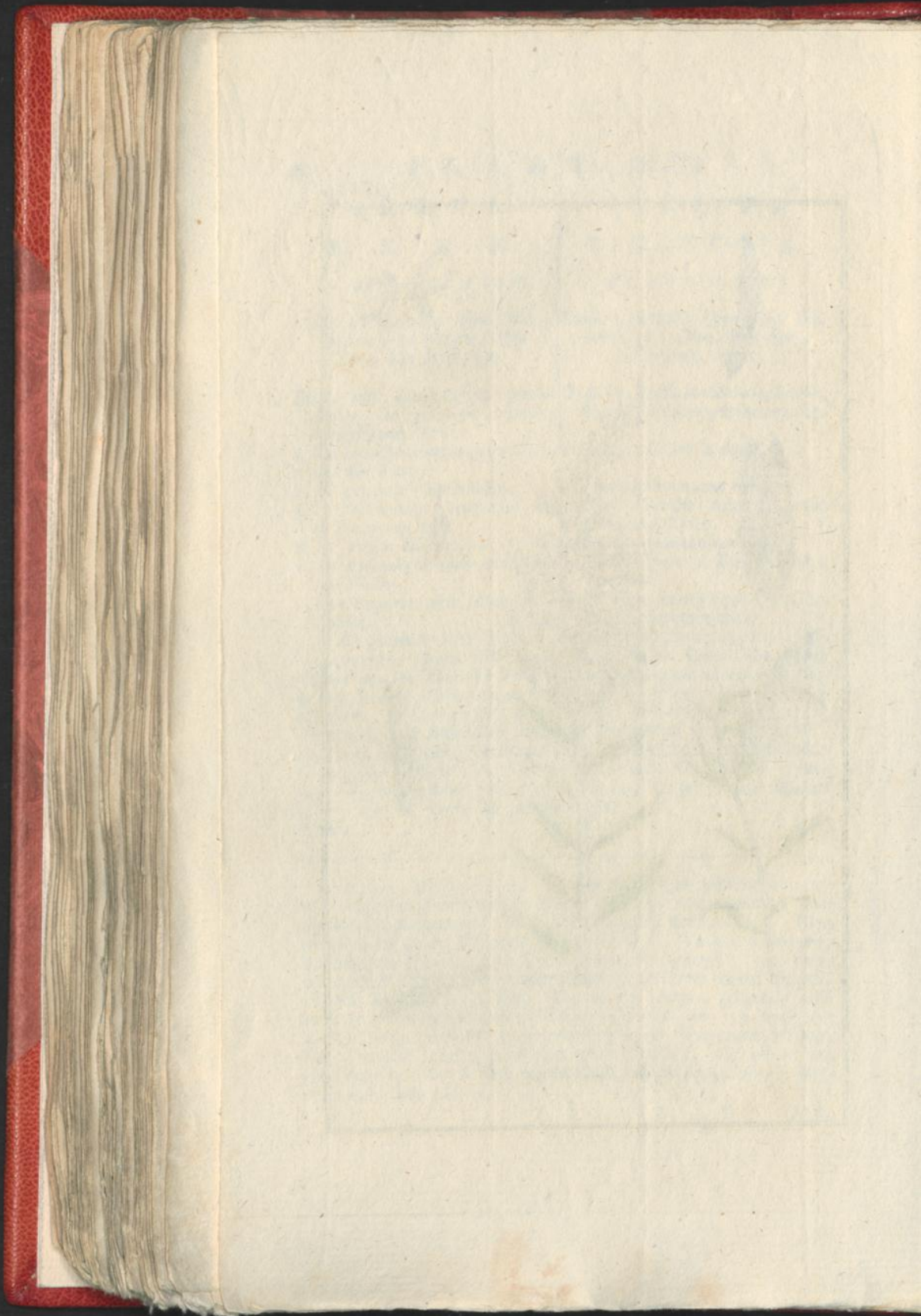
TEMP. FLOR. Crescit abunde per
omnem Europam ad agrorum mar-
gines, in pascuis altioribus, sijn-
vis &c., in Germania, Anglia &c.,
in Reipublica Batava, Friisia,
Gelria, Hollandia, in Dunis &c.
Caulis tres vel quatuor pedes
ascendit, & per totam æstatem
floret.

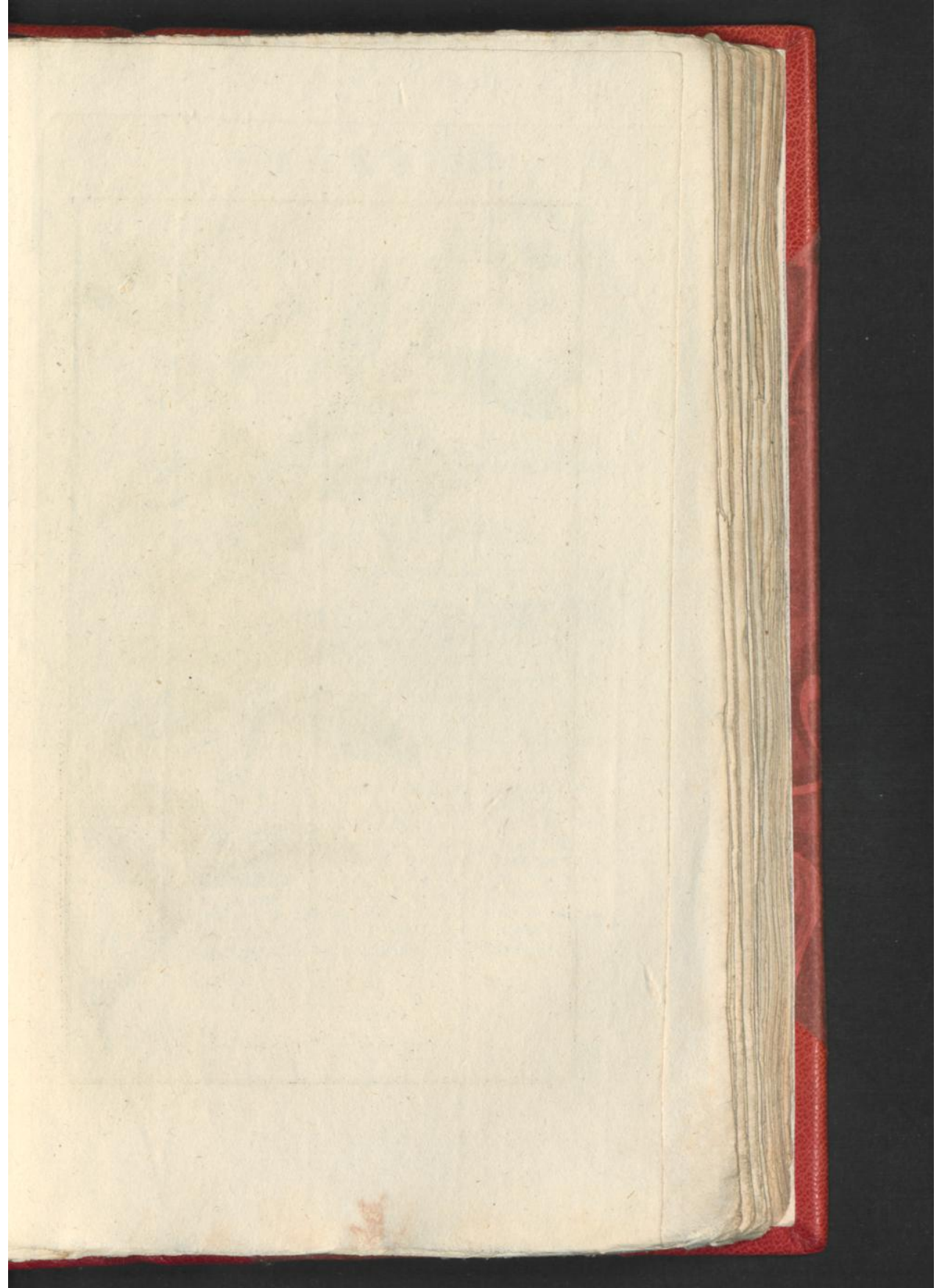
GEBRUIK. *Genista Herba*. Bladen en Stengen hebben eene bit-
tere walgelijke Smaak zonder Reuk. Zij zijn urindrijvende, aan-
zettende en purgeerende, de Zaaden braaking verwekkende. Men
roemden ze in de Miltzucht, het Griveel, Waterzucht en ver-
stopping der Leever. Daar het Kruid en het afkookfel zeer urin-
drijvende is, zo heeft het goede dienst bij de Waterzucht gedaan,
zo ook het uitgeperste Zap. De van de Stengen gebrande asch
heeft gelijke werking, met de *Cineres Clavellatorum*, en heeft met
Rinsche Wijn gebruikt, goede werking in de Waterzucht gedaan.
Het afkookfel is eene goede ligt geele Verstoff, die echter van
geen duur is. De Booter en de Melk der Koeijen, zo zij daar-
van eten, word bitter.

VIR-

Genista tinctoria L.

Cassine Peragua L.

VIRGINISCHE
CASSINE.

De Vde CLASSE.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUYN, *IId*
Deel IVde St., bl. 422.

CASSINE met gesteelde, Zaagswijs
getande, ovaale, spitsachtige Bloem-
men, de Takjes aan beide zijden
scherp.

- a. Een bloetjende Tak.
- b. Een enkelde Bloem uit de Top-
bloem.
- c. Een rijpe Bezie.

BLOEITIJD. Groeit in Virginien
en Carolina. 'T is een Heester en
groeit verspreid agt a negen voet
hoog. In Europa word ze alleen in
de Broeikasfen gekweekt, en bloeit
in Julij en Augustus.

CASSINE
PEREQUA.

CLASSIS Via.

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. IIdi Part.*
Imæ pag. 497.

CASSINE Foliis petiolatis ferratis
ellipticis acutiusculis, Ramulis
ancipitibus.

- a. Ramulus florens.
- b. Flos solitarius e Cijma.
- c. Bacca matura.

TEMP. FLOR. Habitat in Virgi-
nia & Carolina. Frutex est, &
crescit diffuse ad altitudinem octo
novemve pedum. In Eurpa no-
nisi in Calidariis rancifcitur. Flo-
ret Julio & Augusto.

GEBRUIK. *Peraqua Folia*. Deeze Bladen zijn scherp en bitter
en hebben een urinachtige smaak. Zij zijn Urin en Sweetdrijven-
de, Braaking en Purgeeren verwekkende, Samentrekkend en Ver-
sterkend. Ze wrden bij de Diabetes en Steencolijk gepreezen en
worden in 't huishoudelijke als voedende geroemd. Men gebruikt
ze in Oost- en Westindien als Thee. 'smorgends en na den eeten.
In Florida gebruikt men ze, met Water en Wyn, als noodzaake-
lijk tot den leefregel, in meening, dat men dan 24 uuren zonder
ecten en drinken doorbrengen kunne enz. Bij ons is het Middel
nog bekend nog in gebruik, het alderminst als Geneesmiddel.

KELLERBOOM
GUILANDINA.

GUILANDINA
MORINGA.

De Xde CLASSE.

CLASSIS Xma.

Zie LINNÆUS Nat. Hist.
door HOUTTUIJN, IIde
Deel IIde St., bl. 389.

Conf. LINNÆI Sijst. Nat. Ed.
GMELINI, Tom. III Part.
Ima pag. 673.

GUILANDINA die ongedoornd is,
met eenigermate dubbeld gevin-
de Bladen, de onderste Blaadjes
drievoorwig.

GUILANDINA inermis, Foliis sub-
bipinnatis, Foliolis inferiori-
bus ternatis.

- a. Het driekantige gevleugelde Zaad
van de voorzijde.
b. Hetzelve van de agterzijde.
c. De Noot.

- a. Semen triquetrum alatum a
parte antica.
b. Idem a parte postica.
c. Nucleus.

BLOEITIJD. Groeit in Aſien, Sij-
rien, Aegijpten, Malabaar, Ceilon
en geheel Oostindien. 't Is een
Boom die vijf en twintig a dertig
voeten hoog word en bloeit in Maij
en Junij.

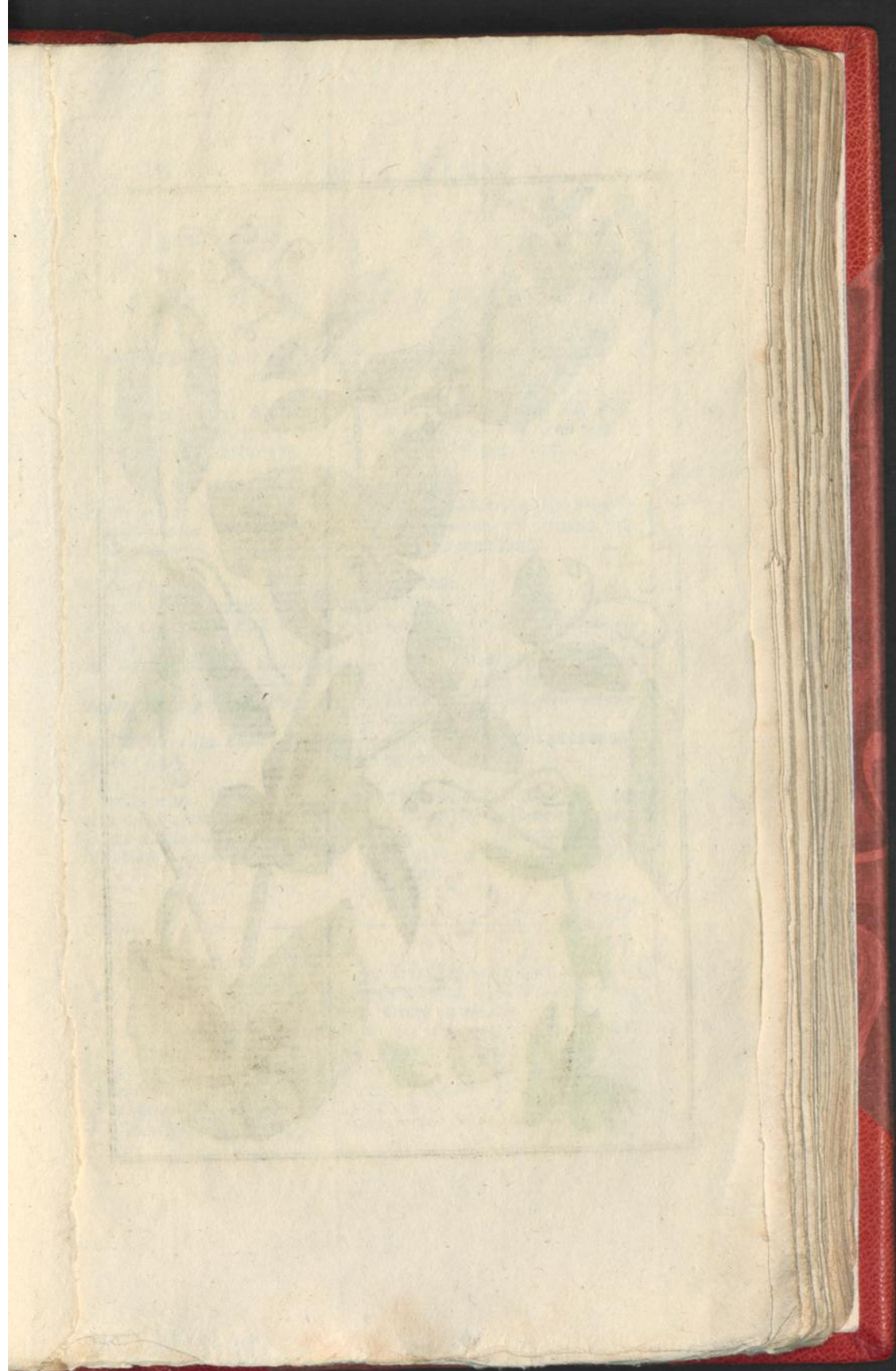
TEMP. FLOR. Habitat in Aſia,
Sijria, Aegijpto, Malabarica, Cei-
lonia & per omnem Indiam orien-
talem. Arbor est, & ad pedes
viginti quinque ad triginta emer-
git. Floret Majo & Junio.

GEBRUIK. *Lignum nephruticum. Nux Been S. Balanus Mijristica.*
Het Zaad van deeze Boom is min of meer scherp en bitter, en
geraspd geeft het een swakke edoch aangename Reuk. De noot
is vet, en word niet ligt scherp. Het Hout is urindrijvend, aan-
zettend en zagt samentrekkend, de Noot inwentelende en aftom-
pende. Men gebruikt het extract of afkookfel bij de ziekten der
urinweegen, verstopping der leever en milt. Het gebruik is bij
de Europeanen niet meer in aanmerking. De Nooten zijn niet
versch bij ons. Men schrijft hen purgeerende en heevig werkende
krachten toe. De Schillen worden als samentrekkende aangemerkt
en als oplosfend bij de verstopte ingewanden, en de veilen der
Huid geroemd. Het Olie der Nooten maakt een basis der wel rui-
kende Zalven, en word dus veel gebruikt, en vooral geroemd om
de Huid te zuiveren en glanzend te maaken. Tegens de vuile
Huid, de jeuk der ouden, kan men het met verligting aanwenden.
Inwendig word het alleen bij hartnekkige verstopping van den on-
terbuik aangeraaden.

ZAAIJ

Guilandina Moringa L.

Pisum sativum L.

Z A A I J

E R W T.

De XVIIde C L A S S E.

Zie LINNEUS Nat. Hist. door HOUTUIJN, IIde Deel Xde St. bl. 173.

ERWT met de Bladsteelen rond, de Stoppelbladen van onderen rond en gekarteld, de Bloemsteelen veelbloemig.

- a. De Vlag.
- b, b. De twee Vleugels.
- c. De nog in de Kerk ingeslooten Kiel.
- d. Dubbel broederige Meelvradesjes.
- e. De groene eetbaare Peul.
- f. De onrijpe geopende Peul.
- g. De bijna rijpe Peul.
- h. Het Zaad.

BLOEITIJD. Op onze Bouwlanden word deeze Erwt jaarlijks gezaaid en klimt drie a vier voeten in de hoogte. Bloeit in Maj.

P I S U M

S A T I V U M.

C L A S S I S XVIIa.

Conf. LINNÆI Sjst. Nat Ed. GMELINI. Tom. IIIdi part. IIIda pag. 1107.

PISUM Petiolis teretribus, Stipulis inferne rotundatis crenatis, Pedunculis multifloris.

- a. Vexillum.
- b, b. Alæ binæ.
- c. Carina calijce adhuc inclusa.
- d. Stamina diadelphia.
- e. Legumen viride edule.
- f. Legumen apertum nondum maturum.
- g. Legumen maturitati proximum.
- h. Semen.

TEMP. FLOR. Ubique in Agris nostris habitat quotannis frequens colitur & ad altitudinem trium quatuorve pedum ascendit. Floret Majo.

GEBRUIK. De Peulen van deeze Plant hebben versch en raauw een grasachtige niet zeer aangenaame smaak. De Korrels of Zaa-den, zijn raauw, zoet, grasachtig, droog en meelig, gekookt zoet en smaakelijk. Zij zijn voedsaam, en ten opzichte van de soort min of meer windig, en worden alleen in 't huishoudelijke als ge-zonde, echter swaar te verteerende Spijs gebruikt. 'Er zijn ver-scheiden, of soorten, of varieteiten, dewelke onder de naam van Peultjes of Zuiker-Erwten, Dop-Erwten, groene, kleine engroo-te Graauwe Erwten bekend zijn.

T U I N B O O N

V I T S E N .

De XVIIde C L A S S E .

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUYN, *IIde*
Deel Xde St., bl. 209.

VITSEN met een opstaande Steng en
ongeklauwierde Bladsteelen.

- a. De bloeiende Plant.
- b. De Vlinderbloem van de wederzijde.
- c. De Vlag.
- d. Een Vleugel van ter zijde met de zwarte fluweele Vlak.
- e. De met de Kelk samenhangende Kiel van ter zijde.
- f. Dubbel broederige Meeldraadjes met de Stamper.
- g. De vastgesloten rijpe Peul.
- h. De geopende Peul met de Hokjes en het Zaad.
- i. Het Zaad.

BLOEITIJD. Groeit niet verre van het Caspische Meir, onstreeks Persien en in Egipten. In onze Tuinen en Velden word de Plant jaarlijks gekweekt en bloeit in Meij. De vrugten worden in Junij rijp, en de Steng word drie a vier voeten hoog.

V I C I A

F A B A .

C L A S S I S XVIIa.

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. IIdi Part.*
IIda pag. III2.

VICIA Caule erecto (*Foliolis integerrimis: Cirrhis nullis.*) Petiolis absque Cirrhis.

- a. Planta florens.
- b. Flos papilionaceus antice visus.
- c. Vexillum.
- d. Ala a facie laterali, ut Macula atra holoferica videri possit.
- e. Carina a facie laterali Calijce adhuc coherentem.
- f. Stamina diadelphia cum Pistillo.
- g. Legumen ferme maturum clausum.
- h. Legumen apertum cum Loculis & Semine.
- i. Semen.

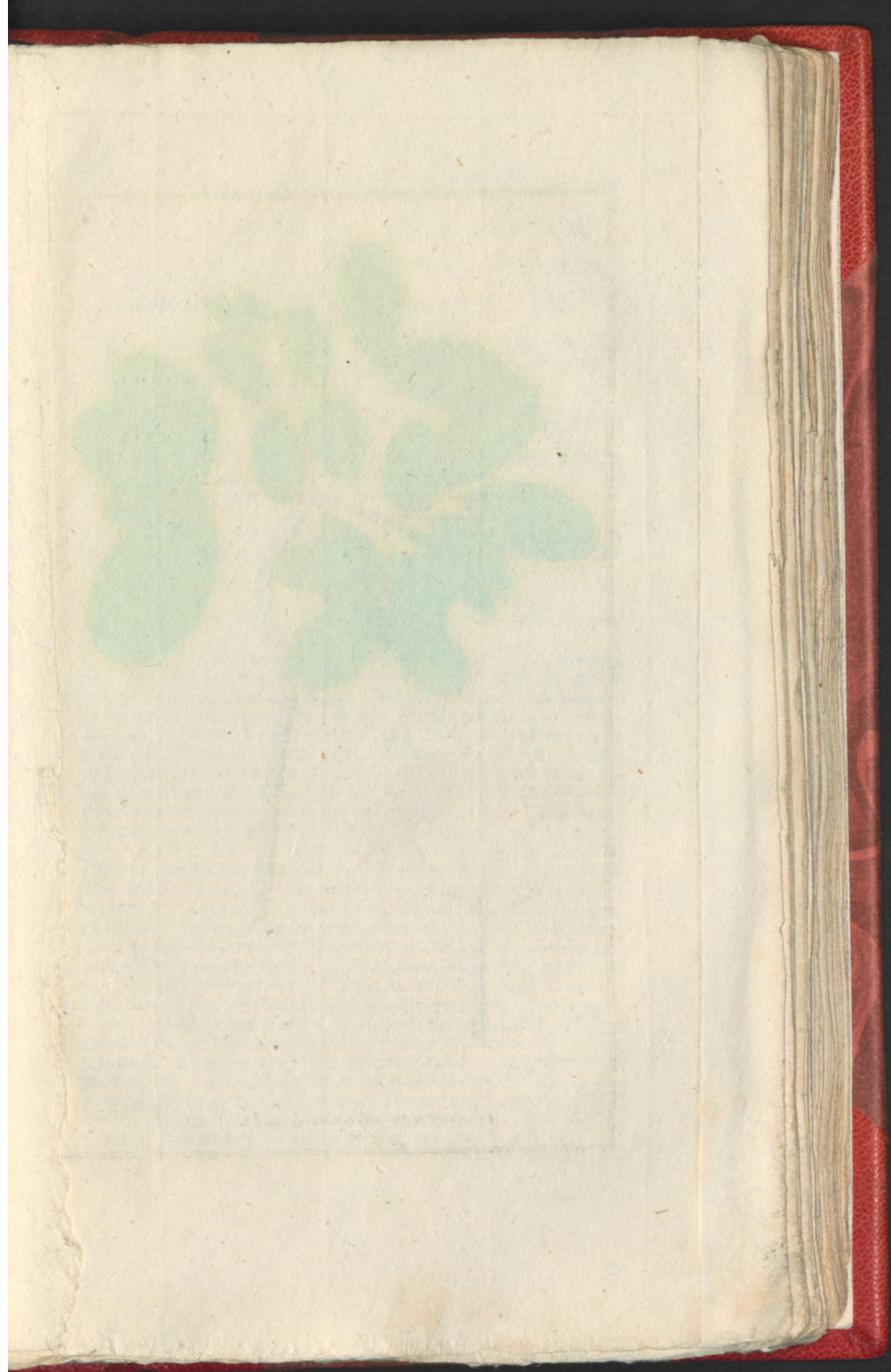
TEMP. FLOR. Vix procul a mare Caspico in confiniis Persiæ atque Aegijpto habitat. Colitur in hortis nostris & arvis ubique quotannis, Majo floret, & Junio Legumina maturant. Caulis tres quatuorve pedes affurgit.

GEBRUIK. *Bona S. Phaseolus. Faba equina* De Bloemen zijn buitengemeen wel ruikende, en de rauwe Zaaden zoet, droog, meelig. Zij zijn voedende, en de onrijpe in water gekookt, zeer smaakelijk, en dit afgekookte water word voor een Middel der schoonheid gehouden. Men gebruikt ze uitwendig als Meel geroosterd, of als Pap gekookt, tot sfooving en oplossing der kliergezwellen. Voor 't overige worden de kleinder soorten versch, ook wel droog, als Spijs gebruikt, en de grooter zoort als voedsel voor de Paarden gebeezigd.

P O K .

Vicia faba. L.

Guaiacum officinale. L.

P O K H O U T | G U A J A C U M

B O O M.

O F F I C I N A L E.

De Xde C L A S S E.

C L A S S I S Xma.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, *IIdde*
Deel IIdde St., bl. 394.

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat.* Ed.
GMELINI, *Tom. IIdi Part.*
Imæ pag. 673.

GUAJACUM met *flompe paarvinnige*
Bladen.

GUAJACUM *Folliis bijugis obtusis.*

a. *Een enkelde Takje met Bladen.*

a *Ramulus Folliis solmodo & in-*
structus.

b. *Een Vrugdraagende Bloemsteel.*

b. *Pedunculus fructiferus.*

BLOEITJD. *De Boom groeit op*
de Americaansche Eilanden Jamaica
en St. Domingo.

TEMP. FLOR. *Arbor crescit in*
Insulis Americanis Jamaica & Do-
mingo.

GEBRUIK. *Lignum Sanctum.* Het Hout en de Schors van deeze Boom heeft een swakke Kruidige Harstachtige reuk en een bittere scherpachtige Harstige smaak. Deszelvs krachten zijn openend en oplosfend, zuiverend, aanzettend, verhittend, urin en sweedrijvend, prikkelend en niesfen maakend. Men gebruikt het bij de venus ziekte, witten vloed, jigt, rhumatismus, schurft, scheurbuik, tandpijn, vallende ziekte en de slijmteering. De Americanen gebruikten dit Middel om het venusmet te geneezen, en 't wierd van de Spanjaarden gelijk de ziekte naar Europa gebragt. Het was, bevoor men het Kwikzilver bij deeze ziekte beezigde in groot aanzien, maar dat het de werking uite zo als de Schrijvers van den toenmaligen tijd dien opgeeven, is thans zeer in twijfel. 'T is zeker dat het de taije vochten oplost, en door de sweet of urinweegen uitvoert, en is dus als bij middel niet te verwerpen, en het doet zeeker, zo'er te veel Kwikzilver gebruikt, veel dienst, maar vermits het zeer verhittend en prikkelend is, en nog daar boven als afkookfel in een groote hoeveelheid moet gedronken worden, zo verswakt het de Maag en prikkeld dezelve te veel. Vooral moet men bij Cholerische Subjecten omzichtig te werk gaan, en het niet bij longziekten die met ontfteeking gepaard zijn toedienen, schoon het bij de slijmteering van veneriquen aart van veel dienst zij. Daar het zeer sterk op het lijmphaticque gestel werkt, zo is ligt na te gaan dat het in de voornoemde gevallen maar voornamelijk bij de jigt, podagra en de rhumatismus zeer voordeelijg werkt, en van veelen met voordeel gebruikt word. Beneffens dit is het 't voornaamste gedeelte der *Spec. pro decoct. lignorum.*

H E L.

H E I L I G
H O U T B O O M .

De Xde C L A S S E .

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, IIde
Deels IIde St. bl. 396.

GUAJACUM met stompe meervinnige
Bladen.

- a. Een Takje met Bladen.
b. Een Bloemsteel met Zaaddoosjes.
c. Het Zaad.

BLOEITIJD. De woonplaats van
deze Boom is Aethiopiën, Brasiliën,
Antigua, op het Eiland St. Jan,
Porto Ricco.

G U A J A C U M
S A N C T U M .

C L A S S I S Xma.

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. IIde Part.*
Ima pag. 673.

GUAJACUM Foliis multijugis obtu-
tulis.

- a. Ramus Foliis instructus.
b. Pedunculus cum Capsulis.
c. Semen.

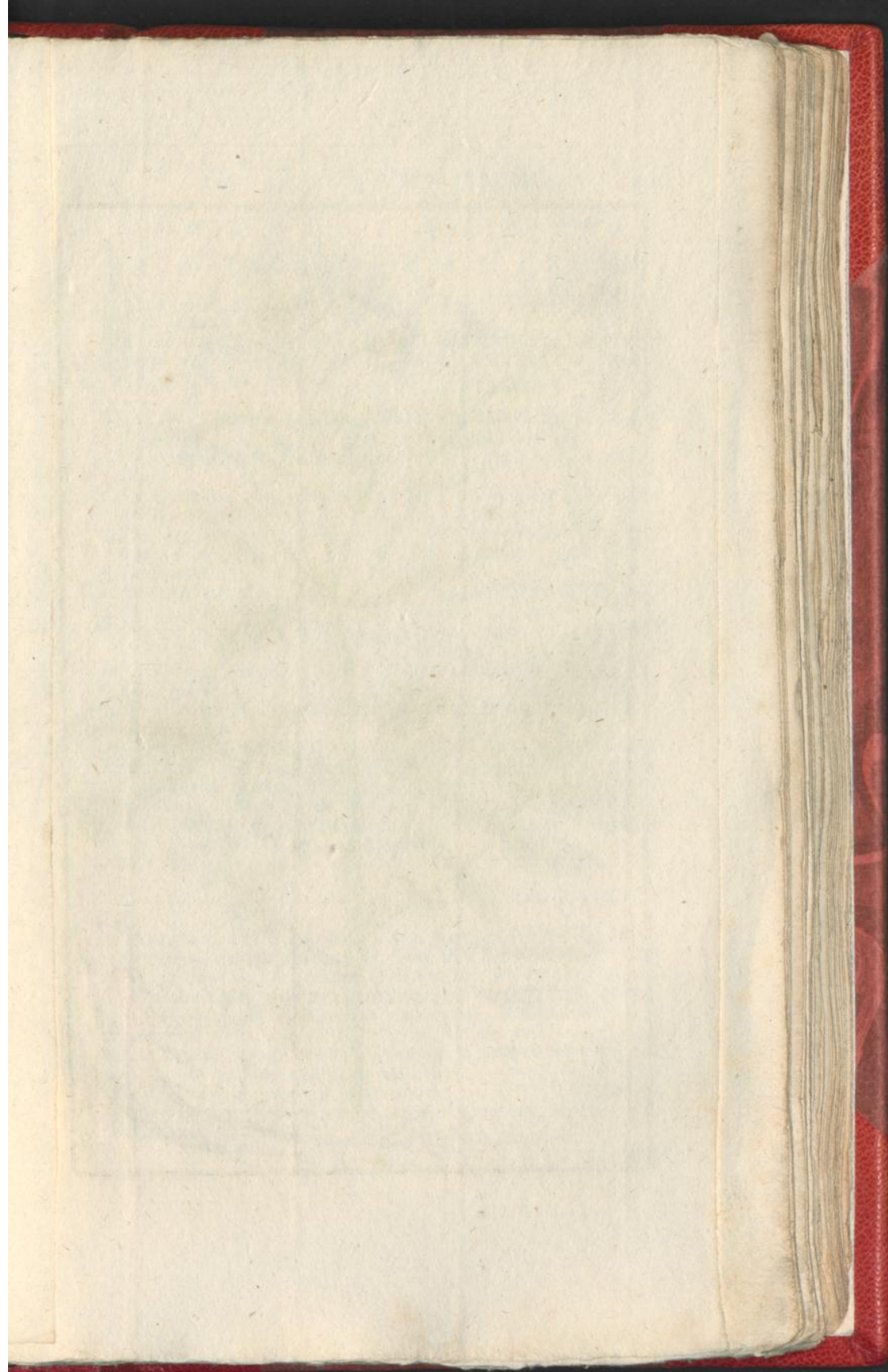
TEMP. FLOR. Habitat in Aethio-
pia, Brasilia, Antigua, in Insulis
St. Johannis, de Porto Ricco.

GEBRUIK. Het is twijfelachtig of het hout van deze Boom de voorkeur verdiene dan de voornoemde. Beiden zijn in gebruik en hebben dezelve hoedanigheid, alleen met dat onderscheid, dat dit voor krachtiger word gehouden. BOERHAVENS scheidkundige naspooringen hebben zig zelve op dit soort bepaald. In vroegeren tyd waren drierhande soorten van dit geslacht in gebruik, maar de voornaamste aanwending beperkten zig op deeze twee soorten. Van beiden de soorten word een harst bereid, ook druipet dit in America zelve uit de Boomen. Het harst van den Boom is het werkzaamste gedeelte. Het is verhitend, prikkelend en sweedrijvend, en 't word bij de Jigt, het Podagra, de hardnekkige Rheumatismus, verstopping der Ingewanden, van V — X gr. met veel voordeel toegedieut, maar men moet wel opletten van het niet aan ligt prikkelbaare, maar meer aan phlegmatische gestellen toetediene. Het harst is verder van zeer veel dienst bij de Venusziekte, vooral zo het met *Extr. cicut. aconit* of *Mercur.* gemengd word. Men geeft het zeer gemakkelijk in gedaante van pillen. De *Res. guajac. c. spir. Taff.* of *tinct. guajac. volat.* zijn zeer goede middelen bij de Jigt en Rheumatismus, wanneer zij onder behoorlijke voorzichtigheid en bij het recht gestel gebruikt worden, anders brengen zij ook wel gevaarlyke gevolgen.

TAMME

Guaiacum sanctum. L.

Raphanus sativus L.

T A M M E
R A D I J S.

DE XVde CLASSE.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, *IIde*
Deel IXde St., bl. 735.

- RADIJS met spitronde tweehokkige
Haauwen.
- a. De kruisvormige vierbladige
Bloem.
- b. De vierbladige Kelk met Meel-
draadjes en Stamper.
- c. Vier magtige Meeldraadjes, vier
lange en twee korte.
- d. De Stamper.
- e. De onrijpe knoovige Haauw.
- f. De rijpe geheele Haauw.
- g. Dezelve geopend ziet men twee
Hokjes.
- h. De geopende Vrugt.
- i. Het Zaad.
- k. De Wortel van het Zomer Radijsje.

BLOEITIJD. China is zijne ge-
boorteplaats. Hij word jaarlijks
als een bekende Keukengroente bij
ons gebouwd. Bloeit ook in ver-
scheiden jaargetijden, na evenvedig-
heid van den grond. De Steng word
onderscheiden van groote.

R A P H A N U S
S A T I V U S.

CLASSIS XIVa.

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. IIdi Part.*
IIda, pag. 990.

- RAPHANUS Siliquis teretibus to-
roso biloculatis.
- a. Corolla tetrapetalâ crucifor-
mis.
- b. Calijx tetrâphyllus cum Stami-
nibus & Pistillo.
- c. Stamina tetradinâma, quatuor
longiora & duo breviora.
- d. Pistillum.
- e. Siliqua immaturâ torosâ.
- f. Siliqua matura integra.
- g. Eadem aperta ut Loculi duo
conspicui.
- h. Siliqua matura aperta.
- i. Semen.
- k. Radix præcocioris Raphani.

TEMP. FLOR. Habitat in China.
Colitur quotannis ut olus notissî-
mum. Floret diverso anni tem-
pore ut soli natura favet. Caulis
diversam nanciscitur longitudi-
nem.

GEBRUIK. *Rad. rec. Raphan.* Onze gewoone Radijs. De Wor-
telen zijn welruikend waterachtig, heet en scherp van smaak. Zij
zijn verdunnende, zuiverende, urindrijvende, windendrijvende en
de scheurbuik tegenwerkende. Men gebruikt ze bij de krâmpach-
tige aamborstigheid, bezwaarlijke waterlosing, schorrigheid en de
scheurbuik. Ook zijn ze de Podagristeren van veel dienst. De
versch bereide Stroop is bij de schorrigheid zeer voordeelig. De
Zaaden zijn urindrijvende, en verdelende, maagsterkende. De
Wortelen moeten versch gegeten worden en kunnen dus niet als
Winkelmiddel beschouwd worden, maar ze worden des Zomers in
't huishoudelijke gebruikt.

K

BOSCH

B O S C H
BEUKEBOOM.

De XXIste CLASSE.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
DOOR HOUTTUIJN, *IId*
Deel IIIde St., bl. 349.

BEUKEBOOM met ovaale flauwe getande Bladen.

- a, a, a. Een Tak met mannelijke Bloemen in een algemeen Kattensachtig kasje vergaard.
b, b. Vrouwelijke Bloemen nog in de Knop opgesloten.
c. Een afgezonderd Mannelijk Kattjen.
d. Een enkele Bloem met de Kelk.
e. Dezelve zonder Kelk.
f. Een Vrouwelijk Knopje geopend.
g. Een reeds bevruchte Vrouwelijke Bloem.
h. De gesloten rijpe Vrucht.
i. Het geopend eenhokkige vierkleppige Zaaddoosje.
k. Rijpe ovaale driekantige Nooten.
l. Een dwarsstukje van de Noot ver toont de driekantige gedaante derzelven.

BLOEITIJD. Deze vrij algemeen en bekende Boom groeit in de Boschen en ook in onze Nederlandse Wouden en Boschen. Hij bloeit in de maanden van April en Maij en draagt in de Herfst rijpe Vruchten.

GEBRUIK. *Fructus Fagi*. De Vruchten zijn zoetachtig en luf van smaak. Zij zijn voedend, bedwelmend en maaken Hoofdpijn. Men gebruikt ze in 't huishoudelijke voor de beesten. Het daarvan geperste olie word in sommige strecken, zo het wat oud is, in plaats van Boom-olie gebruikt, maar het beswaard de Maag. De Vruchten zijn swaar te verteeren en brengen zelve in overvloed genooten nadeelige gevolgen, zo dat men zelfs de watervrees daarvan heeft zien voortkomen. Van het Hout worden de *Cineres Clayellati* of *Pot-Asch* gebrand, 't geen men niet alleen in de Fabrieken, maar ook wel in de Artsenijwinkelen gebruikt, en kan somtijds zelve het *sal. tart.* vervangen. Het is zeer waterdrijvend en oplosfend, en kan dus bij de Waterzucht, den Steen, Engelse Ziekte, met voordeel gebruikt worden.

F A G U S
S I J L V A T I C A.

CLASSIS XI^{ma}.

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom IIdi Part.*
Imæ pag. 758.

FAGUS Foliis ovatis, obsoleto ferratis.

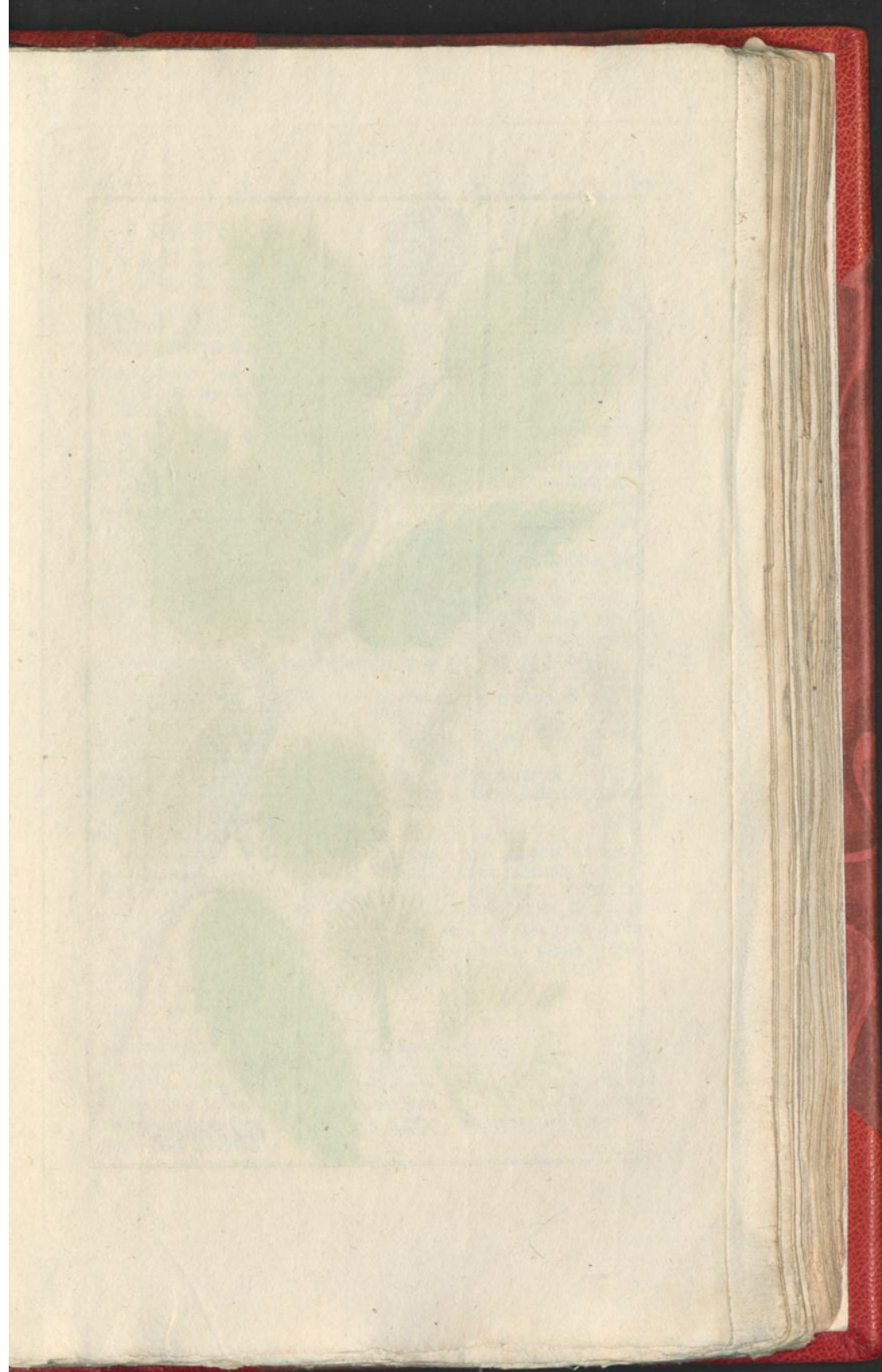
- a, a, a. Ramus Floribus masculis, in Receptaculum amentaceum commune collectis.
b, b. Flores fœminei gemæ adhuc inclusi.
c. Amentum masculinum remotum.
d. Flosculus simplex cum Calijce.
e. Idem absque Calijce.
f. Gema fœminea aperta.
g. Flosculus fœmineus jam prægnans.
h. Fructus clausus jam maturus.
i. Capsula unilocularis quadrivalvis aperta.
k. Nuces maturæ ovatæ triquetræ.
l. Fragmentum transversum Nuclei, ut forma ejus triquetra appareat.

TEMP. FLOR. Arbor frequens & satis nota in sijlvis occurrit, & nobis in Belgia in sijlvaticis & arboretis crescit. Mensibus Aprili & Majo floret & autumnò jam fructus maturos fert.

KAS-

Fagus sylvatica. L.

Fagus

Castanea. L.

**KASTANJE
BEUKEBOOM.**

De XXIIste CLASSE.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUJN, *Ilde*
Deel IIIde St., bl. 343.

BEUKEBOOM met Lancetswijze,
spitse getande, van onderen kaale
Bladen.

- a. Een Katjen met meest mannelijke
Bloemen.
- b. Een Katje, de bovenste Bloemen
mannelijk, de onderste vrouwelijk
- c. Een enkele mannelijke Bloem
met de vijfspleetige Bloem en vijf
Meeldraadjes.
- d. Een mannelijke Bloem met meer
dan vijf Meeldraadjes.
- e. Dezelve van ter zijte.
- f. De bijna rijpe, in de steekelige
Kelk besloten Vrugt.
- g. Dezelve in de midden doorsnee-
den.
- h. De afzonderlijke Stamper.
- i. De viertandige opening van de
vrouwelijke Kelk.
- k. De rijpe Vrugt.
- l. De in haare Huiden opgesloten
Noot.
- m. De naakte Noot.

BLOEITIJD. Het Zuidelijke Eu-
ropa, Italien, Portugal. Engeland,
Frankrijk en het Zuidelijke Duitsch-
land zijn het vaderland van deeze
Boom. In sommige strecken gelijk
ook in Nederland word hij geplant.
De Katjes verschijnen voorts in 't
voorjaar, maar de Vruchten worden
eerst in den Herfst rijp.

**F A G U S
C A S T A N E A.**

CLASSIS XI^{ma}.

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. IIde Part.*
Imæ pag 757.

FAGUS Foliis lanceolatis acumi-
nato ferratis, subtus nudis.

- a. Amentum Floribus mere mascu-
lis.
- b. Amentum Floribus superioribus
masculis, inferioribus fœmineis.
- c. Flos masculus solitarius, Corolla
quinquefida, Stamina quinque.
- d. Flos masculus Stamina plu-
ribus quam quinque.
- e. Idem a facie laterali.
- f. Fructus maturitati proximus in
Calice muricato adhuc latens.
- g. Idem per medium sectus.
- h. Pistillum exentum & seorsum
pictum.
- i. Calicis fœminei ora quadri-
dentata.
- k. Fructus jam maturus.
- l. Nux membranis adhuc in voluta.
- m. Nucleus nudus.

TEMP. FLOR. Habitat in Europa
australi, Italia, Lusitania, Anglia,
Gallia & Germania australiori.
In nonnullis regionibus, sicut apud
nos colitur. Amenta primo vere
erumpunt, Fructus autem nonnisi
autumno maturi evadent.

GEBRUIK. De Vruchten van de Kastanjeboom zijn met Booter
gebraaden zeer smaakelijk en voedsaam, en worden veel in 't huis-
houdelijke gebruikt. Zij zijn zwaar te verteeren en bezwaaren de
Maag. Als Geneesmiddel gebruikt men ze niet, en schoon men
meent dat haar meel de doorloop stoppe, zo berust dit echter op
geen vaste gronden.

W I T T E
B E R K E N B O O M .

DE XXI^{ste} CLASSE.

Zie LINNÆUS. *Nat. Hist.*
door HOUTTUIN, IIde
Deel IIIde St., bl. 253.

BERKENBOOM met Eijvormige gespit-
ste, zaagswijs getande Bladen.

1. Een Takjen

a. met volronde gesluchte mannelij-
ke geslooten Katjes.

2. Een Takje

b, c. met Bloendraagende mannelijke
Katjes, en

d, d. met vrouwelijke Katjes.

e. Een vrugtdraagend Katje.

f. Hetzelve na de langte doorsnee-
den.

g, g. Enkelde Schubjes.

BLOEITIJD. Deze Boom is in
geheel Europa en in dit Gemeene
best in alle Wouden en Boschen vrij
algemeen. Zijne hoogte is na even-
redigheid van het aardrijk waar
hij groeit. De mannelijke Katjes
komen in het voorjaar ten voorschijn,
blijven de geheele Winter geslooten,
openen zig in 't voorjaar en dan
eerst komen de vrouwelijke Katjes
ten voorschijn.

B E T U L A
A I L B A .

CLASSIS IVa.

CODF. LINNÆI *Sijst. Nat.* Ed.
GMELINI, *Tom. II di Part.*
Imæ pag. 282.

BETULA Folii acuminatis ferratis.
(Foliis deltoideis acutis dupli-
cato ferratis glabris, Ramis ege-
tis striatis.)

1. Ramulus

a. Amentis cilindraceis imbrica-
tis masculis clausis.

2. Ramulus

b, c. Amentis floriferis masculis,
&

d, d. Amentis fœmineis,

e. Amentum fructificans.

f. Idem sectione verticali aper-
tum.

g, g. Squamulæ solitariae.

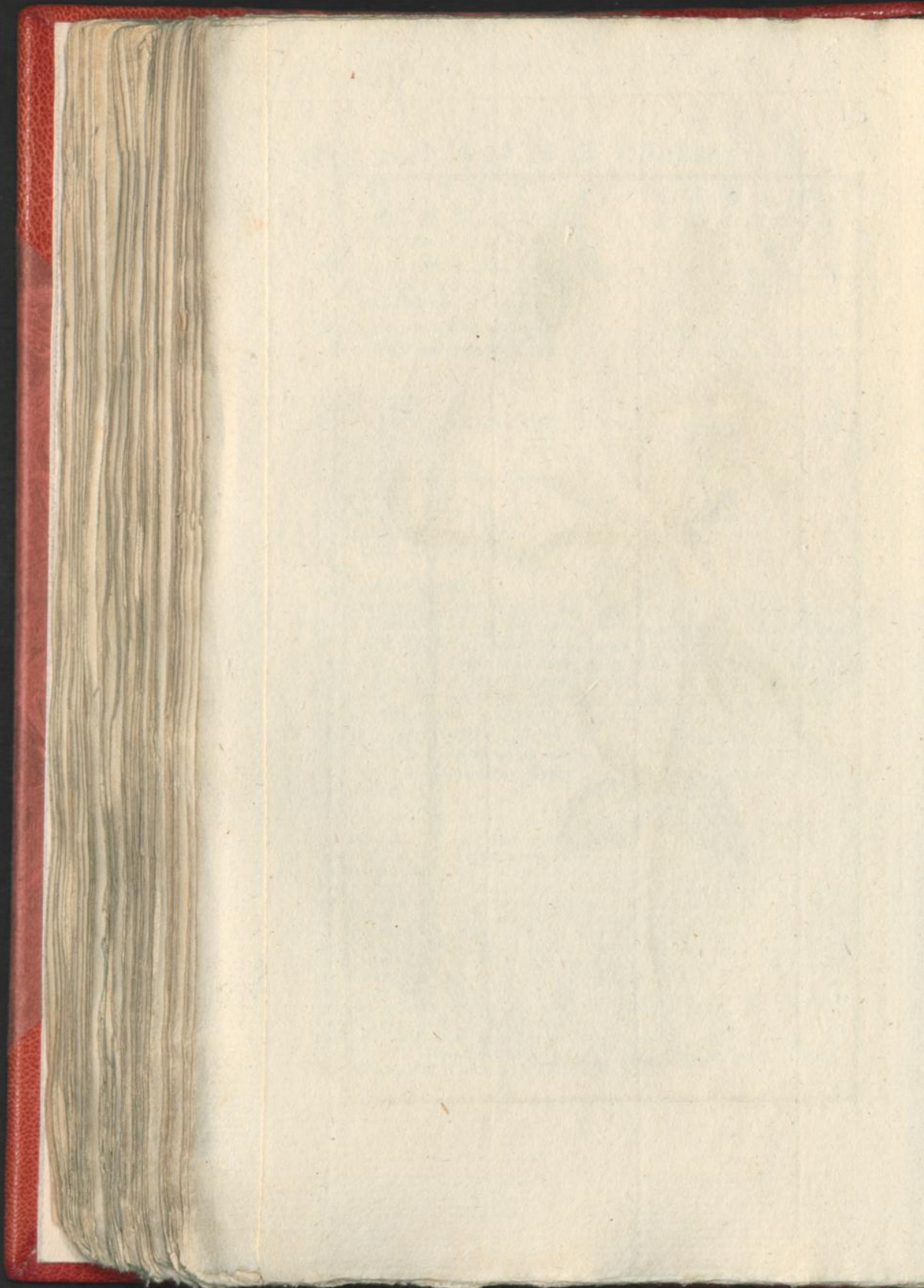
TEMP. FLOR. Per totam Euro-
pam frequens arbor, & omnibus
sijlvis & lucis quoque Reipubli-
cæ communis. Altitudine variat,
secundum variam atque diversam
loci natalis indolem. Amenta
masculo fero autumnoprorum-
bunt, & durante hieme clausa
manunt, aperiuntur vero primo
fere, quando & amenta fœminea
progerinant.

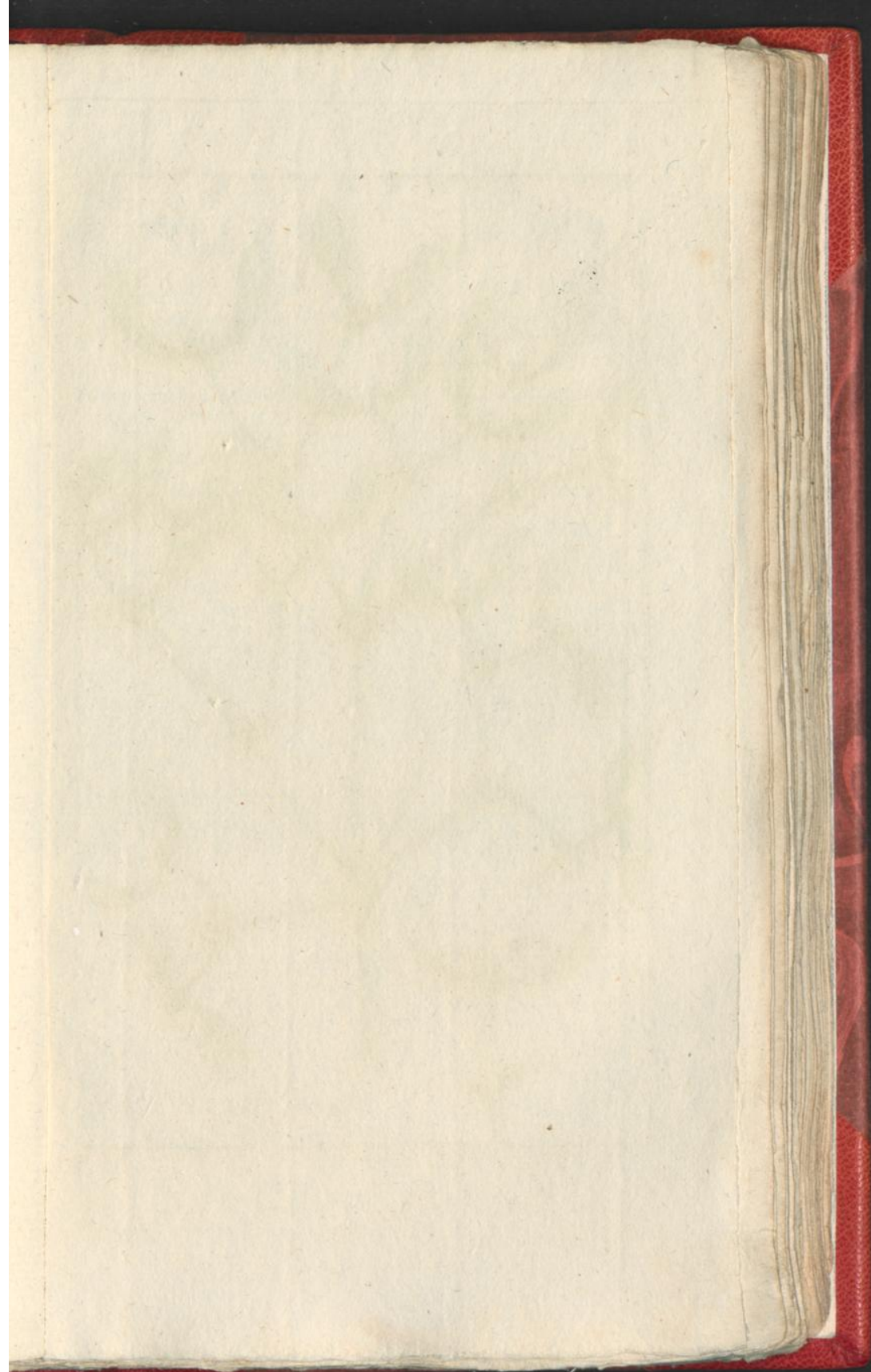
GEBRUIK. Zo men in 't Voorjaar deze Berkenboom even door de
Schors boord, zo druip't 'er een vogt uit, 't geen men de zogenoemde
Berkenwijn noemt, die van de liefhebbers zeer geacht word. Deze zap
is niet alleen van veel dienst tegens de Majen en Wormen, maar hij word
ook bijzonder tegens den Steen geroemd. Hij is zeer sterk urindrijvend,
en in overvloed gebruikt, verwekt hij doodelijke waterloofing. Ook word
hij zeer tegens de Huid uitflag als Bloedzuiverende geroemd, vooral zo
deeze teruggedreeven was. Hij kan lang bewaard worden, voornaamlijk
zo hij met Zuiker en witte Wijn gegist heeft. De Bladen worden tegens
het Schurt zeer geroemd, en als Thee getrokken tegens de jigr. Ook gee-
ven ze een schoone gele Kleur. De Bast word tegens tuschenpoozende
Koortfen van een scorbutiquen zart, en nitwendig tegens Ulceraties ge-
roemd. Van de Katjes maakt men wasch en olie, en dit word bij de
Blindheid, Kanker en Ambeijen geroemd, maar men mag niet meer dan
II, III — VI, droppels inwendig van dit heete middel toedienen. Uitwe-
dig word het nog tegens de Wormen geraaden.

WITTE

Betula alba L.

Viscum album L.

W I T T E V I S C U M
M A R E N T A K K E N . A L B U M .

De XXIII^{de} CLASSE.

CLASSIS VIIa.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, IIde
Deel VIde St. bl. 328.

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, Tom. IIde part.
Ima pag. 273.

MARENTAKKEN met stompe Lancet-
vormige Bladen, een gegaffelde
Steng. en Aairen in de Oxelen.

VISCUM Foliis lanceolatis obtusis,
Caulē dichotomo, Spicis Oxil-
laribus.

1. Een struik rijpe Bezien draa-
gende.

1. Stirps Baccis maturis foetus.

2. Een bloeiend takje met een rijpe
Bezie.

2. Ramulus adhuc florens cum
Bacca matura.

2, b. Zaaën die verscheiden zijn
van de in

a, b. Semina Figura differentia

c. Gewoone gedaante van een hart-
vormige Bezie.

c. Figura consueta, quæ imitatur
alias cordiformem Baccam.

BLOEITIJD Een Roofheester de-
welke op verscheiden Boomen van
Europa en ook in Nederland groeit,
geëlijk op de Hazelnooten, Esche,
Linden, Wilgen, Bosch Pruisen,
Eiken en andere Boomen. Zij is al
zoos groen, bloeit in Maart, en in
September en October worden de
Besjen rijp.

TEMP. FLOR. Frutex parasitice
varius Arboribus Europæ quoque
Belgiæ innascitur, ut Coriisla,
Fraxino, Tiliæ, Salici, Pruno
sijvestri, Quercu & aliis, fem-
perque viret. Martio floret &
Mensibus Septembris & Octobris
Baccæ mutarant.

GEBRUIK. *Viscus Quernus*. HIPPOCRATES gebruikten de Bladen van
deze Roofplant als oplosfend en versterkend Middel. De Plant word bij
sommige Volken als Heiligdom vereerd en is in groot aanzien, en tegens de
Valende ziekte als Genesmiddel geëerbiedigd. Deeze meening heeft heden
nog voor een gedeelte invloed op sommige Artsen, en het Middel is ver-
scheiden maalen met meerder of minder gevolg op deeze ziekte beproefd.
Men geeft om de ses uren 3 gr. van het Poeyer met *Sijf. Paon.* en ge-
bruikt een sterk afkookfel van het Hout met *Sijf. Paon.* daarboven, als een
onfeilbaar Middel tegens de Vallende ziekte. Het is wel waar, dat 'er
waarschijnlijk zekere Proefneemingen nog hedendaagsch mede gemaakt zijn,
maar of deeze zo onfeilbaar zijn, wil ik niet beslifen. Voor 't overige
wordt het nog bij andere convulsivische Ziektens geroemd, als bij voor-
beeld. bij de St. Viets dans, krampachtige Aamborstigheid, de Hick, Vrijs-
terziekte, Duizeligheid, Ambeijen, Jigt, Beroerte en Lammigheid, tot ver-
sterking der Vesel bij Slijmziekten enz., maar veelvoudig vind men bij de
Schrijvers nog andere Krampstillende Middelen, als *Valeriana aff. feisd.*
bijgevoegd. De Besjen wierden als vergift, braaking en ontsteeking der
Ingewanden veroorzaakende, aangezien. BOERHAAVEN houd ze voor ver-
dikkend en stoppende, GALENUS gebruikten hunne slijm uitwendig tot ver-
zachting en als weekmaakend. In sommige Apotheeken houd men het
Pulvis epilept ad Guttetam Rivere daarvan na.

W I T T E
A S P H O D I L.

De *Vlde* CLASSE.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, *IIdde*
Deel XIIde St., bl. 331.

ASPFODIL met een naakte Stengel
en Degenvormige gekielde gladde
Bladen.

- a. De bloeiende Plant met zesbla-
dige zesmannige Bloemen.
b. Het Klootswijze, vlietsachtige,
driekwabbig, driehokkige Zaad-
doosje.
c. Het driekantige Zaad.

BLOEITIJD. *Het Zuidelijke Eu-
ropa, Portugal, Spanjen, Italien.*
Frankrijk en Switserland geven dit
gewas. Oostenrijk zelden of nooit.
De geheele Plant bedraagt zom-
tijds vijftig Ponden. De Bloem-
steng word een a twee Ellen hoog.
Bloeit in Junij en Julij.

A S P H O D E L U S
R A M O S U S.

CLASSIS *Vlta.*

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. IIdi. Part.*
Imæ pag. 553.

ASPHODELUS Caule nudo, Foliis
ensiformibus carinatis lævibus.

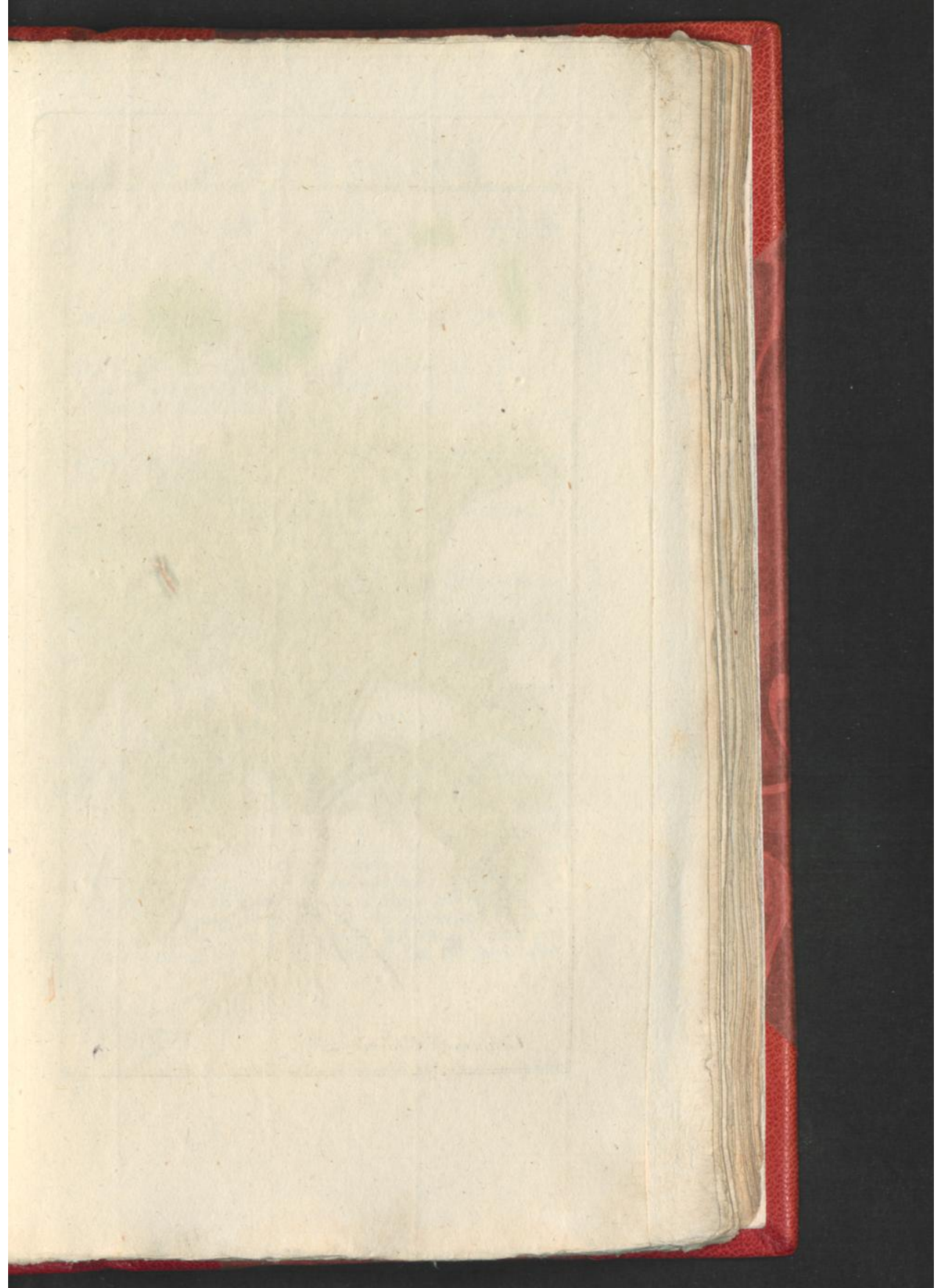
- a. Stirps Floribus hexapetalis,
hexandris.
b. Capsula globosa, carnosâ, tri-
loba, trilocularis.
c. Semen triangulare.

TEMP FLOR. Habitat in Eu-
ropa australi, Lusitania, Hispan-
nia, Italia, Gallia, Helvetia, sed
vix, ac ne vix in Austria, stirps
integra pondus librorum quinqu-
aginta sæpius pondere æquat. Sca-
pus non raro ad altitudinem Ul-
narum duorum ascendit. Junio
& Julio floret.

GEBRUIK. *Aspodeli Radix*, word als onaangenaam scherp en
bitter opgegeeven, en voor Urindrijvend, Maandstonden bevoor-
dend, week en rijpmaakend gehouden. De hedendaagsche Genees-
kunde gebruikt haar niet, ook is ze bij de Heelkunde als Wond-
zuiverend in geen groot aanzien. 'T is zeer twijfelachtig of dit
de zogenoemde Asphodelus der ouden zij.

Aphodelus
ramosus L.

Cichorium Endivia L.

T A M M E
C I C O R E I J.

De XIXde CLASSE.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, *IIde*
Deel Xde St., bl. 448.CICOREIJ met eenzaame gesteelde
Bloemen, en onverdeelde gekar-
telde Bladen.

- a. Een afgezonderd bloeiend Takje.
b. Een Straalbloempje.
c. Het Zaad.

BLOEITIJD. Men meent dat China
het Vaderland van deeze Plant zij.
Zij word alle jaaren in onze Tuinen
en Velden tot het huishoudelijke ge-
plant en bloeit in de Zomer.

C I C H O R I U M
E N D I V I A.

CLASSIS XVIIIjs.

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. IIdi part.*
IIda pag. 1184.CICHORIUM Floribus solitariis pe-
dunculatis, Foliis integris cre-
natis.

- a. Ramulus florens decerptus.
b. Flosculus Radii.
c. Semen.

TEMP. FLOR. Planta patriam
Sinam esse ducunt. Colitur quo-
tannis in hortis & arvis usu Cu-
linari atque æstate floret.

GEBRUIK. *Herba & Semina Endivie.* Een grasachtige aange-
naame bittere smaak is aan deeze tamme Cicoreij eigen. Benevens
dit zo is de Plant van wegens haar overvloedig zeepachtig vogt als
oplosfende, verbeeterende, urindrijvende, zagt purgeerende, zui-
verende en temperende bekend, en doet overal waar het nodig is,
zeer goede werking, en bijna dezelve als het *Cichoreum intijbus*.
Bij de ziekten der Gal en Galwegen is de Plant zeer oplosfend
en word dus met recht in de Geelzucht geroemd. Bij de Scheur-
buik, ziekten der eerste Weegen en Spijsverteering is zij niet min-
der voordelig. Regtstreeks als Artsenijmiddel is de Plant in
geen gebruik, maar meer als Huis- en Keukenmiddel, en zo wel
voor zieken als gezonden een zeer ligt te verteerend en gezond
Voedfel, zo wel als Salade of gekookt. Het Zaad, 't welk ook
Sem. scariolæ genoemd word, word onder de *Sem. IV. frig. minor.*
geteld.

EUROPISCH
A A R D N O O T.

De Vde CLASSE.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, *IIde*
Deel VIIIfte St., bl. 53.

AARDNOOT met een veelblaadig
Omcwindsel (*).

- a. De algemeene Zonnescerm.
- b. Het veelbladige Omcwindfel.
- c. De Bloem met vijf Meeldraadjes.
- d. De Bloem met het Vruchtbeginfel
zonder Meeldraaden.
- e. Een Bloemblad.
- f. Het Vruchtbeginfel met Meelknop-
jes draagende Meeldraaden.
- g. Het onrijpe Vruchtbeginfel.
- h. De knobbelige Wortel.

BLOEITIJD. Groeit op de Akkers
en Velden van Duitschland, Swit-
serland, Frankrijk en Engeland.
De Wortel is eetbaar. In Neder-
land groeit het omstreeks Loosdui-
nen, Monster, Sandpoort, Velsen
enz., en bloeit in Majj en Junij.

(*) HOUTTUIJN geeft maar het geslagt, maar geen species aan.

BUNIUM
BULBOCASTANUM.

CLASSIS Vte.

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. IIdi Part.*
Imæ pag. 475.

BUNIUM Involucro polijphijllo.

- a. Umbella universalis.
- b. Involucrum polijphijllum.
- c. Corolla cum quinque Stamini-
bus.
- d. Corolla cum Germine absque
Staminibus.
- e. Petalum.
- f. Germen cum Staminibus anthe-
riferis.
- g. Germen immaturum.
- h. Radix tuberosa.

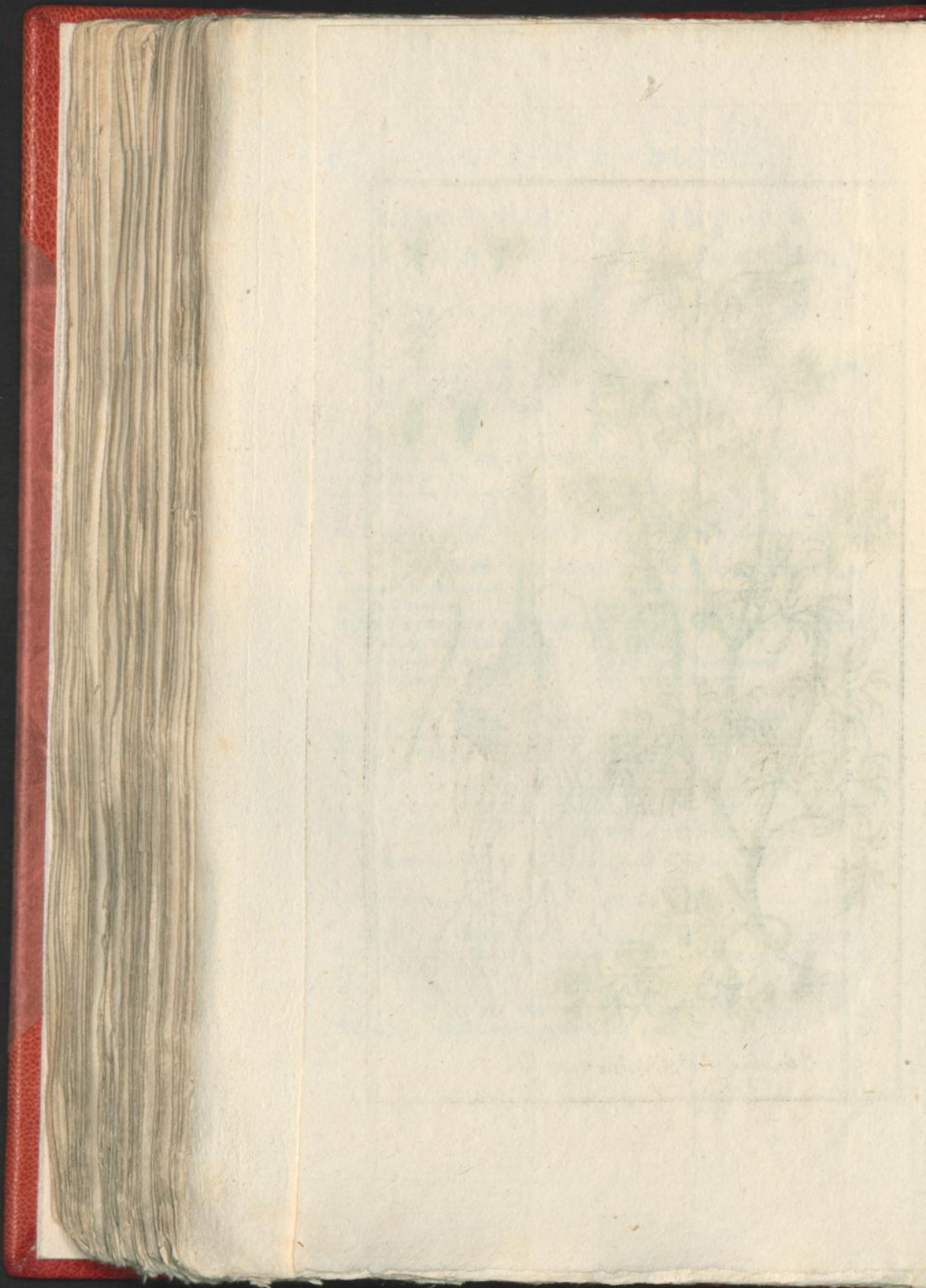
TEMP. FLOR. Habitat in Ger-
manix, Helvetix, Gallix, Angliæ
agris & arvis. Radix est esculenta.
In Belgia in regionibus belgice
dictis Loosduinen, Monster,
Sandpoort, Velsen &c. crescit
Majo, Junioque floret.

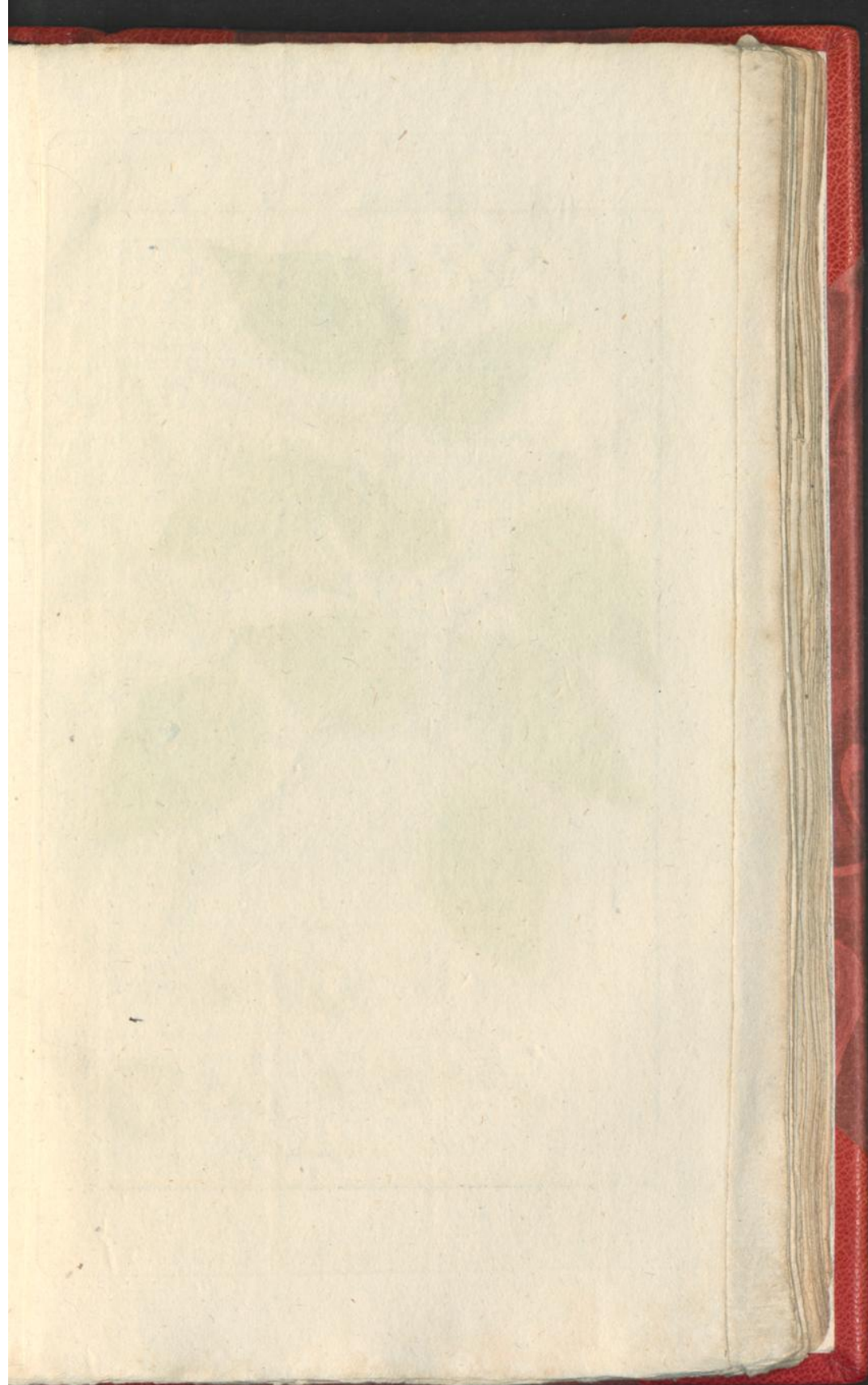
GEBRUIK. *Nuclea terreft.* Deeze soort Aardnooten zijn eet-
baar, zwaar te verteeren, maar voedsaam. Men meent dat ze de
Natuurdriften bijzonder aanzetten, maar dit doen alle sterk voed-
dende stoffen. Dat ze het Bloedwateren en Bloedspuwen tegena-
gaan, is een gezegde waarvan aan de nieuwe Geneeskunde niets
bekend is, vermits ze in geen gebruik zijn.

GE:

Bunium Bulbocastanum L.

Piper nigrum L.

GEMEENE
P E P E R.

De IIde CLASSE.

Zie LINNÆUS Nat. Hist.
door HOUTTUIJN, IIde
Deel IVde St., bl. 68.

PEPER met ovaale bijna zevenrib-
bige glatte gesteelde Bladen, die
de Steelen geheel eenvoudig heb-
ben.

a. De nog geslooten Kelk.

b. Dezelve geopend, vergroot, dat
men de twee Meelknopjes die op
weerskanten aan den grond van
het Vruchtbeginzel geplaatst zijn,
ziet.

c. Het Vruchtbeginzel zonder Om-
windsel, met de Meelknopjes aan
den grond.

d. Een rondachtige Bezie.

e. Dezelve dwars doorsneden ziet
men het eenigste Hokje waarin
het Zaad zit.

h. Het Klootswijze Zaad uit de
Bezie zonder Zaaddopje.

i. Hetzelve van ter zijde.

k. Hetzelve vergroot.

g. Een stukje van het Zaaddopje.

f. Het Zaad met het Zaaddopje.

BLOEITIJD. Groeit in Oostin-
dien, en word daar te Lande uit
de afgesneden Takken voortgeplant.
Het is een Heester, en vermits zij
met haare slingerende Steng allengs-
kens om hoog klimt, zo omvat zij
de Boomen en ten naasten by staan-
de steunsels, en dient dierhalven
ondersteunt te worden, daarmede
ze niet op den grond kruipt. Bloeit
dikwijls tweemaal in 't jaar.

P I P E R
N I G R U M.

CLASSIS IIde.

Conf. LINNÆI Sjst. Nat. Ed.
GMELINI, Tom. IIde Part.
Ima. pag. 76.

PIPER Folii ovatis sub septem
nerviis glabris, Petiolis simpli-
cibus.

a. Perianthium adhuc clausum.

b. Idem apertum, auctum, ut An-
theræ duæ ad Radicem Germinis
oppositæ conspici queant.

c. Germen absque Involucro, cum
Antheris ad Basin,

d. Bacca subrotunda,

e. Eadem transversim secta ut Lo-
culus unicus quem semen occu-
pat dignosci queat.

h. Semen e Bacca depromtum Glo-
bosum absque Arillo.

i. Idem a latere.

k. Idem Magnitudine auctum.

g. Frustulum arilli.

f. Semen arillo circumdatum.

TEMP. FLOR. Habitat in India
Orientali, ubi colitur, & planta-
tur Ramis dissectis. Frutescit,
& Caule Volubili gracile asfur-
git arbores &c. vicinas occupat,
hinc inde fulciri debet ne humo
procumbat. Sæpius bis in anno
floret.

GEbruik. Piperis Fructus. Dat de Peperkorrels eene zeer scherpe heete
Kruidenarij zijn, is bekend. Zij zijn verhitend, aanzettend, prikkelend,
mægsterkend en de drooge Spijsverteering bevorderend. Men gebruikt ze
tegens walging, zwakke Ingewanden, anderendaag'sche Koorts en bij de
hangende luig. Al 't geen wat aangaarde haar prikkelende vermoogens en
haare werking op 't Lichaam te zeggen is, is reeds boven bij de Spaansche
Peper *Capsicum annuum* aangehaald, en kan ook op dit middel aangewend
worden.

L

LANGE

L A N G E
P E P E R.

De *IId*e C L A S S E.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, *IId*e
Deels IVde St. bl. 76.

PEPER met Hartwormige gesteelde
en ongesteelde Bladen.

BLOEITIJD. *Groeit in Oostindiën.*
Het is een Heester die zig met haare
Takken om de naastgelegen Bloe-
men (lingerd. De Bloeiwijs is de-
zelve gelijk die der voornoemde.

P I P E R
L O N G U M.

C L A S S I S *IId*e.

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. IIdi Part.*
Ima pag. 77.

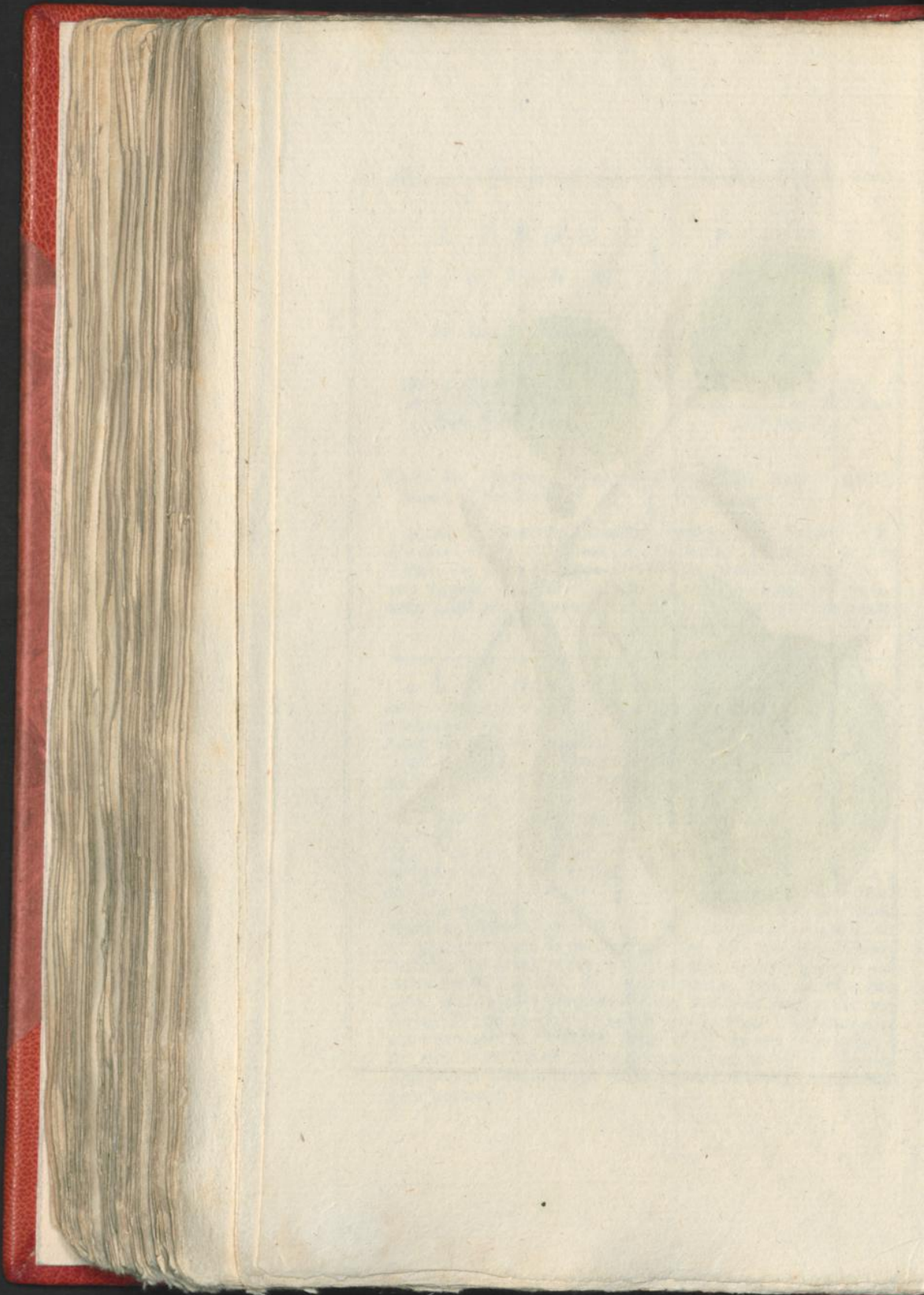
PIPER Foliis cordatis petiolatis
sesilibusque.

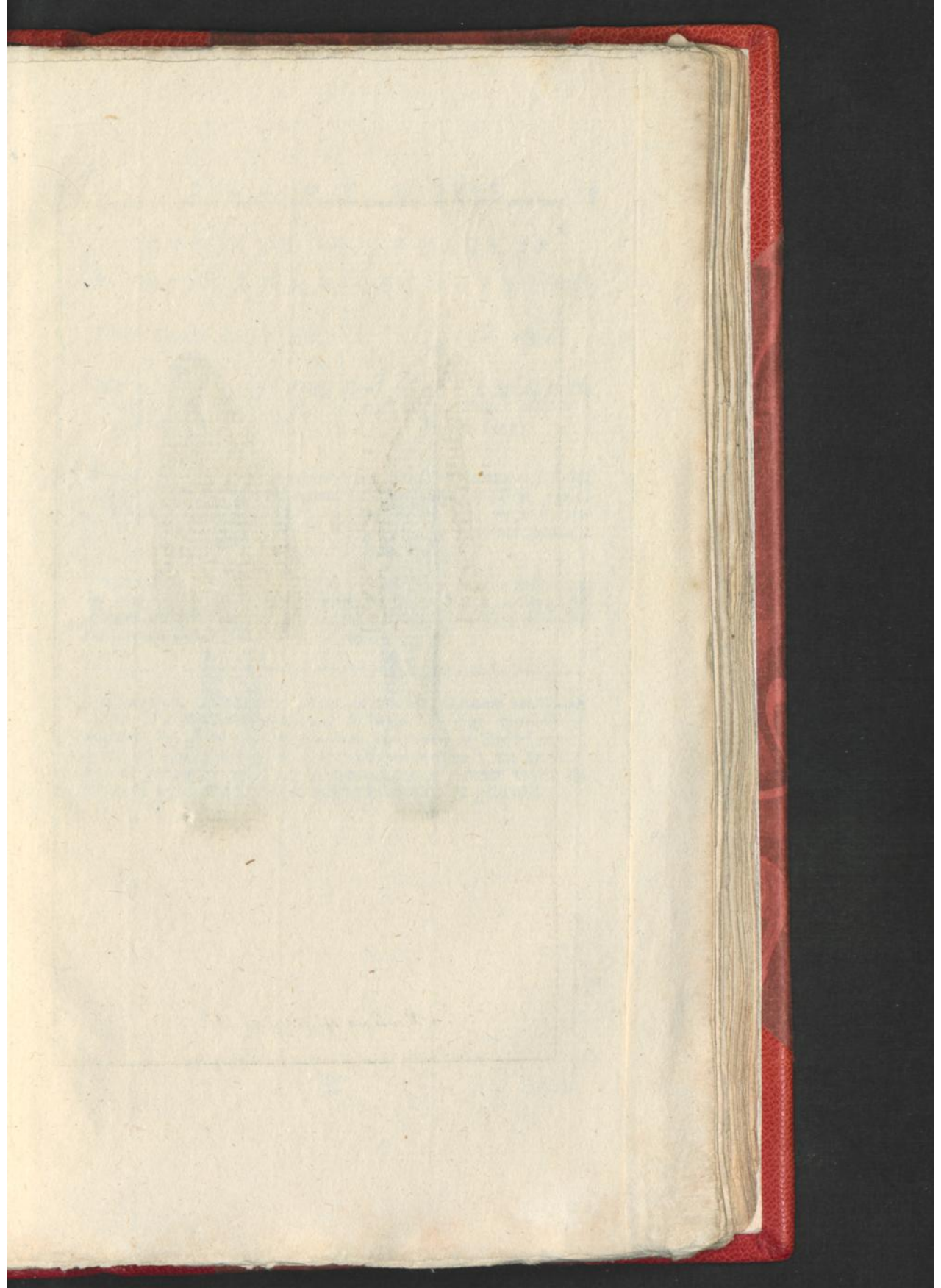
TEMP. FLOR. Habitat in India
Orientali. Frutescit, & Ramis
sicut antecessens Arbores vicinos
amplectitur. Idem ratione inflo-
rescentia fit ut in Planta antecede-
nti.

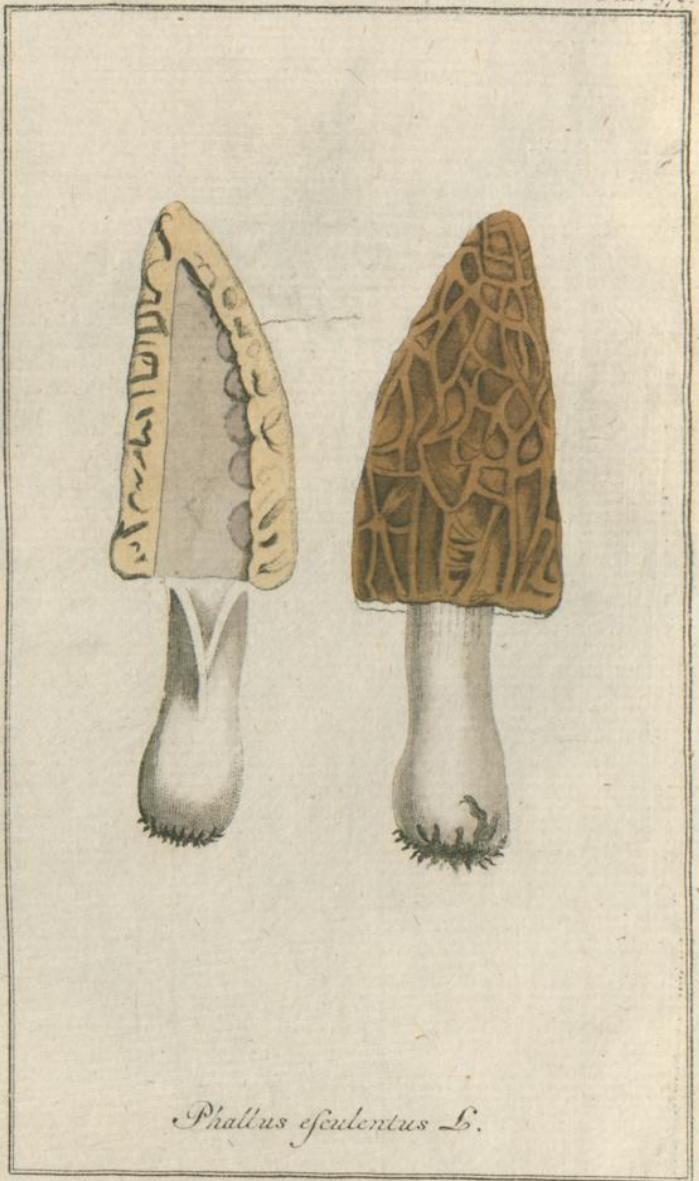
GEBRUIK. *Piperis longi Fructus.* Deeze Peperkorrels zijn meer heet, maar niet zo kruidig en scherp van smaak en reuk gelijk de voorgaande soort. Zij zijn verbittend, aanzettend, sterkende den Maag en beletten den Hik. Men gebruikt ze tegens de anderen-daagsche Koorts. Winden en Rommelingen die van koude of slijmigheid voortkomen. Bij een zwakke Maag is het daar mede getrokken water niet zonder dienst. Uitwendig gebruikt men ze in zalven tegens de lomigheid of pijnen der Ledemaaten, die van koude hun oorzaak hebben. Alle werkzaamheid deezer Kruidenarij bepaald zig enkel bij het prikkelend vermogen, maar enkel bij dusdanige gestellen, wier tegenwerking onderdrukt, of bij de zogenoemde indirecte zwakte van enkele deelen, en hier is zeer ligt in te zien, dat het even veel zij, zo dit, of een ander opwakkerend middel aangewend worde. In de Oostersche Landen, waar de vaste vezel door de overmaatige hitte veel van haar veerkracht verliest, zijn deeze middelen zeer gepast, en wel wijselijk door de natuur daar gesteld. Bij de prikkelbaare vezel, directe zwakheid, enz., zouden dierhalven deeze Middelen gantsch niet voordeelig zijn, zo als dit bij heete of ontsteekings Koortsen genoegzaam bewezen is. De lange Peper is bij ons niet in gebruik, om dat men meer aan de zwarte gewoon is, en zo hij ook in eenige Apotheeken weezen mogt, zo is hij vast van wegens zijn ouderdom bedorven.

Piper longum L.

Phallus esculentus L.

MORILIE PHALLUS
RIMPELZWAM. ESCULENTUS.

DE XXIV^{te} CLASSE. CLASSIS XIX^{de}.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.* Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
door HOUTTUIJN, *IIde* GMELINI, *Tom. II di Part.*
Deel XIVde St., bl. 637. *IIde pag.* 1449.

RIMPELZWAM met een Eijrond Cel- PHALLUS Pileo ovato cellulose,
luleus Hoedje, en een naakten stipite rugoso. (*Pileo ovato*,
Rimpeligen Steel. *marginē ad nato, Rugis undula-*
ris undique anastomosantibus,
stipite tenuiori.

BLOEITIJD. Groeit in Europa TEMP. FLOR. Habitat in Europæ
en Virginien in oude Boschen en & Virginie silvis Antiquis ad fe-
Haagen, ook in eenige Streeken van pes. — In Reipublicæ nonnullis
ons Gemeenebest. locis.

GEBRUIK. De bij ons gewoone en niet onaangenaam van smaak zijnde Morillies, zijn zeker nog de beste en minst schadelijkste zoorten der in de Keuken gebruikte Zwammen en Paddestoelen, echter zo zijn ze met dit al niet zonder verdenking. Als Artsenijmiddel komen ze geenzints in aanmerking en worden alleen als lekkernij en Bijmiddel bij de spijsen in de Keuken gebruikt.

ZEEMLEERE | A G A R I C U S
KAMPERNOELIE. | C H A N T A R E L L U S.

DE XXIVde CLASSE.

CLASSIS XIXna.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, IIde
Deel XIVde St. bl. 601.

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, Tom. IIde *part.*
IIde pag. 1430. (*)

KAMPERNOELIE die geffeeld is, met
Takkige afloopende Plaatjes.

AGARICUS stipitatus, Lamellis rari-
mosis decurrentibus.

BLOEITIJD. Groeit op boschige
Weylanden van Europa. Omfrees
Haarlem. In de Boschen van Gel-
derland, Friesland en Ulrecht is het
in 't begin van den Herfst te vin-
den.

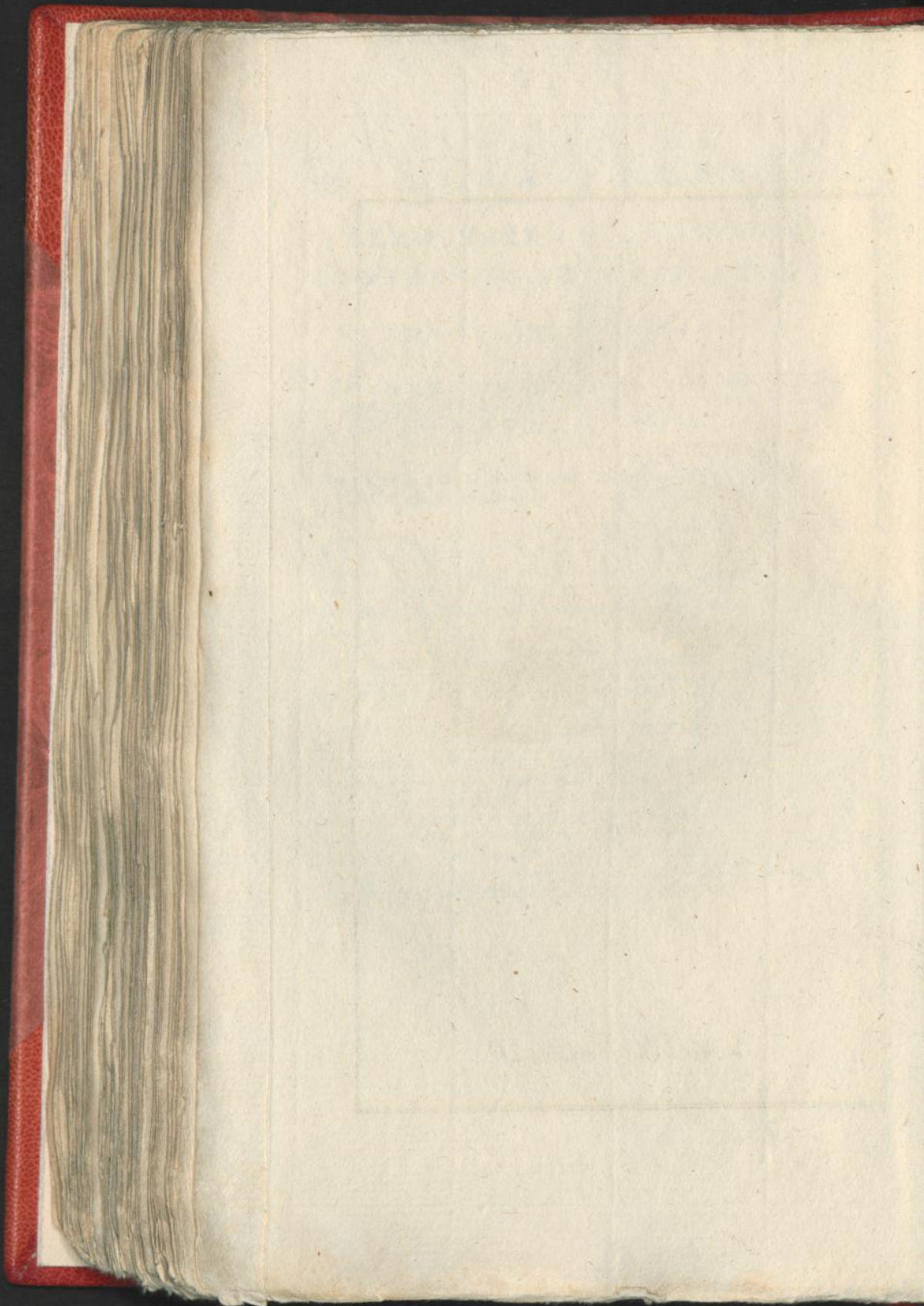
TEMP. FLOR. Habitat in Euro-
pæ pratis sylvaticis siccis. In Gel-
ria sylvis sic & in iis Frisia atque
Ultrajectinae. Crescit primo au-
tumno.

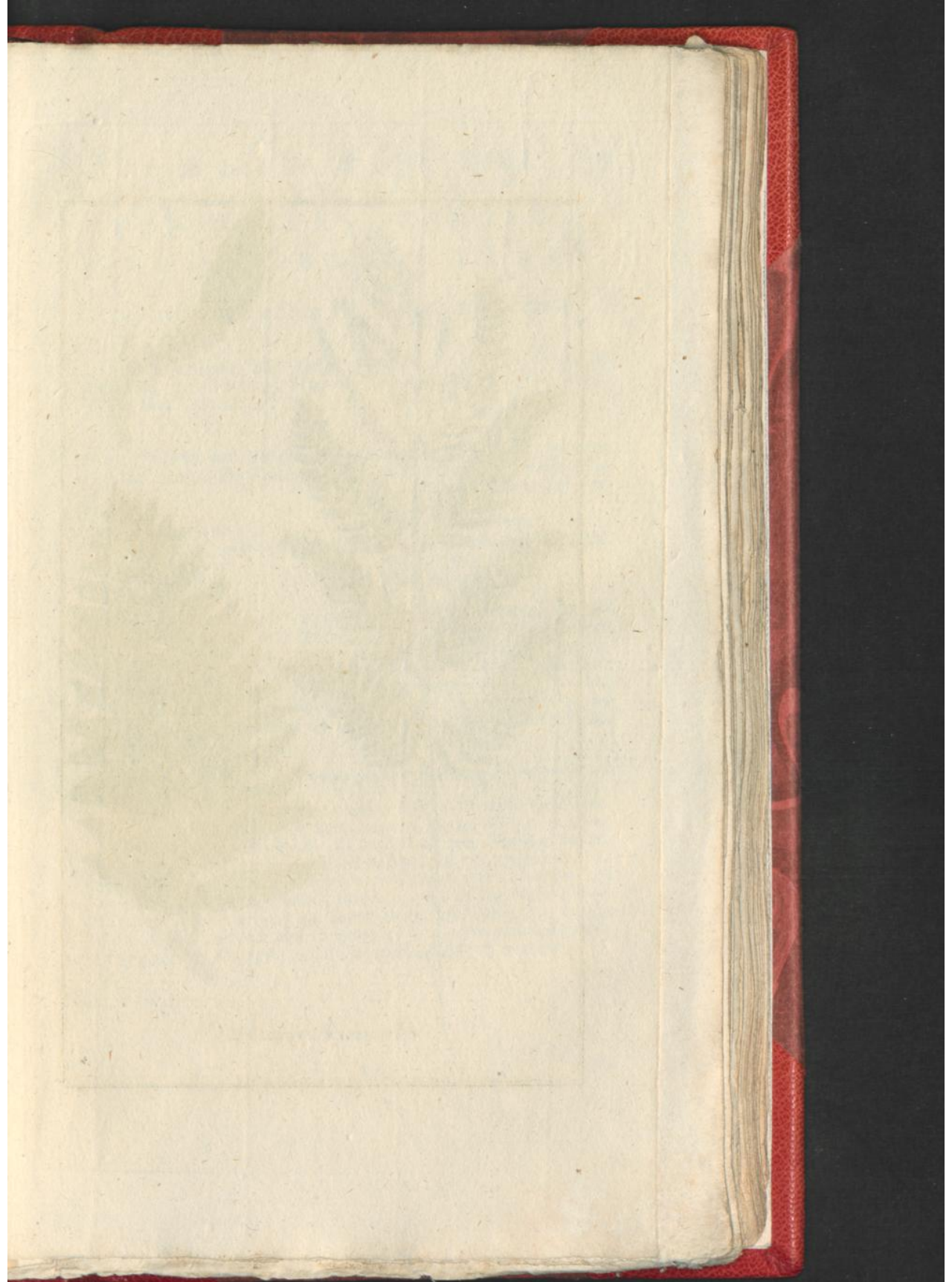
(*) GMELINIO hic *Agaricus MERULIUS CHANTARELUS*, Vitellinus suaveo-
lens, pileo (senescentis) excavato: margine undulato lobato, venis sub cristis
decurrentibus, stipite teretri farcto sursum dilatato audit.

GEBRUIK. *Chanterelle. Geele Champignon.* Ook deeze soort
Paddenstoelen behoord niet in het gebied der Artsenijkunde, maar
meer in dat der Keuken. Deeze zo wel als de voorgaande zijn
hier maar afgebeeld om ze te kennen, vermits een verkeerde soort
kwaade gevolgen aanbrengen kan. Zelfs deeze zijn niet altoos met
zekerheid te gebruiken, en brengen raauw gegeten, wel dikwijls
heevige Buikloopen te weeg. Gekookt zijn ze minder nadeelig en
worden veel als bij middel tot de spijzen gebruikt.

Agaricus Chantarellus L.

Osmunda regalis L.

KONINGLIJK
TROS-VAREN.

OSMUNDA
REGALIS.

De XXIV^{te} CLASSE.

CLASSIS XIX^{na}.

Zie LINNEUS. *Nat. Hist.*
door HOUTTUIN, II^{de}
Deel XIV^{de} St., bl. 58.

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. II^{di} Part.*
II^{da}, pag. 1292.

TROS VAREN met dubbeld gevind
Loof, aan de Top Trostragend.

OSMUNDA Frondibus bipinnatis
apice racemiferis (*Fronde bipin-*
nata, Racemo terminato supra de-
composito)

- a. De Vruchtdragende Plant.
- b. Een bloeyend gedeelte derzelven,
natuurlijk groot.
- c. Een Loof Vin.

- a. Stirps jam fructifera.
- b. Frondis florida pars magnitu-
dine naturali.
- c. Pinna frondis.

BLOEITIJD. Groeit in de scha-
duwe en zompachtige Boschen van
het Noorderlijke Europa. en zijne
Steng word dikwijls een El hoog.
In Nederland aan den kant van
Schaduwachtige plaatsen, omstreeks
Haarlem, Naarden, Zwol en in
Friesland's Wouden.

TEMP. FLOR. Habitat in Europæ
borealis sylvaticis udis umbrosis
& stipite bicubitali non raro ad-
scendit In Belgia ad margines
fosfarum umbrosarum ex: gr: circa
Harlemum in regionibus prope
Naarden & Swoll in sylvis Frisiz.

GEBRUIK, *Filix florida, palustris. Water-Varen, Groote-Varen.*
De Wortel van deeze Plant heeft een iets scherpe en bittere smaak
en geen onaangename Reuk. Ze word voor zeer famentrekkende,
zuiverende en wondheelende gehouden, en als gorgeldrank en
mondzuiverend gebruikt. Daarenboven roemd men ze bij Breuken
en houd ze voor een specifiek Middel tegens de Engelsche Ziekte.
Eenigen willen haar ook als buitengemeen voordeelig bij de Jigt
houden. Zij is thans niet in gebruik, en nieuwe proefneemingen
zullen moeten bewijzen, of zij de voornoemde lof verdiend.

SARSAPARILLE
STRUIKWINDE

De XXIIste CLASSE.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, *IId*
Deel VIde St., bl. 357.STRUIKWINDE met een gedoornde
hoekige Steng, de Bladen onge-
doornd, Eijronnd, stomp gespitst,
drieribbig.

- a, b. Een Steng met Bloemen en Be-
zien.
c. Een dwars doorsneden Bezie
toont de situatie der Zaa-den.
d. Een geheele Bezie.
e, e. De Wortelen.

BLOEITIJD. *Peru, Mexico en*
Virginten is het Vaderland van dee-
ze Heester, dewelke met haare haak-
vormige ranken de Boomen opwaards
klimt. Bloeit in Augustus en Sep-
*tember.*S M I L A X
SARSAPARILLA.CLASSIS *VIta.*Conf. LINNÆI *Sijst. Nat.* Ed.
GMELINI, *Tom. IIdi. Part.*
Imæ pag. 553.SMILAX *Caule aculento angulato,*
Foliis inermibus ovatis retuso
mucronatis trinerviis.

- a, b. *Caulis pars cum Floribus &*
Baccis.
c. *Bacca transversim secta, ut*
fitus Seminum appareat.
d. *Bacca integra.*
e, e. *Radices.*

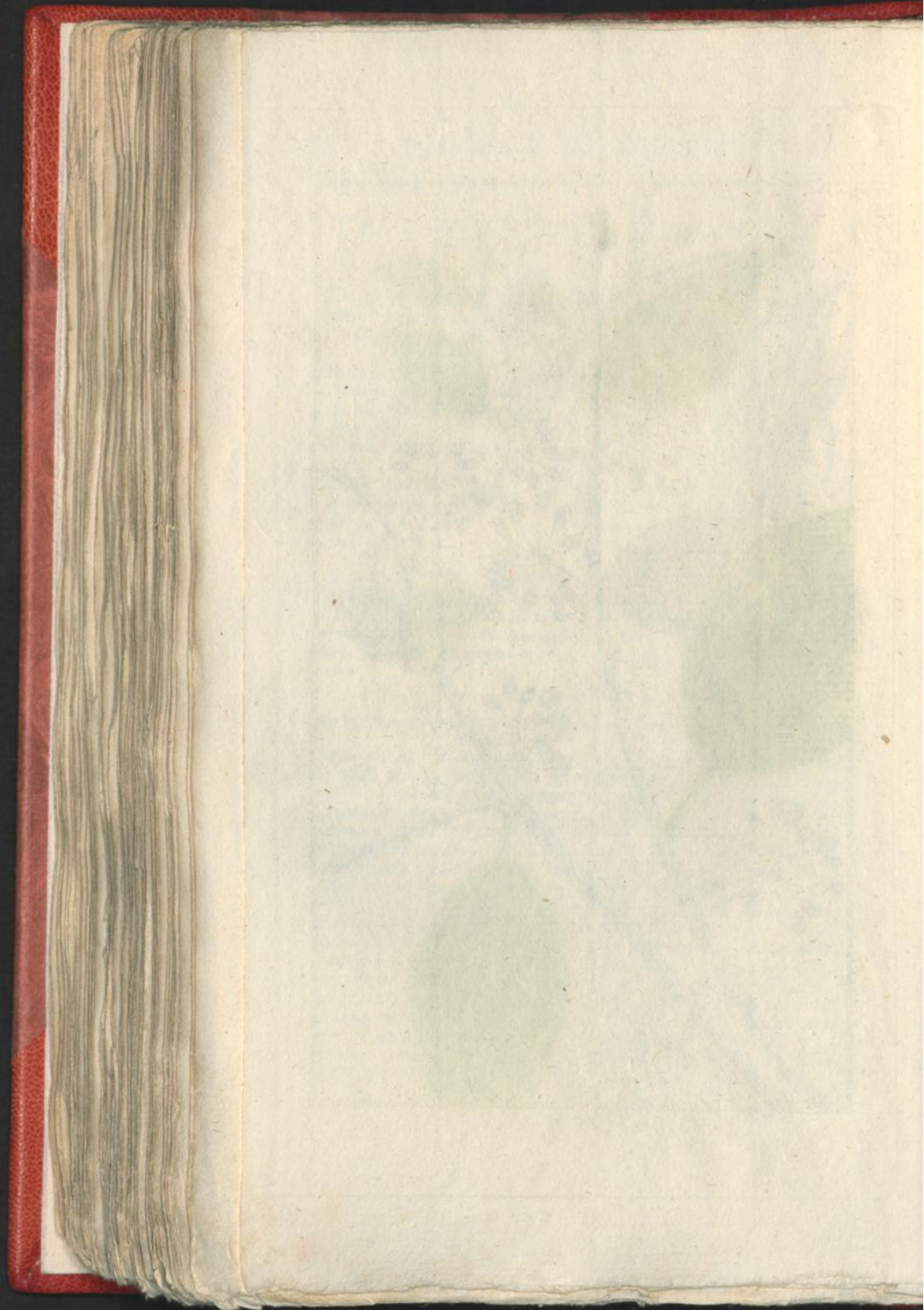
TEMP. FLOR. *Habitat in Peru,*
Mexico, Virginia. Frutescit &
farmentis viticulosis ad Arbores
adscendit. Floret Augusto &
Septembri.

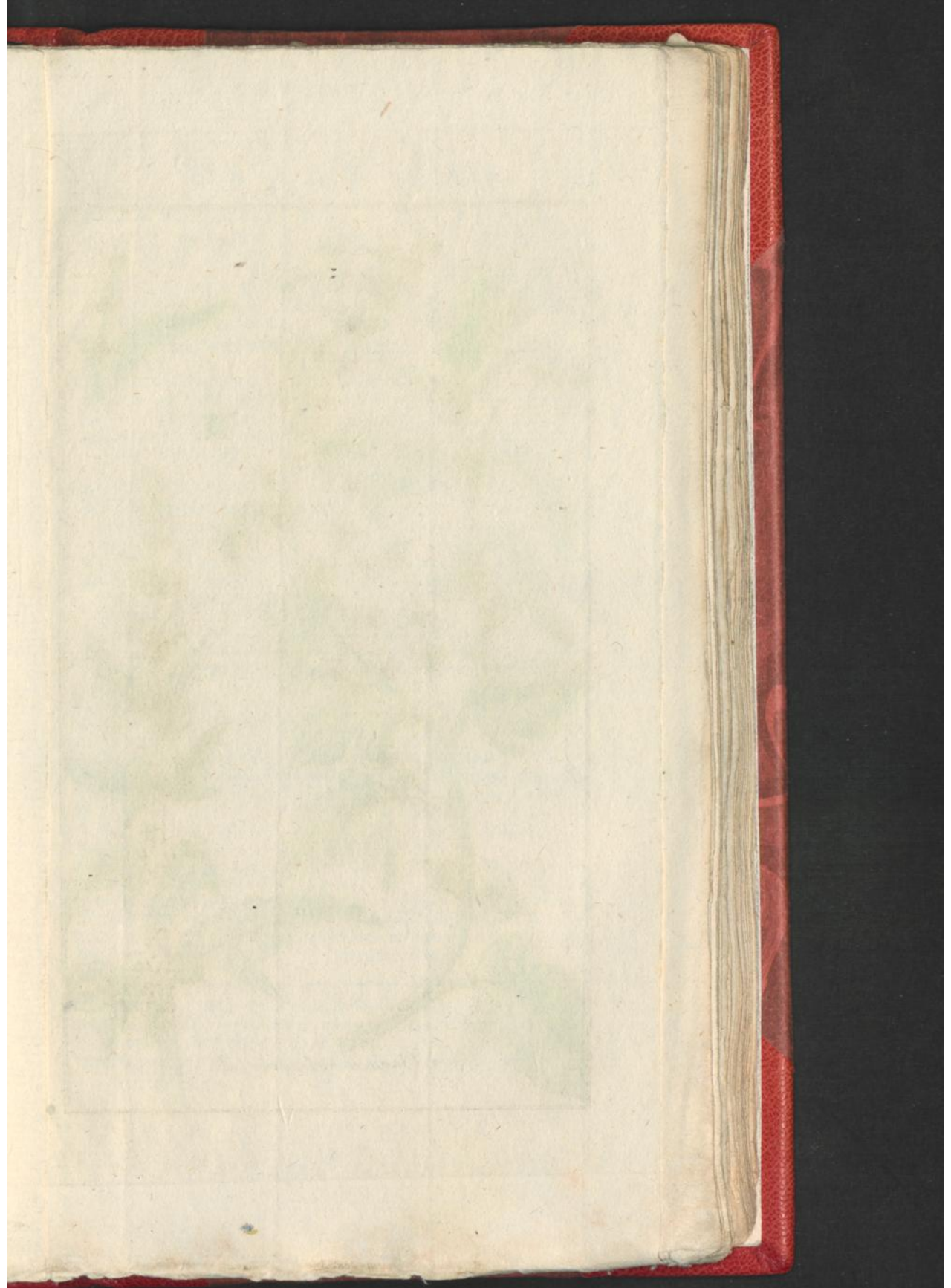
GEBRUIK. *Radix Sarsaparilla*, de uit America komende Wor-
tel heeft droog, een swakke iets slijmige smaak. Zij word voor
zuiverend en zeepachtig gehouden, en wel bij Venuskwaalen,
Rheumatismus, Jigt, Huidziekten, Cathar, slijmige Vogten enz.
geroemd. Men meende dat zij de Venusziekte zonder Kwikzilver
geneezenkonde, en beloofde zig veel goeds daarvan: ondertusfchen
zo heeft men wel opgemerkt, dat ze niets meer afdoet als onze *rad.*
Gram. en wel ook de *Carex Arenaria*, dewelke wij niet alleen versch
hebben, en zo doen te zelfs als werkzamer moeten aanzien, en
dewelke ook zo oneindig aangaande de Prijs verschillen. Versch
zijnde kan men toelstaan, dat de Sarsaparillen buitengemeen werk-
zaam zijn, maar tot ons gebragt is ze oud en droog, en ten hal-
ven van de wormen gegeeten. Neemt men daarenboven de bedrie-
gerijen die daarmede gedreeven worden, zo vraagt men te recht,
waarom de Artfen nog zulk een duur Middel voorfchrijven kun-
nen, 't geen minder afdoet als 't binnenlandfche? — De Wor-
tel word 't meest onder Dranken, Piffanen en de *Spec. p. dec. lign.*
gemengd.

MOES-

Smilax Parsaparilla L.

Spinacia oleracea L.

MOESKRUIDIGE
SPINAGIE.

De XXIIste CLASSE.

Zie LINNÆUS Nat. Hist.
door HOUTTUIJN, IIdz
Deel IXde St., bl. 344.

SPINAGIE met ongesteelde Zaad-
huisjes.

1. Een mannelijke Plant.
2. Een zelden Eenhuizige Plant.
3. Een vrouwelijke Plant.
4. Een mannelijke Plant met nog ge-
slooten Bloemknopjes.

a, a. Mannelijke Bloemknopjes.

b, b. Vrouwelijke Bloemknopjes, die
nog geslooten, vermengd met man-
nelijke.

c, c. Geopende vrouwelijke Knopjes.

d. Het Vruchtbeginsel met vier hair-
vormige Stijlen, en eenvoudige
Stempelen.

e. Hetzelve vergroot.

f, g, h. Het rijpe Zaad van een va-
rieteit der Spinagie met het gladde
Zaad.

i. Hetzelve vergroot.

q. Hetzelve zonder Omwindfel.

n. Hetzelve vergroot

k. Het drie stekelige Zaad.

l. Het Zaad, wier derde stekel niet
ligt zichtbaar.

m. Hetzelve vergroot.

p. Hetzelve zonder bedekking.

o. Hetzelve vergroot.

BLOEITIJD De geboorteplaats van
deze Plant is nog onbekend. Zij
wordt bij ons jaarlijks geplant. De
Bloeitijd reguleerd zig na den uit-
zaat, en de Plant wordt twee en
meer voeten hoog.

SPINACIA
OLERACEA,

CLASSIS Vra.

Conf. LINNÆI Syst. Nat. Ed.
CARMELINI, Tom. IIdi Part.
Imo pag. 508.

SPINACIA Fructibus fessilibus,

1. Planta mascula.
2. Planta monoica raro occurrens.
3. Planta fœminea.
4. Ramulus Plantæ masculæ Flo-
rum glomerulis nondum expli-
catis.

a, a. Glomeruli masculi.

b, b. Glomeruli fœminei nondum
aperti, cum intermixtis mas-
culis.

c, c. Glomeruli fœminei jam aperti.

d. Germen cum Stijlis quatuor ca-
pillaribus & Stigmatibus sim-
plicibus.

e. Idem auctum.

f, g, h. Semina matura, varietatis
Spinaciæ, Semine glabro.

i. Idem auctum.

q. Idem involucro denutato.

n. Idem auctum.

k. Semen trispinosum.

l. Semen spina tertia vix con-
spicua.

m. Idem auctum.

p. Idem in volucro denutato.

o. Idem auctum.

TEMP. FLOR. Solus natalis ad-
huc latet. Colitur apud nos quo-
tannis. Floret secundum varium
diffeminationis Tempus, & bipe-
dalem vel quoque majorem attingit
altitudinem.

GEBRUIK. Deze Plant is meer in de Keuken dan in de Apo-
theek bekend. Zij is voedzaam, maar voor een swakke maag zwaar
te verteeren. Uitwendig is ze als Pap verweekend en verkoelend,
vooral zo de Bladen op de bezeerde Huid gelegd worden.

GEWOONE
PINSTERNAKEL.

De Vde CLASSE.

Zie LINNÆUS Nat. Hist.
door HOUTTUIJN, IIde
Deel VIIIste St., bl. 198.PINSTERNAKEL met enkelde gevinde
Bladen.

- a. De algemeene Zonnescerm.
b. De Blom van de voorzijde met
vijf Meeldraaijes.
c. Dezelve van de agterzijde.
d. Het Vrughtbeginsel met twee Stij-
len.
e. Hetzelve volgroeit.
f. Hetzelve van de voorzijde toont
dezelve dikte.
g. De gelijke elliptisch samenge-
drukte Vrught.
h. Is tweedeelig.
i. Dezelve van vooren.

BLOEITIJD. Groeit op vochtige
steenige Plaatsen en Weijlanden van
't Zuideljk Europa. Dat zij in
ons Gemeenebest groeijen is niet stel-
lig te bepalen, maar ze word jaar-
lijks gehouwd, en de Wortel in de
Keuken genuttigd. De Steng word
vijf voeten hoog en bloeit in Julij.

PASTINACA
SATIVA.

CLASSIS Vta.

Conf. LINNÆI Sjst. Nat. Ed.
GEMELINI, Tom. IIde part.
Imæ pag. 490.PASTINACA Foliis simplicibus pine-
natis.

- a. Umbella universalis.
b. Corolla a Facie antica cum
quinque Staminibus.
c. Eadem a facie postica.
d. Germen cum Stijlis duobus.
e. Idem jam effectum.
f. Idem aparte antica ut crasfitia
conspiciatur.
g. Fructus compresso planus ellip-
ticus.
h. Bipartibilis.
i. Idem ab anteriori Facie.

TEMP. FLOR. Habitat in Europæ
Australis subhumidis, ad ruderata
& pascua. An in Belgica Reipu-
blica asferrere vix audeo, sed col-
litur quotannis radicis causa, usui
culinari. Caulis altitudinem quin-
que pedum nanciscitur. Julioque
florete.

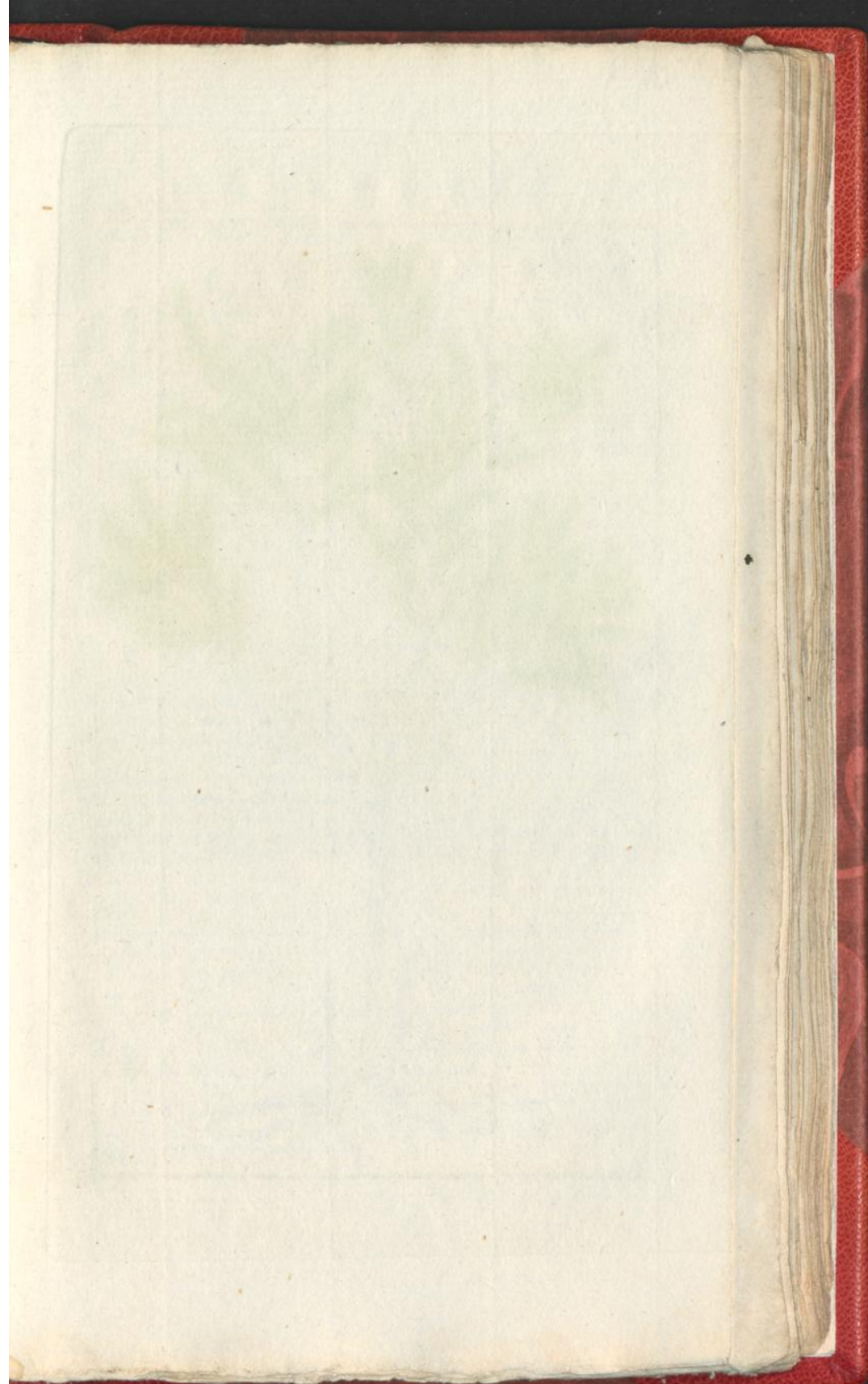
GEBRUIK. Een Middel dat in de Keuken van veel nut is. De
Wortel is voedsaam, aangenaam zoet en lekker, ze bekomt de
zwakke, en Longzieken zeer wel, en eenigen wilden haar ook bij
den Steen roemen. Zelfs BOERHAAVE roemden het zap bij Ulce-
raties in de Blaas bij den Steen, en pijnen der Urinweegen. Het
Zaad word van sommigen wel zelve bij de Koorts geroemd. Men
heeft aan de een jaar oud zijnde Wortel vergifte hoedanigheden toe-
geschreeven, maar zo deeze een jaar oud is, is ze niet eetbaar. Men
heeft nu dit aangaende voor korten tijd bemerkt, dat 'er nog een
zoort zij, die men nauwelijks van die onderscheiden kan, en die
Pastinaca Campestris genoemd word, en dewelke openbaar vergifte
hoedanigheid geuit heeft, en dus zijn deeze beide zoorten niet
met malkanderen te verwisfelen.

MOE-

Pastinaca

sativa L.

Ledum *Palustre* L.

MOERASSIGE L E D U M
L E D U M. P A L U S T R E.
D E X d e C L A S S E. C L A S S I S X m a s

Zie LINNÆUS Nat. Hist.
door HOUTTUYN, IIde
Deel Vde St., bl. 68.

Conf. LINNÆI Sjst. Nat. Ed.
GMELINI, Tom. IIde Part.
Ima pag. 693.

LEDUM met de Bladen lineaal, en
tien Meeldraadjes die langer zijn
dan de Bloem.

LEDUM Foliis linearibus, Stam-
nibus decem, Corolla longio-
ribus.

BLOEITIJD. Groeit in het Noor-
delijke Europa in zopen en vog-
tige Tuftanden. De Plant is
Heesterachtig, en veelvoudig drie
a vier voeten hoog. Bloeit in Junij
en Julij.

TEMP. FLOR. Habitat in Europa
septentrionalis paludibus & uligi-
nosis turfosis. Frutescit, & non
raro altitudinem trium quatuorve
Pedum attingit. Junio floret.

GEBRUIK. *Rosmarinus sylvestris*. Bloemen en het Kruid hebben geen onaangename maar sterke kruidachtige, bedwelmende, het hoofd aandoende, en het ongedierte doodende Reuk. De Reuk der uitbottende jonge planten is sterker en stinkender. De Smaak is bitter en kruidig, en het daarvan gestookt water evenaard het Roofwater. Het is een bedwelmend, de ademhaaling belettend, de Bloedwarmte verminderend verzwakkend middel, 't geen daarenboven angst en benaauwdheid, flauwtens, bazelen voortbrengt, urin en zweet drijft, de gal bederft, laxeeft, oplost en uitflag bevordert. De kinkhoest, aamborstigheid van een inflammatoriquen aart, zeere keel, huidjeuk, in 't geheel de ziekten der huid, benaauwdheid, flauwtens, waterzucht, eenige soorten der persloop, schurft, melaatsheid, het zeere hoofd enz., zijn de ongemakken waar het middel van X — XX — XXX gr. met water getrokken, voordeelen aangebragt heeft. Voor allerhande soorten van ongediertens is het doodelijk, en voor de honingbeijen het gezondste voedsel. Daar de Plant vrij bitter en de Hop zeer nabij komt, zo hebben haar de Boeren en Bierbrouwers onder het Bier in plaats van Hop gebrouwen, maar daar het Bier daardoor eene zo bedwelmende gevaarlijke dronkenschap veroorzaakt, zo heeft de geneeskundige Politie het gebruik tot die behoefte op 't strengst verboden. In Zweeden alleen heeft men tot dus verre de nauwkeurigste Proefneemingen aangaande de geneezingskracht van deeze Plant genomen, en 't staat te verwachten wat andere waarneemingen daarvan zullen opgeeven.

ROS-

ROSMARIJNBLADIGE ANDROMEDA
 ANDROMEDA POLIIFOLIA.

De Xde CLASSE.

CLASSIS Xma.

Zie LINNÆUS Nat. Hist.
 DOOR HOUTTUIJN, IIde
 Deel Vde St., bl. 83.

Conf. LINNÆI Sjst. Nat. Ed.
 GMELINI, Tom IIde Part.
 Imæ pag. 695.

ANDROMEDA met vergaarde Bloem-
 steeltjes, en Eijronde Bloemen.
 De Bladen overhoeks, Lancevör-
 mig en omgekruld.

ANDROMEDA Pedunculis aggrega-
 tis, Corollis ovatis, Foliis
 alternis lanceolatis revolutis.
 (Umbellis terminalibus pauciflo-
 ris, Corollis ovatis nutantibus,
 Foliis alternis lineari-lanceolatis
 revolutis.)

- a. De geopende Bloem toont tien ge-
 aairde Meeldraadjes.
 b. Een afgezonderd geaaird Meel-
 draadje.

- a. Corolla aperta ut Stamina de-
 cem aristata apparent.
 b. Stamen decerptum aristatum.

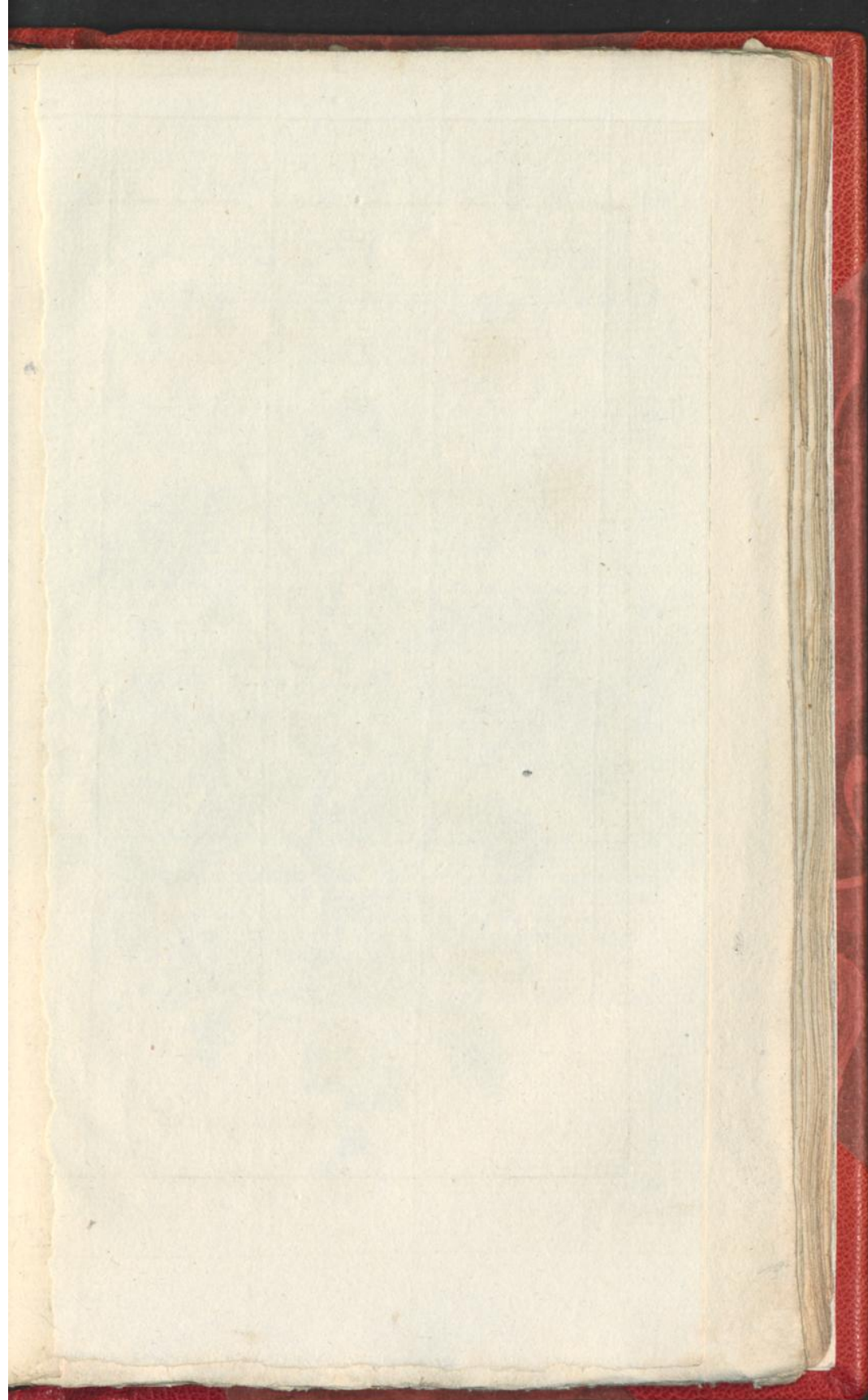
BLOEITJD. Groeit op koude stree-
 ken van Europa in Moerasfen,
 Boschadien en Turflanden. In Ne-
 derland omstreeks Zuidens en 't
 Graafschap Zutphen 't Bloeit in
 Maj, en in Junij is het Zaad
 reeds rijp. Het Heestertje word
 nauwelijks een hand hoog en komt
 het Moerasfige Ledum zeer nabij.

TEMP. FLOR. Habitat in Europæ
 frigidioribus paludibus & sijlvis
 turfosis. In Belgia in regione cir-
 cum Zuideras & comitatu Zutpha-
 nienfi, Flor. t Majo, & Junio semina
 jam maturant. Fruticulus vix pal-
 marem longitudinem attingens
 Ledo palustris simillimus.

GEBRUIK. Deze Plant is gantsch geen Artsenijmiddel, maar
 enkel hier geplaatst, om wegens haare gelijkenis met het Moeras-
 fige Ledum de Apothekers opletend te maaken, en ze beiden bet-
 ter van malkanderen te doen onderscheiden, dat daarmede geen
 verwiseling plaats heeft, zo als hetzelfde in sommige Apotheken
 van Duitschland geschied. Behalven de Bloemen onderscheiden zig
 de Bladen van deeze, doordien zij smaller, spitzer, van buiten grijs
 en zonder Reuk zijn; daar die van het Ledum breeder, tot de punt
 even breed, roestig, wollig en sterk ruikend zijn.

Andromeda polifolia L.

Cistus ladanifera L.

WILGENBLADIGE

C I S T U S.

De XIIIde CLASSE.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, IIde
Deels Vde St. bl. 260.

Cistus die Boomachtig is, met Lan-
cetvormige van boven gladde Bla-
den; de Steeltjes onder als een
scheedeje samengegroeid.

- a. Het rondachtige Zaaddoosje.
- b. Hetzelve dwars doorsneden,
toont de vijf hoekjes.
- c. De Zaaden.

BLOEITIJD. Spanjen, Portugal,
Candia, en nog meer Eilanden van
den Archipel brengen dit Gewas ten
voorschijn, en het bloest in zijn
Vaderland in Junij. Het is hees-
terachtig en word twee a drie voe-
ten hoog.

C I S T U S

LADANIFERUS.

CLASSIS XIIIa.

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. IIde Part.*
Ima pag. 822.

Cistus Arborefcens exstipulatus.
Foliis lanceolatis supra lævibus.
Petiolis Basi coalitis vaginan-
tibus.

- d. Capsula subrotunda.
- b. Eadem transversim secta loculos
quinque refert.
- c. Semina.

TEMP. FLOR. In Hispania, Lu-
sitania, Candia, aliisque insulis
Archipelagi crescit & patrio solo
Junio floret. Frutescit & duos
tresve pedes altitudine confe-
quitur.

GEBRUIK. *Ladanum Gumi.* Het vaste, zwarte, zwaare harst-
achtige Gumi, dat uit de Takken van deeze Boom druipt, is bitter
en balsamiek van Smaak en aangenaam van Reuk. Men heeft het
als pijnstillend, versterkend; oplosfend en Maagsterkend opgege-
ven en het bij de Persloop en Cathar geroemd. Hedendaagsch
wordt het niet meer inwendig gebruikt, maar wel uitwendig als
Rookwerk of onder Zalven en Pleisters als het *Empl. Stomachi*
Cephal.

ITALIAANSCH
ESCHEBOOM.

De XXIIIde CLASSE.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOÛTTUIJN, IIde
Deel IIIde St., bl. 633.ESCHEBOOM die de Vinbladen Zaags-
wijze getand heeft, de Bloemen
met Bloemblaadjes.

- a. Een tweeslagtige Bloem.
b. Een vrouwelijke Bloem.
c. Het ovale Vruchtbeginsel met een
rolronde Stijl, en dikachtige Sten-
pel.
d. De eenbladige vierdeelige Kelk.
e. Een Tak met rijp Zaad.

- f. De schil of korst van 't Zaad.
g. Het Zaad met de aanhangende
Schil.
h. Het Lancetvormige Zaad dwars
doorsneden.

BLOERTIJD. *Het Zuidelijke Eu-
ropa, Italiën, Siciliën, Calabriën en
Corinthiën leveren deze Boom die
zestien voeten hoog word. In de
Maand van Maij en Junij bloeijen
zijne buitengemeen welriekende
Bloemen.*

FRAXINUS
ORNUS.

CLASSIS IIde.

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMÆLINI, Tom. IIdi Part.
Imæ pag. 75.FRAXINUS Foliis ferratis, Floribus
corollatis.

- a. Flos hermaphroditus,
b. Flos fœmineus.
c. Germen ovatum cum Stijlo cij-
lindraco, & Stigmatē crasfuf-
culo.
d. Perianthium monophyllum qua-
dripartitum.
e. Ramus Seminibus jam maturis
onustus.
f. Crusta Seminis.
g. Semen crustæ adhærens.

- h. Seminis lanceolati sectio trans-
versa.

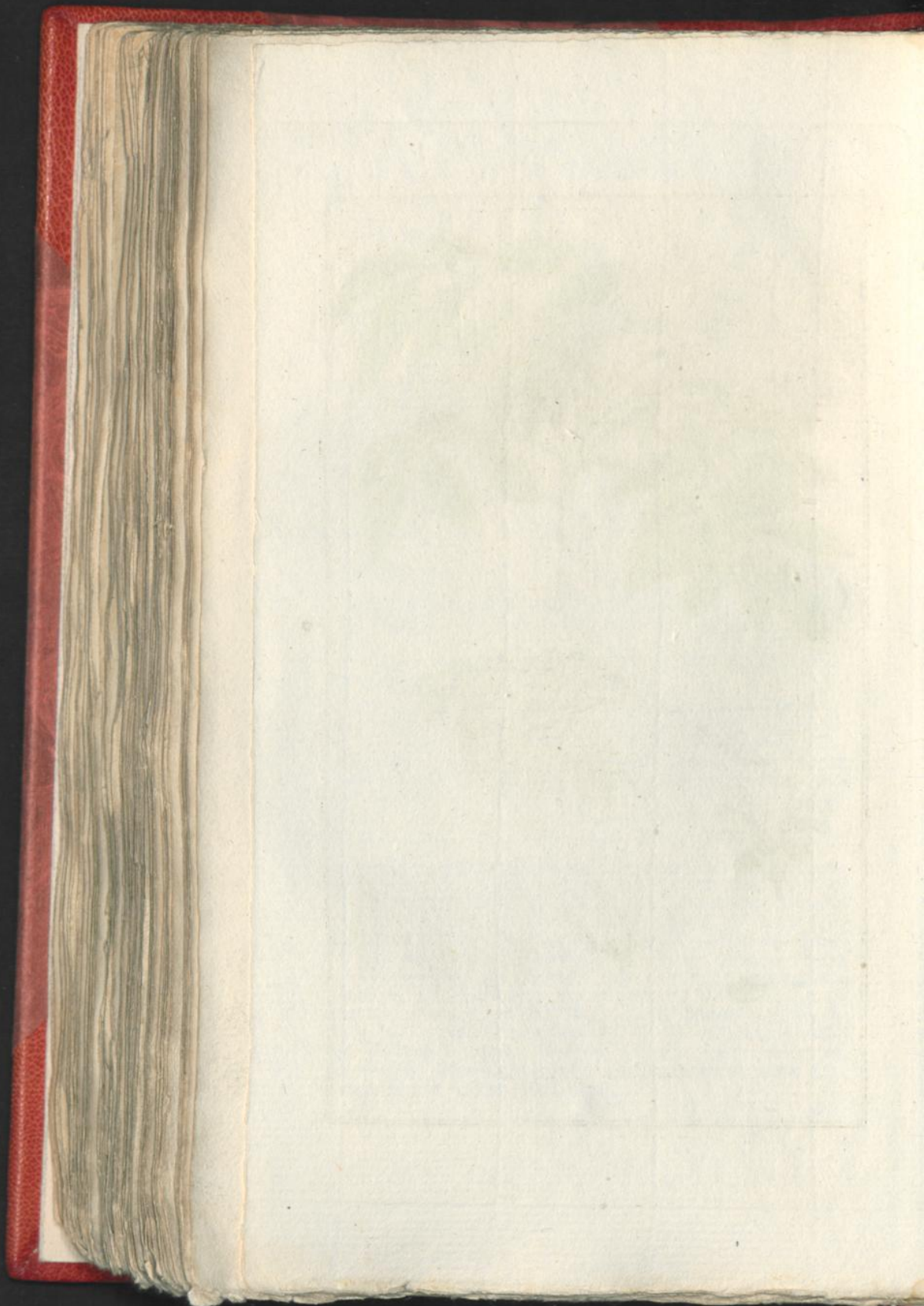
TEMP. FLOR. Sponte provenit
in regionibus Europæ australiorib-
us. Italia, Sicilia, Calabria, Co-
rinthia & ad pedes usque sedecim
arborefcit. Flores mensibus Ma-
jo atque Junio gratum odorem
spirantes erumpunt.

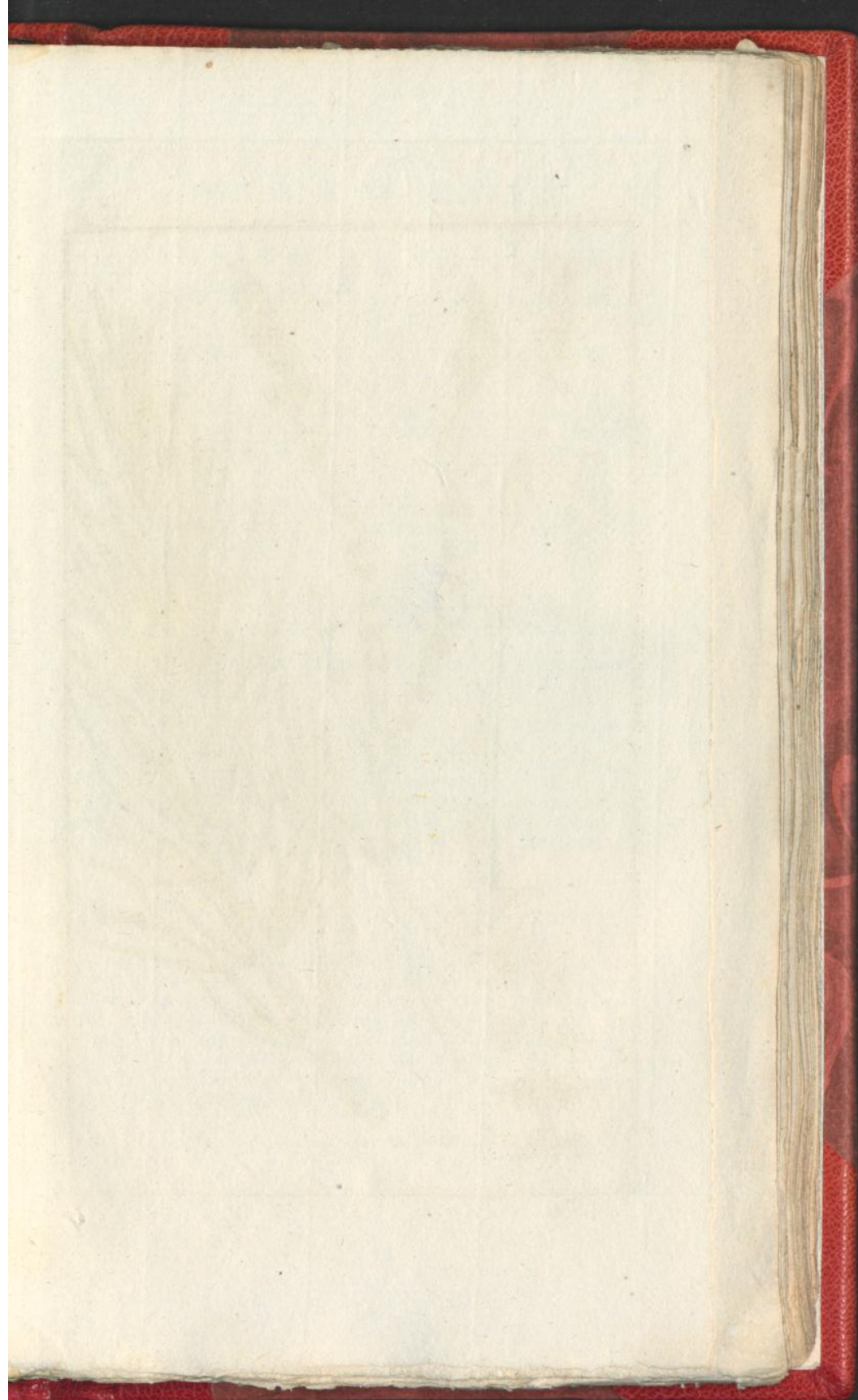
GEBRUIK. *Manna in lacrymis, Manna cavellata, Manna cala-
brina*, deeze drierhande soorten komen alle van deeze Boom en
worden door den tijd en bijzondere wijze van opgadering onder-
scheiden. Zij verschillen ook in Hoedanigheid, en deeze twee
laatste soorten werden voor de besten gehouden. 'Er zijn echter
ook nog andere Boomen waarvan deeze Manna genomen word.
De Manna is een roodkorrelig, half doorzichtig, honingzoete
substantie, die zoetmakend, zagtpurgeerend, afstompende en de
borst zeer nuttig is, en word bij de slijmige Aamborstigheid, de
Nieren Colijk, het Bloed wateren en als een zagtpurgeermiddel
voor kinderen en zwakke menschen gebruikt. Men geeftze van
ʒss. — ʒij. Zwakke ingewanden verdraagen ze niet zeer ligt,
vermits ze veel winden veroorzaaken.

AK-

Fraxinus Ornus L.

Equisetum arvense L.

AKKERIG
PAARDESTAART.

De XXIV^{te} CLASSE.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, *IIdē*
Deel XIVde St. bl. 24.

PAARDESTAART met een naakende
vrugtmaakende Steng, de on-
vrugtbaare Bladerig.

- a. *Het Loof of 't Blad.*
- b. *Het Revierig Paardestaart.*
- c. *De Vrugtdraagende Steng van het
akkerig Paardestaart.*
- d. *Hetzelve na de langte doorsnee-
den.*

BLOEITIJD. Groeit vrij gemeen
en overvloedig door geheel Europa
en Nederland op de Velden en Weij-
landen. In de Maand van April
schieft zijne Vrugtdraagende Steng
uit de zeer diep in de aard boorende
wortel en word een voet hoog.

EQUISETUM
ARVENSE.

CLASSIS XIX^{na}.

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
Gmelini, *Tom. IIdi part.*
IIdē pag. 1288.

EQUISETUM Scapo fructificante
nullo, iterili frondoso. (vel
*Fronde sterili verticillato ramofo
decumbente.*)

- a. *Frons s; Folium.*
- b. *Equisetum fluviatile.*
- c. *Scapus fructificans Equiseti ar-
vensis.*
- d. *Ejusdem sectio longitudinalis.*

TEMP. FLOR. Vulgaris atque ni-
mium frequens per omnem Euro-
pam & Belgiam quotannis in agris
& pratis versatur, & Mense Aprili
scapum fructificantem profert, qui
e radice profunde in terram mi-
grante ad pedis altitudinem ad-
scendit.

GEBRUIK. *Scopus cauda equina*. Heeft geen Reuk, maar eene
zwakke grasachtige Smaak. Men houdze voor zagt samentrekkend
zo wel inwendig als uitwendig, het afkookzel op de buik gelegd,
bij het Bloed wateren, de Nieren Colijk van het graveel: met
boter en wit bier word het als een goed huisremedie geprezen,
Bij de Koeijen en Schaapen zo zij daarvan eeten, baart het mis-
dragd. Voor 't overige word het alleen in 't huishoudelijke en
zeer zelden als geneesmiddel gebruikt.

GEWOONE

O R I J Z A

R I J S T.

S A T I V A.

De Vnde CLASSE.

CLASSIS Vta.

Zie LINNÆUS Nat. Hist.
door HOUTTUJN, IIde
Deel XIIIde St., bl. 472.

Conf. LINNÆI Sijst. Nat. Ed.
GMELINI, Tom. IIde part.
Imæ pag. 578.

Rijst. Het Kelkkaf is tweekleppig,
eenbloemig. De Bloem tweekleppig,
ongelijk, aan het Zaad groeiende (*).

a. De Halm met de veelbloemige Plum.
b. Dezelve met de Vrugdtraagende
Plum.

c, h. Het Kelkkaf, tweekleppig, scherp
ongelijk.

d. Een eenbloemig Aairje.

e. Hetzelve ontvouwen.

f, g. Holronde Scheepswijze Bloemklep-
jes.

k, h. Het kleine tweebledige vlakke Ho-
ningbakje ter zijde van het Vrugt-
beginsel.

i, l. Het Drijfstolswijze Vrugtbeginsel
met twee Stijlen.

m. Ses haarvormige Meeldraadjes met
van anderen twee gespleeten Meel-
knotjes.

n. Het Vrugtbeginsel met twee haar-
vormige Stijlen en twee knotswijze
gevinde Stempelen.

o. Geen Zaadhuisjen.

q, r. Het groote langwerpige op weers-
kanten twee gestrepte Zaad.

p, p. De Bloemklepjes aan het Zaad ge-
groeid.

BLOEITIJD. Aethiopiens, China's,
Indiëns en America's moerassige en over-
stroomde Landen geven dit Gewas. Ook
wordt het in die Landen gelijk in eenige
streekken van Europa geplant. De Halm
wordt drie voeten hoog.

ORIJZA Calijcis Gluma bivalvis, uni-
flora. Corolla bivalvis, sub æqua-
lis, Semini adnascens.

a. Culmus cum Panicula multiflora.

b. Idem Panicula jam fructificante.

c, h. Gluma calijcina bivalvis, acuta,
subæqualis.

d. Loculta uniflora.

e. Eadem explicata.

f, g. Valvulæ corollæ navicularæ cog-
cavæ.

k, h. Nectarium planum, minimum
diphysium ad latera germinis.

i, l. Germen turbinatum cum Stijlij
duobus.

m. Filamenta sex capillaria, cum an-
theris basi bifidis.

n. Germen cum Stijlis duobus capil-
laribus & Stigmatibus duobus cla-
vatis plumosis.

o. Pericarpium nullum.

q, r. Semen magnum oblongum, utri-
que bilobatum.

p, p. Corollæ valvulæ Semini ad-
natæ.

TEMP. FLOR. Habitat in Aethiopiæ,
Chinae, Indiæ & Americæ paludosis
inundatis. Colitur quoque in regio-
nibus iis sicuti in nonnullis Europæ.
Culmus altitudinem trium pedum
nascitur.

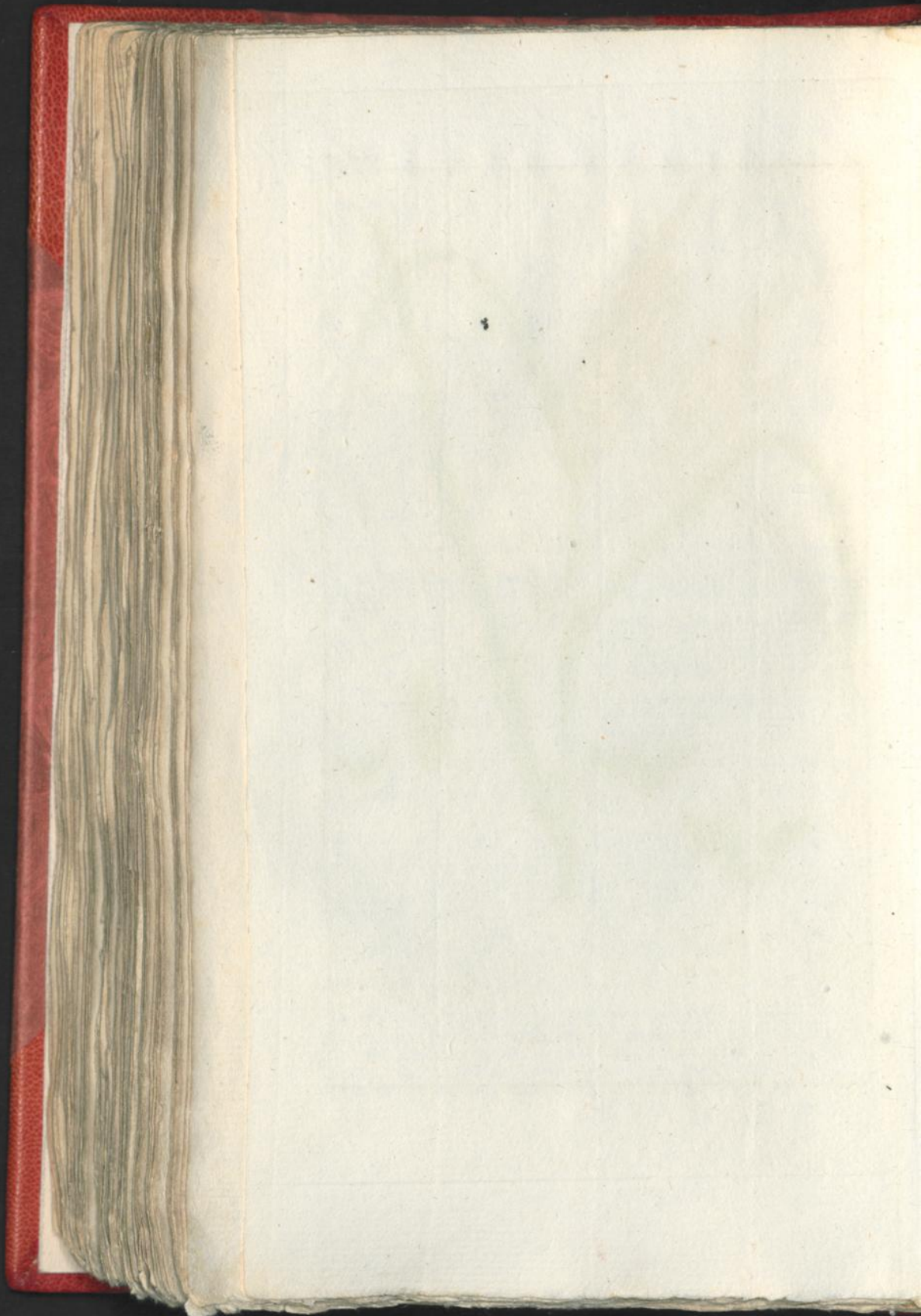
(*) Bij HOUTTUJN vermist men de onderscheiding der species.

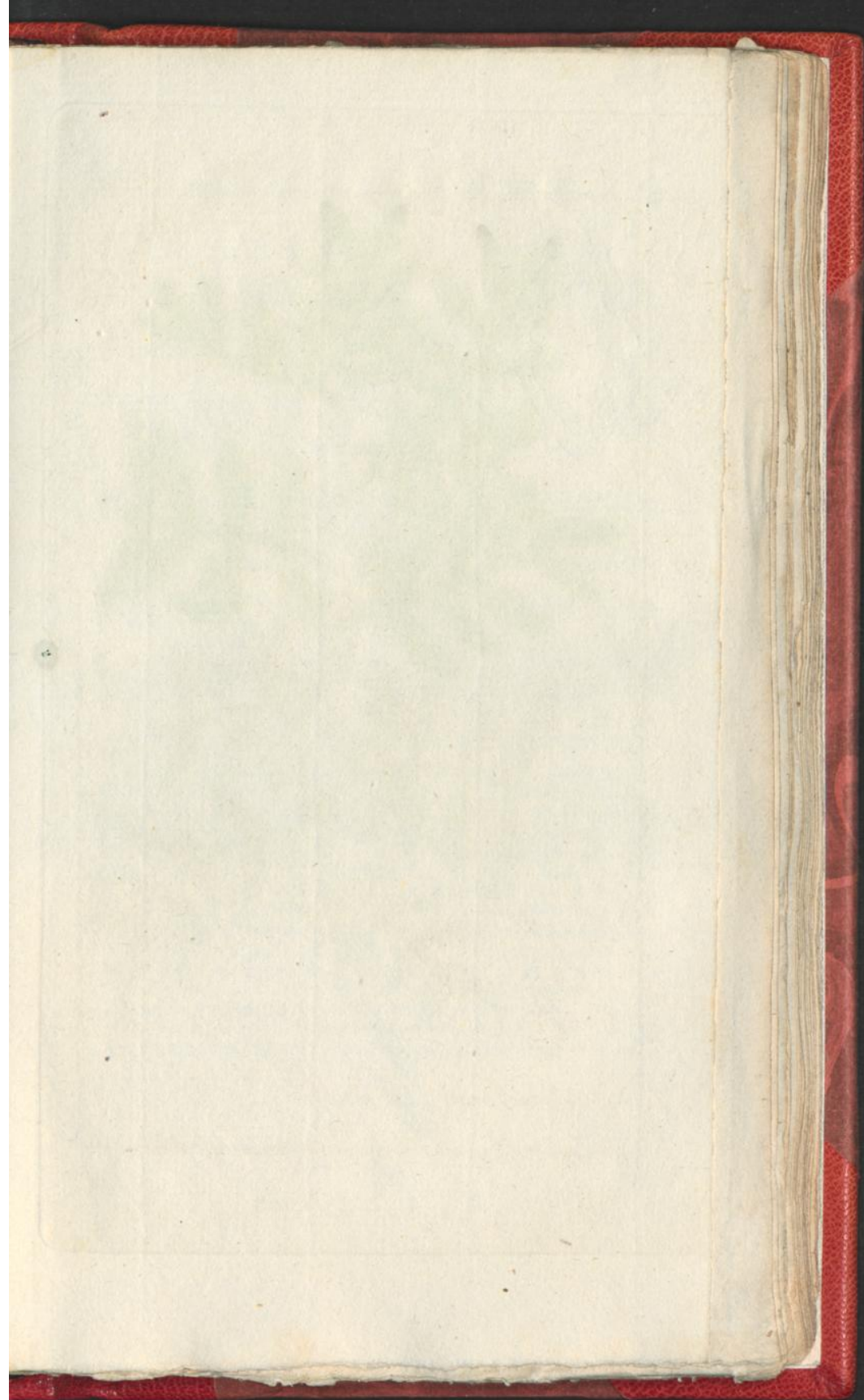
GEBRUIK. De Rijst is een zeer goed aangenaam Voedsel, die
met de Garst en andere diergelijke Zaden zeer veel overeen komt.
Hij heeft juist niet zo veel voedsel als geestige stof, gelijk de Arak
bewijst. Het afgekookte water is een zeer goed Huismiddel, en
vooral bij de ziekten der urinweegen van zeer veel dienst.

M A S.

Cryza sativa L.

Pylagia lentifolia L.

M A S T I K P I S T A C I A
P I S T A C H E B O O M . L E N T I C U S .

De XXXIste C L A S S E .

C L A S S I S V i a .

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, *IIdē*
Deel IIIde St., bl 496.

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. IIdi Part.*
Amq. pag. 457.

PISTACHEBOOM met afgebrooken ge-
vinde Bladen, de Blaatjes Lan-
cetvormig.

a. Een Tak met rijpe Vruchten.

b. Een Tros met vrouwelijke Bloem-
men.

BLOEITIJD. Groeit in Portugal,
Spanjen, Frankrijk en Palestina.

PISTACEA Foliis ab rupte pinnatis,
Foliolis lanceolatis.

a. Ramus Fructus maturos jam fe-
rens.

b. Racemus e Floribus femineis
constans.

TEMP. FLOR. Sponte in Lusita-
nia, Hispania Gallia, atque Pa-
lestina nascitur hæc arbor.

GEBRUIK. *Resina Mastichis.* Het Harst dat uit deeze Boom, zo hij door insnijding gekwetst word, druipt, is bros, helder, geel en zeer aangenaam ruikend. Men houdt het voor samentrekkend, Maagsterkend en als Wormmiddel in waardij. Bij de Hoest, Heesheid, Jigt, Steen, enz., is het als Geneesmiddel geroemd. Tot versterking na een Bloedspuwing, de witte Vloed, zwakke Maag, bij de doorloop en ulceraties der Ingewanden geeft men het tot \mathcal{E} in een Emulsie of met Arabische Gom. Gekaauwd is het bij catharraale toevallen der Tanden, de Keel, de Heesheid van veel waardij, gelijk BOERHAAVE betuigd. Uitwendig als Rookwerk bij de Jigt, de Engelsche Ziekte, Ambeijen en in 't geheel als Wondmiddel. Het Hout en het Extraqt, zacht samentrekkende zijnde, is toepasfelijk bij de Persloop, zwakke Maag, Winden, Jigt, Ambeijen en als samentrekkende Gorgeldrank. De meenigte van Composities hier aan te haalen belet de ruimte van 't beftek.

INDISCHE P I S T A C I A
P I S T A C H E - B O O M . V E R A .

De XXIIste C L A S S E .

C L A S S I S V i a .

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, IIde
Deel IIIde St., bl. 489.Conf. LINNÆI *Sijst. Nat.* Ed.
GMELINI, Tom. II di Part.
Itæ pag. 457.P I S T A C H E - B O O M met oneven ge-
vinde Bladen, de Vinblaadjes
ovaalachtig en omgekruld.

- a. Rijpe Steenvruchten.
b. De ovaale gladde Noot.
c, d. Dezelve na de langste doorgesneeden, toont de Pit.

P I S T A C I A Foliis impari pinnatis;
Foliolis sub ovatis recurvis.

- a. Fructus jam maturi drupacei,
b. Nux ovata glabra.
c, d. Ejusdem sectio longitudinalis
ut Nucleus appareat.

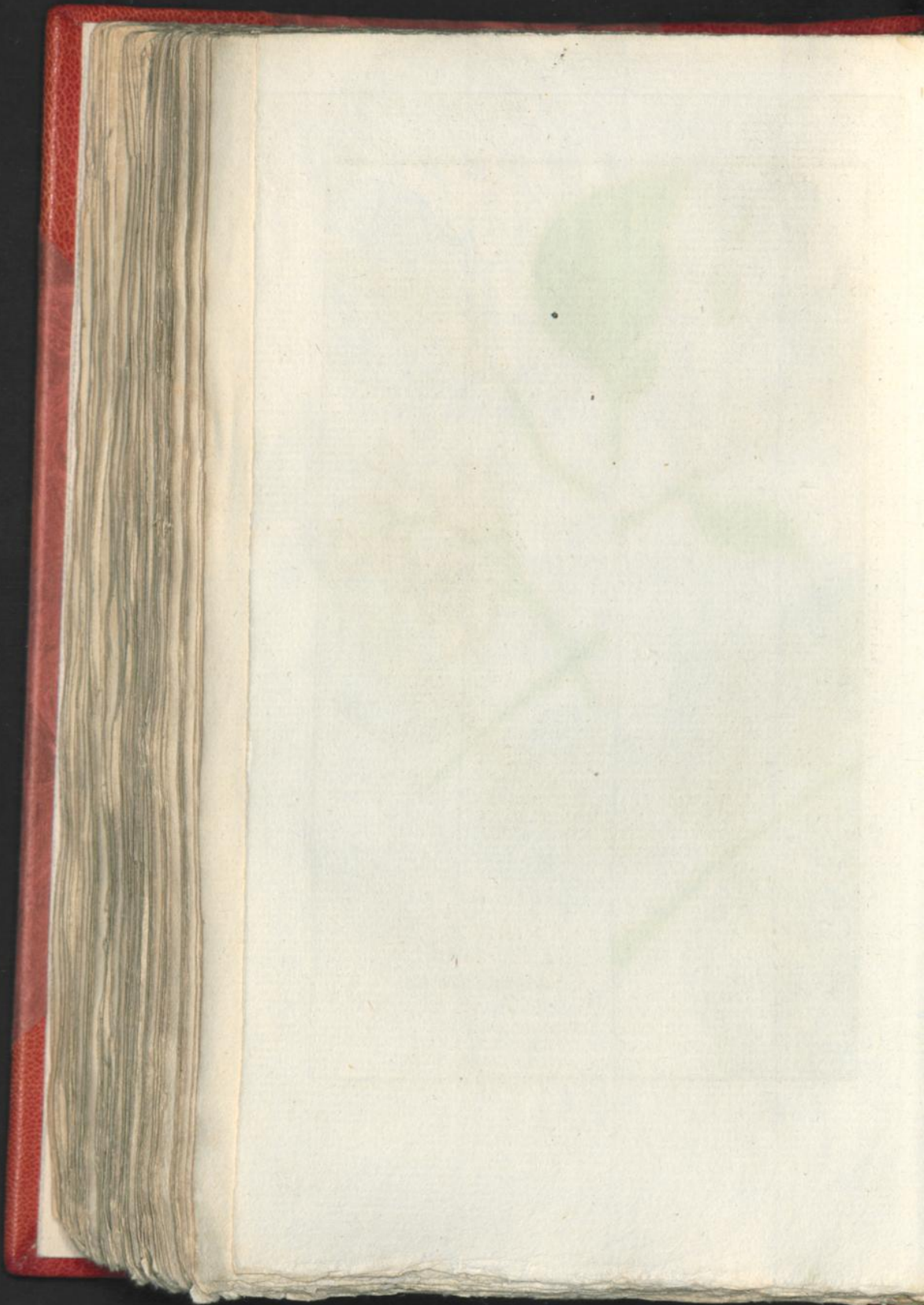
BLOEITIJD. Oostelijke Gewesten,
Perſien, Turkijen voeden deeze
Boom, en in Italiën word hij ge-
dweekt.T E M P . F L O R . Sponte crescit in
regionibus orientalibus Perſiæ,
Turciæ. Colitur autem in Italia.

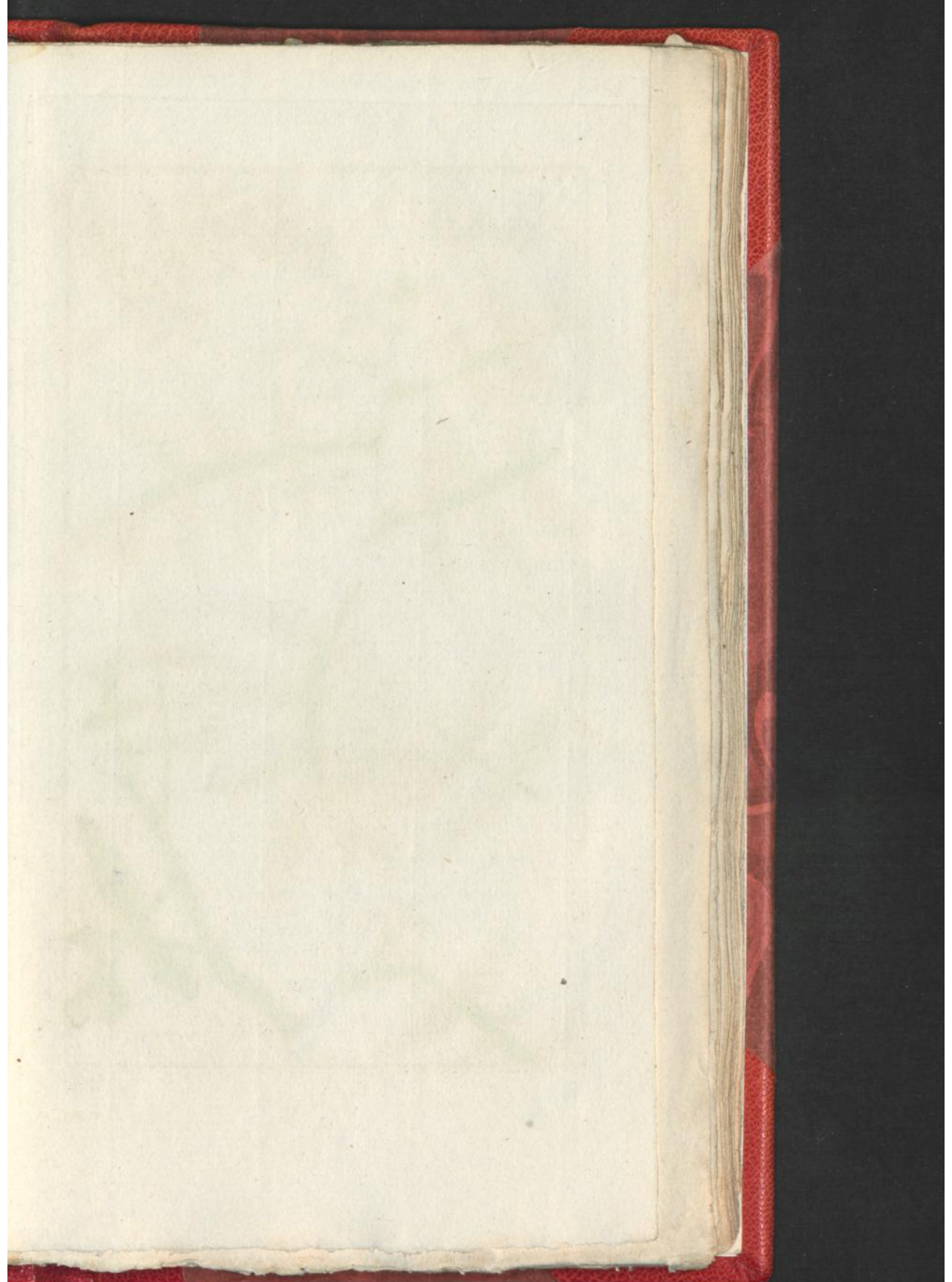
GEBRUIK. *Pistacia Nuces*. Deeze Nooten zijn zoet en vet-
tig, aangenaam van smaak, de zoete Amandelen nabij komende,
voedend en worden bij de Teering geroemd. De ouden hebben
ze voor een voedend, weekmakend, ontspannend Middel gehou-
den, en ze tot verkwikking en verwekking der minnedrift aan-
geraaden. Op diergelijke bijzonderheden geeft de Geneeskunde
thans geen acht, en daar de Vruchten bij ons komende sterk en be-
dorven zijn, zo zijn ze thans buiten allen gebruik.

T E R .

Pistacia vera L.

Pistacia terebinthus L.

TERBENTIJN
PISTACHE-BOOM.

De XXIIste CLASSE.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, IIde
Deel IIIde St., bl. 492.

PISTACHE-BOOM met oneven ge-
vinde Bladen, de Vinblaadjes
Lancetvormig ovaal.

- a. Een Tros met Meeldraadjes Bloemen.
b. De eigen vijffpleetigen Kelk.
c. De drooge Steenvrugt.
d. De Pit van dien.
e. De Noot.

BLOEITIJD. Groeit in Africa,
China, Italiën en Spanjen. De
Boom word vrij hoog en bloeit in
April.

PISTACIA
THEREBINTHUS.

CLASSIS VI.

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. IIdi Part.*
Ima pag. 457.

PISTACIA Foliis impari pinnatis
Foliolis ovato lanceolatis.

- a. Racemus Florum Stamineorum.
b. Perianthium proprium quinque-
fidum.
c. Drupa sicca.
d. Eadem aperta.
e. Nucleus.

TEMP. FLOR. Habitat in Africa,
China, Italia, Hispania. Arbor
vix minimis ad numerandus atque
Aprili floret.

BLOEITIJD. *Therebenthus Cypria*, is een vloeibaar, geel, half
doorzigtig, bitter en scherp Harst, en druïpt uit deeze Pistache-
Boom, zo hij gekwetst word. Het is oplosfend, weekmaakend,
urindrijvend, zagt purgeerend, een goed wondmiddel, en word
bij de Longteering, Hoest, Druïpert en Ulceraties gebruikt. Dee-
ze soort Therbenthijn heeft zeker alle hoedanigheden van de bo-
ven aangehaalde Therbenthijn Boom, maar zo 't schijnt in een
grootter en sterker werkzaamheid. In hoe verre dit zeker zij is
niet ligt te beslifen, vermits de Boomen zeer weinig opgeeven
en hij dus niet zeer gemeen is, de Venetiaanen vermengen hem
nog boven dien met haaren Therbenthijn, zo dat wij hem niet
zuiver hebben en onze proefneemingen dus niet met zekerheid
kunnen staaven.

G E M E E N E
B E E T E.De *Vde* C L A S S E.Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, *IId*e
Deel VIIde St., bl. 783.

B E E T E met getropte Bloemen.

- a. Een Tak met geopende Bloemknopjes
g. Een Bloempje in zijne natuurlijke grootte.
d. Dezelve vergroot, toont de rolronde vijfbladige Kelk.
c. Dezelve van ter zijde natuurlijk groot.
b. Dezelve vergroot.
e. Het Vruchtgeknop met twee recht op staande zeer korte, scherpe Stijlen en twee eispuntige aangehegte Helmdraadjes die de rolronde Helmknopjes draagen.
f. De in de Kelk ingesloten Vrucht.
h. Het enkele Nierenvormige Zaad.
i. De Wortel.

BLOEITIJD. Groeit aan de Zee stranden van het Zuidelijk Europa, en word in onze Tuinen en Velden gebouwd. De Steng word omtrent twee voeten hoog en bloeit in April en Maij.

B E T A
V U L G A R I S.C L A S S I S *Vta.*Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. IIdi Part.*
*Ima pag 451.*BETA Floribus congestis. (*Foliiis inferioribus ovatis*)

- a. Ramus Florum glomerulis nondum apertis.
g. Flosculus magnitudine naturali.
d. Idem auctus, cum Calijce pentaphyllo concavo
c. Idem a latere magnitudine naturali.
b. Idem auctus.
e. Germen cum Stijlis duobus brevissimis erectis acutis, & Filamentis adhuc duobus subulatis adnexis Antheras subrotundas fulcipientes.
f. Fructus Calijce involutus.
h. Semen unicum reniforme.
i. Radix.

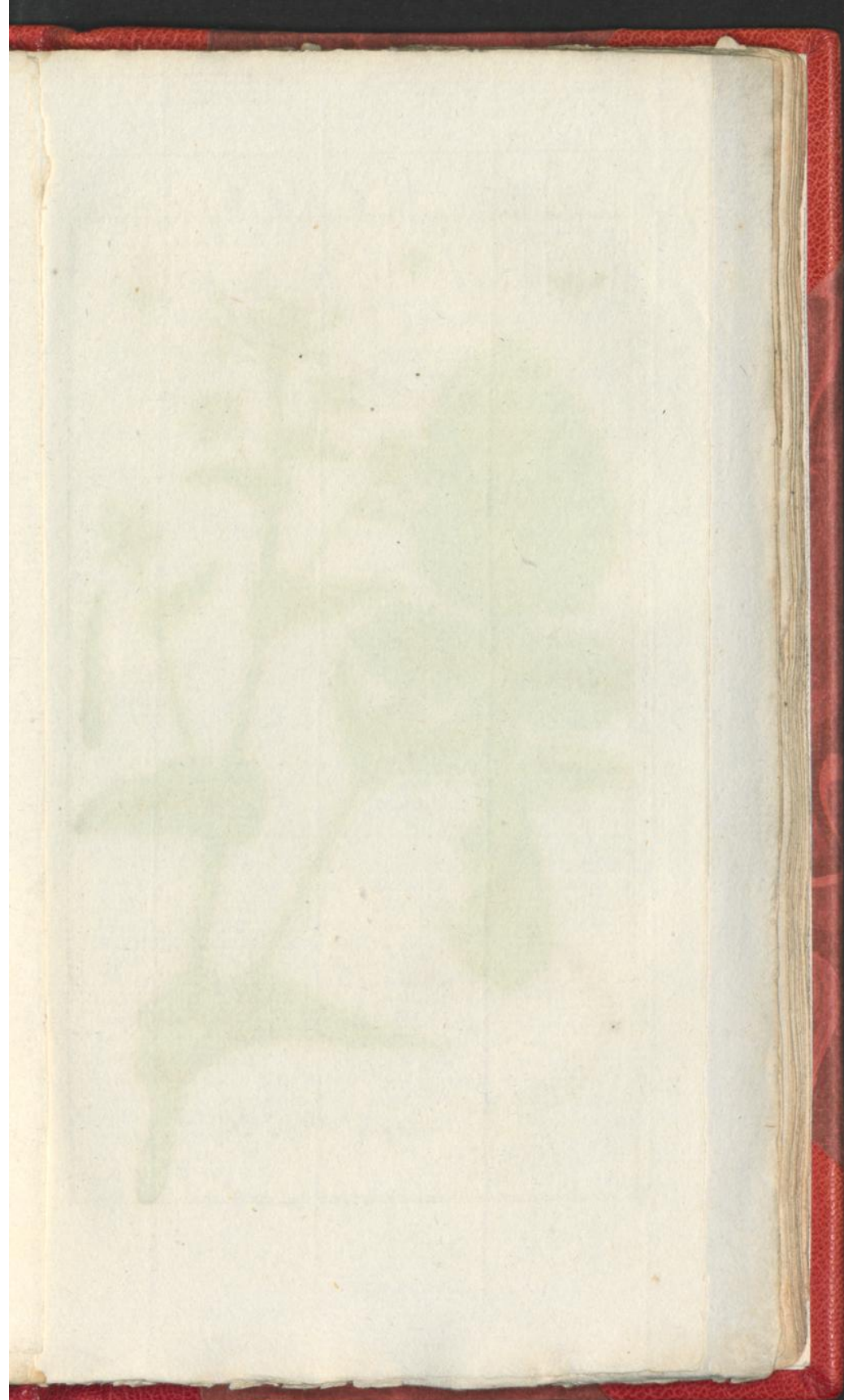
TEMP. FLOR. Habitat in Europæ Australis maritimis; & colitur apud nos in agris & hortis. Caulis altitudinem duorum circiter pedum æquat, & Aprilii Majoque floret.

GEBRUIK. *Beta rubra Radix & Herba. Beet.* Deze zeer gemeen en veelvoudig gebruikte Wortel is waterachtig, zoet en iets kruislig van smaak. Zij is verdunnend en aanvochtend. Men gebruikt ze bij de verkouwendheid der Neus, 't Hoofd. Tandpijn, ook wel bij zeere Oogen. Haar gebruik bij de verkouwendheid is de zekerste niet en brengt somtijds slegte gevolgen. De Zap en de Wortel zelven is purgeerende. Haar voornaamste gebruik is huishoudelijk, en met olie en azijn of alleen, zeer lekker. De Bladen kunnen als moes gegeten worden. Op eene zweerende blaër van de Spaansche Vliegen of op 't zeere Hoofd gelegd, brengen zij veel verkoeling en verzagting.

KNOL.

Beta vulgaris L.

Brassica Rapa L.

K N O L .

R A A P .

De XVde C L A S S E .

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, *IIde*
Deel IXde St., bl. 722.

RAAP met klooironde Wortelen.

- a. De klooironde Wortel met het Blad.
- b. De bloesjende Steng.
- c. De vierbladige kruisvormige Bloem.
- d. De vierbladige Kelk.
- e. Een Bloemblad.
- f. Ses viermagtige Meeldraadjes met den korten Stijl en Stempel.
- g. De ronlachtegige Hauw.
- h. Klootswijze Zaaften.

BLOEITIJD. Groeit op de Akkers en Velden van Engeland en Nederland, omfrees Heemsteede en andere plantfen. Jaarlijks geplant word de Steng drie voeten hoog en bloeit in April.

B R A S S I C A

R A P A .

C L A S S I S XI^{Vta}.

Conf LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. IIdi Part.*
IIda pag. 988.

BRASSICA Radice caulescente orbiculari depressa carnosa.

- a. Radix orbiculata cum Folio.
- b. Caulis florens.
- c. Corolla tetrapetala cruciformis.
- d. Perianthium tetraphyllum.
- e. Petalum.
- f. Stamina sex tetradijnama cum Stijlo brevi ac Stigmate.
- g. Siliqua teretiuscula.
- h. Semina globosa.

TEMP. FLOR. Sponte crescit in agris & arvis Angliæ & Belgiæ, ad vias circa Heemsteede & aliis locis. Colitur quotannis & caulis trium pedum mensuram adæquat. Floret Aprili.

GEBRUIK. *Rapa. Wilde Raapen. Krotten.* De Wortelen of Bollen van deeze Plant hebben een vrij sterken de neus kittelende Reuk. Zijn waterachtig, eerst bitter, dan zoet van smaak, en kunnen rauw gegeeten worden. Ze zijn voedend, verdunnend, urindrijvend en laxeerend, schoon genomen zij bij zwakke Inge wanden winden veroorzaaken, zo zijn zij desnietteenstaande bij de Scheurbuik, Borstzicktens enz. niet zonder voordeel. Men gebruikt ze of versch geraspt, of de versch bereide stroop bij de Aamborstigheid, de Hoest, Heesheid, Spruw, Druppelpis, Steen en Steencolijk. Uitwendig heeft CELSUS reeds het uitgeperste zap bij Winterhanden en Winterhielen geroemd. De gebraden Raapen zijn echter in dat opzicht beter. De Raap bezit veel zuikerstof en uit deeze zien wij de *Berlijnsche* zuiker te gemoet. Het Kruid als moes gekookt is in 't voorjaar een zeer goed, lekker en bloedzuiverend Voedfel.

O

VER.

VERGIFTIG MENISPERMUM
G U L P Z A A D . C O C U L U S .

De XXIIste C L A S S E .

C L A S S I S X I I a .

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUYN, *IIde*
Deel VIde St., bl. 372.

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. IIdi. Part.*
Imæ pag. 756.

GULPZAAD met Hartvormige stompe
gespitte Bladen en eene rappige
Steng.

- a. De vijfbladige Bloem.
b. Vijf Meeldraadjes.
c. De rondachtige eenhokkige Bezie.
d, e, f, g. Zaaden van verscheide ge-
daante.
h. Een doorgesneeden, toont het Nie-
renvormige Zaad.

MENISPERMUM Foliis cordatis
retusis mucronatis, caule la-
cero.

- a. Corolla pentapetala.
b. Stamina quinque.
c. Bacca subrotunda unilocularis.
d, e, f, g. Seminum varia forma.
h. Dissecti Exemplar, pro demon-
strando nucleo reniformi.

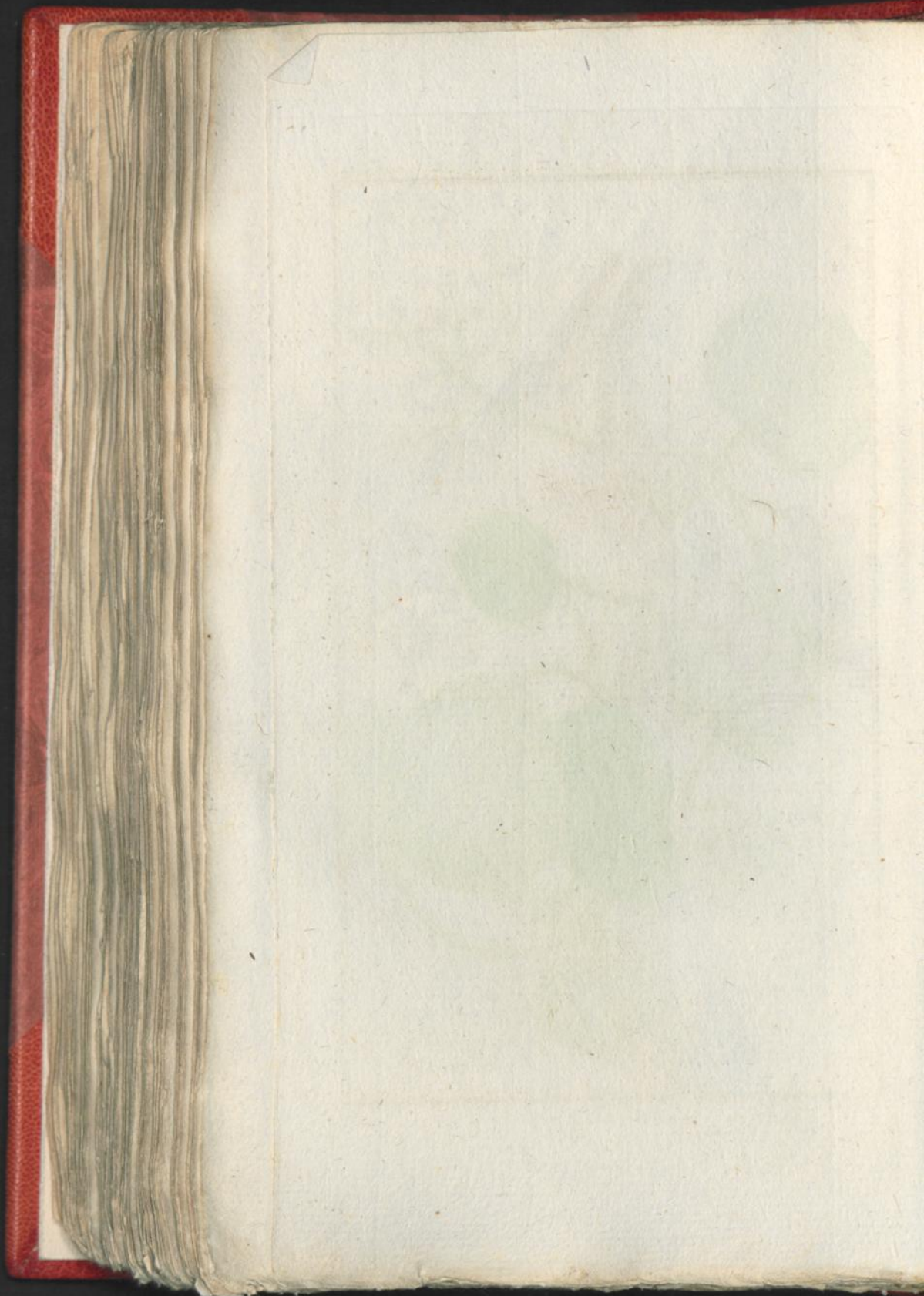
BLOEITJD. Oostindien, Malaba-
rien, Ceilon, Java, Amboina enz.,
zijn het Vaderland van deze Heester.

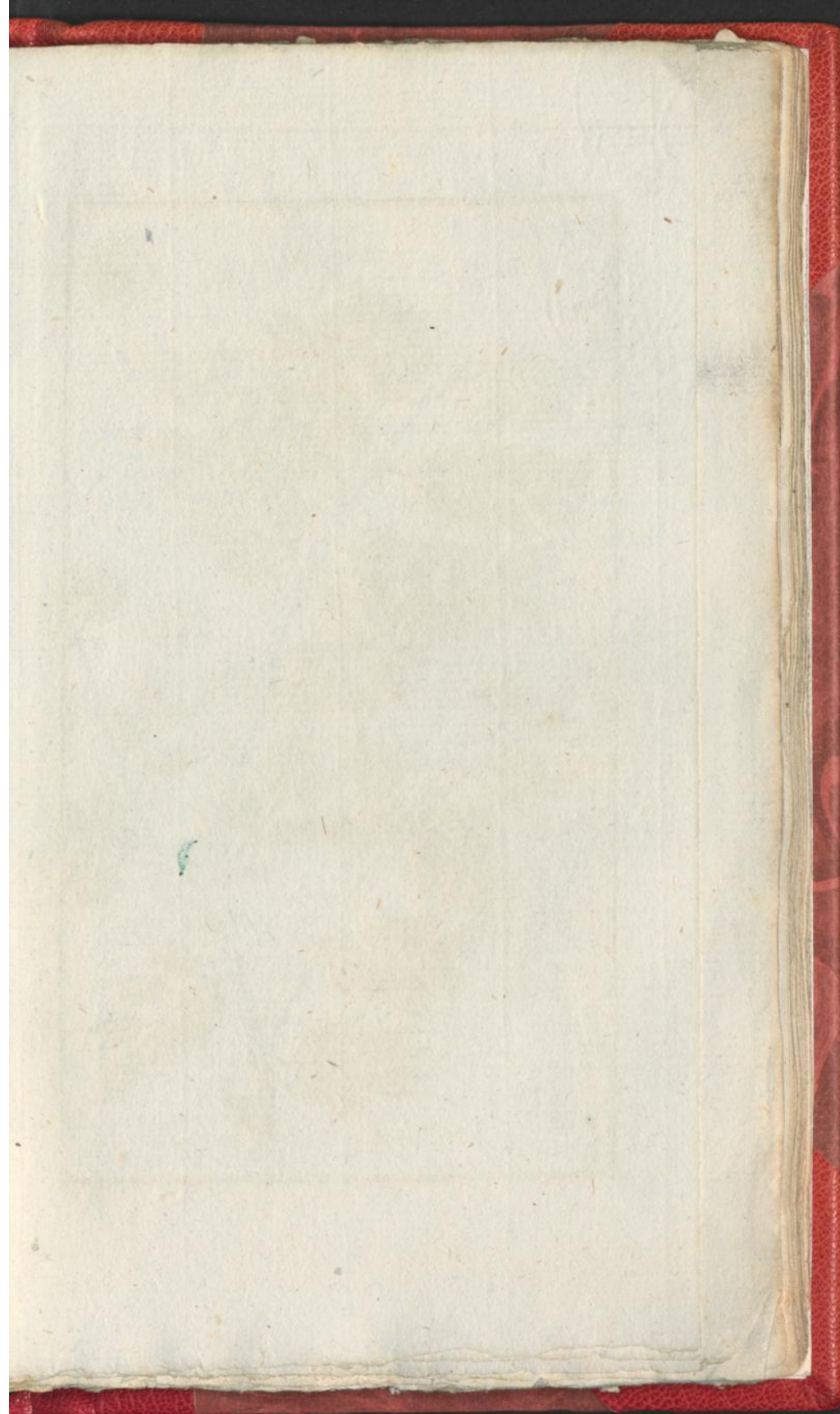
TEMP. FLOR. Habitat in India
Orientali, Malabarja, Cejlonia,
Java & Amboina.

GEBRUIK. *Coculi Indici, Fructus.* De Pit van dit Nierenvor-
mig Zaad is bij uitstek bitter, scherp, lang aanhoudend, zonder
Reuk. Hij word voor vergiftig gehouden, want eenige greinen bren-
gen bij den mensch walging, hik, flauwtens, benaauwdheid en
bloedstortingen. Ratten en Honden vallen in doodelijke stuiprek-
kingen daarvan. Viscchen en andere viervoetige dieren worden
daarvan bedweld, en zoo doende ligt door de Indiaanen gevang-
gen, echter zo heeft men bij de Mensch geen doodelijke gevolgen
waargenomen. Tot dus ver heeft men in Europa nog geene proef-
neemingen 'er meede gemaakt, maar 't is wel te gissen, dat, zoodra
zijne natuurlijk zieknaakende werking nader onderzocht zij, men
van deeze op derzelver Geneeskraft besluiten en mogelijk een werk-
zaam middel vinden kunne. De Wortel is bij de Indiaanen een
univerfaal remedie, en ze gebruiken ze tot 38 in poeijer, tegen
de doorloop, slegte spijsverteering, winden, colijk, boosaartige
en tuschenpoozende koortsen, uitwendig bij versche wonden, ou-
de stinkende ulceraties. — Tegens het ongedierte worden de Pit-
ten voornamelijk aangepreezen,

*Menispermum
Cocculus. L.*

Mimosa Perez gal. L.

SENEGALSCH
STUIPBOOM.

DE XXIII^{ste} CLASSE.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, *IIdé*
Deel IIIde St., bl. 614.

STUIPBOOM met drievoudige Doornen, de middelste omgebogen, dubbeld gevinde Bladen Aairswijze Bloemen.

- a. De Bloemen in één balachtig hoofdjen vergaderd.
- b. Zeven Meeldraadjes, met even zo veele Meelknopjes.
- c. De rolronde Hauw.
- d, d. Rondachtige Zaadén.

BLOEITIJD. Deze Boom hoort in de Oostelijke Gewesten van Arabien, Guinea en Egipten t'huis. De Bloemen ruiken als Maartsvioleten en de Wortels na Duivelsdrek maar het Hout is zondér Reuk. De Boom werd acht a tien voeten hoog.

MIMOSA
SENEGAL.

CLASSIS XIII^a.

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. IIdi Part.*
Imò pag. 803.

MIMOSA Spinis ternis, intermedia reflexa, Foliis bipinnatis Floribus spicatis.

- a. Flores in capitulum sphaericum collecti.
- b. Stamina septem cum totidem antheris.
- c. Legumen cilindricum.
- d, d. Semina subrotunda.

TEMP. FLOR. Habitat in regionibus orientalibus Arabia, Guinea Aegijpto. Flores odorem violæ Martiæ spirant, radix autem asæ fœtida, lignum vero inodorum. Arbor octo vel decem pedum altitudinem consequitur.

GEbruik. *Gumi Senegal.* Deze Gumizoort is meer wit en doofzichtig dan die van arabische Gom. De versche zap is ook meer samentrekkend, en het Gom meer slijmig en zonder smaak. LINNÆUS geeft aan dit de voorkeur, en 't word ook in de Apotheeken dikwijls als dusdaanig gebruikt. De zap is samentrekkend, en word dus bij bloedstortingen, overbodige maandstonden en bij de uitzakking der baarmoeder geroemd. Het Gom is slijmig, inwikkellende, gladmaakende, voedende en rijpmaakende. Het kan bij alle gevallen gebruikt worden waar het bij ons meer in gebruik zijnde Arabische Gom voorgeschreeven is. Bij de doorloop, Persloop en overal waar eene slijmige bedekking vereischt word, zoude ik van wegens de grooter slijmigheid aan dit de voorkeur toestaan. Maar men zij niet te vrijgeevig met de gift, vermits swakke ingewanden het niet ligt homogeniseeren, en uit dien hoofde maakt het een bekleedsel dat men wel glutineuse darmrok konde noemen; en verhinderd de werking der ingewanden: ja men ziet duidelijk heele stukken ervellen door de afgang uitwerpen. Voor de Konstenaaren is deeze Gom ook meer voordeelig.

O 2

EGIJF-

EGIPTISCHE
S T U I P B O O M .

De XXIIIste C L A S S E .

Zie LINNÆUS. Nat. Hist.
door HOUTTUIN, IIde
Deel IIIde St., bl. 619.

STUIPBOOM met uitgespreide Stop-
pel Doornen, de Bladen dubbeld
gevind. de buitenste der Zard-
vinnen door een Klier onderschei-
den. De Bloemairen kloostrand
en gesteld.

- a. De veelmannige klootswijze met
Bloemstele voorziene Aair.
b. De Paarvormige Hauw met rond
achtige Ruitswijze Leedjes.
c. Het zwarte rondachtige Zaad.
BLOEITIJD. De Woestijnen van
Libien, het Steenachtige Arabien,
Egipten, de Caap de Goede Hoop
enz., brengen deeze Plant voort.

MIMOSA
N I L O T I C A .

C L A S S I S XIIma.

Conf. LINNÆI Sijst. Nat. Ed.
GMELINI, Tom. IIde Part.
Ima pag. 803.

MIMOSA Spinis stipularibus pa-
rentibus, Foliis bipinnatis, par-
tialibus externis glandula inter-
stinctis, spicis globosis pedun-
culatis.

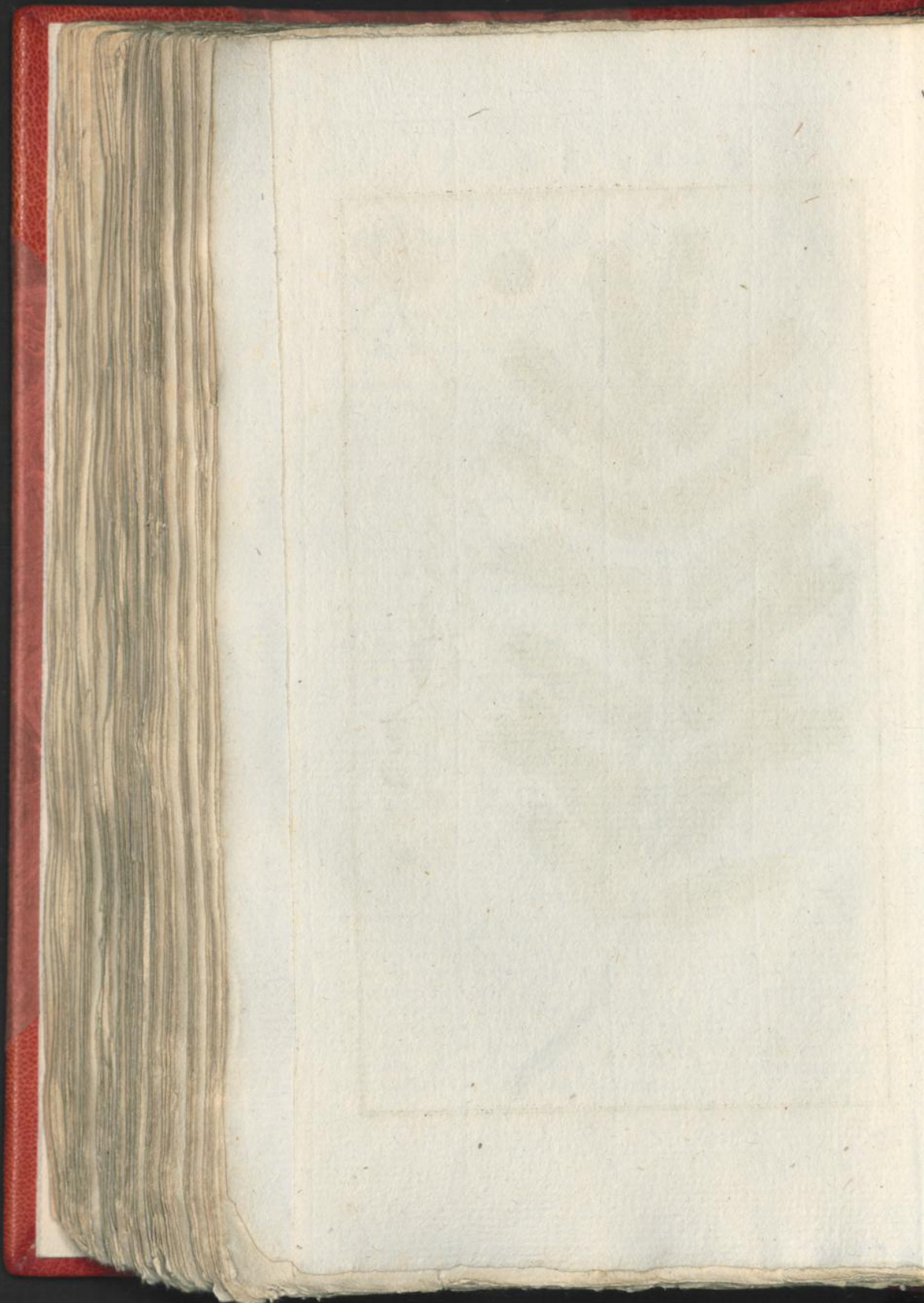
- a Spica globosa pedunculata po-
lijandria.
b Legumen moniliforme articulis
rhombco subrotundis.
c. Semen subrotundum fuscum.
TEMP. FLOR. Habitat in Libiæ
desertis, Arabia petraea, Aegijp-
to, Capo bonæ speis &c.

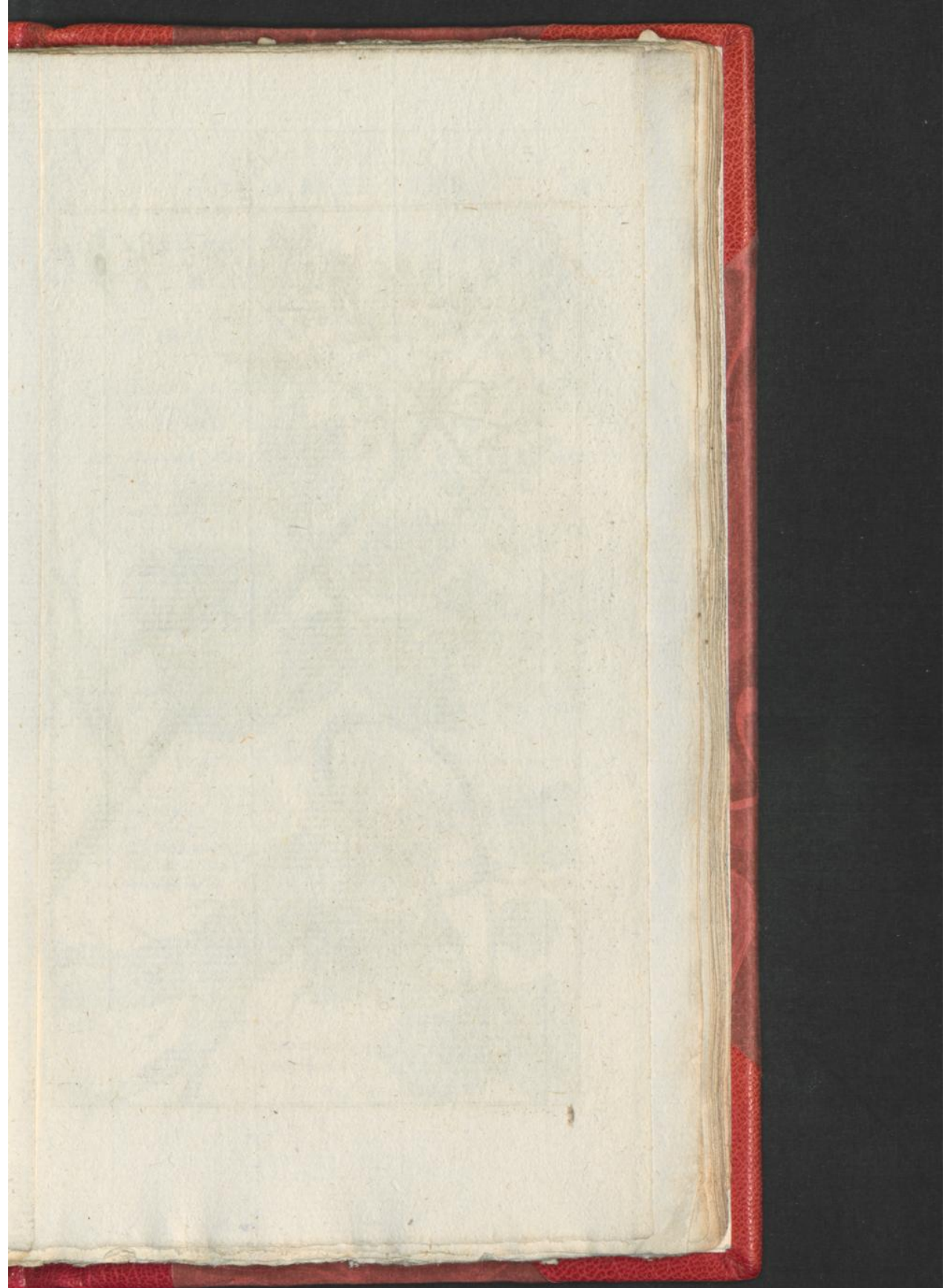
GEBRUIK. *Gumi Arabicum*. De uit de stam zo wel van deeze
Boom als der overige soorten van dit geslacht druipende vogtigheid
die naderhand hard word, is een voornaam Geneesmiddel. Het is
slijmig, zonder smaak, helder, geel, doorzichtig en zeer ligt in wa-
ter oplosfen. Het is voedend, en men zegt dat de Arabieren voor
het grootste gedeelte daarvan leeven, inwikkeld, overdekkend,
verwekkend, de vezel verslappend enz. Men gebruikt het bij de
doorloop, persloop, urinbranding, den steen, scherpigheid der vog-
ten in de urinweegen, bij vergiften, als slijmige clijsteeren, bij persin-
gen van den afgang enz. Bij de hoest, heesheid, longteering en ontste-
king. Het is niet zo slijmig als het Sennegal Gumi, maar lost zig
beeter op, en is dus ligter te verteeren. Daarenboven is het een
voornaam middel voor de Pharmacie, tot alderhande mengingen
en oplossingen, als bij voorbeeld tot de Campher, Aetherische Olien
en Balsemen, ja zelfs andere Gomsoorten hebben het Arabische tot
oplossing middel noodig. Vergetabilische zuuren coaguleeren het.
Onder de meenigte van composities, munten de *solut. gum. arb.*
spec. diatrag. Pasta Alth. Solut. merc. Plenk. uit. Uit de versche Hauw
zie lit b. word de zogenoemde *succus accaciæ* geperst. Deeze is
zeer samentrekkende zoet, en bij Bloedstorting en zeer geroemd.
De Arabieren geeven ʒijr. als toerijkende, Bloedstorting en te doen
ophouden. Bij ons is het meest vervalscht. Nog roemen de Ara-
bieren de Houw en Bast tegens den scheurbuik.

EU.

Mimosa nilotica. L.

Smyrniaceae
Plūsatum. L.

EUROPISCHE
VELDEPPE.

De Vde CLASSE.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, IIde
Deel VIIIste St., bl. 210.VELDEPPE met de Stengbladen drie-
voudig, gesteld en zaagswijs
getand.

- a. De vijfbladige Bloem.
b. Het bijna Klootswijze gestreepte
Frugtbeginsel met twee Stijlen.
c. Het maandvormige Zaad.
d. De Wortel met een Blad.

BLOEITIJD. *Italien, Engeland,*
Vrankrijk, Spanjen en Nederland
voeden deeze Plant. Op 't Eiland
Texel groeit ze als tweejarige
Plant drie a vier voeten hoog en
bloeit in *Maij* en *Junij*.

SMIJRNIIUM
OLUSATRUM.

CLASSIS Vte.

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. II di part.*
*Imæ pag. 490.*SMIJRNIIUM Foliis caulinis ternatis,
petiolatis ferratis.

- a. Corolla pentapetala.
b. Germen sub globosum striatum,
Stijlis insidentibus duobus.
c. Semen lunulatum.
d. Radix cum Foliis.

TEMP. FLOR. Sponte provenit
in *Italia, Anglia, Gallia, Hispania*
atque *Belgia*, præcipue in *In-*
sula Texelia dicta. Planta bien-
nis trium quatuorve pedum alti-
tudinem adæquat & *Majo Junio*
que floret.

GEBRUIK. *Smijrnium. Grootte Eppe, Wilde Eppe.* Het Kruid is
een goed voedsel, werkfamer dan de *Sellerij*. Het is openend, urin-
drijvend, de maandstonden bevoorderend, sweedrijvend, en te-
gens de colijk en amborstigheid aangeraden. De Zaaden vind men
nog somtijds in oude winkelen, onder de naam van *Sem. Olerisavri*
maar ze zijn thans niet meer in gebruik.

EUROPISCH
PEPERKRUID.

De *XVde* C L A S S E .

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, *IId*e
Deel IXde St., bl. 621.

PEPERKRUID met tweemannige vier-
bladige Bloemen, de onderste Bla-
den Lancetvormig zaagtandig,
de bovenste Lineaal effenrandig.
a. De vierbladige kruisvormige
Bloem.
b. Het hartvormige Houtwtje.
c. De Zaden.

BLOEITIJD. Groeit veelvuldig aan
de Weegen van Europa, in Duitsch-
land, Frankrijk, Italiën en Siciliën,
en bloeit in Junij.

LEPIDIUM
IBERIS.

C L A S S I S *XIVde*.

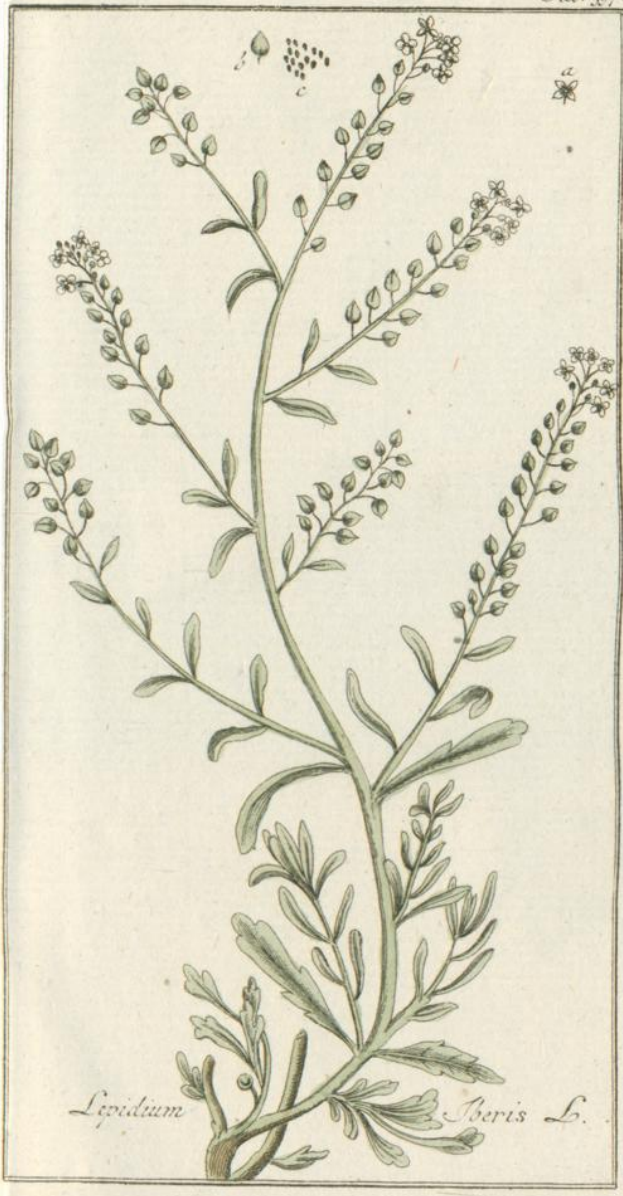
Conf. LINNÆI *Sijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. IIdi Part.*
*IId*e pag. 972.

LEPIDIUM Floribus diandris tetra-
petalis Foliis inferioribus lan-
ceolatis serratis, superioribus
lineatibus integris.
a. Corolla tetrapetala cruciformis.
b. Silicula sub cordata.
c. Semina.

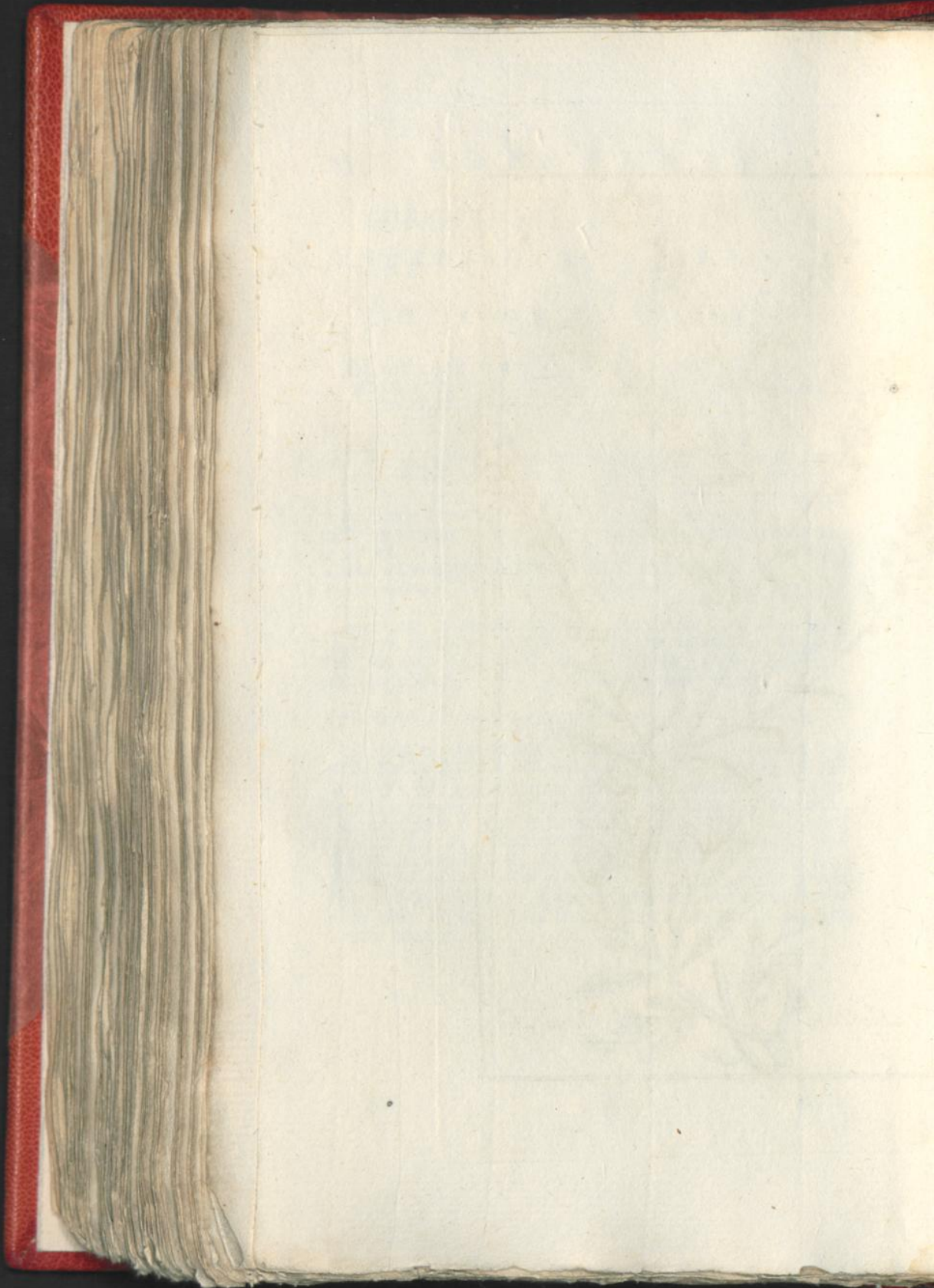
TEMP. FLOR. Sponte pro venit
in Europa ad margines Viarum,
in Germania, Gallia, Italia, Si-
cilia, Junioque floret.

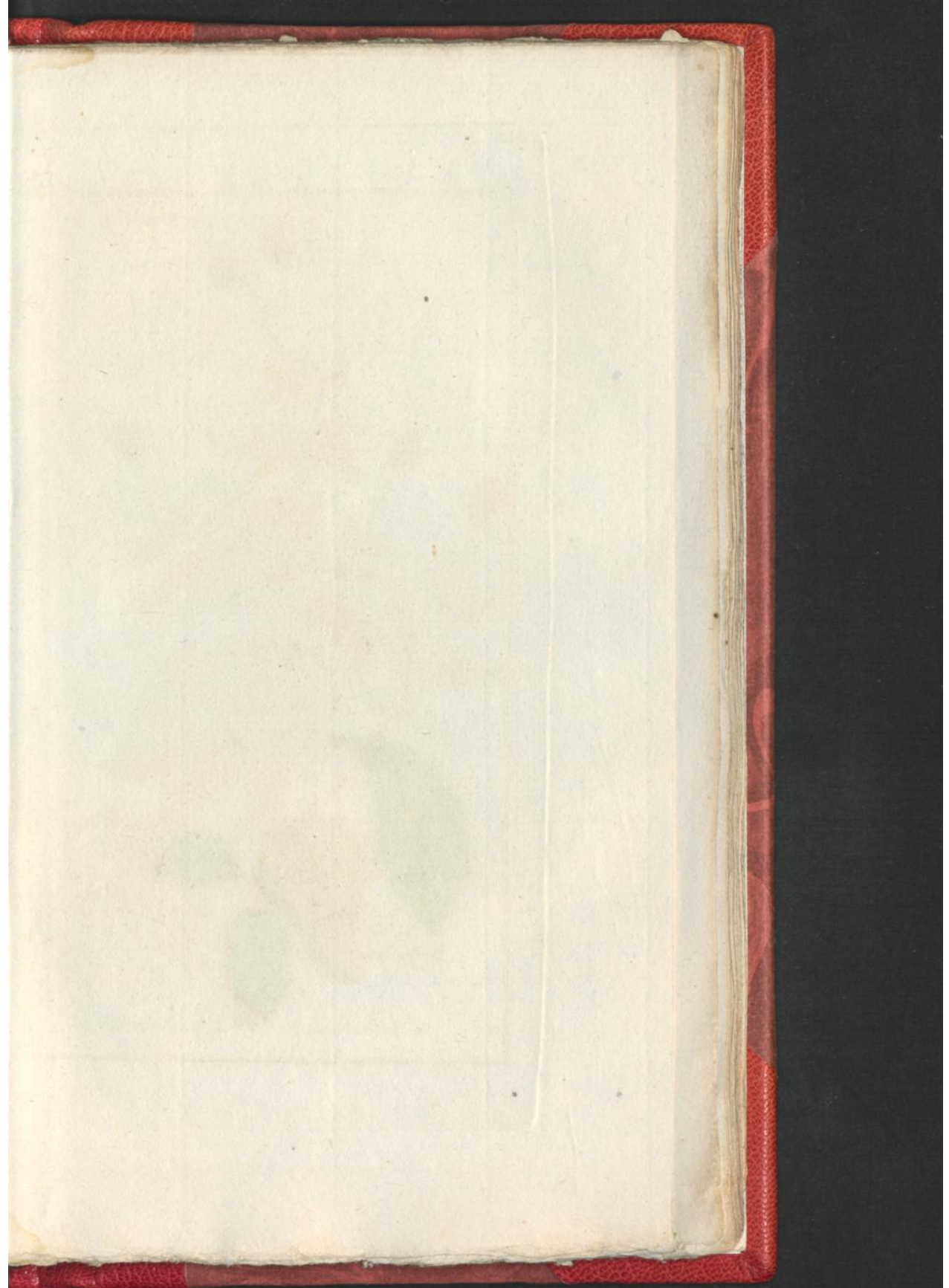
GEBRUIK. *Iberidis Herba*. Men noemt deeze Plant ook wel
Wilde Kers ze is een der scherpe prikkelende Planten die gelijk alle
de scheurbuik tegenwerkende middelen, de vaste deelen door haare
prikkeling opwakkeren, en langs deezen weg, moogelijk nog doot
haaren zuurstof, de vogten verbeeteren, verdunnen, zuiveren en
het water afzetten. Tusschenpoozende koortsën, waterzucht, ver-
stopping der lymphatique vaaten, de jigt en vooral de heupjigt enz.
zijn de voornaamste ziekten tegens dewelke ze geroemd word.
Daar de Plant uitheemsch, en het versche gebruik noodzaakelijk ver-
eischt werd, zo is ze bij ons althans niet zeer in trek als mogelijk
in haar vaderland.

Tab. 307.

Lepidium *Iberis* L.

Spilanthus Pseudacmella L.

BASTERD
VLAKBLOEM.

De XIXde CLASSE.

Zie LINNÆUS Nat. Hist.
door HOUTTUIJN, IIde
Deel Xde St., bl. 533.

VLAKBLOEM met Lancetvormige
zaagtandige Bladen: De Steng
opstaande.

- a. De eigen vijfpleetige trechter-
vormige Bloem met een vlokkig
Schubje.
- b. Dezelve zonder Vlok.
- c. Zaaften met het Kofnaald.

BLOEITIJD. Ceilon is haar Va-
derland.

SPILLANTHUS

PSEUDACMELLA.

CLASSIS XVIIb.

Conf. LINNÆI Sjst. Nat. Ed.
GMELINI, Tom. II di Part.
IIde, pag. 1193.

SPILLANTHUS Foliis lanceolatis
ferratis, Caule erecto.

- a. Corolla propria, quinquefida
infundibuliformis cum squa-
mula paleacea.
- b. Eadem absque Palea.
- c. Semina aristata.

TEMP. FLOR. Habitat in Ceij-
lania.

GEBRUIK. *Alcmella Herba*. Het is niet met zekerheid te bepaalen of de hierbij gevoegde Plaat de *spil Alcmella* of *Pseudacmella* voorsteld, vernits de eerste enkeld door de straal van de tweede verscheiden is. Ondertuschen zo word omstreeks beiden dezelve Geneeskraft toegeschreeven, maar om niet te misfen, zo zal 't beeter zijn de Geneeskraften van *Alcmella* als de meest gebruikte alleen bijtevoegen. De Bladen zijn balsamic en bitter van smaak. Haare kraft is smertstillend, verdunnend, sweet-urin- en maanftondendrijvend. Men roemde ze bij de waterzucht, de pleuris, witte vloed, podagra de druppelpis en den steen. De voornaamfte roem heeft het gewas bij den steen en nierenziektens behaald. Vermits men het onder verscheiden gedaanten gebruikte, zag men daar van een uitmuntende menigte van graveel afaan. Daar men nu verscheiden middelen bij ons heeft die bijzonder werkzaam tegens het graveel zijn, zonder dat ze zo min als dit de reeds aangegroeide steen 't zij op een chemicaale of mechanische wijs verkleinen of uitvoeren, zo heeft men ligt ingezien dat men dit alles met een beeter koop inlandsch middel (het oncie der *Alcmella* kost even f 22) bewerken konde, en zo is dit middel verder in geen aanmerking gekoomen.

DRIE.

DRIEDEELIG

T A N D Z A A D .

De XIXde C L A S S E .

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, *IIde*
Deel Xde St. bl. 538.

TANZAAID met drieedelige Bladen,
bijna gebladerde Kelken en opstaan-
de Zaaiden.

- a. De gemeenschappelijke Kelk.
- b. Een bijzonder gaapend vijfbladig Keikje.
- c. Een vergroot tweeslagtig Bloempje.
- d. Een geopende Bloem.
- e. Vijf samengelegde Meeldraaden.
- f. Het Vruchtbeginsel Stijft en twee omgebogen Stempels.
- g. Het Zaad.
- h. De Pit.

BLOEITIJD. Groeit aan alle Sloo-
ten en overfrosnde Plaatsen door
geheel Europa, en ook in dat Ge-
meenebest, ter hoogte van omstreeks
twee voeten, en bloeit in Julij en
Augustus.

B I D E N S

T R I P A R T I T A .

C L A S S I S X P I I I y a .

Conf. LINNÆI *Stijst. Nat. Ed.*
GMELINI, *Tom. IIdi part.*
IIdes pag. 1194.

BIDENS Foliis trifidis, Calicibus
tubulososis Seminibus erectis.

- a. Calix communis.
- b. Caliculus patens pentaphyllus.
- c. Corollula hermaphrodita magni-
tudine aucta.
- d. Corolla ejus aperta.
- e. Stamina quinque coalita.
- f. Germen, Stijlus & Stigmata
duo reflexa.
- g. Semen.
- h. Ejus Nucleus.

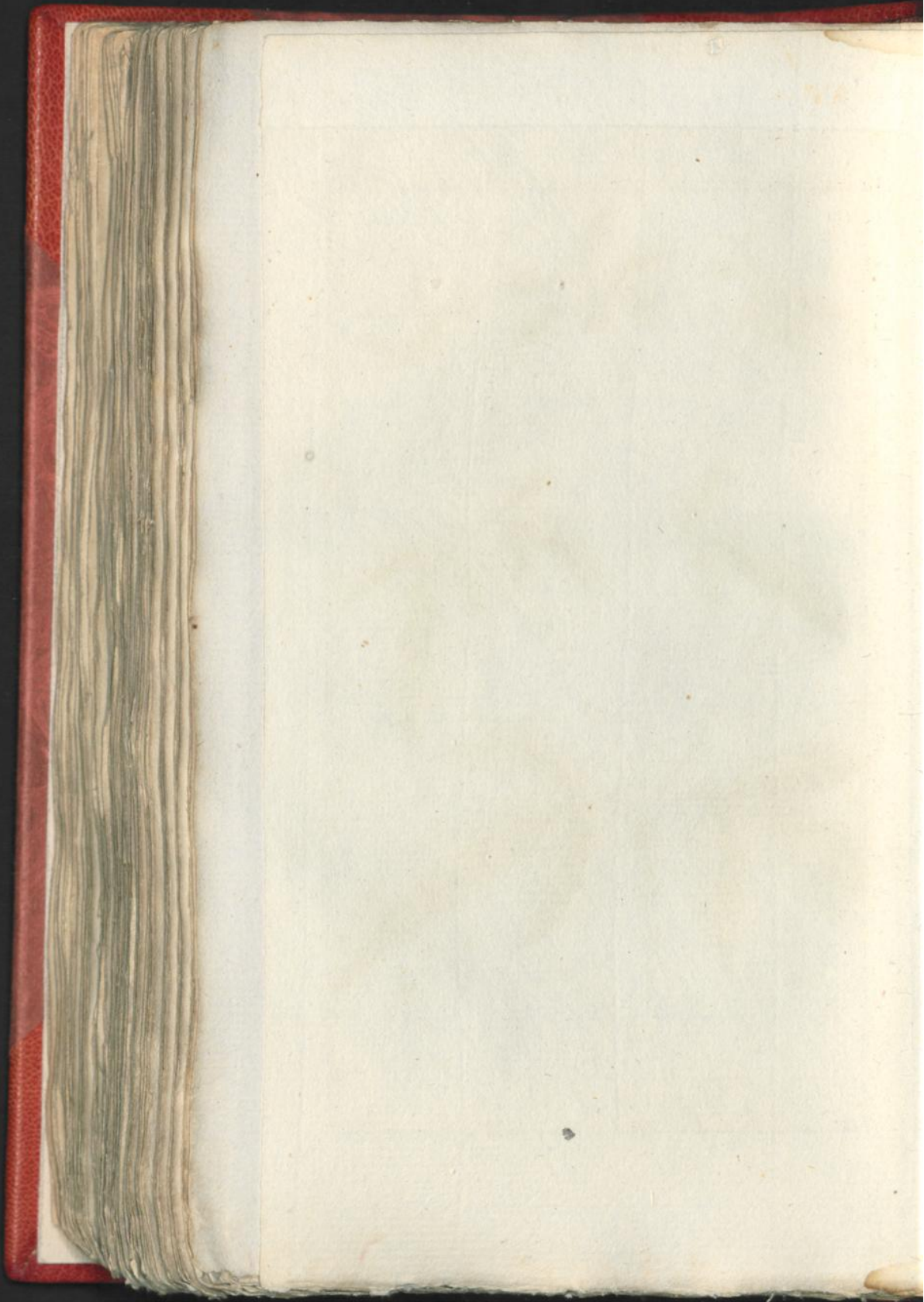
TEMP. FLOR. Crescit in fossis,
locisque inundatis totius Europæ
atque Reipublicæ Belgicæ altitu-
dine circiter bipedali. Julio at-
que Augusto floret.

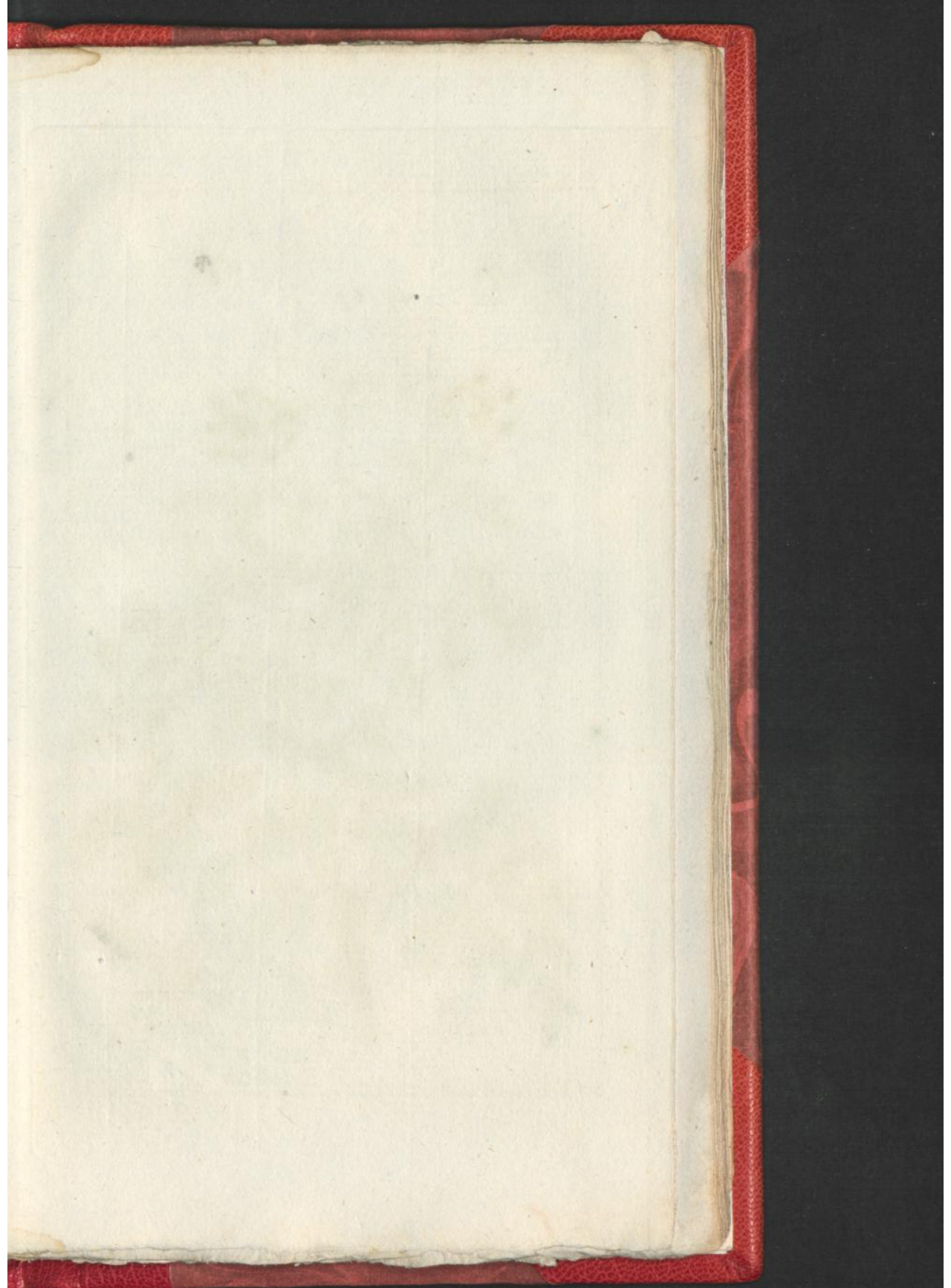
GEBRUIK. *Alcmella Germanica. Water-Poelkens Kruid.* Het
Kruid is scherp van smaak en reuk, — oplosfend, en urindrijvend.
Sommigen wilden derzelver krachten als aan de *Spil. Alcmel* toe-
schrijven, maar men heeft met alle moeite geen voordeelige uitwer-
king daarvan gezien, schoon 'er nog sommigen hardhoofdig daarop
bestaan. Dat de Plant werkende krachten bezitte, is ligt nategaan.
Maar zoodra ze niet uitsteekend boven de andere is, zo was het
waarlijk ongeoorloofd het artsenij magazijn met middelen vol te
propfen die onwerkzaam zijn, en somtijds maar alleen door de voor-
deelige werking der natuur in naam komen. In Zweeden vervt men
de wol goud geel daar meede.

V E R .

Bidens tripartita. L.

*Oenanthe
crocata. L.*

VERGIFTIGE
DRUIVEBLOEM.

DE Vde CLASSE.

Zie LINNÆUS *Nat. Hist.*
door HOUTTUIJN, *IIdē*
Deel VIIIste St., bl. 135.

DRUIVEBLOEM met alle Blaadjes

veeldeelig stomp en bijna gelijk.

d. De Vijfbladige Bloem van de
voorzijde met Meeldraadjes in
haare natuurlijke groote.

c. Dezelfde van de agterzijde met
vijftandigen Kelk.

a, b. Beide Bloemen vergroot.

e. Het Eivormige aan den punt ge-
zande Zaad met blijvende Stijlen.

f. Hetzelve vergroot.

BLOEITIJD. Deze drie voet hoo-
ge Plant groeit aan de Wallen, Ri-
vieren en Moerasjen van Engeland
en andere strecken van Europa. In
Nederland zelden. Bloeit in Junij
Julij en Augustus.

OENANTHE
CROCAT A.

CLASSIS Via.

Conf. LINNÆI *Sijst. Nat.* Ed.
GMELINI, *Tom. IIIdi Part.*
Ima pag. 485.

OENANTHE Foliis omnibus multi-
fidis obtusis sub æqualibus.

d. Corolla pentapetala ab anterio-
re parte cumquinque Staminibus,
magnitudine naturali.

c. Eadem a parte posteriori, cum
Callice quinquehendato.

a, b. Utræque corollæ, magnitudi-
ne aucta.

e. Semen sub ovatum apice denta-
tum, Stijlis persistentibus.

f. Idem lente auctum.

TEMP. FLOR. Stirps tripedalis ad
Fluviorum ripas & in palustris,
angliæ aliorumque regionum Eu-
ropæ, sponte crescit. Raro in
Belgia. Junio, Julio atque Au-
gusto floret.

GEbruik. Deze Plant is tot dus verre niet onder de medicinaale
vergiftige Planten opgenomen en beproeft. maar alleen aangehaald
en afgebeeld om ze van de *Petersilie*, *Pinsternakel* enz. te kunnen
onderscheiden, vermits het gebruik van wortel en kruid, duizeling,
stuipe, razernij, hondskramp, hoofd en maagpijn. hitte in den
hals, en maag, neusbloed en. en den dood veroorzaakt. gelijk ver-
scheiden schrijvers zelfs in dit gemeenebest bemerk hebben. Zelfs
de Reuk in een kamer brengt. duizeling, flauwtens en diergelijke
toevallen voort. Nader beproeft, zoude het zeeker een voornaam
Geneesmiddel kunnen worden.

VERGIEBIGE
 DRUVIEBLOEM G R O C A T A.
 ORNANTHE
 GINSENG Pw
 REINCLASSE

Die Arznei Nr. 114.
 Die Arznei Nr. 115.
 Die Arznei Nr. 116.
 Die Arznei Nr. 117.
 Die Arznei Nr. 118.
 Die Arznei Nr. 119.
 Die Arznei Nr. 120.
 Die Arznei Nr. 121.
 Die Arznei Nr. 122.
 Die Arznei Nr. 123.
 Die Arznei Nr. 124.
 Die Arznei Nr. 125.
 Die Arznei Nr. 126.
 Die Arznei Nr. 127.
 Die Arznei Nr. 128.
 Die Arznei Nr. 129.
 Die Arznei Nr. 130.
 Die Arznei Nr. 131.
 Die Arznei Nr. 132.
 Die Arznei Nr. 133.
 Die Arznei Nr. 134.
 Die Arznei Nr. 135.
 Die Arznei Nr. 136.
 Die Arznei Nr. 137.
 Die Arznei Nr. 138.
 Die Arznei Nr. 139.
 Die Arznei Nr. 140.
 Die Arznei Nr. 141.
 Die Arznei Nr. 142.
 Die Arznei Nr. 143.
 Die Arznei Nr. 144.
 Die Arznei Nr. 145.
 Die Arznei Nr. 146.
 Die Arznei Nr. 147.
 Die Arznei Nr. 148.
 Die Arznei Nr. 149.
 Die Arznei Nr. 150.

Die Arznei Nr. 151.
 Die Arznei Nr. 152.
 Die Arznei Nr. 153.
 Die Arznei Nr. 154.
 Die Arznei Nr. 155.
 Die Arznei Nr. 156.
 Die Arznei Nr. 157.
 Die Arznei Nr. 158.
 Die Arznei Nr. 159.
 Die Arznei Nr. 160.
 Die Arznei Nr. 161.
 Die Arznei Nr. 162.
 Die Arznei Nr. 163.
 Die Arznei Nr. 164.
 Die Arznei Nr. 165.
 Die Arznei Nr. 166.
 Die Arznei Nr. 167.
 Die Arznei Nr. 168.
 Die Arznei Nr. 169.
 Die Arznei Nr. 170.
 Die Arznei Nr. 171.
 Die Arznei Nr. 172.
 Die Arznei Nr. 173.
 Die Arznei Nr. 174.
 Die Arznei Nr. 175.
 Die Arznei Nr. 176.
 Die Arznei Nr. 177.
 Die Arznei Nr. 178.
 Die Arznei Nr. 179.
 Die Arznei Nr. 180.

I N D E X

SIJSTEMATICUS GENERALIS

DC. PLANTARUM MEDICINALIUM

SECUNDUM SIJSTEMA SEXUALE LINNÆI

CLASSIFICATUS

Et quidem ad Normam Edit. XIV. J. A. MURRAIJ dispositus.

CL. I.		CL. I.	
<i>Monogynia.</i>		<i>Eenwivigen.</i>	
Pars.	Tab.		Deel. Blz.
<i>Amomum zingiber.</i>	V. 418	<i>Gember Anomum.</i>	V. 19
— <i>zerumbet.</i>	V. 419-420	<i>Wilde Gember.</i>	V. 20
— <i>cardamomum.</i>	V. 417	<i>Cardamom</i>	V. 18
<i>Costus arabicus.</i>	V. 471	<i>Arabishe Costus</i>	V. 71
<i>Curcuma rotunda.</i>	IV. 322	<i>Ronde Curcuma.</i>	IV. 22
— <i>longa.</i>	IV. 323	<i>Lange</i>	IV. 23
<i>Kaempferia rotunda.</i>	VI. 532	<i>Ronde Kaempferia.</i>	VI. 33
<i>Salicornia herbacea.</i>	IV. 333	<i>Loogzoutkruid.</i>	IV. 33
CL. II.		CL. II.	
<i>Monogynia.</i>		<i>Eenwivigen.</i>	
<i>Olea europoea.</i>	V. 403	<i>Europische Olijfboom.</i>	V. 4
<i>Ligustrum vulgare.</i>	II. 117	<i>Mondhout Liguster.</i>	II. 18
<i>Jasminium officinale.</i>	II. 179	<i>Gemeene Jasmijn.</i>	II. 80
<i>Veronica officinalis.</i>	III. 234	<i>Gemeene Eerenprijs.</i>	III. 35
— <i>beccabunga.</i>	III. 235	<i>Beekeboom Waterpungen.</i>	III. 36
<i>Gratiola officinalis.</i>	V. 406	<i>Ge woon Genadekruid.</i>	V. 96
<i>Pinguicula vulgaris.</i>	V. 498	<i>Gemeen Smeerblad.</i>	V. 98
<i>Verbena officinalis.</i>	I. 38	<i>Gem'en Yzer-Kruid.</i>	I. 39
<i>Monarda fistulosa.</i>	IV. 316	<i>Pijpachtige Monarda.</i>	IV. 17
— <i>didijma.</i>	IV. 315	<i>Tweelingshe</i>	IV. 16
<i>Rosmarinus officinalis.</i>	V. 402	<i>Ge woone Rosmarijn.</i>	V. 3
		Sal-	

Δ

Sal-

2 INDEX SIJSTEMATICUS.

	Pars. Tab.			Deel. Blz.
Salvia officinalis.	III. 202	Gewoone Salie.		III. 3
— horminum.	III. 203	Edels Sclarei.		III. 4
— sclarea.	III. 204	Tamne —		III. 5
Collinsonia canadensis.	V. 483	Kanadsche Collinsonia.		V. 83
<i>Trigynia.</i>		Driewijvigen.		
Piper nigrum.	VI. 574	Gemeene Peeper.		VI. 75
— longum.	VI. 575	Lange.		VI. 76
CL. III.		CL. III.		
<i>Monogynia.</i>		Eenwijvigen.		
Valeriana dioica.	II. 125	Kleine Valeriaan.		II. 26
— officinalis.	II. 123	Wilde —		II. 24
— phu.	II. 124	Tuin —		II. 25
— celtica.	II. 126	Europische Spikenard.		II. 27
Crocus fativus.	II. 177	Safraan.		II. 78
Iris florentina.	III. 230	Florentijnsche Lisch.		III. 31
— germanica.	III. 232	Duitsche —		III. 33
— pseudacorus.	III. 231	Geelwater —		III. 32
— foetidissima.	III. 233	Stinkende —		III. 34
Tamarindus indica.	IV. 374	Oostindische Tamarinden Boom.		IV. 74
<i>Digynia.</i>		Tweewijvigen.		
Panicum miliaceum.	V. 430	Gierstachtig Panik.		V. 30
Phalaris canariensis.	II. 127	Kanarij - Zaad Plant.		II. 28
Festuca fluitans.	III. 279	Vlotgras, Dravik Mannagras.		III. 80
Avena sativa.	VI. 547	Gewoone Haver.		VI. 48
Triticum repens.	VI. 504	Voordkruipend Tarwegras.		VI. 5
Hordeum vulgare.	VI. 536	Gemeene Gerst.		VI. 37
CL. IV.		CL. IV.		
<i>Monogynia.</i>		Eenwijvigen.		
Scabiosa fucifera.	II. 168	Duivelsbeet.		II. 69
— arvensis.	II. 167	Schurfikruid.		II. 68
Plantago major.	II. 121	Breedbladige Weegbree.		II. 22
— lanceolata.	I. 88	Smalbladige —		I. 90
— psyllium.	II. 120	Vlookruid. —		II. 21
Sanguifera officinalis.	III. 227	Sorbenkruid.		III. 28
Rubia tinctorum.	V. 414	Meekrap.		V. 15
				Ga.

INDEX SYSTEMATICUS 3

	Pars. Tab.		Desl. Blz.
<i>Galium verum.</i>	V. 422	<i>Oprecht Walstroo.</i>	V. 22
— <i>mollugo.</i>	V. 423	<i>Zagtbladig. —</i>	V. 23
<i>Asperula odorata.</i>	I. 82	<i>Welriekend Ruuwookruid.</i>	I. 84
<i>Fagara octandra.</i>	V. 441	<i>Wollige Zadelboom.</i>	V. 41
<i>Cornus mascula.</i>	II. 149	<i>Kornoelie Boom.</i>	II. 50
<i>Alchemilla vulgaris.</i>	I. 85	<i>Gemeen Leeuwenvoet.</i>	I. 87
<i>Digynia.</i>		<i>Tweewijvigen.</i>	
<i>Cuscuta europæa.</i>	IV. 301	<i>Groot Warkruid.</i>	IV. 2
— <i>epithijmum.</i>	IV. 302	<i>Klein. —</i>	IV. 3
<i>Tetragynia.</i>		<i>Vierwijvigen.</i>	
<i>Ilex aquifolium.</i>	V. 447	<i>Europische Hulst.</i>	V. 47
— <i>casfine.</i>	V. 448	<i>Americaansche —</i>	V. 48
CL. V.		CL. V.	
<i>Monogynia.</i>		<i>Eenwijvigen.</i>	
<i>Mirabilis jalappa.</i>	IV. 303	<i>Grootbloemige Wonderbloem.</i>	IV. 4
— <i>longiflora.</i>	IV. 304	<i>Langbloemige —</i>	IV. 5
<i>Echium vulgare.</i>	II. 176	<i>Slange Kruid.</i>	II. 77
<i>Pulmonaria officinalis.</i>	I. 1	<i>Gewoon Longekruid.</i>	I. 2
<i>Lithospermum officinale.</i>	V. 424	<i>Winkel Steenzaad.</i>	V. 24
<i>Sijmphijtum officinale.</i>	II. 156	<i>Smeerwortel, Heekwortel.</i>	II. 57
<i>Borrago officinalis.</i>	II. 174	<i>Bernagie.</i>	II. 75
<i>Cijnoglosum officinale.</i>	V. 466	<i>Winkel Hondstong.</i>	V. 66
<i>Anchusa officinalis.</i>	III. 249	<i>Winkel Osjetong.</i>	III. 50
— <i>tinctoria.</i>	III. 250	<i>Verf —</i>	III. 51
<i>Anagallis arvensis.</i>	II. 172	<i>Guichel - Heil.</i>	II. 73
<i>Lijsimachia vulgaris.</i>	III. 299	<i>Gemeene Wederick.</i>	III. 100
— <i>nummularia.</i>	I. 20	<i>Penningkruid.</i>	I. 21
<i>Cijclamen europæum.</i>	I. 72	<i>Europisch Varkensbrood.</i>	I. 74
<i>Primula veris.</i>	I. 7	<i>Stuetelbloem.</i>	I. 8
<i>Menijanthes trifoliata.</i>	I. 13	<i>Drieblaag Ringbloem.</i>	I. 14
<i>Spigelia anthelmintica.</i>	VI. 511	<i>Brasiliaansche Spiegelia.</i>	IV. 12
<i>Convolvulus sepium.</i>	III. 269	<i>Haag Winde.</i>	III. 70
— <i>scammonia.</i>	III. 268	<i>Sijrische.</i>	III. 69
— <i>turpethum.</i>	III. 270	<i>Turbith.</i>	III. 71
— <i>mechoacanna.</i>	III. 271	<i>Mechoacan.</i>	III. 72
<i>Datura stramonium.</i>	IV. 366	<i>Gewoone Doornappel.</i>	IV. 66
— <i>metel.</i>	IV. 367	<i>Witte.</i>	IV. 67
<i>Hijosciamus niger.</i>	I. 84	<i>Zwart Pilsenkruid.</i>	I. 84
— <i>albus.</i>	III. 275	<i>Wit —</i>	III. 76

4 INDEX SYSTEMATICUS.

	Pars. Tab.		Deel. Blz.
Nicotiana tabacum.	IV. 318	<i>Gewoone Tabak.</i>	IV. 19
— rustica.	I. 33	<i>Boersche —</i>	I. 34
Verbascum thapsus.	III. 248	<i>Wit Wollekruid.</i>	III. 49
— nigrum.	I. 25	<i>Zwart —</i>	I. 26
Vinca minor.	I. 67	<i>Kleine Maagdepalm.</i>	I. 69
Cordia mijxa.	V. 426	<i>Sebesten Cordia.</i>	V. 26
Strychnos nux vomica.	V. 425	<i>Braaknooten.</i>	V. 25
Capficum annum.	IV. 383	<i>Jaartijfsche Spaansche Peper.</i>	IV. 83
Solanum dulcamara.	I. 43	<i>Klimmonde Nachtschade.</i>	I. 44
— nigrum.	I. 44	<i>Zwarte —</i>	I. 45
— melongena.	V. 449	<i>Eijerdraagende —</i>	V. 49
Phijfalis alkekengi.	III. 298	<i>Kricken over Zee.</i>	III. 99
Atropa mandragora.	III. 261	<i>Mandragers Kruid.</i>	III. 62
— belladonna.	I. 21	<i>Dreigend Doodkruid.</i>	I. 22
Lijcium afrum.	II. 192	<i>Afrikaansche Boksdooorn.</i>	II. 93
Cinchona officinalis.	IV. 575	<i>Gewoone Kina-Boom.</i>	IV. 75
Coffea arabica.	V. 351	<i>Arabische Koffijboom.</i>	V. 58
Lonicera periclymenum.	IV. 305	<i>Gemeene Kamperfoelie.</i>	IV. 6
— diervilla.	IV. 306	<i>Arkadische —</i>	IV. 7
Rhamnus catharticus.	III. 255	<i>Rhijnbesien Wegedooorn.</i>	III. 56
— frangula.	III. 256	<i>Sporkenhout Vuitboom.</i>	III. 57
Ceanothus americanus.	III. 205	<i>Zakjes Bloemplant.</i>	III. 6
Vitis vinifera.	IV. 351	<i>Gewoon Wijngaard.</i>	IV. 51
Ribes rubrum.	I. 78	<i>Rode Aalbezie.</i>	I. 80
— nigrum.	IV. 388	<i>Zwarte —</i>	IV. 88
Hedera helix.	IV. 317	<i>Europisch Klimop.</i>	IV. 18
Lagœcia cuminoides.	V. 437	<i>Komijnachtig Haa- zenleger.</i>	V. 37
<i>Digynia.</i>		<i>Tweewijvigen.</i>	
Aclepias vincetoxicum.	IV. 334	<i>Tegengiftige Zijdevrugt.</i>	IV. 34
Gentiana lutea.	II. 182	<i>Bitterwortel Gentiaan.</i>	II. 83
— purpurea.	II. 183	<i>Paarsche —</i>	II. 84
— pneumonanthe.	II. 184	<i>Blauwe —</i>	II. 85
— centaurium.	II. 180	<i>Kleine Santorie.</i>	II. 81
— amarella.	II. 181	<i>Bitterkruid Gentiaan.</i>	II. 82
Salsola Kali.	IV. 328	<i>Ruigbladig Loogkruid.</i>	IV. 28
— foda.	IV. 329	<i>Ongedoornd —</i>	IV. 29
Chenopodium bonus henricus.	I. 90	<i>Algoede Ganzervoet.</i>	I. 92
— botrijs.	III. 289	<i>Druivenkruid.</i>	III. 90
— vulvaria.	III. 290	<i>Stinkende Melde.</i>	III. 91
Beta vulgaris.	VI. 591	<i>Gemeene Beete.</i>	VI. 92
Herniaria glabra.	V. 455	<i>Glad Duizendgrein.</i>	V. 55
Ulmus campestris.	V. 482	<i>Europische Oimlenboom.</i>	V. 82
			Erijn-

INDEX SYSTEMATICUS. 5

	Pars. Tab.		Deel. Blz.
<i>Eriogonum campestre.</i>	II. 154	<i>Veld-Kruisdistel.</i>	II. 55
<i>Sanicula europæa.</i>	II. 113	<i>Sanikel</i> ———	II. 14
<i>Heracleum sphondylium.</i>	V. 421	<i>Beerenklauw Heelkruid.</i>	V. 21
<i>Oenanthe croccata.</i>	VI. 600	<i>Vergiftig Druivenbloem.</i>	VI. 101
<i>Daucus carota.</i>	VI. 513	<i>Peen Wortelkruid.</i>	VI. 14
<i>Tordijlium officinale.</i>	IV. 352	<i>Gemeen Krielsaad.</i>	VI. 52
<i>Lasericpium latifolium.</i>	V. 484	<i>Breedbladig Laazerkruid.</i>	V. 84
—— filer.	V. 485	<i>Berginnend</i> ———	V. 85
<i>Ammi majus.</i>	III. 295	<i>Groot Ammi.</i>	III. 96
<i>Conium maculatum.</i>	I. 48	<i>Geulakte Scheerling.</i>	I. 49
<i>Bunium bulbocastanum.</i>	VI. 575	<i>Europeisch Aardnoot.</i>	VI. 74
<i>Athamanta cervaria.</i>	V. 445	<i>Gekruiste Beerwortel.</i>	V. 45
—— oreofelinum.	V. 446	<i>Ybladig</i> ———	V. 46
—— cretenfis.	V. 444	<i>Kandiaanfche</i> ———	V. 44
<i>Bupleurum rotundifolium</i>	V. 452	<i>Rondbladig Haazenoor.</i>	V. 52
<i>Sium ninsi.</i>	VI. 533	<i>Ninfi Water-Eppe.</i>	VI. 34
<i>Selinum palustre.</i>	IV. 330	<i>Wilde Eppe Selie.</i>	VI. 30
<i>Crithmum maritimum.</i>	V. 458	<i>See Steenvenkel.</i>	V. 58
<i>Bubon macedonicum.</i>	V. 480	<i>Macedonifche Gom-Eppe.</i>	V. 80
—— galbanum.	V. 479	<i>Galbanum</i> ———	V. 79
<i>Ligusticum levisticum.</i>	III. 297	<i>Lavaskruid.</i>	III. 98
<i>Angelica archangelica.</i>	V. 464	<i>Tanne Engelwortel.</i>	V. 64
<i>Sifon amomum.</i>	IV. 327	<i>Kruiderige Steen-Eppe.</i>	IV. 27
—— ammi.	IV. 326	<i>Fijnbladige</i> ———	IV. 26
<i>Aethusa meum.</i>	VI. 529	<i>Tuinscheerling.</i>	VI. 30
<i>Coriandram fativum.</i>	V. 442	<i>Tanne Koriander.</i>	V. 42
<i>Scandix odorata.</i>	III. 239	<i>Welriekende Kervel.</i>	III. 40
—— cerefolium.	III. 238	<i>Tuin</i> ———	III. 39
<i>Chærophijllum sijlvestre.</i>	V. 475	<i>Gladzaadige Wilde Kervel.</i>	V. 75
—— bulbofum.	V. 474	<i>Raapachtige</i> ———	V. 74
<i>Imperatoria ostruthium.</i>	I. 24	<i>Alpifche Meesterwortel.</i>	I. 25
<i>Cicuta virofa.</i>	VI. 510	<i>Vergiftige Waterscheerling.</i>	VI. 11
<i>Smijrnium olufatrum.</i>	VI. 596	<i>Europeifche Veld-Eppe.</i>	VI. 97
<i>Carum carvi.</i>	V. 467	<i>Gemeen Karweij.</i>	V. 67
<i>Pafinaca fativa.</i>	VI. 581	<i>Gewoone Pinfternakel.</i>	VI. 82
<i>Anethum graveolens.</i>	VI. 539	<i>Sterkruikende Dill.</i>	VI. 40
—— fœniculum.	I. 63	<i>Dolle Venkel.</i>	I. 65
<i>Apium graveolens.</i>	VI. 509	<i>Sellerij Eppe.</i>	VI. 10
<i>Pimpinella magna.</i>	II. 111	<i>Groote Beevennel.</i>	II. 12
—— anifum.	II. 112	<i>Anijs</i> ———	II. 13

Trigynia.

<i>Sambucus ebulus.</i>	I. 40
—— nigra.	V. 416
<i>Rhus coriaria.</i>	VI. 537
<i>Cassine peracqua.</i>	VI. 560

Driewijvigen.

<i>Wilde Vlier.</i>	I. 41
<i>Swarte</i> ———	V. 17
<i>Europeifche Sumack.</i>	VI. 38
<i>Virginifche Caffine.</i>	VI. 61
A 3	Ta-

6 INDEX SYSTEMATICUS.

	Pars.	Tab.		Deel.	Blz.
Tamarix gallica.	III.	210	Franſche Tamarifch.	III.	11
— germanica.	III.	209	Duitſche —	III.	10
Alfine media.	V.	493	Gemeene Muur.	V.	93
<i>Tetragynia.</i>			Vierwijvigen.		
Parnafſia paluſtris.	II.	138	Parnaskruid.	II.	39
<i>Pentagynia.</i>			Vijfwijvigen.		
Linum uſitatiſſimum.	III.	265	Gemeen Vlaſch.	III.	66
— catharticum.	III.	264	Purgeerend —	III.	65
Droſera rotundifolia.	VI.	512	Rondbladig Zonmedaew.	VI.	13
Statice limonium.	V.	406	Breedbladig Standkruid.	V.	7
CL. VI.			CL. VI.		
<i>Monogynia.</i>			Eenwijvigen.		
Bromelia ananas.	VI.	540-541	Bromelie Ananas.	VI.	41-42
Berberis vulgaris.	I.	26	Gemeene Berberisje.	I.	88
Allium porrum.	VI.	534	Preij Look.	VI.	35
— victorialis.	I.	12	Gevlakt —	I.	13
— ſcorodopraſum.	VI.	535	Noordſche —	VI.	36
Aloe perfoliata vul- garis.	IV.	362	Gemeene Doorbladige Aloe.	IV.	62
— ſuccotrina.	IV.	363	Socotriſche —	IV.	63
Convallaria majalis.	I.	94	Dalkruid.	I.	96
— polijgonatam.	III.	211	Salomons Zegel.	III.	12
— multiflora.	III.	212	Veelbloemig Dalkruid.	III.	13
Aſphodelus luteus.	I.	18	Geele Aſfodil.	I.	19
— ramosus.	VI.	571	Witte —	VI.	72
Anthericum ramosum.	III.	272	Spinnerkruid.	III.	73
Scilla maritima.	V.	453	Zee- Ajuin Squille.	V.	53
Asparagus officinalis.	II.	105	Gewoone Aſpergie.	II.	6
Lilium candidum.	VI.	506	Witte Lelie.	VI.	7
— martagon.	VI.	505	Krul —	VI.	6
Acorus calamus.	III.	260	Kalmus.	III.	61
<i>Digynia.</i>			Tweewijvigen.		
Oryza ſativa.	VI.	587	Gewoone Rijst.	VI.	88
<i>Trigynia.</i>			Driewijvigen.		
Colchicum autumnale.	II.	153	Colchicum.	II.	54
Rumex patientia.	II.	146	Tamme Patich.	II.	45
				Ra-	

INDEX SYSTEMATICUS. 7

	Pars. Tab.		Deel. Bladz.
Rumex sanguineus.	II. 144	Bloedkruid, Draakenbloed.	II. 45
— acutus.	II. 147	Spitsbladige Wilde Patich.	II. 48
— aquaticus.	II. 148	Water ————	II. 49
— scutatus.	I. 99	Tuinzuuring.	I. 72
— alpinus.	I. 23	Alpische Patich.	I. 24
— acetosa.	II. 70	Veldzuuring.	I. 72
<i>Tetragynia.</i>		Vierwijvigen.	
Petiveria alliacea.	VI. 531	Lookachtige Peiverie.	VI. 32
<i>Polygynia.</i>		Veelwijvigen.	
Alisma plantago.	III. 267	Water Weegbree.	III. 66
CL. VII.		CL. VII.	
<i>Monogynia.</i>		Eenwijvigen.	
Aesculus hippocastanum.	I. 97	Paarden Karstengenboom.	I. 99
CL. VIII.		CL. VIII.	
<i>Monogynia.</i>		Eenwijvigen.	
Tropæolum majus.	IV. 314	Groote Spaansche Kers.	IV. 15
Vaccinium myrtillus.	I. 81	Bosch Besfen.	I. 83
— vitis idæa.	I. 87	Roode Krakel-Bezie.	I. 89
Erica vulgaris.	II. 102	Gemeene Heide.	II. 3
Daphne mezereum.	I. 3	Peper Boompje.	I. 4
— laureola.	V. 407	Zwart ————	V. 8
<i>Trigynia.</i>		Driewijvigen.	
Polijgonum bistorta.	I. 91	Duizend Knoop.	I. 94
— hijdropiper.	II. 108	Water Peper.	II. 9
— aviculare.	II. 107	Varkensgras Duizendknoop.	II. 8
— fagopijrum.	II. 106	Boekweit ————	II. 7
<i>Tetragynia.</i>		Vierwijvigen.	
Paris quadrifolia.	I. 10	Vierbladige Wolfsbezie.	I. 11

CL.

INDEX SYSTEMATICUS.

CL. IX.		CL. IX.	
<i>Monogynia.</i>		Eenwijnigen.	
	Pars. Tab.	Decl. Blz.	
Laurus cinnamomum.	III. 246	Kaneel Boom.	III. 47
— casia.	III. 245	Hout Casia.	III. 46
— camphora.	III. 247	Japansche Kampferboom.	III. 45
— nobilis.	I. 52	Gerwoone Lauwrier.	I. 54
— fassafra.	III. 244	Sassafras Boom.	III. 45
		Driewijnigen.	
<i>Trigynia.</i>			
Rheum rhabarbarum.	IV. 325	Moscovische Rhabarber.	IV. 25
— palmatum.	IV. 324	Gepalmde ———	IV. 24
		CL. X.	
<i>Monogynia.</i>		Eenwijnigen.	
Cassia fistula.	VI. 538	Pijp Cassia	VI. 39
Guilandia moringa.	VI. 561	Kellerboom Guilandia.	VI. 62
Dictamnus albus.	V. 487	Europisch Eschenkruid.	V. 87
Guajacum officinale.	VI. 564	Pokhout Boom.	VI. 65
— sanctum.	VI. 565	Heilighout Boom.	VI. 66
Ruta graveolens.	II. 200	Ruite Wijnruit.	II. 101
Pijrola rotundifolia.	III. 240	Rondbladig Wintergroen.	III. 41
— uniflora.	III. 241	Eenbloemig ———	III. 42
Ledum palustre.	VI. 582	Moerasige Ledum.	VI. 83
Andromeda polifolia.	VI. 583	Rosmarijnbladige Andromeda.	VI. 84
Rhododendron ferrugineum.	III. 252	Bruinbladig Rooselaar.	III. 53
— chrysanthum.	III. 254	Siberische ———	III. 55
— maximum.	III. 253	Boornachtige ———	III. 54
Arbutus uva ursi.	I. 62	Beerenruif.	I. 64
Styrax officinalis.	IV. 387	Styrax Boom.	IV. 87
Anacardium occidentale.	V. 438	Catsjae Appelboom.	V. 38
Copaifera officinalis.	V. 405	Copaijve Boom.	V. 6
		Twewijnigen.	
<i>Digynia.</i>			
Scleranthus perennis.	V. 499	Overblijvend Hardbloem.	V. 99
Saxifraga granulata.	IV. 393	Korrelig Steenbreek.	IV. 93
Saponaria officinalis.	II. 155	Gemeen Zeepkruid.	II. 56
Dianthus carijophyllus.	V. 427	Tuin Anjelier.	V. 27

Tri-

INDEX SYSTEMATICUS. 9

<i>Trigynia.</i>		Driewijvigen.	
	Pars. Tab.		Deel. Blz.
Sedum telephium.	VI. 520	Hemelsfleutel Huislook.	VI. 21
Oxalis acetofella.	I. 9	Gewoone Klaverzuuring.	I. 10
Spondias mombin.	VI. 505	Varkens Pruim.	VI. 51
<i>Decagynia.</i>		Tienwijvigen.	
Phytolaca decandra.	III. 201	Leekplant.	III. 2
CL. XI.		CL. XI.	
<i>Monogynia.</i>		Eenwijvigen.	
Afarum europæum.	I. 74	Europisch Mans - oor.	I. 76
Rhizophora mangle.	V. 443	Wilde Runboom.	V. 43
Portulaca oleracea.	VI. 524	Gladbladige Porcelijn.	VI. 25
Lijthrum salicaria.	II. 118	Partijke Wilgenblad.	II. 19
<i>Digynia.</i>		Tweewijvigen.	
Agrimonia eupatoria.	III. 259	Agrimonie Leverkruid.	III. 60
<i>Trigynia.</i>		Driewijvigen.	
Euphorbia officinarum.	V. 408	Winkel Wolfsmelk.	V. 9
—— lathyris.	I. 19	Wolfsmelk.	I. 20
—— cijparisfias.	V. 109	Cijpreisfif Wolfsmelk.	V. 10
—— palustris.	V. 443	Moerasfig	V. 11
<i>Dodecagynia.</i>		Twintigwijvigen.	
Sempervivum tectorum.	II. 139	Huislook Donderbaard.	II. 40
CL. XII.		CL. XII.	
<i>Monogynia.</i>		Eenwijvigen.	
Mijrtus communis.	III. 207	Gemeene Mijrte.	III. 8
—— pimenta.	III. 208	Jamaïka Peper.	III. 9
Punica granatum.	IV. 340	Gewoone Granat - Boom.	IV. 40
Amigdalus perfica.	IV. 360	Perfiken Amandelboom.	IV. 60
—— communis.	IV. 361	Gemeene	IV. 61
Prunus padus.	III. 218	Vogelkersen.	III. 19
—— laurocerafus.	I. 96	Pruimboom.	I. 98
—— domestica.	III. 219	Pruimeboom.	III. 20
—— spinosa.	I. 4	Slee Pruim.	I. 3
		B	Di.

10 INDEX SYSTEMATICUS.

<i>Digynia.</i>		<i>Tweewijvigen.</i>	
	Pars. Tab.		Deel. Blz.
<i>Cratægus aria.</i>	VI. 508	<i>Italiaansche Haagap- pelboom.</i>	VI. 9
— <i>tormalis.</i>	VI. 507	<i>Wilde ———</i>	VI. 8
<i>Trigynia.</i>		<i>Driewijvigen.</i>	
<i>Sorbus accuparia.</i>	V. 489	<i>Leister - Bezien Sorbenboom.</i>	V. 89
<i>Pentagynia.</i>		<i>Vijfwijvigen.</i>	
<i>Mespilus germanica.</i>	III. 236	<i>Mispel Boom.</i>	III. 37
<i>Pijrus malus.</i>	IV. 390	<i>Appel Oosboom.</i>	IV. 90
— <i>cijdonia.</i>	IV. 389	<i>Kwee ———</i>	IV. 89
<i>Mesembrijanthemum copticum.</i>	V. 470	<i>Egyptische Middagbloem.</i>	V. 70
<i>Spiræa filipendula.</i>	II. 166	<i>Dropwortel, Roode Steenbreek.</i>	II. 67
— <i>ulmaria.</i>	II. 165	<i>Reijnette Geitenbaard.</i>	II. 66
<i>Polygynia.</i>		<i>Veelwijvigen.</i>	
<i>Rosa centifolia.</i>	V. 412	<i>Provence Roos.</i>	V. 13
— <i>canina.</i>	V. 411	<i>Honds ———</i>	V. 12
<i>Rubus idæus.</i>	IV. 358	<i>Gewoone Braamboss.</i>	IV. 58
— <i>fruticosus.</i>	IV. 357	<i>Praamen ———</i>	IV. 57
— <i>chamæmorus.</i>	I. 71	<i>Aalbesbladige ———</i>	I. 73
<i>Tormentilla erecta.</i>	V. 439	<i>Opstaande Tormentil.</i>	V. 39
<i>Fragaria vesca.</i>	I. 77	<i>Gevoon Aalbezie Kruid.</i>	I. 79
<i>Potentilla anserina.</i>	I. 15	<i>Zilverfchoon.</i>	I. 16
— <i>reptans.</i>	IV. 384	<i>Kruipend Ganzerik.</i>	IV. 84
<i>Geum urbanum.</i>	III. 216	<i>Gemeen Nagelwortel.</i>	III. 17
— <i>rivale.</i>	III. 215	<i>Water ———</i>	III. 16
CL. XIII.		CL. XIII.	
<i>Monogynia.</i>		<i>Eenwijvigen.</i>	
<i>Papaver erraticum.</i>	II. 187	<i>Klapper - Roozen.</i>	II. 88
— <i>somniferum.</i>	II. 188	<i>Slaapbollen.</i>	II. 89
— <i>orientale.</i>	II. 189	<i>Levanische Maankop.</i>	II. 90
<i>Chelidonium majus.</i>	I. 22	<i>Gemeen Scheelkruid.</i>	I. 23
<i>Capparis spinosa.</i>	V. 429	<i>Gedoornde Kappers.</i>	V. 29
<i>Actæa spicata.</i>	III. 217	<i>Kristoffelkruid.</i>	III. 18
— <i>racemosa.</i>	I. 35	<i>Getrost Kristoffelkruid.</i>	I. 36
<i>Cambogia gutta.</i>	V. 401	<i>Gom Gutte - Boom.</i>	V. 2
			Ca.

INDEX SYSTEMATICUS. II

	Pars. Tab.		Deel. Blz.
<i>Carijophyllus aromaticus.</i>	IV. 398	<i>Kruidnagel Boom.</i>	IV. 98
<i>Cistus ladaniferus.</i>	VI. 584	<i>Wilgenbladige Cistus.</i>	VI. 81
<i>Tilia europaea.</i>	IV. 359	<i>Europische Lindeboom.</i>	IV. 59
<i>Nijmphæa alba.</i>	I. 26	<i>Witte Plompen.</i>	I. 27

Digynia.

Tweewijvigen.

<i>Poeonia officinalis.</i>	VI. 523	<i>Gemeene Poeonie.</i>	VI. 24
-----------------------------	---------	-------------------------	--------

Trigynia.

Driewijvigen.

<i>Delphinium consolida.</i>	V. 456	<i>Wilde Ridder spooren.</i>	V. 56
<i>staphisagria.</i>	V. 457	<i>Luiskruid</i>	V. 57
<i>Aconitum lycoctonum.</i>	IV. 370	<i>Wolfsdood Monnikkappen.</i>	IV. 70
<i>napellus.</i>	I. 49	<i>Gemeene</i>	I. 50
<i>anthora.</i>	IV. 372	<i>Tegengiftige</i>	IV. 72
<i>cammarum.</i>	IV. 371	<i>Geipte</i>	IV. 71

Pentagynia.

Vijfwijvigen.

<i>Aquilegia vulgaris.</i>	VI. 503	<i>Gemeene Akelije.</i>	VI. 4
<i>Nigella fativa.</i>	II. 128	<i>Nigelle.</i>	II. 29

Hexagynia.

Zeswijvigen.

<i>Clematis erecta.</i>	V. 490	<i>Opstaande Clematis.</i>	V. 90
<i>Thalictrum flavum.</i>	V. 473	<i>Geelbloesige Thalictrum.</i>	V. 73

Polygynia.

Veelwijvigen.

<i>Helleborus niger.</i>	III. 228	<i>Zwart Nieskruid.</i>	III. 29
<i>foetidus.</i>	III. 229	<i>Stinkend</i>	III. 30
<i>Anemone hepatica.</i>	I. 5	<i>Leverkruid.</i>	I. 6
<i>pulsatilla.</i>	76	<i>Gemeen Anemone.</i>	I. 78
<i>pratensis.</i>	IV. 399	<i>Veld</i>	IV. 99
<i>nemorosa.</i>	IV. 400	<i>Boschminnende</i>	IV. 100
<i>Ranunculus flammula.</i>	III. 243	<i>Kleine Veldranonkel.</i>	III. 44
<i>ficaria.</i>	I. 66	<i>Speenkruid</i>	I. 68
<i>acris.</i>	III. 242	<i>Scherbe</i>	III. 43
<i>Adonis vernalis.</i>	III. 225	<i>Voorjaare Adonis.</i>	III. 26

CL. XIV.

CL. XIV.

Gynnospermia.

Bloodzaadigen.

<i>Leonurus cardiaca.</i>	II. 119	<i>Hartgespan.</i>	II. 20
<i>Glecoma hederacea.</i>	I. 73	<i>Kruipend Aardveil.</i>	I. 75
		B 2	Hijs-

12 INDEX SYSTEMATICUS.

	Pars. Tab.		Deel. Blz.
Hijfopos officinalis.	I. 61	Gerwoone Hijfop.	I. 63
Mentha sijlvestris.	V. 433	Wilde Munt.	V. 33
— crispa.	V. 435	Kruife —	V. 35
— piperita.	I. 56	Peper —	I. 58
— arvensis.	V. 434	Akker —	V. 34
— pulegium.	V. 436	Poleij —	V. 36
Sideritis hirsuta.	V. 461	Ruigbladig Tzerkruid.	V. 61
Lavandula spica.	I. 53	Gerwoone Lavendel.	I. 55
— stoechas.	VI. 519	Stechas —	VI. 20
Teucrium chamæpitis.	II. 129	Veld cijpres.	II. 30
— marum.	I. 60	Sijrische Gamander.	I. 62
— scordonia.	II. 132	Wilde Jalie.	II. 33
— scordium.	I. 36	Water-Look, Gamander.	I. 37
— chamædrijs.	II. 130	Gamanderlyn, Bathengel.	II. 31
— montanum.	II. 131	Berg Gamander.	II. 32
Ajuga pijramidalis.	II. 101	Pieramidaal Sennegroen.	II. 2
— reptans.	I. 11	Kruipend —	I. 12
Betonica officinalis.	II. 169	Gerwoone Betonia.	II. 70
Lamium album.	I. 80	Witte Doove-netel.	I. 82
Nepeta cataria.	III. 296	Kattekruid.	III. 97
Satureja hortensis.	III. 273	Keul Boonkruid.	III. 74
Ballota nigra.	IV. 335	Swarte Ballota.	IV. 35
Marrubium vulgare.	I. 27	Gemeene Malrove.	I. 28
Scutellaria galericulata.	V. 413	Blauwbloemig Helmkruid.	V. 14
Thijmus serpillum.	I. 17	Wilde Thym.	I. 18
— vulgaris.	V. 469	Gemeene —	V. 69
— alpinus.	V. 468	Alpische —	V. 68
Ocijmum basilicum.	III. 291	Balsjemkruid.	III. 92
Prunella vulgaris.	II. 186	Prunelle.	II. 87
Dracocephalum cana- riense.	IV. 378	Kanarisch Draakskop.	IV. 78
— moldavica.	IV. 377	Moldavisch —	IV. 77
Origanum vulgare.	I. 57	Gemeene Orego.	I. 59
— majorana.	I. 41	Mariotein —	I. 42
— dictamnus.	V. 488	Diptam —	V. 88
Clinopodium vulgare.	V. 477	Gemeene Borstelkrans.	V. 77
Melitis mellifophijllum.	IV. 395	Melissebladig Kruisbloem.	IV. 95
Melissa officinalis.	II. 116	Melisse Citroenkruid.	IV. 17
— calamintha.	II. 115	Bergmunthe, Kalamint.	IV. 16
<i>Angiospermia.</i>		Schuilzaadigen.	
Acanthus mollis.	V. 486	Zagt Beerenklauw.	V. 86
Lathraea squammaria.	II. 114	Schubwortel.	II. 15
Euphrasia officinalis.	I. 39	Gemeen Ogentroost.	I. 40
Melampijrum nemoro- fum.	IV. 332	Lommerig Zwartkoorn.	IV. 32

Scro-

INDEX SYSTEMATICUS. 13

Pars. Tab.		Deel. Blz.
Scrophularia nodosa.	I. 28	Knoopig Scrofelkruid. I. 29
— aquatica.	VI. 517	Waterfpeen ——— VI. 18
Digitalis purpurea.	IV. 331	Paarsch Vingerhoed. IV. 31
Anthirrhinum elatine.	IV. 350	Piekladig Leeuwenbek. IV. 50
— linaria.	IV. 349	Gemeen ——— IV. 49
— majus.	IV. 348	Groot ——— IV. 48
— orontium.	IV. 347	Middelbaar ——— IV. 47
Pedicularis palustris.	V. 462	Moerasfig Luiskruid. V. 62
— sylvatica.	V. 463	Bojchig ——— V. 63
Linnæa borealis.	I. 79	Noordfche Linnæa. I. 81
Vitex agnus castus.	V. 486	Europifche Kuischboom. V. 97

CL. XV.

Siliculose.

Mijagram fativum.	V. 465
Iberis umbellata.	III. 294
Cochlearia officinalis.	I. 2
— coronopus.	VI. 502
— armoracia.	VI. 501
Lepidium fativum.	I. 16
— iberis.	VI. 197
Thlaspi arvense.	II. 191
— bursa pastoris.	II. 190

Sitiquose.

Raphanus fativus.	VI. 566
Eriofinum officinale.	I. 32
— barbarea.	IV. 394
— alliaria.	I. 91
Cheiranthus cheiri.	VI. 542
Brasfica rapa.	VI. 592
Isatis tinctoria.	III. 237
Cardamine pratensis.	I. 51
Sinapis nigra.	II. 178
Sifijmbrium nasturtium.	II. 170
— sophia.	II. 171

CL. XVI.

Decandria.

Geranium moschatum.	V. 491
— robertianum.	I. 100

CL. XV.

Hauwetjesdraagende.

Tam Vlaschdotter.	V. 65
Kroontjes Scheefbloem.	III. 95
Gemeen Lepelkruid.	I. 3
Hertshoorn ———	VI. 3
Meerradijs ———	VI. 2
Peperkruid ———	I. 17
Europifch Peperkruid.	VI. 98
Boerenkers, Visfelkruid.	II. 92
Taschjeskruid, Herders- tasch.	II. 91

Hauwdragende.

Tanne Radijs.	VI. 67
Gemeen Steen Raket.	I. 33
Winterkers ———	IV. 94
Knoflookkruid ———	I. 93
Muurbloem Violier.	VI. 43
Knol Raap.	VI. 93
Verf-Woede.	III. 38
Gemeen Schuimblad.	I. 53
Zwart Mosterdzaad.	II. 79
Waterkers.	II. 71
Vuurkruid, Fiekkruid.	VI. 93

CL. XVI.

Tienmannigen.

Welriekende Oijevaarfbek.	V. 91
Rooide ———	I. 102

14 INDEX SYSTEMATICUS!

<i>Polyandria.</i>		<i>Veelmannigen.</i>	
	Pars. Tab.		Deel. Blz.
Gossypium herbaceum.	IV. 382	Laage Katoenboom.	IV. 82
Malva rotundifolia.	III. 277	Kleine witte Maluwe of Kaasjeskruid.	III. 78
— sijvestris.	III. 278	Groote wilde —	III. 79
— alcea.	III. 276	Sigmarskruid.	III. 77
Alcea rosea.	III. 300	Stukroos.	III. 101
Althea officinalis.	I. 42	Gemeene Heemst.	I. 43
CL. XVII.		CL. XVII.	
<i>Hexandria.</i>		<i>Sesmannigen.</i>	
Fumaria bulbosa.	I. 6	Bolwortelige Duivekervel.	I. 7
— officinalis.	I. 14	Gemeene —	I. 15
<i>Oöandria.</i>		<i>Achtmannigen.</i>	
Polijgala amara.	I. 83	Bittere Kruisbloem.	I. 85
— vulgaris.	III. 251	Gemeene —	III. 52
<i>Decandria.</i>		<i>Tienmannigen.</i>	
Spartium scoparium.	III. 288	Brem, Besemkruid.	III. 89
Genista tinctoria.	VI. 559	Akker Brem.	VI. 60
Lupinus albus.	V. 404	Witte Vygenboon.	V. 5
Ononis arvensis.	II. 152	Stalkruid, Prangwortel.	II. 53
Dolichos pruriens.	IV. 397	Feukende Slingerboom.	IV. 97
— soja.	IV. 396	Japansche —	IV. 96
Pisum sativum.	VI. 562	Laaij Erwt.	VI. 63
Vicia faba.	VI. 563	Tuinboon, Vitzen.	VI. 64
Astragalus exscapus.	VI. 522	Ongesteeld Kootkruid.	VI. 23
— tragacantha.	VI. 521	Boksdooen —	VI. 22
Trifolium melilotus.	III. 257	Drieblad, Meloten.	III. 58
— pratense.	I. 93	Paarschbloemige Klaver.	I. 95
— arvense.	III. 258	Ruige. —	III. 59
Glijzijrrhiza echinata.	III. 263	Stekelig Zoethout.	III. 64
— glabra.	III. 262	Glad —	III. 63
Trigonella fœnum græcum.	II. 122	Bokshoorn, Fenegriek.	II. 23
Indigofera tinctoria.	III. 226	Indigo Plant.	III. 27
Cicer arietinum.	II. 173	Cicers, Sizers.	II. 74
Ervum ervilia.	III. 287	Erven, Linsen.	III. 88
Galega officinalis.	III. 266	Vlakkenkruid.	III. 67

CL.

INDEX SYSTEMATICUS. 15

CL. XVIII.

Pentandria.

Theobrama cacao. Pars. Tab. IV. 392

Icofandria.

Citrus medica. VI. 527
 — aurantium. VI. 526

Polyandria.

Melaleuca leucadendron. IV. 391
 Hijpericum perforatum. I. 31

CL. XIX.

Polygamia aequalis.

Cichorium intijbus. I. 37
 — endivia. VI. 572
 Hijpochaeris maculata. IV. 341
 Tragopogon pratense. III. 222

Leontodon taraxacum. I. 69
 Scorzonera humilis. IV. 380
 — hispanica. IV. 381
 Lactuca fativa. IV. 365
 — virosa. IV. 364

Hieracium pilosella. III. 214
 Sonchus oleraceus. II. 175
 Carlina acaulis. III. 206
 Arctium lappa. V. 460

Carthamus tinctorius. II. 164
 Carduus marianus. II. 150
 Onopordon acanthium. V. 440
 Eupatorium cannabinum. I. 50

Santolina chamæcippi-
 rijsfus. IV. 307
 Spillanthus pseudalc-
 mella. VI. 598

Bidens tripartita. VI. 599

Polygamia superflua.

Artemisia judaica. III. 282

CL. XVIII.

Vijfmannigen.

Theobrama Kakauboom. Deel. Blz. IV. 92

Twintigmannigen.

Gewoone Citroenboom. VI. 28
 Oranje — VI. 27

Veelmannigen.

Witte Kajupoetjeboom. IV. 91
 Gemeen St. Janskruid. I. 32

CL. XIX.

Egale Veelwijverij.

Wilde Suikereij. I. 38
 Tamme — VI. 73
 Gevlakt Ringkruid. IV. 41
 Boksbard, St. Jofeph's
 Bloemen. III. 23

Gewoone Paardebloem. I. 71
 Laage Slangenwortel. IV. 80
 Spaansche — IV. 81
 Gewoone salade. IV. 61
 Stinkende — IV. 64

Muizenoor, Nagelkruid. III. 15
 Melkdistel, Gansendistel. II. 76
 Ongestengde Evertswortel. III. 7
 Gemeene Klisjen. V. 60

Saffloer, wilde Saffraan. II. 65
 Marien Distel. II. 51
 Gemeene Ezelsdoorn. V. 40
 Hennipbladig Leverkruid. I. 51

Cijpresachtig Cijpres-
 kruid. IV. 8
 Bastert Vlabbloem. VI. 99

Driedeelig Tandzaad. VI. 100

Overtollige Veelwijverij.

Oostersche Dragon. III. 83
 Ar-

INDEX SYSTEMATICUS 17

Polygamia necessaria.

Calendula officinalis. Pars. Tab. I. 58

Syngenesia Monogamia.

Lobelia Siphyllitica. IV. 346
Viola odorata. I. 8
— tricolor. IV. 373

CL. XX.

Dianthia.

Orchis bifolia. IV. 337
— morio. IV. 336
— militaris. IV. 338
Satijrium nigrum. V. 476
Epidendrum vanilla. IV. 369

Hexandria.

Aristolochia anguicida. II. 142
— rotunda. II. 140
— longa. II. 141
— clematitis. I. 98

Polyandria.

Arum maculatum. I. 75

CL. XXI.

Triandria.

Phijllanthus emblica. V. 428

Tetrandria.

Urtica pilulifera. II. 109
— dioica. II. 110
Morus nigra. III. 213
Buxus sempervirens. III. 224
Betula alba. VI. 569

Noodzakelijke Veelwijverij.

Tanne Goudsbloem. Deel. Blz. I. 60

Eenwijzige Samenteeing.

Pokkige Lobelia. IV. 46
Tanne viool. I. 9
Driekleurige — IV. 73

CL. XX.

Tweemannigen.

Tweebladig Standelkruid. IV. 37
Harlekijn — IV. 36
Krijgsmans — IV. 38
Zwart Zakjesbloem. V. 76
Banitie, Boomplaag. IV. 69

Sesmannigen.

Westindische Osterlucie. II. 43
Ronde — II. 41
Lange — II. 42
Dunne — I. 100

Veelmannigen.

Gevlakt Kalfs-Voet. I. 77

CL. XXI.

Driemannigen.

Emblische Mijrabalaan. V. 28

Viermannigen.

Roofsche Netel. II. 10
Groote Brandenetel. II. 11
Zwarte Moerbeij. III. 14
Tuin-Palm, Boom-Palm. III. 25
Wijze Berkeboom. VI. 70

C

Pen-

18 INDEX SYSTEMATICUS.

<i>Pentandria.</i>		Vijfmannigen.	
Xanthium strumarium.	Pars. Tab. IV. 339	Europische Kletjes.	Deel. Blz. IV. 39
<i>Hexandria.</i>		Sesmannigen.	
Cocos nucifera.	V. 450	Kokos Nootenboom.	V. 50
<i>Polyandria.</i>		Veelmannigen.	
Fagus castanea.	VI. 568	Kastanje Beukeboom.	VI. 69
— sylvatica.	VI. 567	Bosch —————	VI. 68
Quercus ilex.	VI. 545	Groen Eikeboom.	VI. 46
— fuber.	VI. 546	Kerk —————	VI. 47
— robur.	VI. 544	Europische —————	VI. 45
Juglans regia.	VI. 543	Europische Ockernootenboom.	VI. 44
Corijlus avellana.	III. 293	Hazelaar.	III. 94
<i>Polyandria.</i>		Veelmannigen.	
Areca catechu.	IV. 368	Areek Pinangboom.	IV. 68
<i>Monadelphia.</i>		Eenbroederigen.	
Pinus sylvestris.	VI. 551	Wilde Pijnboom.	VI. 52
— larix.	I. 89	Lorkenboom.	I. 90
— picea.	VI. 553	Harst Pijnboom.	VI. 54
— abies.	VI. 552	Denne —————	VI. 53
Cupressus sempervirens.	IV. 376	Europische Cijpresseboom.	IV. 76
Croton cascarilla.	VI. 515	Kascavella Kroton.	VI. 16
Ricinus communis.	II. 151	Gewoone Wonderboom.	II. 52
Jatropha curcas.	V. 472	Vijfbladige Jatropha.	V. 72
<i>Syngenesia.</i>		Samenteeligen.	
Momordica balsamina.	I. 45	Balsamieke Springvrucht.	I. 46
— elaterium.	V. 492	Purgevend —————	V. 92
Cucumis colocynthis.	IV. 313	Koloquint, Konkommer.	IV. 14
— anguria.	IV. 311	Eivormige —————	IV. 12
— melo.	IV. 312	Meloen —————	IV. 13
— sativus.	IV. 310	Gewoone —————	IV. 11
Cucurbita lagenaria.	IV. 320-321	Vlesachtig Kalabas.	IV. 21
— citrullus.	IV. 319	Water Meloen.	IV. 20
Brijonia alba.	V. 481	Witte Brijonie.	V. 81

CL.

INDEX SYSTEMATICUS. 19

CL. XXII.

Diandria.

Salix alba. Pars. Tab. VI. 525

Tetrandria.

Viscum album. VI. 570
Mijrica gale. III. 274

Pentandria.

Cannabis sativa, Mas. VI. 557
— — — — — *Fœmina.* VI. 558
Humulus lupulus. VI. 548
— — — — — VI. 549
Pistacia vera. VI. 589
— — — — — *therebinthus,* VI. 590
— — — — — *lentificus.* VI. 588
Spinacea oleracea. VI. 580

Hexandria.

Smilax farfaparilla. VI. 579

Octandria.

Populus nigra. IV. 386
— — — — — *balsamifera.* IV. 385
Rhodiola rosea. III. 223

Enneandria.

Mercurialis annua, Mas. II. 103
— — — — — *Fœmina.* II. 104

Dodecandria.

Menispermum coculus. VI. 593

Monadelphia.

Juniperus sabina. III. 221
— — — — — *communis.* III. 220
Taxus baccata. VI. 556

CL. XXII.

Tweemannigen.

Witte Wilg. Deel. Blz. VI. 26

Viermannigen.

Witte Marentakken. VI. 71
Gagel, Brabandsche Mijr-
she. III. 75

Vijfmannigen.

Tamme Hennip, Mann. VI. 58
— — — — — *Wijffe.* VI. 59
Gemeene Hoppe. VI. 49
— — — — — VI. 50
Indische Pistacheboom. VI. 90
Terbenthijn — — — — — VI. 91
Mastiek — — — — — VI. 89
Moeskruidige Spinagie. VI. 81

Sesmannigen.

Sarsaparilla Struikwinde. VI. 80

Achtmannigen.

Zwarte Popelie. IV. 86
Balsengeevende — — — — — IV. 85
Roosewortel. III. 24

Negenmannigen.

Bingelkruid, Mannetje. II. 4
— — — — — *Wijffe.* II. 5

Elfmannigen.

Vergiftig Gulpzaad. VI. 94

Eenbroederigen.

Sewerboom. III. 22
Geneverboom. III. 21
Europische Taxusboom. VI. 57
C 2 Syn.

20 INDEX SYSTEMATICUS.

<i>Syngenesia.</i>		<i>Samenteeliger.</i>	
	<i>Pars. Tab.</i>		<i>Deel. Blz.</i>
Ruscus aculeatus.	V. 494	Gewoone Muisdoorn.	V. 94
— hijpoglossum.	V. 495	Getongde —	V. 95
CL. XXIII.		CL. XXIII.	
<i>Menœcia.</i>		<i>Eenhuisigen.</i>	
Veratrum album.	IV. 379	Witbloemige Nieswortel.	IV. 79
Mimosa nilotica.	VI. 595	Egyptische Stuijboom.	VI. 96
— fenegal.	VI. 594	Senegalsche —	VI. 95
Parietaria officinalis.	II. 133	Glaskruid.	II. 34
<i>Diacia.</i>		<i>Tweehuisigen.</i>	
Panax quinquefolia.	II. 185	Heilwortel, Kragtwortel.	II. 86
Fraxinus ornus.	VI. 585	Italiaansche Eschenboom.	VI. 86
<i>Triacia.</i>		<i>Driehuisigen.</i>	
Ceratonia siliqua.	I. 59	Karabenboom.	I. 61
Ficus carica.	VI. 516	Europische Vygenboom.	VI. 17
CL. XXIV.		CL. XXIV.	
<i>Filices.</i>		<i>Vaarens.</i>	
Equisetum arvense.	VI. 586	Akkerig Paardestaart.	VI. 87
Ophioglossum vulgatum.	II. 143	Adderstong, Speerkruid.	II. 44
Osmunda lunaria.	I. 65	Tros Varen.	I. 67
— regalis.	VI. 578	Koninglyk Troswaren.	VI. 79
Polijpodium vulgare.	I. 46	Europisch Boomvaren.	I. 47
— filix mas.	VI. 528	Mannetjes —	VI. 29
Asplenium scolopendrium.	I. 47	Hartstong.	I. 48
— cetarach.	II. 199	Miltkruid, Steenwaren.	II. 100
— trichomanoides.	I. 95	Weder - Dood.	I. 97
— ruta muraria.	II. 198	Steenruite, Muurkruid.	II. 99
Adiantum capillus ve-		Europisch Venuschaar.	V. 16
neris.	V. 415		
<i>Musci.</i>		<i>Mosfen.</i>	
Lijcopodium clavatum.	I. 54	Geknodst Wolfshauw.	I. 56
— felago.	VI. 554	Klimkruid —	VI. 55
— —	VI. 555	— —	VI. 56
Polijtrichum commune.	V. 478	Gemeen Haairmos.	V. 78
			<i>Alge</i>

INDEX SIJSTEMATICUS. 21

<i>Algæ terrestres.</i>		Schurft Mosfen.	
	Pars. Tab.		Deel. Blz.
Lichen islandicus.	II. 157	Yslandsch Schurftmos.	II. 58
— pulmonarius.	II. 161	Longekruid	II. 62
— aphtofus.	II. 158	Spruwwig	II. 59
— caninus.	II. 159	Aschgrauw	II. 60
— cocciferus.	II. 160	Roetlappig	II. 61
<i>Algæ aquaticæ.</i>		Wieren,	
Tremella nostoc.	VI. 514	Weidig Lilmos.	VI. 15
<i>Fungi.</i>		Swammen.	
Agaricus chantarellus.	VI. 577	Zeenleere Kampernoelie.	VI. 78
Phallus esculentus.	VI. 576	Morlie Rimpelzwam.	VI. 77
Peziza auricula.	VI. 530	Oor-Bekerzwam.	VI. 31

* * *
* *
*

C 2

IN-

I N D E X

A L P H A B E T I C U S

DC. PLANTARUM MEDICINALIUM.

A.

	Pars. Tab.		Dael. Blz.
<i>Acanthus mollis.</i>	V. 486	Zagt Beerenklauw.	V. 86
<i>Achillea millefolium.</i>	I. 29	Gemeen Duizendblad.	I. 30
<i>nobilis.</i>	IV. 353	Edel	IV. 53
<i>ptarmica.</i>	IV. 354	Dragon	IV. 54
<i>atrata.</i>	IV. 355	Zwartogtig	IV. 55
<i>ageratum.</i>	IV. 356	Balzamiek	IV. 56
<i>Aconitum lycoctonum.</i>	IV. 370	Wolfsdood, Monnikskap.	IV. 70
<i>cammarum.</i>	IV. 371	pen.	IV. 71
<i>anthora.</i>	IV. 372	<i>Geipte</i>	IV. 72
<i>napellus.</i>	I. 49	<i>Tegengiftige</i>	I. 50
<i>Acorus calamus.</i>	III. 260	<i>Gemeene</i>	III. 61
<i>Aëtea racemosa.</i>	I. 35	<i>Kalmus.</i>	I. 36
<i>spicata.</i>	III. 217	<i>Gerost Kristoffelkruid.</i>	III. 18
<i>Adiantum capillus</i>		<i>Kristoffelkruid.</i>	V. 16
<i>venervis.</i>	V. 415	<i>Europisch Venushair.</i>	III. 26
<i>Adonis vernalis.</i>	I. 97	<i>Voorjaars Adonis.</i>	VI. 30
<i>Aesculus hippocastanum.</i>	VI. 529	<i>Paardekastanjeboom.</i>	VI. 78
<i>Aethusa meum.</i>	VI. 577	<i>Tuinscheerling.</i>	III. 60
<i>Agaricus cantharellus.</i>	III. 259	<i>Zeeleere Kampernoelie.</i>	II. 2
<i>Agrimonia eupatoria.</i>	II. 101	<i>Agriemonie, Leverkruid.</i>	I. 12
<i>Ajuga pyramidalis.</i>	I. 11	<i>Pijramidaal Senegroen.</i>	III. 101
<i>reptans.</i>	III. 300	<i>Kruipend</i>	I. 87
<i>Alcea rosea.</i>	I. 85	<i>Stokroos.</i>	III. 68
<i>Alchemilla vulgaris.</i>	III. 267	<i>Gemeen Leeuwenvoet.</i>	VI. 35
<i>Alisma plantago.</i>	VI. 534	<i>Waterweegbree.</i>	VI. 36
<i>Allium porrum.</i>	VI. 535	<i>Preijlook.</i>	I. 13
<i>scorodoprasmus.</i>	I. 12	<i>Noordsch Preijlook.</i>	IV. 62
<i>viëtorialis.</i>	IV. 362	<i>Gevlakt</i>	IV. 63
<i>Aloe perfoliata vulgaris.</i>	IV. 363	<i>Gemeene doorbladige Aloë.</i>	IV. 63
<i>succotrina.</i>	IV. 363	<i>Doorbladige Succotrijnsche Aloë.</i>	Al-

INDEX ALPHABETICUS. 23

	Pars. Tab		Desl. Blz.
<i>Alfina media.</i>	V. 493	<i>Gemeene Muur.</i>	V. 93
<i>Althea officinalis.</i>	I. 42	<i>Gemeene Heemst.</i>	I. 43
<i>Ammi majus.</i>	III. 295	<i>Groot Ammi.</i>	III. 96
<i>Anomum cardamomum.</i>	V. 417	<i>Kardamon amomum.</i>	V. 18
— <i>zingiber.</i>	V. 418	<i>Gember</i> ———	V. 19
— <i>zerumbet.</i>	V. 419.	<i>Wilde Gember.</i>	V. 20
	420		
<i>Amiغدalus persica.</i>	IV. 360	<i>Persiken Amandelboom.</i>	IV. 60
— <i>communis.</i>	IV. 361	<i>Gemeene</i> ———	IV. 61
<i>Anacardium occidentale.</i>	V. 438	<i>Katsjoe Appelboom.</i>	V. 38
<i>Anagallis arvensis.</i>	II. 127	<i>Gruichelheijl.</i>	II. 73
<i>Anchusa officinalis.</i>	III. 249	<i>Winkel Osjetong.</i>	III. 50
— <i>indica.</i>	III. 250	<i>Verf</i> ———	III. 51
<i>Andromeda polifolia.</i>	VI. 583	<i>Rosmarijnbladige Andromeda.</i>	VI. 84
		<i>Leverkruid.</i>	I. 6
<i>Anemone hepatica.</i>	I. 5	<i>Boschminnende Anemone.</i>	IV. 100
— <i>nemorosa.</i>	IV. 400	<i>Veld</i> ———	IV. 99
— <i>pratensis.</i>	IV. 399	<i>Gemeene</i> ———	I. 78
— <i>pulsifolia.</i>	I. 76	<i>Dolle Venkel.</i>	I. 65
<i>Anethum faniculum.</i>	I. 63	<i>Sterkriekende Dille.</i>	VI. 40
— <i>graveolens.</i>	VI. 539	<i>Tamme Engelwortel.</i>	V. 64
<i>Angelica archangelica.</i>	V. 464	<i>Stinkende Kamillen.</i>	II. 97
<i>Anthemis cotula.</i>	II. 196	<i>Roofsche of Edele</i> ———	II. 96
— <i>nobilis.</i>	II. 195	<i>Bertramkruid, Kwijlwortel.</i>	II. 98
— <i>pyrethrum.</i>	II. 197	<i>Spinnenkruid.</i>	III. 73
<i>Anthericum ramosum.</i>	III. 272	<i>Middelbaare Leuswenbek.</i>	IV. 47
<i>Antirrhinum orontium.</i>	IV. 347	<i>Piekbladige</i> ———	IV. 50
— <i>elatine.</i>	IV. 350	<i>Gemeene</i> ———	IV. 49
— <i>linaria.</i>	IV. 349	<i>Groote</i> ———	IV. 48
— <i>majus.</i>	IV. 348	<i>Sellerij - Eppe.</i>	VI. 10
<i>Apium graveolens.</i>	VI. 509	<i>Gemeene Akeleij.</i>	IV. 4
<i>Aquilegia vulgaris.</i>	VI. 503	<i>Beerendruif.</i>	I. 64
<i>Arbutus uva ursi.</i>	I. 62	<i>Gemeene Klisfen.</i>	V. 60
<i>Arctium lappa.</i>	V. 460	<i>Areek, Pinangboom.</i>	IV. 68
<i>Areca catechu.</i>	IV. 368	<i>Dumne Osterlucie.</i>	I. 100
<i>Aristolochia clematitis.</i>	I. 98	<i>Ronde</i> ———	II. 41
— <i>rotunda.</i>	II. 140	<i>Lange</i> ———	II. 42
— <i>longa.</i>	II. 141	<i>Wesindische</i> ———	II. 43
— <i>anguicida.</i>	II. 142	<i>Gemeen Valkruid.</i>	I. 31
<i>Arnica montana.</i>	I. 30	<i>Alsem Bijvoet.</i>	I. 35
<i>Artemisia absinthium.</i>	I. 34	<i>Dragon</i> ———	III. 82
— <i>dracunculus.</i>	III. 281	<i>Oostersche</i> ———	III. 83
— <i>judaea.</i>	III. 282	<i>Zeealsen</i> ———	III. 84
— <i>maritima.</i>	III. 283	<i>Roofsche</i> ———	III. 85
— <i>pontica.</i>	III. 284	<i>Rots</i> ———	III. 86
— <i>rupestris.</i>	III. 285		Ar-

24 INDEX ALPHABETICUS.

	Pars. Tab.		Deel. Blz.
<i>Artemisia fontonica.</i>	III. 286	Wormzaadplant Bijvoet.	III. 87
— <i>vulgaris.</i>	III. 280	Gemeen —	III. 81
<i>Arum maculatum.</i>	I. 75	Gevlakt Kalfsvoet.	I. 77
<i>Afarum europæum.</i>	I. 74	Europisch Mansoor.	I. 75
<i>Afclepias vincetoxicum.</i>	IV. 334	Tegengiftige Zijdevrugt.	IV. 34
<i>Aparagus officinalis.</i>	II. 105	Gewoone Asperge.	II. 6
<i>Asperula odorata.</i>	I. 82	Welriekend Ruurkruid.	I. 84
<i>Asphodelus luteus.</i>	I. 18	Geele Asphodil.	I. 19
— <i>ramosus.</i>	VI. 67	Witte —	VI. 72
<i>Asplenium ceterach.</i>	II. 199	Mistkruid, Steenwaren.	II. 100
— <i>ruta muraria.</i>	II. 198	Steenruite, Muurkruid.	II. 99
— <i>scolopendrium.</i>	I. 47	Hartstong.	I. 48
— <i>trichomanoides.</i>	I. 95	Wederdood.	I. 97
<i>Astragalus exscapus.</i>	VI. 522	Ongesteeld Kookkruid.	VI. 23
— <i>tragacantha.</i>	VI. 521	Boksdooen.	VI. 22
<i>Athamanta cervaria.</i>	V. 445	Gekruiste Beerwortel.	V. 45
— <i>cretenfis.</i>	V. 444	Kandiaansche —	V. 44
— <i>creoselinum.</i>	V. 446	Ribladige —	V. 46
<i>Atropa belladonna.</i>	I. 21	Dreigend Doodkruid.	I. 22
— <i>mandragora.</i>	III. 261	Mandragorskruid.	III. 62
<i>Avena sativa.</i>	VI. 547	Gewoone Haver.	VI. 48

B.

<i>Bellis perennis.</i>	I. 551	Overblijvende Maagdelief.	I. 57
<i>Berberis vulgaris.</i>	I. 86	Gemeene Berberise.	I. 88
Beta —	VI. 591	Beete.	VI. 92
<i>Betonica officinalis.</i>	II. 169	Gewoone Betonie.	II. 70
<i>Betula alba.</i>	VI. 569	Witte Berkenboom.	VI. 70
<i>Bidens tripartita.</i>	VI. 599	Driedeelig Tandzaad.	VI. 100
<i>Borago officinalis.</i>	II. 174	Bernage.	II. 75
<i>Brasica rapa.</i>	VI. 592	Koolraap.	VI. 93
<i>Bromelia ananas.</i>	VI. 540-541	Bromelie, Ananasboom.	VI. 41
<i>Brijonia alba.</i>	V. 481	Witte Brijonie.	V. 81
<i>Bubon galbanum.</i>	V. 479	Galbanum Gomeppe.	V. 79
— <i>macedonicum.</i>	V. 480	Macedonische —	V. 80
<i>Ballota nigra.</i>	IV. 335	Zwarte Ballota.	IV. 35
<i>Banium bulbocastanum.</i>	VI. 573	Europisch Aardnoot.	VI. 74
<i>Bupleurum rotundifolium.</i>	V. 452	Rondbladig Haazenoor.	V. 52
<i>Buxus sempervirens.</i>	III. 224	Tuinpalmbloom, Palm.	III. 25

C.

<i>Calendula officinalis.</i>	I. 58	Tamne Goudsbloem.	I. 60
<i>Cambogia Gutta.</i>	V. 401	Gem Gutteboom.	V. 2

Can-

INDEX ALPHABETICUS. 23

	Pars. Tab.	Deel. Blz.
<i>Cannabis sativa</i> , Mas.	VI. 557	Tamme Hennip, Mannetje. VI. 58
————— Fœmina.	VI. 558	—————, Vrouwtje. VI. 59
<i>Capparis spinosa</i> .	V. 429	Gedoornde Kappers. V. 29
<i>Capficum annuum</i> .	IV. 383	Jaartijksche Spaansche Pe- per. IV. 83
<i>Cardamine pratensis</i> .	I. 51	Gemeen Schuimblad. I. 53
<i>Carduus marianus</i> .	II. 150	Marien distel. II. 51
<i>Carlina acaulis</i> .	III. 206	Ongeftengde Everwortel. III. 7
<i>Carthamus tinctorius</i> .	II. 164	Wilde Saffraan, Saffloer. II. 65
<i>Carum carvi</i> .	V. 467	Gemeen Karweij. V. 67
<i>Carijophyllus aromaticus</i> .	IV. 398	Kruidnagelboom. IV. 98
<i>Casia fistula</i> .	VI. 538	Pijp Kasie. VI. 39
<i>Casfine peragua</i> .	VI. 560	Virginische Kasfine. VI. 61
<i>Ceanothus americanus</i> .	III. 205	Zakjes Bloemplant. III. 6
<i>Centaurea benedicta</i> .	II. 134	Kardenbenedikt. II. 35
————— <i>calcitrapa</i> .	II. 135	Sterredistel. II. 36
————— <i>centaurium</i> .	II. 136	Groote Santorie. II. 37
————— <i>cijanus</i> .	II. 137	Koornbioem. II. 38
<i>Ceratonia sijliqua</i> .	I. 59	Karobenboom. I. 61
<i>Cherophyllum bulbosum</i> .	V. 474	Raapachtige wilde Kervel. V. 74
————— <i>sijvoestve</i> .	V. 475	Gladzaadige ———. V. 75
<i>Cheiranthus cheiri</i> .	VI. 542	Muurbloemen, Violier. VI. 43
<i>Chelidonium majus</i> .	I. 22	Gemeen Scheelkruid. I. 23
<i>Chenopodium bonus Hen- ricus</i> .	I. 90	Algoeds Ganzenvoet. I. 92
————— <i>botrijs</i> .	III. 289	Druivenkruid. III. 90
————— <i>vulvaria</i> .	III. 290	Sinkende Melde. III. 91
<i>Chritum maritimum</i> .	V. 458	Zee Steenvenkel. V. 58
<i>Chrijfanthemum leucan- themum</i> .	VI. 518	Omvattende Chrijfanth. VI. 19
<i>Cicer arietinum</i> .	II. 173	Cicers, Sizers. II. 74
<i>Cichorium endivia</i> .	VI. 572	Tamme Suikereij. VI. 73
————— <i>intijbus</i> .	I. 37	Wilde ———. I. 38
<i>Cicuta virosa</i> .	VI. 510	Vergiftige Waterscheerling. VI. 11
<i>Cinchona officinalis</i> .	IV. 375	Gewoone Kinaboom. IV. 75
<i>Cistus ladaniferus</i> .	VI. 584	Witgenbladige Cistus. VI. 85
<i>Citrus aurantium</i> .	VI. 526	Oranje Citroenboom. VI. 27
————— <i>medica</i> .	VI. 527	Gewoone ———. VI. 28
<i>Clematis erecta</i> .	V. 490	Opstaande Klematis. V. 90
<i>Clinopodium vulgare</i> .	V. 477	Gemeene Borstelkrans. V. 77
<i>Cochlearia armeracea</i> .	VI. 501	Meerradts Lepelkruid. VI. 2
————— <i>coronopus</i> .	VI. 502	Hartshoorn ———. VI. 3
————— <i>officinalis</i> .	I. 2	Gemeen ———. I. 3
<i>Cocos nucifera</i> .	V. 450	Kokosnootenboom. V. 50
<i>Coffea arabica</i> .	V. 451	Arabische Koffijboom. V. 51
<i>Colchicum autumnale</i> .	II. 153	Colchicum. II. 54
<i>Collinsonia canadensis</i> .	V. 483	Kanadasche collinsonia. V. 83

D

Cor

26 INDEX ALPHABETICUS.

	Pars. Tab.}		Desl. Biz.
<i>Conium maculatum.</i>	I. 48	<i>Gevlakte Scheerling.</i>	I. 49
<i>Conijza squarrosa.</i>	V. 500	<i>Rappig Tonderkruid.</i>	V. 100
<i>Convallaria majalis.</i>	I. 94	<i>Dalkruid.</i>	I. 96
— <i>multiflora.</i>	III. 212	<i>Veebloemig Dalkruid.</i>	III. 13
— <i>polijgonatum.</i>	III. 211	<i>Salomons zegel.</i>	III. 12
<i>Convolvulus mechoacanna.</i>	III. 271	<i>Mechoacan Winde.</i>	III. 72
— <i>scammonia.</i>	III. 268	<i>Sijrische ———</i>	III. 69
— <i>sepium.</i>	III. 269	<i>Haag ———</i>	III. 70
— <i>turbethum.</i>	III. 270	<i>Turbith ———</i>	III. 71
<i>Copaifera officinalis.</i>	V. 405	<i>Kopaivaboom.</i>	V. 6
<i>Cordia mixa.</i>	V. 426	<i>Sebesten Cordia.</i>	V. 26
<i>Cornus mascula.</i>	II. 149	<i>Kornoeljeboom.</i>	II. 50
<i>Coriandrum sativum.</i>	V. 442	<i>Tamne Koriander.</i>	V. 42
<i>Corijlus avellana.</i>	III. 293	<i>Hazelaar.</i>	III. 94
<i>Costus arabicus.</i>	V. 471	<i>Arabische Kostus.</i>	V. 71
<i>Cratægus aria.</i>	VI. 503	<i>Italiaansche Haagappel- boom.</i>	VI. 9
— <i>terminalis.</i>	VI. 507	<i>Wilde ———</i>	VI. 8
<i>Crocus sativus.</i>	II. 177	<i>Saffraan.</i>	II. 78
<i>Croton cascariilla.</i>	VI. 515	<i>Kaskarella Croton.</i>	VI. 16
<i>Cucumis anguria.</i>	IV. 311	<i>Eivormige Komkommer.</i>	IV. 12
— <i>colocynthis.</i>	IV. 313	<i>Kolquinth ———</i>	IV. 14
— <i>melo.</i>	IV. 312	<i>Meloen ———</i>	IV. 13
— <i>sativus.</i>	IV. 310	<i>Gewoone ———</i>	IV. 11
<i>Cucurbita citrullus.</i>	IV. 319	<i>Watermeloen.</i>	IV. 20
— <i>lagenaria.</i>	IV. 320, 321	<i>Vleegtig Kalabas.</i>	IV. 21
<i>Cupressus sempervirens.</i>	IV. 376	<i>Europische Cijpresenboom.</i>	IV. 76
<i>Curcuma longa.</i>	IV. 323	<i>Lange Kurkuma.</i>	IV. 23
— <i>rotunda.</i>	IV. 322	<i>Ronde ———</i>	IV. 22
<i>Cuscuta europæa.</i>	IV. 301	<i>Groot Warkruid.</i>	IV. 2
— <i>epithimum.</i>	IV. 302	<i>Klein ———</i>	IV. 3
<i>Cijclamen europæum.</i>	I. 72	<i>Europisch Varkensbrood.</i>	I. 74
<i>Cijnoglosium officinale.</i>	V. 466	<i>Winkel Hondstong.</i>	V. 66

D.

<i>Daphne laureola.</i>	V. 407	<i>Zwart Peperboomtje.</i>	V. 8
— <i>mezereum.</i>	I. 3	<i>Peperboomtje.</i>	I. 4
<i>Datura stramonium.</i>	IV. 366	<i>Gewoone Doornappel.</i>	IV. 66
— <i>metel.</i>	IV. 367	<i>Wute ———</i>	IV. 67
<i>Daucus Carota.</i>	VI. 513	<i>Peen, Wortelkruid.</i>	VI. 14
<i>Delphinium consolida.</i>	V. 456	<i>Wilde Ridderspooren.</i>	V. 56
— <i>staphisagria.</i>	V. 457	<i>Luiskruut.</i>	V. 57
<i>Dianthus carijophyllus.</i>	V. 427	<i>Tuin Angelier.</i>	V. 27
<i>Dictamnus albus.</i>	V. 487	<i>Europisch Eschenkruid.</i>	V. 87
<i>Digitalis purpurea.</i>	IV. 331	<i>Paarsch Vingerhoed.</i>	IV. 31
<i>Dolichos soja.</i>	IV. 396	<i>Japansche Slingerboom.</i>	IV. 96

Do.

INDEX ALPHABETICUS. 27

	Pars. Tab.		Deel. Blz.
<i>Dolichos pruriens.</i>	IV. 397	<i>Leukende Slingerboom.</i>	IV. 97
<i>Doronicum pardalianches.</i>	III. 292	<i>Wolverleij, Ganzenwortel.</i>	III. 93
<i>Dracocephalum moldavica.</i>	IV. 377	<i>Moldavische Draakkop.</i>	IV. 77
— <i>canariense.</i>	IV. 378	<i>Kanarische ———</i>	IV. 78
<i>Drosera rotundifolia.</i>	VI. 512	<i>Rondbladig Zonnedaauw.</i>	VI. 13

E.

<i>Echium vulgare.</i>	II. 176	<i>Slangenkruid.</i>	II. 77
<i>Epidendrum vanilla.</i>	IV. 369	<i>Banije Boomplag.</i>	IV. 69
<i>Equisetum arvense.</i>	VI. 586	<i>Akkerig Paardenlaart.</i>	VI. 87
<i>Erica vulgaris.</i>	II. 102	<i>Gemeene Heide.</i>	II. 3
<i>Erigeron acris.</i>	V. 454	<i>Scherp Fijnstraal.</i>	V. 54
<i>Ervum, ervilia.</i>	III. 287	<i>Erven, Linsen.</i>	III. 88
<i>Eriogonum campestre.</i>	II. 154	<i>Veldkruisdistel.</i>	II. 55
<i>Eriophorum alliaris.</i>	I. 91	<i>Knoftoekkruid.</i>	I. 93
— <i>barbarea.</i>	IV. 394	<i>Winterkers.</i>	IV. 94
— <i>officinale.</i>	I. 32	<i>Gemeen Steenraket.</i>	I. 33
<i>Eupatorium cannabinum.</i>	I. 50	<i>Hennipbladig Leverkruid.</i>	I. 51
<i>Euphorbia cyparissias.</i>	V. 409	<i>Cijpresfisch Wolfsmelk.</i>	V. 10
— <i>lathyris.</i>	I. 19	<i>Wolfsmelk.</i>	I. 20
— <i>officinarum.</i>	V. 408	<i>Winkel ———</i>	V. 9
— <i>palustris.</i>	V. 410	<i>Moerasfig ———</i>	V. 11
<i>Euphrasia officinalis.</i>	I. 39	<i>Gemeen Ogentroost.</i>	I. 49

F.

<i>Fagara oEandra.</i>	V. 441	<i>Wollige Zadelboom.</i>	V. 41
<i>Fagus castanea.</i>	VI. 568	<i>Kastanje Beukenboom.</i>	VI. 69
— <i>fijlvatica.</i>	VI. 567	<i>Bosch ———</i>	VI. 68
<i>Festuca fluitans.</i>	III. 279	<i>Vlotgras, Dravik, Man- negras.</i>	III. 80
<i>Ficus carica.</i>	VI. 516	<i>Europische Vijgenboom.</i>	VI. 17
<i>Fragaria vesca.</i>	I. 77	<i>Gewoon Aardbeziënkruid.</i>	I. 79
<i>Fraxinus ornus.</i>	VI. 585	<i>Italiaansche Eschenboom.</i>	VI. 86
<i>Fumaria bulbosa.</i>	I. 6	<i>Botwortige Duivenkervel.</i>	I. 7
— <i>officinalis.</i>	I. 14	<i>Gemeene ———</i>	I. 15

G.

<i>Galega officinalis.</i>	III. 266	<i>Vlakkenkruid.</i>	III. 67
<i>Galium mollugo.</i>	V. 423	<i>Zogtbladig Walstroo.</i>	V. 23
— <i>verum.</i>	V. 422	<i>Opregt ———</i>	V. 22
<i>Genista tinctoria.</i>	VI. 559	<i>Akkerbrem.</i>	VI. 60
<i>Gentiana amarella.</i>	II. 181	<i>Bitterkruid, Gentiaan.</i>	II. 82
— <i>centaurium.</i>	II. 180	<i>Kleine Santorie.</i>	II. 81

D 2

Gen-

28 INDEX ALPHABETICUS.

	Pars. Tab. I		Deel. Blz.
Gentiana lutea.	II. 182	Bitterwortel, Gentiaan.	II. 83
— pneumonanthe.	II. 184	Blaauwe —	II. 85
— purpurea.	II. 183	Paarsche —	II. 84
Geranium moschatum.	V. 491	Weirtekende of waarsbek.	V. 91
— robertianum.	I. 100	Rode —	I. 102
Geum rivale.	III. 215	Water nagelwortel.	III. 16
— urbanum.	III. 216	Gemeene —	III. 17
Glecoma hederacea.	I. 73	Kruipend araveil.	I. 75
Glijcijrrhiza echinata.	III. 263	Steekelig zoethout.	III. 64
— glabra.	III. 262	Glad —	III. 63
Gnaphalium arenaria.	V. 432	Zandige Droogbloem.	V. 32
— stoechas.	V. 431	Rijnbloemen, —	V. 31
Gostijpium herbaceum.	IV. 382	Laage Katoenboom.	IV. 82
Gratiola officinalis.	V. 498	Gewoon Genadekruid.	V. 96
Guajacum officinale.	VI. 564	Pekhoutboom.	VI. 65
— sanctum.	VI. 565	Heilighoutboom.	VI. 66
Guilandia moringa.	VI. 561	Kellerboom, Guilandia.	VI. 62

H.

Hedera, helix.	IV. 317	Europisch Klimop.	IV. 18
Helleborus fatidus.	III. 229	Stinkend Nieskruid.	III. 30
— niger.	III. 228	Zwart —	III. 29
Heracleum sphondylium.	V. 421	Beerenklaauw, Heilkruid.	V. 21
Herniaria glabra.	V. 455	Glad Duizenagrein.	V. 55
Hieracium pilosella.	III. 214	Muizenoor, Nagelkruid.	III. 15
Hordeum vulgare.	VI. 536	Gemeene Gerst.	VI. 37
Humulus lupulus, Fæmina.	VI. 548	Gemeene Hoppe.	VI. 49
— Mas.	VI. 549	Gewoone —	VI. 50
Hijoscijamus albus.	III. 275	Wit Bilzenkruid.	III. 76
— niger.	I. 84	Zwart —	I. 86
Hijpericum perforatum.	I. 31	Gemeen St. Janskruid.	I. 32
Hijpochaeris maculata.	IV. 341	Gevlakt Ringkruid.	IV. 41
Hijjopus officinalis.	I. 61	Gewoone Hijjop.	I. 63

I.

Jasminium officinale.	II. 179	Gemeene Jasnijn.	II. 80
Jatropha curcas.	V. 472	Vijfbladige Jatropha.	V. 72
Iberis umbellata.	III. 294	Kroontjes, Scheefbloem.	III. 95
Ilex aquifolium.	V. 447	Europische Hulst.	V. 47
— castanea.	V. 448	Amerikaansche —	V. 48
Imperatoria ostracium.	I. 24	Alpijsche Meester wortel.	I. 25
Indigofera tinctoria.	III. 226	Indigo plant.	III. 27

Inula

INDEX ALPHABETICUS. 29

	Pars. Tab.		Deel. Biz.
<i>Inula dijsenterica.</i>	IV. 342	<i>Rooloops alant.</i>	IV. 42
— <i>germanica.</i>	IV. 344	<i>Duitsche —</i>	IV. 44
— <i>helenium.</i>	IV. 345	<i>Gewoone —</i>	IV. 45
— <i>pulicaria.</i>	IV. 343	<i>Kogelbloenige —</i>	IV. 43
<i>Iris Florentina.</i>	III. 230	<i>Florentijnsche Lisch.</i>	III. 31
— <i>Fœtida.</i>	III. 233	<i>Stinkende —</i>	III. 34
— <i>Germanica.</i>	III. 232	<i>Duitsch —</i>	III. 33
— <i>Pseudacorus.</i>	III. 231	<i>Geel water —</i>	III. 32
<i>Isatis tinctoria.</i>	III. 237	<i>Verfwæede.</i>	III. 38
<i>Juglans regia.</i>	VI. 543	<i>Europische Okkernootenboom.</i>	VI. 44
<i>Juniperus communis.</i>	III. 220	<i>Geneverboom.</i>	III. 21
— <i>fabina.</i>	III. 221	<i>Seevenboom.</i>	III. 22

K.

<i>Kaempferia rotunda.</i>	VI. 532	<i>Ronde Kaempferia.</i>	VI. 33
----------------------------	---------	--------------------------	--------

L.

<i>Lactuca sativa.</i>	IV. 365	<i>Gewoone salade.</i>	IV. 65
— <i>virosa.</i>	IV. 364	<i>Stinkende —</i>	IV. 64
<i>Lagoecia cuminoides.</i>	V. 437	<i>Kemijnagtig haafjenleger.</i>	V. 37
<i>Lamium album.</i>	I. 80	<i>Witte doovenetel.</i>	I. 82
<i>Laserpitium latifolium.</i>	V. 484	<i>Breeblatig laserkruid.</i>	V. 84
— <i>fler.</i>	V. 485	<i>Bergminnend —</i>	V. 85
<i>Lathræa squamaria.</i>	II. 114	<i>Schubwortel.</i>	II. 15
<i>Lavandula spica.</i>	I. 53	<i>Gewoone lavendel.</i>	I. 55
— <i>stoechas.</i>	VI. 519	<i>Steehas —</i>	VI. 20
<i>Laurus camphora.</i>	III. 247	<i>Japansche Kamferboom.</i>	III. 48
— <i>castia.</i>	III. 245	<i>Hout Kasie.</i>	III. 46
— <i>Cinamomum.</i>	III. 246	<i>Kaneelboom.</i>	III. 47
— <i>nobilis.</i>	I. 52	<i>Gewoone laurier.</i>	I. 54
— <i>sasjafra.</i>	III. 244	<i>Sasjafraboom.</i>	III. 45
<i>Ledum palustre.</i>	VI. 582	<i>Moerasfige ledum.</i>	VI. 83
<i>Leontodon taraxacum.</i>	I. 69	<i>Gewoone Paardenbloem.</i>	I. 71
<i>Leonurus cardiaca.</i>	II. 119	<i>Hartgespan.</i>	II. 20
<i>Lepidium Iberis.</i>	VI. 597	<i>Europisch Peperkruid.</i>	VI. 98
— <i>sativum.</i>	I. 16	<i>Peperkruid.</i>	I. 17
<i>Lichen aphthosus.</i>	II. 158	<i>Spruwig Schurftmos.</i>	II. 59
— <i>caninus.</i>	II. 159	<i>Aschgrauw —</i>	II. 60
— <i>cocciferus.</i>	II. 160	<i>Rootkoppig —</i>	II. 61
— <i>Islandicus.</i>	II. 157	<i>Islandsche —</i>	II. 58
— <i>pulmonarius.</i>	II. 161	<i>Longekruid —</i>	II. 62
<i>Ligusticum levisticum.</i>	III. 297	<i>Lavaskruid.</i>	III. 98
<i>Ligustrum vulgare.</i>	II. 117	<i>Mondhout, Liguster.</i>	II. 18

30 INDEX ALPHABETICUS.

	Pars. Tab.		Deel. Blz.
<i>Lilium candidum.</i>	VI. 506	Witte Lelie.	VI. 7
— <i>martagon.</i>	VI. 505	Krul —	VI. 6
<i>Linnaea borealis.</i>	I. 79	Noordſche Linnaea.	I. 81
<i>Linum catharticum.</i>	III. 264	Purgeerend Vlas.	III. 65
— <i>cativatiſimum.</i>	II. 265	Gemeen —	III. 66
<i>Lithospermum officinale.</i>	V. 424	Winkel Steenzaad.	V. 24
<i>Lobelia ſiphilitica.</i>	IV. 346	Pokkige lobelia.	IV. 46
<i>Lonicera diervilla.</i>	IV. 306	Arkadiſche Kamperfoelie.	IV. 7
— <i>periclymenum.</i>	IV. 305	Gemeene —	IV. 6
<i>Lupinus albus.</i>	V. 404	Witte Vijgenboom.	V. 5
<i>Lijcium afrum.</i>	II. 192	Afrikaanſche Boksdooſ.	II. 93
<i>Lijcopodium clavatum.</i>	I. 54	Geknodt Wolfſklaauw.	I. 56
— <i>ſelago.</i>	VI. 554	Klimkruid —	VI. 55
<i>Lijſimachia nummularia.</i>	VI. 555	Gemeen Penningkruid.	VI. 56
— <i>vulgaris.</i>	I. 20	— Wederik.	I. 21
<i>Lijthrum ſalicaria.</i>	III. 299	Partijke wilgenblad.	III. 100
	II. 118		II. 19

M.

<i>Malva alcea.</i>	III. 276	Sigmaarskruid.	III. 77
— <i>rotundifolia.</i>	III. 277	Kleine wilde maluwe of Kaasjaskruid.	III. 78
— <i>ſijveſtris.</i>	III. 278	Groote wilde —	III. 79
<i>Marrubium vulgare.</i>	I. 27	Gemeene Malrove.	I. 23
<i>Matticaria chamomilla.</i>	II. 162	Gemeene Kamille.	II. 63
— <i>parthenium.</i>	II. 163	Maartel, Moederkruid.	II. 64
<i>Melaleuca leucadendron.</i>	IV. 391	Witte Kajupoetjebloom.	IV. 91
<i>Melampyrum nemorosum.</i>	IV. 332	Lommerig Zwartkoorn.	IV. 32
<i>Melissa calamintia.</i>	II. 115	Bergmunthe, Kalamint.	II. 16
— <i>officinalis.</i>	II. 116	Meliſe, Citroenkruid.	II. 17
<i>Melitis meliſophyllum.</i>	IV. 195	Meliſebladige Kruisbloem	IV. 95
<i>Menispermum coculus.</i>	VI. 593	Vergiftig Gulpzaad.	VI. 94
<i>Mentha arvensis.</i>	V. 434	Akker Munt.	V. 34
— <i>crispa.</i>	V. 435	Kruife —	V. 35
— <i>piperita.</i>	I. 56	Peper —	I. 57
— <i>pulegium.</i>	V. 436	Paleij —	V. 36
— <i>ſijveſtris.</i>	V. 433	Wilde —	V. 33
<i>Menijanthes trifoliata.</i>	I. 13	Driebladige Ringbloem.	I. 14
<i>Mercurialis annua, Mas.</i>	II. 103	Bingelkruid, Mannetje.	II. 4
— <i>ſeemina.</i>	II. 104	— Wijſje.	II. 5
<i>Mefembrijanthemum cop- ticum.</i>	V. 470	Egyptiſche Middagbloem.	V. 70
<i>Mefpilus germanica.</i>	III. 236	Miſpelboom.	III. 37
<i>Mimosa niſiotica.</i>	VI. 595	Egyptiſche ſtuipboom.	VI. 56
— <i>ſenegal.</i>	VI. 594	Senegaliſche —	VI. 95

Mi-

INDEX ALPHABETICUS. 31

	Pars. Tab.		Deel. Blz.
Mirabilis Jalappa.	IV. 303	Groothloemige Wonderbloem.	IV. 4
— longiflora.	IV. 304	Langbloemige —	IV. 5
Momordica balsamina.	I. 45	Balsamteke Springvrugt.	I. 46
— elaterium.	V. 492	Purgeerende —	V. 92
Monarda didyma.	IV. 315	Tweelingsche Monarda.	IV. 16
— fistulosa.	IV. 316	Pijpachtige —	IV. 17
Morus nigra.	III. 213	Zwarte Moerbezie.	III. 14
Mijagrum sativum.	V. 465	Tam Plaschdotter.	V. 65
Mijrica gale.	III. 274	Gagel, Brabantse Mijrte.	III. 75
Mijrtus communis.	III. 207	Gemeene Minthe.	III. 8
— pimenta.	III. 208	Jamaika Peper.	III. 9

N.

Nepeta cataria.	III. 296	Kattekruid.	III. 97
Nicotiana rustica.	I. 33	Boersche Tabak.	I. 34
— tabacum.	IV. 318	Gewoone —	IV. 19
Nigella sativa.	II. 128	Nigelle.	II. 29
Nijmphæa alba.	I. 26	Witte Plompen.	I. 27

O.

Ocimum basilicum.	III. 291	Balsemkruid.	III. 92
Oenanthe crocata.	VI. 600	Vergiftige Druivebloem.	VI. 101
Olea europæa.	V. 403	Europische Olijfboom.	V. 4
Ononis arvensis.	II. 152	Stalkruid, Prangwortel.	II. 53
Onopordon acanthium.	V. 440	Gemeene Ezelsdoorn.	V. 40
Ophioglossum vulgatum.	II. 143	Aiderstong, Speerkruid.	II. 44
Orchis bifolia.	IV. 337	Tweebladig Standelkruid.	IV. 37
— militaris.	IV. 338	Krijgsmans —	IV. 38
— morio.	IV. 336	Harlekijns —	IV. 36
Origanum dictamnus.	V. 488	Diptum Orego.	V. 88
— majorana.	I. 41	Mariolein —	I. 42
— vulgare.	I. 57	Gemeen —	I. 59
Orijsa sativa.	VI. 587	Gewoone Rijs.	VI. 88
Osmunda lunaria.	I. 65	Trosvaaren.	I. 67
— regalis.	VI. 578	Koninglijk Trosvaaren.	VI. 79
Oxalis acetosella.	I. 9	Gewoone Klaverzuuring.	I. 10

P.

Panax quinquefolium.	II. 185	Heilwortel, Kragtwortel.	II. 86
Panicum miliaceum.	V. 430	Geerstagtig Panik.	V. 30
Papaver erraticum vel rheas.	II. 187	Klappervroozen.	II. 88
— somniferum.	II. 188	Slaapbollen.	II. 89

Pa-

32 INDEX ALPHABETICUS.

	Pars. Tab.		Deel. Blz.
<i>Papaver orientale.</i>	II. 189	Levantsch Maankop.	II. 90
<i>Parietaria officinalis.</i>	II. 133	Glaskruid.	II. 34
<i>Paris quadrifolia.</i>	I. 10	Vierbladige Wolfbeitz.	I. 11
<i>Parnasia palustris.</i>	II. 138	Parnaskruid.	II. 39
<i>Pastinaca sativa.</i>	VI. 581	Gewoone Pinsternakel.	VI. 82
<i>Pedicularis palustris.</i>	V. 562	Moerasfelzig Luizenkruid.	V. 62
— <i>sylvaica.</i>	V. 463	Boschig ———	V. 63
<i>Petiveria alliacea.</i>	VI. 531	Lookagtige Petiverie.	VI. 32
<i>Peziza auricula.</i>	VI. 530	Oorbekerswam.	VI. 31
<i>Phalaris canariensis.</i>	II. 127	Kanarijsaadplant.	II. 28
<i>Phallus esculentus.</i>	VI. 576	Mortije rimpelzwam.	VI. 77
<i>Phyllanthus emblica.</i>	V. 422	Emblische mijrabalaan.	V. 28
<i>Phytolacca alkekengi.</i>	III. 298	Krieken over Zee.	III. 99
<i>Phytolacca decandra.</i>	III. 201	Lakplant.	III. 2
<i>Pimpinella anisum.</i>	II. 112	Anijs Beveruel.	II. 13
— <i>magna.</i>	II. 111	Groote ———	II. 12
<i>Pinguicula vulgaris.</i>	V. 498	Gemeen smeervlad.	V. 98
<i>Pinus abies.</i>	VI. 552	Denne Pijnboom.	VI. 53
— <i>larix.</i>	I. 89	Lorkenboom ———	I. 91
— <i>picea.</i>	VI. 553	Harst ———	VI. 54
— <i>sylvestris.</i>	VI. 551	Wilde ———	VI. 52
<i>Piper longum.</i>	VI. 575	Lange Peper.	VI. 76
— <i>nigrum.</i>	VI. 574	Gemeene ———	VI. 75
<i>Pistacia lentiscus.</i>	VI. 588	Mastik Pistacheboom.	VI. 89
— <i>therbinthus.</i>	VI. 590	Terpentijn ———	VI. 91
— <i>vera.</i>	VI. 589	Indische ———	VI. 90
<i>Pisum sativum.</i>	VI. 562	Zaaijerwt.	VI. 63
<i>Plantago lanceolata.</i>	I. 88	Smaalbladige Weegbree.	I. 90
— <i>major.</i>	II. 121	Breedbladige ———	II. 22
— <i>psyllium.</i>	II. 120	Plookruid ———	II. 21
<i>Paeonia officinalis.</i>	VI. 523	Gemeene Peonie.	VI. 24
<i>Pollitrichum commune.</i>	V. 478	Gemeen Haairmos.	V. 78
<i>Polijsala amara.</i>	I. 83	Bittere Kruisbloem.	I. 85
— <i>vulgaris.</i>	III. 251	Gemeene ———	III. 52
<i>Polijgonum aviculare.</i>	II. 107	Varkensgras.	II. 8
— <i>bistorta.</i>	I. 92	Duizendknoop.	I. 94
— <i>fagopyrum.</i>	II. 106	Boekweit.	II. 7
— <i>hijaropiper.</i>	II. 108	Waterpeper.	II. 9
<i>Polijpodium filix mas.</i>	VI. 528	Mannetjes Boomvaren.	VI. 29
— <i>vulgare.</i>	I. 46	Europeisch ———	I. 47
<i>Populus balsamifera.</i>	IV. 385	Balzemgeevende Populier.	IV. 85
— <i>nigra.</i>	IV. 386	Zwarte ———	IV. 86
<i>Portulaca oleracea.</i>	VI. 524	Gladbladig Porcelein.	VI. 25
<i>Potentilla anserina.</i>	I. 15	Zilverfchoon.	I. 16
— <i>reptans.</i>	IV. 384	Kruipend Ganzerik.	IV. 84
<i>Primula veris.</i>	I. 7	Sleutelbloem.	I. 8
<i>Prunella vulgaris.</i>	II. 126	Bruinelle.	II. 87

Pru-

INDEX ALPHABETICUS. 33

	Pars. Tab.		Deel. Blz.
<i>Prunus domestica.</i>	III. 219	<i>Pruimenboom.</i>	III. 20
— <i>laurocerasus.</i>	I. 96	<i>Pruimboom.</i>	I. 98
— <i>padus.</i>	I. 218	<i>Vogelkersen.</i>	III. 19
— <i>spinosa.</i>	I. 4	<i>Sleepruim.</i>	I. 5
<i>Pulmonaria officinalis.</i>	I. 1	<i>Gewoon Longekruid.</i>	I. 2
<i>Punica granatum.</i>	IV. 340	<i>Gewoone Granaatboom.</i>	IV. 40
<i>Pijrola rotundifolia.</i>	III. 240	<i>Rondbladig Wintergroen.</i>	III. 41
— <i>uniflora.</i>	III. 241	<i>Eenbloemig ———</i>	III. 42
<i>Pijrus cijdonia.</i>	IV. 389	<i>Kwee - oofboom.</i>	IV. 89
— <i>malus.</i>	IV. 390	<i>Kwee - appel.</i>	IV. 90

Q

<i>Quercus ilex.</i>	VI. 545	<i>Groene Eijkenboom.</i>	VI. 46
— <i>robur.</i>	VI. 544	<i>Europische ———</i>	VI. 45
— <i>suber.</i>	VI. 546	<i>Kork ———</i>	VI. 47

R.

<i>Ranunculus acris.</i>	III. 242	<i>Scherpe Veldranonkel.</i>	III. 43
— <i>ficaria.</i>	I. 66	<i>Speenkruid ———</i>	I. 68
— <i>flammula.</i>	III. 243	<i>Kleine ———</i>	III. 44
<i>Raphanus sativus.</i>	VI. 566	<i>Tamme radijs.</i>	VI. 67
<i>Rhamnus catharticus.</i>	III. 255	<i>Rhijnbeziën, Wegedoorn.</i>	III. 56
— <i>frangula.</i>	III. 256	<i>Sporkehout, Vuilboom.</i>	III. 57
<i>Rheum palmatum.</i>	IV. 324	<i>Gepalmdé rhabarber.</i>	IV. 24
— <i>rhabarbarum.</i>	IV. 325	<i>Moskovische ———</i>	IV. 25
<i>Rhizophora mangie.</i>	V. 443	<i>Wilde runboom.</i>	V. 43
<i>Rhodiola rosea.</i>	III. 223	<i>Roozenwortel.</i>	III. 24
<i>Rhododendron chrisjan-</i>		<i>Siberische roozelaar.</i>	III. 55
— <i>thum.</i>	III. 254		
— <i>ferrugineum.</i>	III. 252	<i>Bruinbladige ———</i>	III. 53
— <i>maximum.</i>	III. 253	<i>Boomagtige ———</i>	III. 54
<i>Rhus coriaria.</i>	VI. 537	<i>Europische Sumack.</i>	VI. 38
<i>Ribes nigrum.</i>	VI. 388	<i>Zwarte Besenboom.</i>	IV. 88
— <i>rubrum.</i>	I. 78	<i>Rode Aalbezie.</i>	I. 80
<i>Ricinus communis.</i>	II. 151	<i>Wonderboom.</i>	II. 52
<i>Rosa canina.</i>	V. 411	<i>Hondsroos, Roosboom.</i>	V. 12
— <i>centifolia.</i>	V. 412	<i>Provence ———</i>	V. 13
<i>Rosmarinus officinalis.</i>	V. 402	<i>Gewoone Rosmarijn.</i>	V. 3
<i>Rubia tinctorum.</i>	V. 414	<i>Meckrap.</i>	V. 15
<i>Rubus chamaemorus.</i>	I. 71	<i>Aalbesbladige Braamboos.</i>	I. 73
— <i>fruticosus.</i>	IV. 357	<i>Braamen ———</i>	IV. 57
— <i>idatus.</i>	IV. 358	<i>Gewoone ———</i>	IV. 58
<i>Rumex acetosa.</i>	I. 70	<i>Veldzuuring Potich.</i>	I. 72
— <i>acutus.</i>	II. 147	<i>Spitsbladige wilde ———</i>	II. 48
— <i>alpinus.</i>	I. 23	<i>Alpijsche ———</i>	I. 24

K

Rug

	Pars. Tab.		Desl. Blz.
Rumex aquaticus.	II. 148	Water Patich.	II. 49
— patientia.	II. 146	Tamme —	II. 47
— sanguineus.	II. 144	Bloedkruid, Drakenbloed.	II. 45
— scutatus.	I. 99	Tuinzuwing —	I. 101
Ruscus aculeatus.	V. 494	Gewoone muisdorn.	V. 94
— hypoglossum.	V. 495	Getongde —	V. 95
Ruta graveolens.	II. 200	Ruite, wijruit.	II. 101

S.

Salicornia herbacea.	IV. 333	Loegzoutkruid.	IV. 33
Salix alba.	VI. 525	Witte wilg.	VI. 26
Salsola kali.	IV. 328	Ruigbladig loogkruid.	VI. 28
— soda.	IV. 329	Ongedoornde —	IV. 29
Salvia herminum.	III. 203	Edele sclareij.	III. 4
— officinalis.	III. 202	Gewoone salie.	III. 3
— sclarea.	III. 204	Tamme —	III. 5
Sambucus ebulus.	I. 40	Wilde Vlier.	I. 41
— nigra.	V. 416	Vlierboom.	V. 17
Sanguiforba officinalis.	III. 227	Sorbenkruid.	III. 28
Sanicula europaea.	II. 113	Sanikel.	II. 14
Santolina chamæcyparissus.	IV. 307	Cijpresagig cijpreskruid.	IV. 8
Saponaria officinalis.	II. 155	Gemeen Zeepkruid.	II. 56
Satureja herveyi.	III. 273	Keul, boonkruid.	III. 74
Satijrium nigrum.	V. 476	Swart sakjesbloem.	V. 76
Saxifraga granulata.	IV. 393	Korvelig Steenbreek.	IV. 93
Scabiosa arvensis.	II. 167	Schurftkruid.	II. 68
— succisa.	II. 168	Duivelsbeet.	II. 69
Scandix cerefolium.	III. 238	Tuinkervel.	III. 39
— odoratum.	III. 239	Welriekende —	III. 40
Scleranthus perennis.	V. 499	Overblijvende Hardbloem.	V. 99
Scilla maritima.	V. 453	Zee-ajun, squilla.	V. 53
Scorzonera hispanica.	IV. 381	Spaansche Slangenwortel.	IV. 81
— humilis.	IV. 380	Laage —	IV. 80
Scrophularia aquatica.	VI. 517	Waterspeen, Scrofelkruid.	VI. 18
— nodosa.	I. 28	Knoopig —	I. 29
Scutellaria galericulata.	V. 413	Blaauwbloemig Helmkruid.	V. 14
Seum telephium.	VI. 520	Hemelsleutel, huislook.	VI. 21
Selium palustre.	IV. 330	Wilde Eppe, Selie.	IV. 30
Sempervivum tectorum.	II. 139	Huislook, Donderbaard.	II. 40
Senecio farracensis.	II. 194	Sarracijnisch Kruiskruid.	II. 95
— vulgaris.	II. 193	Kruiskruid, Grindkruid.	II. 94
Sideritis hirsuta.	V. 461	Ruigbladig Tserkruid.	V. 61
Sinapis nigra.	II. 178	Zwart Mosterdzaad.	II. 79
Sison ammi.	IV. 326	Fijnbladige Steeneppe.	IV. 26
— amomum.	IV. 327	Kruiderige —	IV. 27

INDEX ALPHABETICUS. 35

	Pars. Tab.		Deel. Blz.
<i>Sisymbrium nasturtium</i> ,	II. 170	<i>Waterkers.</i>	II. 71
<i>sophia.</i>	II. 171	<i>Vuurkruid, Fiekruid.</i>	II. 72
<i>Sium ninsi.</i>	VI. 533	<i>Ninsi. Waterpepe.</i>	VI. 34
<i>Smilax sarsaparilla.</i>	VI. 579	<i>Sarsaparille. Struikwinde.</i>	VI. 80
<i>Smilaxnium oisutrum.</i>	VI. 596	<i>Europische Veldpepe.</i>	VI. 97
<i>Solanum dulcamara.</i>	I. 42	<i>Klimmende Nagschade.</i>	I. 44
<i>melongena.</i>	V. 449	<i>Eijerdraagende</i>	V. 49
<i>vigrum.</i>	I. 44	<i>Zwarte</i>	I. 45
<i>Solidago virga aurea.</i>	V. 459	<i>Europische goudroede.</i>	V. 59
<i>Sonchus oleraceus.</i>	II. 175	<i>Melkdistel, Ganzendistel.</i>	II. 76
<i>Sorbus aucuparia.</i>	V. 489	<i>Lijsterbesien, Sorbenboom.</i>	V. 89
<i>Spartium scoparium.</i>	III. 288	<i>Brem, Bezemkruid.</i>	III. 89
<i>Spigelia antihelmintica.</i>	VI. 511	<i>Braasiana'sche Spigelia.</i>	VI. 112
<i>Splanthus pseudalemella.</i>	VI. 592	<i>Baster'se Vlasbloem.</i>	VI. 99
<i>Spinacea oleracea.</i>	VI. 580	<i>Moeskruidige Spinage.</i>	VI. 81
<i>Spiraea filipendula.</i>	II. 166	<i>Drapwortel, roode Steen-</i>	
		<i>breek.</i>	II. 67
<i>ulmaria.</i>	II. 165	<i>Reinette, Geitenbaard.</i>	II. 66
<i>Spondias mombin.</i>	VI. 550	<i>Varkempruim.</i>	VI. 51
<i>Statice linonitum.</i>	V. 406	<i>Vreedbladig Standkruid.</i>	V. 7
<i>Strichnos nux vomica.</i>	V. 425	<i>Braaknoten, Strychnor.</i>	V. 25
<i>Styrax officinale.</i>	IV. 387	<i>Styraxboom.</i>	IV. 87
<i>Siumphijum officinale.</i>	II. 156	<i>Smeerwortel, Heelkruid.</i>	II. 57

T.

<i>Tamarindus indica.</i>	IV. 374	<i>Oost-indische Tamarinde-</i>	
		<i>boom.</i>	IV. 74
<i>Tamarix Gallica.</i>	III. 210	<i>Fran'sche Tamarisch.</i>	III. 11
<i>germanica.</i>	III. 209	<i>Duit'sche</i>	III. 10
<i>Tanacetum balsamita.</i>	IV. 309	<i>Welriekend Reineuaren.</i>	IV. 10
<i>vulgare.</i>	IV. 308	<i>Gemeen</i>	IV. 9
<i>Taxus baccata.</i>	VI. 556	<i>Europische Taxisboom.</i>	VI. 57
<i>Teucrium chamædrijs.</i>	II. 130	<i>Gamanderlijn, Pathengel.</i>	II. 31
<i>chamæpitrijs.</i>	II. 129	<i>Veldtijpres.</i>	II. 30
<i>marum.</i>	I. 60	<i>Sijrij'sche Gamander.</i>	I. 62
<i>montanum.</i>	II. 131	<i>Berg</i>	II. 32
<i>scordium.</i>	I. 56	<i>Waterlook,</i>	I. 37
<i>scorodonia.</i>	II. 132	<i>Wilde salie,</i>	II. 33
<i>Thalictrum flavum.</i>	V. 473	<i>Geelbloemige Thalictrum.</i>	V. 73
<i>Theobrama cacao.</i>	IV. 392	<i>Theobrama, Kakauboom.</i>	IV. 92
<i>Thlaspi arvense.</i>	II. 191	<i>Boerenkers, Visselkruid.</i>	II. 92
<i>bersa pastoris.</i>	II. 190	<i>Taschjeskruid, Herders-</i>	
		<i>tasch.</i>	II. 91
<i>Thymus alpinus.</i>	V. 468	<i>Alp'sche Tijn.</i>	V. 68
<i>serpillum.</i>	I. 17	<i>Wilde</i>	I. 18
<i>vulgaris.</i>	V. 469	<i>Gemeene</i>	V. 69

36 INDEX ALPHABETICUS.

	Pars. Tab.		Deel. Blz.
<i>Filia europæa.</i>	IV. 359	Europische Lindenboom.	IV. 59
<i>Tordilium officinale.</i>	IV. 352	Gemeen Krietzraad.	IV. 52
<i>Tormentilla erecta.</i>	V. 439	Opstaande Tormentil.	V. 39
<i>Tragopogon pratense.</i>	III. 222	Boksbaard, St. Jofefsbloemen.	III. 23
<i>Tremella noct.</i>	VI. 514	Weidig Lilmos.	VI. 15
<i>Trifolium arvense.</i>	III. 258	Ruige Klaver, haafepootjes.	III. 59
<i>melilotus.</i>	III. 257	Drieblad, meloten.	III. 58
<i>pratense.</i>	I. 93	Paarschbloemige Klaver.	I. 95
<i>Trigonella fenum Græcum.</i>	II. 122	Bokshoorn, Fenegriek.	II. 23
<i>Triticum repens.</i>	VI. 504	Voordkruispend Tarwegras.	VI. 5
<i>Tropæolum majus.</i>	IV. 314	Groote Spaansche Kers.	IV. 15
<i>Tusfilago farfara.</i>	I. 64	Gewoon Hoefblad.	I. 66
<i>petasitis.</i>	I. 68	Hoefblad, Paddeblad.	I. 70

U. V.

<i>Vaccinium myrtillus.</i>	I. 31	Boschbesen.	I. 83
<i>vitis idæa.</i>	I. 27	Rode Krakelhezie.	I. 89
<i>Valeriana celtica.</i>	II. 126	Europische Spikenard.	II. 27
<i>dioica.</i>	II. 125	Kleine Valeriaan.	II. 26
<i>officinalis.</i>	II. 123	Wilde Spikenard.	II. 24
<i>Phu.</i>	II. 124	Tuin	II. 25
<i>Veratrum album.</i>	IV. 379	Witbloemige Nieswootel.	IV. 79
<i>Verbascum nigrum.</i>	I. 25	Zwart Wollekruid.	I. 26
<i>thapsus.</i>	III. 248	Wit	III. 49
<i>Verbena officinalis.</i>	I. 38	Gemeen Yzerkruid.	I. 39
<i>Veronica beccabunga.</i>	III. 235	Beekeboom, Waterpuugen.	III. 36
<i>officinalis.</i>	III. 234	Gemeene Eerenprijs.	III. 35
<i>Vicia faba.</i>	VI. 563	Tuinboon, Vitzzen.	VI. 64
<i>Vinca minor.</i>	I. 67	Kleine Maagdepalm.	I. 69
<i>Viola odorata.</i>	I. 8	Tamme Viool.	I. 9
<i>tricolor.</i>	IV. 373	Driekleurige	IV. 73
<i>Viscum album.</i>	VI. 570	Witte Marentakken.	VI. 71
<i>Vitex agnus castus.</i>	V. 497	Europische Kuischboom.	V. 97
<i>Vitis vinifera.</i>	IV. 351	Gewoone Wijngaard.	IV. 51
<i>Ulmus campestris.</i>	V. 482	Europische Olmboom.	V. 82
<i>Urtica dioica.</i>	II. 110	Groote Brandnetel.	II. 11
<i>pilulifera.</i>	II. 109	Roonsche Netel.	II. 10

X.

<i>Xanthium strumarium.</i>	IV. 339	Europische Klitjes.	IV. 39
-----------------------------	---------	---------------------	--------

